

Mozes heeft over Mij
geschreven

Hugo Bouter

Mozes heeft over Mij geschreven

Profetisch onderwijs in de vijf boeken van Mozes
aangaande Christus, de Gemeente, Israël en de volken

Copyright © H. Bouter

Vormgeving: Jan Paul Spoor

Foto: Egyptische schrijfstift met koper, met toestemming van The Schøyen Collection
("Scribe's inkstand and pen case, The Schøyen Collection MS 1987/09, © Oslo and London").

Tweede editie 2010 Boeken om de Bijbel

Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn

E-mail: johannes.multimedia@solcon.nl

www.johannes-multimedia.nl

ISBN 978-90-70926-61-8

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf.	7
-----------------------	---

Het boek Genesis

1. Gods plan met de schepping	13
2. De eerste en de laatste Adam	19
3. De boom en het water des levens	23
4. Het oordeel over de slang	31
5. Enos, de zoon van Set, en zijn eredienst	35
6. De ernstige gevolgen van de zondeval.	41
7. Henoch als profeet en man Gods	45
8. Zoals het was in de dagen van Noach	51
9. De torenbouw van Babel	55
10. Hagar en de God die ziet	59
11. Ismaël en de God die hoort.	65
12. Abraham en Abimelek.	69
13. Aanbidding in het leven van Abraham, Isaak en Jakob	75
14. Abraham en Isaak op de berg des HEREN	79
15. Rebekka, de bruid bij de bron.	83
16. Isaak, vruchtbaar in het Beloofde Land	89
17. Esau's verlangen naar zegen	95
18. Jakob als type van de Goede Herder	97
19. Jozef, een vruchtboom aan een bron	101
20. Juda's zonderegister na het verlaten van zijn broeders.	105
21. Jozefs verzoek: Blijf aan mij denken	109

Het boek Exodus

22. Mozes als vreemdeling in Midjan.	115
23. Zelfkennis en Godskennis	119
24. De tekenen bij de roeping van Mozes	123
25. Dit is Gods vinger	129
26. Een nacht van waken	131
27. Van Egypte naar Kanaän.	135

28. De plaats van de Sjechina in het boek Exodus.	139
29. Met God in de woestijn	143
30. Massa en Meriba	149
31. Een altaar van aarde.	155
32. Het altaar als vrijplaats voor de doodslager	161
33. Mozes als middelaar van het oude verbond.	167
34. De heffing voor de bouw van de tabernakel.	173
35. De ark van het verbond en haar onderdelen	177
36. De betekenis van het <i>hemelsblauw</i> in de tabernakeldienst	179
37. Kiezen voor de HERE	183
38. Bij Mij is een plaats	187
39. De sluier op het gezicht van Mozes.	191

Het boek Leviticus

40. Inleiding tot de levitische offers	197
41. De priesterwijding	201

Het boek Numeri

42. Dienstplichtig tot dienen en tot dragen	211
43. De woestijnreis volgens het boek Numeri	217
44. Het manna in de woestijn.	221
45. De uitsluiting van Mirjam buiten de legerplaats	227
46. De aanneming van Israël, het leven uit de doden.	233
47. Neemt iets mee van de vrucht van het land.	237
48. Spreek dan tot de Rots	243
49. Zingen bij de Springbron	249
50. Jozua, de dienaar van Mozes	255
51. Mozes en de Midjanieten	261

Het boek Deuteronomium

52. Gedenk dan heel de weg	269
53. De zegeningen van het Beloofde Land	273
54. Christus als Profeet en als Priester-Koning.	279
55. Een ongelijk juk	283
56. De zegen van Mozes	287

Woord vooraf

De Heer Jezus wordt in de Bijbel 'het Woord' genoemd. Hij is het Woord van God in eigen Persoon. Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (Joh. 1:1,14). Maar wat minder bekend is, is dat de Heer Jezus tijdens Zijn leven op aarde vaak geciteerd heeft uit de Schriften, uit het *geschreven* Woord van God zoals het toen bestond (wat wij nu het 'Oude Testament' noemen). Hij erkende en respecteerde het goddelijk gezag van de Schriften, en bevestigde dat die van Hem getuigden. Om maar enkele voorbeelden hiervan te noemen:

- (a) Mozes 'heeft over Mij geschreven' (Joh. 5:46);
- (b) Abraham 'verheugde zich erop dat hij Mijn dag zou zien, en hij heeft die gezien en zich verblijd' (Joh. 8:56);
- (c) David zelf noemde de Christus zijn 'Heer', hoe is Hij dan zijn Zoon? (Matt. 22:45; Marc. 12:37; Luc. 20:44).

1. *Bij de verzoeking in de woestijn* gebruikte de Heer drie uitspraken uit het boek Deuteronomium om de tegenstander te overwinnen, zoals eens David de reus Goliat tegemoet ging met slingerstenen in zijn tas. Eén steen was al voldoende in die geschiedenis, en even later doodde David de reus met diens eigen zwaard (zie 1 Sam. 17). Zo heeft Christus de duivel *eerst* verslagen bij deze confrontatie aan het begin van Zijn dienstwerk, zodat hij van Hem week voor een tijd, en *later* heeft Hij de definitieve overwinning op hem behaald op het kruis, 'opdat Hij door de dood hem te niet zou doen die de macht over de dood had, dat is de duivel' (Hebr. 2:14).

2. *Bij het begin van Zijn openbare dienst* haalde de Heer in de synagoge te Nazaret enkele verzen aan uit de profeet Jesaja. Het is heel leerzaam om deze passages te bestuderen in het verband waarin ze voorkomen (Jes. 61:1-2; Luc. 4:18-19,21). In de bergrede zei de Heer dat Hij niet was gekomen om de wet of de profeten op te heffen, maar om de Schriften te vervullen

(Matt. 5:17-18). Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, 'zal niet één jota of één tittel van de wet voorbijgaan totdat alles is gebeurd'. Christus citeerde met grote regelmaat uit het geschreven Woord van God. Hij verwees in totaal naar ongeveer twintig personen uit het Oude Testament en citeerde uit negentien verschillende boeken. Hoe vaak zei de Heer niet: 'Er staat geschreven', 'de Schriften getuigen van Mij', 'de Schriften moeten vervuld worden', 'Hebt u niet gelezen', etc. Tegen de sadduceeën, die de opstanding loochenden, zei Hij: 'U dwaalt, daar u de Schriften niet kent, noch de kracht van God' (Matt. 22:29). Hij citeerde daarbij uit Exodus 3:6, waar God zegt dat Hij de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob is. God is niet een God van doden, maar van levenden! Terecht stonden de menigten versteld over Zijn leer. Wat is dit ernstig voor ongelovigen, want helaas zijn er nog steeds velen die denken dat met de dood alles afgelopen is.

3. *Toen het kruis dichterbij kwam*, zei de Heiland: 'Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en alles wat door de profeten is geschreven, zal aan de Zoon des mensen worden volbracht' (Luc. 18:31). Vlak voordat Hij naar Getsemane ging, zei Hij: 'Want Ik zeg u, dat dit wat geschreven staat aan Mij in vervulling moet gaan: 'En met de wettelozen is Hij gerekend'. Immers, dat wat Mij betreft heeft een vervulling' (Luc. 22:37; vgl. Jes. 53:12). In de nacht waarin Hij werd verraden, wees Hij driemaal op de vervulling van profetieën aangaande Hemzelf (Matt. 26:31,54; Marc. 14:49). Drie van de zeven kruiswoorden zijn rechtstreekse Schriftaanhalingen (Matt. 27:46; Luc. 23:46; Joh. 19:28). Terwijl Hij stierf, nam Hij nog de woorden van de Schrift op Zijn lippen!

4. *Hetzelfde beeld zien wij na de opstanding*. Het vleesgeworden Woord (en dat is de Heer ook nu nog – zie Lucas 24:39) respecteerde het *geschreven* Woord van God. Tegen de Emmaüsgangers zei de Heer: 'O onverstandigen en tragen van hart in het geloven van alles wat de profeten hebben gesproken! Moest de Christus dit niet lijden, en zo in Zijn heerlijkheid binnengaan? En te beginnen met Mozes en alle profeten legde Hij hun uit wat in al de Schriften over Hem stond' (Luc. 24:25-27). Kruis en opstanding hebben dus geen verandering gebracht in Christus' houding tegenover de Schriften. Dat is heel leerzaam. Er is wat dit betreft zelfs een kleine *toevoeging*, want toen de Heer later op de opstandingsdag verscheen aan de vergaderde discipelen noemde Hij ook de *psalmen* (Luc. 24:44). Terwijl Hij tegenover de Emmaüsgangers sprak over Mozes en alle profeten, voegde Hij er in de bovenzaal dus de *psalmen* aan toe. *Alles* wat over Hem geschreven stond in de wet van Mozes, in de profeten en in de psalmen moest langs deze weg van lijden en opstanding in vervulling

gaan. Heeft Hij toen misschien gewezen op psalm 110, die spreekt over Zijn hemelvaart en Zijn ereplaats aan Gods rechterhand?

5. *Er zijn zelfs uitspraken van de verheerlijkte Heer in de hemel, waarbij Hij verwijst naar de Schriften!* Dat is wonderlijk. Tegen Zijn dienstknecht Johannes op Patmos zegt Hij: ‘Vrees niet, ik ben de Eerste en de Laatste, en de Levende (...)’ (Openb. 1:18). En in de boodschap voor Filadelfia zegt Hij dat Hij ‘de sleutel van David heeft’. Opent Hij, dan zal niemand sluiten; sluit Hij, dan zal niemand openen (Openb. 3:7). Dit zijn rechtstreekse aanhalingen uit de profeet Jesaja (Jes. 44:6; 22:22). Ongetwijfeld is Christus Zelf de *sleutel* tot de hele Schrift.

Hoeveel reden hebben wij dus om te bestuderen wat Mozes over *Hem* heeft geschreven in beelden, typen, voorschriften, wetten en rechtstreekse profetieën. In de tweede druk van deze verzamelbundel zijn 56 studies opgenomen over de Pentateuch, de boeken van Mozes, waarvan er enkele uit het Engels zijn vertaald en bewerkt. De studies vormen een selectie, een dwarsdoorsnee van eerdere publicaties gedurende een periode van ongeveer 30 jaar, gecombineerd met nieuw materiaal. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze het profetisch onderwijs van Mozes, de grote wetgever van Israël, aangaande Christus en de Gemeente in het licht stellen, alsook ten aanzien van de toekomst van Israël en de volken in het komende Vrederijk. Ik hoop dat de lezers overeenkomstig het voorbeeld van de gelovige Bereeërs de Schriften dagelijks zullen onderzoeken of deze dingen zo zijn (Hand. 17:11).

Gouda, voorjaar 2010

H. Bouter

Het boek Genesis

1. Gods plan met de schepping

'En God zag alles wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed.'

Genesis 1:31

De mens en zijn vrouw

Genesis 1 en 2 zijn geen tegenstrijdige scheppingsverhalen, maar ze vullen elkaar aan. Genesis 1 beschrijft hoe de schepping werd voorbereid voor de mens, die ten slotte als het hoofd en de kroon van Gods schepping op het toneel verscheen. Genesis 2 neemt de schepping van de mens als uitgangspunt voor een nadere beschrijving van de verschillende *relaties* waarin hij was geplaatst:

- (1) de betrekking van de mens tot de Schepper;
- (2) de relatie met de hem omringende schepping;
- (3) de relatie met de schepselen waarover hij moest regeren;
- (4) zijn verhouding tot de vrouw die hem in dit alles terzijde werd gesteld.

De naam Adam is verwant met het woord '(rode) aarde' (adamah), want de mens werd geformeerd van stof uit de aardbodem. Eva kreeg haar naam pas na de zondeval; vóór de val noemde Adam haar Manninne (Isjah), omdat zij was genomen uit de man (Isj) (2:23; 3:20). Zij was zowel de partner die bij Adam paste, alsook de moeder van het menselijk geslacht, de 'moeder van alle levenden' (Eva betekent: 'levende' of 'levenwekster'). De schepping van de mens vond als laatste handeling van God plaats op de zesde dag, dus nadat heel het domein waarover hij moest heersen in gereedheid was gebracht.

Twee reeksen van drie dagen

De zes dagen vallen uiteen in twee reeksen van drie dagen, die een onderlinge parallel vertonen:

- (1) Op de eerste dag werd het licht tevoorschijn geroepen, op de vierde dag kregen de lichtdragers hun 'aanstelling'.
- (2) Op de tweede dag maakte het uitspansel (of: firmament) scheiding tussen de wateren onder en boven de hemelkoepel, op de vijfde dag wemelden de wateren van levende wezens en vloog het gevogelte langs het uitspansel.
- (3) Op de derde dag werd het droge, de aarde, toebereid, terwijl op de zesde dag de aardbewoners werden geschapen.

Het eerste drietal dagen heeft dus betrekking op de verschillende domeinen of sferen van de schepping (hemel, zee en aarde), terwijl het tweede drietal dagen zich bezighoudt met de *bewoners* of *regeerders* in deze domeinen.

Adam en Christus, en de nieuwe schepping

De mens, die naar Gods beeld en gelijkenis was geschapen, ontving universele heerschappij. Adam moest optreden als Gods *vertegenwoordiger* op aarde, als 'onderkoning' over al de werken van Gods handen (Ps. 8:7). In Christus, de láátste Adam, zal dit plan van God uiteindelijk worden vervuld (1 Kor. 15:27; Ef. 1:22; Hebr. 2:6-8). Zoals God in Genesis 1 toewerkte naar de schepping van de mens als het hoofd over al de werken van Zijn handen, zo werkt Hij sinds de val van de *eerste* mens toe naar het moment waarop alle dingen zullen worden onderworpen aan de *tweede* Mens, de Heer uit de hemel (Joh. 5:17). Het resultaat van Gods werk is de rust van de zevende dag, de *sabbat*: een voorafschaduwing van de rust van het Vrederijk dat zal overgaan in de eeuwige toestand, waarin God zal zijn alles in allen (1 Kor. 15:25-28; Hebr. 4:9-10).

Daarom wijst de eerste schepping heen naar Gods *nieuwe* schepping, waarvan de gelovigen nu de eerste vruchten zijn (2 Kor. 5:17; Ef. 2:10; Kol. 3:10; Jak. 1:18; 2 Petr. 3:13; Openb. 21:1-7). Er valt ook een lijn te trekken van de voltooiing van de eerste schepping naar de totstandbrenging van de nieuwe schepping, maar die lijn loopt *via Golgota* waar de Heiland heeft uitgeroepen: 'Het is volbracht' (Gen. 2:1-3; Joh. 19:28-30; Openb. 21:6). Zijn *volbrachte* werk

is de grondslag van de nieuwe schepping en van de verzoening van alle dingen, hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen (Kol. 1:19-20).

Naast het woord 'voltooien' of 'volbrengen' vinden we in het scheppingsverhaal ook de woorden 'maken', 'formeren' en 'scheppen'. Het woord *scheppen* wordt hier alleen gebruikt voor het oorspronkelijke begin van hemel en aarde, voor de creatie van het bezielde leven, en met name voor de schepping van de mens (1:1,21,27). De woorden *maken* en *formeren* wijzen op het vormgeven van reeds aanwezige materie. De oorspronkelijke schepping van de materie *uit het niets* ligt besloten in Genesis 1:1 (zie in dit verband ook Ps. 33:6,9; Rom. 4:17b; Hebr. 11:3; 2 Petr. 3:5).

Verder is er overeenkomst tussen het begin van Genesis 1:1 en dat van Johannes 1:1-2, maar er zijn ook verschillen. Het begin waar Johannes op doelt, gaat terug tot wat men wel noemt de 'stille eeuwigheid'. Hier worden wij verplaatst naar dat wat in het begin bij God was. Genesis 1:1 markeert echter het begin van tijd en materie. Hier zien wij de werkzaamheid van het eeuwige Woord bij de aanvang van ruimte en tijd, want dóór Hem zijn alle dingen geworden (Joh. 1:3).

Zoals de eerste schepping tot stand kwam door de werking van Woord én Geest, zo is dat ook het geval met de herschepping. God schiep en formeerde door middel van het Woord (vgl. het telkens herhaalde 'En God zei' in Gen. 1), maar ook door de Geest (vgl. Gen. 1:2; Ps. 104:30). Dit werk vindt zijn tegenhanger in de *nieuwe* schepping, want de *nieuwe* geboorte vindt plaats door de reinigende en levenwekkende kracht van Gods Woord en Geest (Joh. 3:5; 13:10; 15:3; Jak. 1:18; 1 Petr. 1:23). God is met ons bezig vanaf het moment dat Hij met het licht van het evangelie schijnt in de duisternis van ons bestaan (2 Kor. 4:4,6). Gods bedoeling is dat wij geestelijk *groeien* en aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig worden gemaakt. Dat is het 'vormingswerk' van de *nieuwe* schepping (Rom. 8:29; 2 Kor. 3:18). Zo handelt God met het volk dat Hij heeft geformeerd, opdat het Zijn lof zou verkondigen (vgl. Jes. 43:7,21). Zo maakt God ons tot *beelddragers* van Zijn Zoon, de laatste Adam, opdat *Hij* in alle dingen de eerste plaats zou innemen (1 Kor. 11:7; 15:48-49; Ef. 4:24; Kol. 1:18; 3:10).

Het geheimenis van Christus en de Gemeente

Adam werd na de zondeval het *hoofd* van het menselijk geslacht, dat echter het beeld en de gelijkenis van een in de zonde gevallen stamvader vertoonde (Gen. 5:1,3). Als hoofd van de mensenfamilie vormde Adam een type van Christus, die na Zijn opstanding uit de doden het Hoofd van een nieuw mensengeslacht is geworden. 'Adam is een *voorbeeld* van Hem die zou komen', zegt Paulus in Romeinen 5:14. Maar in allerlei opzichten vormde Adam ook het *tegenbeeld* van Christus, zoals blijkt uit de geweldige contrasten die de apostel opsomt in Romeinen 5:12-21. Adam bracht de *zonde* in de wereld, en bijgevolg de *dood* en de *veroordeling* van schuldige zondaars. Christus heeft echter door Zijn gehoorzaamheid tot in de kruisdood een overvloed van genade, gerechtigheid en leven bewerkt voor allen die met Hem zijn verbonden.

In 1 Korintiërs 15 komt de tegenstelling tussen de twee familiehoofden opnieuw aan de orde, nu in verbinding met het thema van de *opstanding*. Want zoals de dood door een mens (Adam) is teweeggebracht, is ook de opstanding van de doden door een Mens (Christus). Adam werd tot een levende ziel, doordat God de levensadem blies in de mens die Hij had geformeerd van stof uit de aardbodem. Maar de opgestane Christus werd tot een *levendmakende geest*, doordat Hij Zelf de levensadem in Zijn discipelen blies (Gen. 2:7; Joh. 20:22; 1 Kor. 15:45). De nakomelingen van Adam waren natuurlijke, stoffelijke mensen, maar Christus heeft *geestelijke* en *hemelse* nakomelingen. Zoals de Hemelse is, zo zijn ook de hemelsen (1 Kor. 15:48).

De schepping van de eerste mens was reeds een groot wonder vanwege de voor ons onbegrijpelijke verbinding tussen *geest* en *stof*, levensadem en materie. Hoe groot en ondoorgrondelijk is dan het geheim van de nieuwe schepping, de nieuwe geboorte en de opstanding uit de doden van hen die met Christus, de hemelse Mens, zijn verenigd! Zoals Adam en Eva een mensenpaar vormden, is er ook een bijzondere band tussen Christus en de Gemeente. Eva was zowel de bruid alsook het lichaam van Adam, want zij was 'been van zijn gebeente en vlees van zijn vlees' (Gen. 2:20-24). Evenzo is de Gemeente zowel de *bruid* als het *lichaam* van Christus, de laatste Adam (Ef. 5:23-32). Zoals Eva eigenlijk voortkwam uit de zijde van Adam nadat er een diepe slaap op hem was gevallen, zo is de Gemeente de vrucht van Christus' doodsslaap en is zij genomen uit Zijn doorboorde zijde. Adam en Eva werden als regeerders aangesteld over de aarde, en zo zal Christus met Zijn bruidsgemeente regeren tijdens het Vrederijk.

Verder vinden we in Genesis 2 de instelling van het huwelijk als het door God geheiligde en gezegende samenlevingsverband van man en vrouw. Christus grijpt in het Nieuwe Testament terug op dit oorspronkelijke begin (Gen. 2:24; Matt. 19:3-8). In de brieven van de apostel Paulus zien we eveneens dat de goddelijke orde maatgevend is voor de positie van de man en die van de vrouw (1 Kor. 11:7-12; 14:34-35; 1 Tim. 2:12-13). Weliswaar is er wat het heil in Christus betreft geen onderscheid tussen man en vrouw en zijn ze dus principieel *gelijkwaardig* (Gal. 3:28), maar dat betekent niet dat ze praktisch in alle opzichten aan elkaar gelijkgesteld zijn. De 'gelijkheidsideologie' is eenvoudig niet bijbels. De realiteit van de verlossing maakt de realiteit van de *schepping* en van het *hoofdschap* van de man niet ongedaan. Juist in de Gemeente van de verlostten moet dit uiterlijk zichtbaar worden gemaakt doordat de vrouw een 'macht' op haar hoofd heeft (d.i. een teken van het gezag waaronder zij staat); de engelen zijn ooggetuigen daarvan (1 Kor. 11:10).

2. De eerste en de laatste Adam

'Toen formeerde de HERE God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; alzo werd de mens tot een levend wezen.'

Genesis 2:7

Het formeren van de mens

De letterlijke vertaling van Genesis 2:7 luidt als volgt: 'En de HERE God vormde de mens, stof van de aardbodem, en blies in zijn neus levensadem, en de mens werd tot een levend wezen'. De woorden 'mens' (*adam*) en 'aardbodem' (*adama*) zijn verwant, beide betekenen 'rood'. De mens keert uiteindelijk terug tot de grond waaruit hij genomen is (Gen. 3:19). Deze woordspeling dient ertoe om de relatie van de mens met het (akker)land te benadrukken. De bloedrode grond ontving ook het bloed (*dam*) van de vermoorde Abel (Gen. 4:10). Het woordje 'uit' of 'van' ontbreekt. God maakte de mens, 'stof van de aardbodem', d.i. materiaal uit de aarde. Hij is stoffelijk, aards (Eng. '*the man of dust*', 1 Kor. 15:48).

Het werkwoord *formeren*, *vormen* wordt gebruikt voor het werk van een pottenbakker (Jer. 18:2vv.), en voor dat van een beeldhouwer (Jes. 44:9-12); het geeft het vormen van een kunstwerk aan. God maakte de mens als 'kunstwerk' uit reeds aanwezig materiaal, en vervolgens blies Hij de levensadem in het gevormde lichaam, waarmee de hoge positie van de mens wordt aangegeven (hij is méér dan materie!). Specifieke woorden voor 'leem' ontbreken echter in Genesis 2. Alleen in Leviticus 14 wordt het woord 'stof' drie keer met 'leem' vertaald, in andere passages in Genesis en Exodus zes keer met 'aarde'. 'Stof' betekent materiaal in zijn kleinste delen, soms fijngemalen of verbrand materiaal, of 'puin' (Deut. 9:21; 2 Kon. 23:12; Neh. 4:10). Het gaat om bouwstenen uit de aardbodem, uit de natuur. Het 'stof der aarde' wordt later een staande uitdrukking die aangeeft hoe *talrijk* het nageslacht van de

aartsvaders zou zijn. Bij de derde plaag werd alle stof der aarde tot muggen in het gehele land Egypte (Ex. 8:16-19).

Het begrip 'stof' kunnen wij dus ruim nemen in de zin van dat wat in en op de aardbodem aanwezig is. Zelfs in het Vrederijk wordt de vloek over de slang niet opgeheven: '(...) en de slang zal *stof* tot spijze hebben' (Jes. 65:25). Ook de mens is geformeerd uit 'stof' en keert daarheen weer (Gen. 3:19). Er is geen element van het menselijk lichaam dat niet voorkomt in de natuur. Het formeren van de mens van stof uit de aardbodem, en van de dieren van het veld en de vogels uit de aardbodem (Gen. 2:7,19), wijst op de *persoonlijke betrokkenheid* van de Schepper hierbij (met name bij de mens, die de kroon van de schepping is). God gebruikte hiervoor geen machtswoord, hoewel dat natuurlijk ook had gekund, maar Hij heeft hem liefdevol gevormd. Hetzelfde zien wij bij het bouwen van de rib, die Hij uit de mens genomen had, tot een vrouw.

Adam is een voorbeeld van Hem die zou komen

Als men het formeren van de eerste Adam in twijfel trekt en toegeeft aan het evolutiegeloof, is men slechts een stap verwijderd van de ergste vorm van bijbelkritiek. Dan behoorde de mens en zijn voorgangers tot een familie van mensachtigen en is er dus geen éérste Adam geweest. En als de éérste mens, Adam, niet heeft bestaan, zou er dan wel een láatste Adam op het toneel zijn verschenen? Dan kan men de beide familiehoofden ook niet letterlijk tegenover elkaar plaatsen, met de respectieve gevolgen van hun handelen, zoals Paulus dat doet in Romeinen 5 en 1 Korintiërs 15. Dan kan men zelfs de opstanding *figuurlijk* nemen, zoals sommige dwaalleraars in de begintijd van het christendom reeds deden (vgl. 2 Tim. 2:16-18). Zoals echter door de eerste mens de zonde en de dood hun intrede hebben gedaan in de wereld, zijn ze ook door de tweede Mens (de laatste Adam, de Mens uit de hemel) tenietgedaan.

Het formeren van de mens van stof uit de aardbodem moet daarom als concreet-letterlijke daad van God worden aangemerkt, evenals het blazen van de levensadem in de neus van de mens. In Johannes 20 hebben we van dit laatste de nieuwtestamentische tegenhanger: de Heer blaast nieuw, geestelijk leven in Zijn discipelen. Ook hier ging het om een concrete daad, die een nog diepere symboliek had als het gebeuren in Genesis 2:7. Kortom, de term

'formeren' is *niet* als metafoor bedoeld en mag ook niet zo worden opgevat (anders zou Adam ook uit een aap kunnen zijn 'geformeerd'!).

Gods Woord is feitelijk betrouwbaar, óók daar waar het uitspraken doet over de natuur, de geschiedenis e.d. Genesis 1 tot 3 geven het bericht over de schepping en de zondeval. Deze hoofdstukken zijn het verslag van een historisch gebeuren, een getrouwe weergave van de feiten, voor zover God het nodig oordeelde die aan ons bekend te maken. Er zijn maar twee mogelijkheden: God schiep de mens naar Zijn beeld en de overige levende wezens elk 'naar zijn aard', óf de evolutietheorie is juist. Dan is de mens niet door God geformeerd 'uit het stof', maar 'uit een dier' ontstaan. Dan heeft de éérste Adam niet echt bestaan, en was hij het product van de verbeelding van de verteller. Dan blijft er uiteindelijk alleen ook een Christus over die slechts in de verkondiging, maar niet in werkelijkheid bestaat. Dat Genesis 1 tot 3 ook op vele punten een morele en geestelijke boodschap bevatten, is volkomen juist, maar dit mag niet worden losgemaakt van de historische werkelijkheid.

3. De boom en het water des levens

‘Voorts plantte de HERE God een hof in Eden (...) Ook deed de HERE God allerlei geboomte uit de aardbodem opschieten, begeerlijk om te zien en goed om van te eten; en de boom des levens in het midden van de hof, benevens de boom der kennis van goed en kwaad. Er ontsprong in Eden een rivier om de hof te bevochtigen, en daar splitste zij zich in vier stromen.’

Genesis 2:8-10

Het herwonnen paradijs

Eens zijn Adam en Eva verjaagd uit het paradijs waarin zij waren geplaatst op aarde. Een engel met een vlammend zwaard versperde voor altijd de toegang tot de hof; terugkeer was niet meer mogelijk voor de mens die in de zonde was gevallen. Toch heeft God iets beters hiervoor teruggegeven, want de gehóórzaamheid van Christus heeft vérstrekkender gevolgen dan de óngehoorzaamheid van Adam. Het volbrachte werk van Christus op het kruis van Golgota opent de toegang tot een ander, een *nieuw*, een *hemels* paradijs: het paradijs van God Zelf in de hemel!

In het Nieuwe Testament is slechts driemaal sprake van deze plaats van geluk. Het zijn echter wel heel belangrijke dingen die erover worden meegedeeld. De onnaspeurlijke rijkdom van de Persoon en van het werk van Christus worden daardoor duidelijk in het licht gesteld:

(1) Ten eerste zijn de gestorven gelovigen daar in de directe tegenwoordigheid van hun Heer en Heiland. Zij zijn met Christus in het paradijs, zoals Hij dat reeds beloofde aan de boosdoener die in Hem geloofde: ‘Vandaag zult u met Mij in het paradijs zijn’ (Luc. 23:43 HV). De apostel Paulus zegt daarom dat hij ernaar verlangt ‘heen te gaan en met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste’ (Fil. 1:23). Christus is daar het grote Middelpunt van degenen die Hem toebehoren, Hij is Degene die alles in allen vervult.

(2) Ten tweede zijn zij die in Christus ontslapen zijn daar ook in de derde hemel, d.i. de hemel der hemelen, de woonplaats van God Zelf (2 Kor. 12:2-5). Zij bevinden zich in Gods onmiddellijke tegenwoordigheid en horen onuitsprekelijke hemelse woorden, die een mens op aarde niet op de lippen kan nemen. Paulus spreekt hier wat cryptisch over zichzelf als 'een mens in Christus', maar dat is niet zonder reden. Christus is daar, maar het is in beginsel ook de plaats van allen die met Hem als de laatste Adam verenigd zijn.

(3) Ten derde is dit hemelse paradijs blijkens Openbaring 2:7 'het paradijs van God'. Het kan niet zoals het aardse paradijs te gronde worden gericht door de mens. Het draagt het stempel van goddelijke volkomenheid en van de afwezigheid van zonde en dood. Hier ontbreekt dan ook de boom van de kennis van goed en kwaad, waaraan wij een beschuldigend geweten te danken hebben. Er is alleen nog sprake van de boom van het leven, die ongetwijfeld een beeld is van Christus als de Oorsprong en de Onderhouder van het nieuwe leven, de nieuwe mens, de nieuwe schepping.

Daarom mogen wij in navolging van de grote apostel van de volken de onnaspeurlijke rijkdom van Christus verkondigen en de veelkleurige wijsheid van God, de Schepper van alle dingen, bekendmaken (Ef. 3:8-10). God heeft het paradijs weer voor ons ontsloten en ons toegang geschonken tot de Persoon van Christus als de ware boom van het leven:

'Wij, schuldig, door God uitgedreven,
wij bleven ver van Eden staan,
maar 't kruis werd ons de boom van 't leven,
die wees de Vader Zelf ons aan.'

De Bijbel begint en eindigt met een 'paradijs'

Ergens in het tweestromenland, tussen de Eufraat en de Tigris, lag volgens Genesis 2 de hof van Eden waarin God de eerste mens plaatste die Hij had geformeerd. Meestal spreken we over het 'paradijs'. Dit woord is van Perzische oorsprong en betekent 'lusthof'. Het komt maar een paar keer voor in het Oude Testament (o.a. in Hooglied 4:13). Het gaat ons nu vooral om de geestelijke en symbolische betekenis van de paradijsrivier en de boom van het leven, zonder overigens afbreuk te willen doen aan de letterlijke en historische waarde ervan. De hof van Eden, de twee bomen en de sprekende slang zijn ongetwijfeld zintuiglijk waarneembare zaken geweest. Maar het is frappant dat de Bijbel niet slechts begint met het paradijs, maar er ook mee eindigt. In het laatste

bijbelboek vinden wij om zo te zeggen de tegenhanger van de hof van Eden: een hémels paradijs, het paradijs van Gód (Openb. 2:7).

Er zijn in het boek Openbaring zowel parallellen als contrasten met Genesis. Het is in het boek Openbaring nadrukkelijk niet het paradijs van en voor de mens, maar het paradijs van God Zélf. Het is Zijn lusthof en het is een grote genade dat wij als Gods kinderen mogen delen in Zijn eigen vreugde. In dat paradijs van God kan de zonde niet meer binnendringen en is er ook geen plaats meer voor de duivel en de dood. Dit zijn dan overwonnen vijanden (1 Kor. 15:26; Openb. 21:4). Zelfs de boom van de kennis van goed en kwaad komt er niet meer voor (vgl. Gen. 2:9; 3:3 met Openb. 2:7; 22:2,14). Dat is heel opmerkelijk. De conclusie moet wel zijn dat de mogelijkheid tot zondigen dan niet meer aanwezig is: het geweten kan ons dan niet meer beschuldigen en aanklagen. Qua positie is dat nu al zo voor ons als christenen. Door het volbrachte werk van Christus zijn wij namelijk gezuiverd van besef van kwaad, d.i. van een slecht geweten (Hebr. 10:22). In Christus is dat onze positie vóór God, want in de verheerlijkte Heer zijn wij volkomen rein (vgl. Ef. 1:4-6). Maar wij weten maar al te goed dat de praktijk vaak anders is: dat een gelovige na zijn bekering toch nog zondigt en dat zijn geweten hem dan aanklaagt. Dan is er belijdenis van zonde en schuld nodig om de praktische gemeenschap met God te herstellen. In het paradijs van God zal dat voorgoed voorbij zijn.

De ware boom van het leven is Christus Zelf

De beschrijving van de hof begint in Genesis met het geboomte dat de HERE God uit de aardbodem deed opschieten (Gen. 2:9). De boom des levens in het midden van de hof wordt daarbij apart vermeld, evenals de boom der kennis van goed en kwaad. Daarna volgen enkele mededelingen over de paradijsrivier (Gen. 2:10). In de hof zelf ontsprong een rivier om die te bevochtigen en vruchtbaar te maken. Zij splitste zich daar in vier stromen en deze vier rivieren brachten ook vruchtbaarheid in de hele toenmalig bekende wereld. Vanuit de hof vloeide er een stroom van levend water naar de omringende landen.

Het is misschien niet toevallig dat de boom van het leven in Genesis 2 als eerste wordt genoemd en dan pas het levenswater. Logisch geredeneerd is de volgorde omgekeerd: zonder water kan er helemaal geen sprake zijn van boomgroei. Beide dingen, beide zegeningen in de schepping horen gewoon bij elkaar en zijn niet los verkrijgbaar. Maar het accent ligt hier kennelijk op de boom des levens, die een beeld is van Christus Zelf. Hij was de ware

Rechtvaardige, de Mens die terecht gezegend was omdat Zijn vertrouwen volkomen op God gericht was (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8). Hij was als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd. Hij noemde Zichzelf 'het groene hout' (Luc. 23:31). Hij is gestorven om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardiging (Rom. 4:25). Als de verhoogde Heer heeft Hij vanuit de hemel de Heilige Geest uitgestort hier op aarde. De Geest kon niet komen vóórdat Jezus verheerlijkt was (Joh. 7:39).

Christus en het levende water van de Geest

Christus en de Geest horen dus bij elkaar en zijn niet van elkaar te scheiden, evenals de boom en het water des levens bij elkaar horen. Maar de nadruk valt in de Schrift allereerst op de Persoon van Christus (waarachtig Mens, en waarachtig God), en het werk dat Hij heeft volbracht hier op aarde. Dat is de basis voor de uitstorting van de Heilige Geest, die gekomen is om Christus te verheerlijken. Als een milde regen, als een stroom van levenswater is de Geest op de aarde neergedaald. Water is een bekend bijbels beeld van de Geest. Jesaja sprak er al over: 'Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal Mijn Geest uitgieten op uw nakroost en Mijn zegen op uw nakomelingen. Zij zullen uitspruiten tussen het gras, als populieren langs de beken' (Jes. 44:3-4).

In Openbaring 22 is éérs sprake van de rivier van water des levens, die ontspringt uit de troon van God en van het Lam. Pas daarna lezen we over het geboomte des levens: dit staat niet alleen aan weerszijden van de rivier, maar ook midden op de straat die het nieuwe Jeruzalem doorkruist. De oorsprong van de rivier is echter de troon van God en van het Lam, d.i. de gestorven en opgestane Heer (vgl. Openb. 5). Het werk van Christus wordt hier dus aangeduid als de grondslag van de zegenstroom. De rivier ontspringt uit de troon van God én van het Lam. De Geest gaat uit van de Vader én van de Zoon, die hier op aarde het Lam van God geworden is (Joh. 14:26; 15:26; 16:7).

In Openbaring 2:7 is uitsluitend sprake van 'de boom des levens, die in het paradijs Gods is'. Christus Zelf belooft in dit vers aan de overwinnaars in de gemeente te Efeze, dat Hij hun van die boom te eten zal geven. Hier ontbreekt dus een beschrijving van de rivier; alle nadruk valt op de boom van het leven. De overwinnaars zullen bij de Heer zijn in de heerlijkheid en zij zullen zich met Hem mogen 'voeden'. Hij heeft ons nu al het eeuwige leven geschonken; wij bezitten dat in Hem. Maar dan zal Hij Zélf ons erfdeel zijn en wij zullen vrijelijk

van Hem kunnen genieten. Hij die het Centrum is van al Gods regeringswegen (vgl. Openb. 5:6), is ook het Middelpunt van het paradijs van God. De toegang tot Hem kan niemand ons meer ontzeggen. Er is geen cherub met een flikkerend zwaard, die de toegang verspert. Met Christus te zijn, bij Hem te zijn, dat is verreweg het beste (Fil. 1:23).

Zo heeft de Heiland het ook beloofd aan de misdadiger die met Hem gekruisigd was: 'Voorwaar, Ik zeg u, heden zult u met Mij in het paradijs zijn' (Luc. 23:43). Het ongestoorde genot van de boom van het leven zou diezelfde dag nog zijn deel zijn in de hemelhof. Wat zal het zijn om voor altijd met de Heer te zijn! Het geloof in de gekruisigde Christus maakte voor deze man de toegang vrij. En dat geldt voor ieder die zijn vertrouwen stelt op de Heer Jezus Christus. De reiniging van zonde en schuld en de bekleding met de klederen van het heil openen de toegang tot het paradijs van God, zodat wij recht hebben op het eeuwige genot van de boom des levens: 'Zalig zij, die hun gewaden wassen, opdat zij recht mogen hebben op het geboomte des levens en door de poorten ingaan in de stad' (Openb. 22:14).

Het water des levens is voor ieder die dorst heeft

Nu nog iets wat betreft het water des levens. Uit Genesis 2 blijkt dat de paradijsrivier niet slechts de hof bevochtigde, maar ook de toenmalige wereld van water voorzag. Zij splitste zich in vier stromen. De Pison stroomde om het land Chawila, 'waar het goud is'. De Gichon stroomde om het land Ethiopië. En de Tigris en de Eufraat voorzagen het hele tweestromenland van water (Gen. 2:10-13). De stroom van levend water vormde een verkwikking voor de hele aarde.

Zo is het ook in geestelijk opzicht. Het water van het leven voorziet niet alleen in onze eigen behoeften als gelovigen, maar het vloeit ook naar buiten toe om zegen te verspreiden. Het is niet slechts in onszelf een fontein van water, dat springt tot in het eeuwige leven, maar de stroom van levend water vloeit ook uit ons binnenste naar buiten (Joh. 4:14; 7:38). Er is genoeg om een dorstige wereld te laven, Gods genadeaanbod is universeel. In Openbaring 22 vinden wij dan ook een uitnodiging die gericht is aan eenieder die dorst heeft. Johannes schrijft: 'En wie dorst heeft, kome, en wie wil, neme het water des levens om niet' (Openb. 22:17). De rivier met levenswater stroomt niet alleen in de stad zelf, het Nieuwe Jeruzalem, om de inwoners daarvan te laven. De zegenstroom reikt verder en is beschikbaar voor hen die nog buiten zijn. Het

heil in Christus is om niet verkrijgbaar. Alle dorstigen mogen komen tot de wateren en drinken (Jes. 55:1).

De vier stromen in Eden omspanden om zo te zeggen ook de hele wereld. Het zijn grote en snelstromende rivieren. De wateren barsten los en bruisen; dat komt duidelijk tot uitdrukking in de namen van de eerste drie rivieren. Pison betekent 'stroom', Gichon wil zeggen 'de bruisende', en de Tigris (of: Hiddekel) 'pijlsnel'. De naam Eufraat betekent mogelijk ook 'vruchtbaar water' – die betekenis is ook heel toepasselijk, aangezien het stromende water leven en vruchtbaarheid brengt. Zodoende brengt de aarde jong groen voort, zaadgevend gewas en vruchtbomen (vgl. Gen. 1:11-12).

Wanneer wij kinderen van God zijn geworden en 'geplant' zijn in Gods hof, dan mogen wij vrucht dragen voor Hem (Rom. 7:4). Wanneer wij 'gegeten' hebben van de boom des levens, d.i. Christus Zelf, dan hebben wij door Hem eeuwig leven ontvangen. Dan kunnen wij ook groeien in het geloof en in geestelijk opzicht vruchtbomen worden, die geplant zijn aan waterstromen. Het water des levens is zoals gezegd een beeld van de levendmakende Geest, die in iedere ware gelovige woont. De Geest lest niet alleen onze eigen dorst, maar doet ons ook vrucht dragen: vrucht voor God en voor de naaste. De vrucht van de Geest is volgens het Nieuwe Testament négenvoudig van aard: '(...) liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing' (Gal. 5:22).

Het paradijs van God

Het eerste paradijs – althans het land Chawila waar de Pison stroomde – kende nog andere rijkdommen dan water en boomvruchten. Er was daar goud van goede kwaliteit en edelgesteente, namelijk de steen chrysopraas. Verder was er een welriekende balsemhars, de bedólah (Gen. 2:12 SV). Goud en edelstenen spreken van goddelijke heerlijkheid, majesteit en luister. Wij vinden ze ook weer terug in het Nieuwe Jeruzalem (Openb. 21:18-21). De stad heeft de heerlijkheid Gods, want Hij heeft Zijn heerlijkheid op haar gelegd. De verheerlijkte Gemeente is getooid met de glorie van haar Heer en Bruidegom. De welriekende balsemhars spreekt van het heilig reukwerk dat te midden van de verlostten opstijgt tot eer van God en van het Lam (vgl. Openb. 5:8; 8:3). Onze aanbidding is dan geheel voor Hem, tot in alle eeuwigheid!

De hof van Eden was Gods lusthof, maar door de zondeval is dat aardse paradijs al snel verloren gegaan. Er is nu echter een nieuw, dat wil zeggen een hemels paradijs, waarin de ontslapen gelovigen thans met Christus zijn. Dat was Christus' belofte aan de misdadiger die met Hem gekruisigd was: 'Heden zult u met Mij in het paradijs zijn' (Luc. 23:43). De ontslapenen horen daar volgens de apostel Paulus onuitsprekelijke woorden, die het een mens op aarde niet geoorloofd is uit te spreken (2 Kor. 12:4).

Dit hemelse paradijs wordt in het laatste bijbelboek met enige nadruk het paradijs van *God* genoemd. De zonde en het falen van de eerste mens – met alle kwalijke gevolgen daarvan – zijn dan voorgoed uitgebannen. Wie in de aardse strijd overwint in Gods kracht, mag voor altijd 'eten van de boom des levens, die in het paradijs Gods is' (Openb. 2:7). De boom des levens is Christus Zelf. Hij was te vergelijken met 'een boom, geplant aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd' (Ps. 1:3). Het 'eten' van deze boom des levens is het zich voeden met Zijn Persoon, het deelhebben aan Zijn leven. Onze totale afhankelijkheid van Hem wordt in dit beeld tot uitdrukking gebracht. Het gaat hier in feite om een fundamentele geestelijke zegen, die het voorrecht van iedere ware gelovige is. Door het geloof mogen wij ons nu al 'voeden' met Hem en deelhebben aan Zijn leven, het eeuwige leven. Dat zal in de hemel ook zo zijn, maar dan in alle volkomenheid. In het paradijs van God Zelf, waar zonde en dood voor eeuwig zijn weggedaan, geeft Christus de Zijnen 'te eten van de boom des levens'.

Dit paradijs van God zal straks vanuit de hemel neerdalen – in de gedaante van het Nieuwe Jeruzalem, het centrum van de Godsregering – en de boom en het water des levens zullen dan tot heil van de mensheid in het komende Vrederijk zijn. De bladeren van het geboomte zullen dienen tot genezing van de volkeren (Openb. 22:2). Het eten van de vrucht van de boom zelf is kennelijk alleen voorbehouden aan de hemelse heiligen, de bewoners van de stad (vgl. Openb. 2:7; 22:14).

4. Het oordeel over de slang

‘Omdat gij dit gedaan hebt, zijt gij vervloekt onder al het vee en onder al het gedierte des velds.’

Genesis 3:14

Het spreken van de slang

De slang wordt in Genesis 3:1 met nadruk als éérste woord van de zin genoemd, met het bepalend lidwoord: de slang die verder in het verhaal een rol speelt. Zij is er ineens. Dringt zij van het veld de hof binnen? Dit dier is ‘listig’ boven al het gedierte van het veld, die de HERE God maakte (een woord dat zowel negatief als positief uitgelegd kan worden; in het laatste geval betekent het ‘schrandere’). Het woord ‘gedierte’ houdt verband met ‘leven’ en met ‘levende wezens’. Het woord ‘slang’ komt 29 keer voor in het Oude Testament en heeft consequent een *letterlijke* betekenis (de staf die een slang werd, vurige slangen, koperen slang etc.).

Het gaat hier om het letterlijk spreken van de letterlijke slang, die als spreekbuis door de duivel werd gebruikt (maar wel met *medewerking* van het dier zelf, anders zou het niet door God zijn vervloekt!). 2 Korintiërs 11:3 noemt de verleiding van Eva door de sluwheid van de slang. Het letterlijk spreken van de slang tot Eva cq. het verleiden door haar sluwheid wordt dus door de apostel Paulus bevestigd in het Nieuwe Testament (vgl. ook 1 Tim. 2:14). Dit knoopt aan bij de mededeling van Genesis 3:1 dat de slang het listigste was van alle dieren des velds, die de HERE God gemaakt had. Zoals gezegd werd dit dier gebruikt door de satan. Wij mogen niet tornen aan het feit dat hier sprake is van een letterlijk schepsel. De latere mededelingen van Gods Woord bevestigen dat de satan zich van haar bediende, om die reden wordt hijzelf ‘de draak’ en ‘de oude slang’ genoemd (Openb. 12 en 20). Door hiernaar te luisteren zette Eva

haar relatie met Adam op het spel. Zo was het ook met de Korintiërs, die zich lieten verleiden door valse apostelen, door dienaars van de satan.

De slang sprak, evenals de ezelin van Bileam dat deed. Het zal toch wel ongewoon zijn geweest voor Eva, maar zij ging erop in. Al het gedierte dat op de aarde kruipt (we kunnen in het midden laten of de slang oorspronkelijk pootjes had), was aan de mens onderworpen (Gen. 1:28). De slang verliet echter haar onderdanige positie, en verhief zich om 'dodelijk' toe te slaan en de mens te verleiden.

De vloek

'Omdat u dit deed, bent u vervloekt boven al het vee en boven al het gedierte van het veld. Op uw buik zult u gaan en stof zult u eten alle dagen van uw leven' (Gen. 3:14 SBOT).

Het woord 'vervloekt' wordt niet gebruikt voor de man en de vrouw. Wel wordt de aardbodem vervloekt waaruit de mens genomen is; voortaan zou dit zijn bouwland zijn (met dorens en distels). De vertaling met betrekking tot de slang kan op twee manieren: 'u bent méér vervloekt dan al het vee en het gedierte van het veld', of: 'u bent vervloekt vèr van al het vee' (vgl. Gen. 4:11) – dus in de zin van verwijdering, excommunicatie. God stelde geen vragen aan de slang, er was geen mogelijkheid tot inkeer of belijden! Het gaan *op de buik* is een element van de vloek. Er zijn slangen met rudimentaire achterpoten, maar wij weten niet of die ooit groter zijn geweest. De letterlijke slang wordt dus vernéderd, en dat geldt nog meer voor de 'oude slang'!

De slang moest voortaan op haar buik kruipen en was daarmee kwetsbaar. In Leviticus 11:41-42 worden slangen gerekend tot de onreine dieren. 'Stof eten' is vernederend bedoeld in de Schrift (Ps. 72:9; Jes. 49:23; 65:25; Mi. 7:17). Vooral het spraakgebruik in Jesaja 65 en Micha 7 is van belang. Deze passages gaan uit van de letterlijke interpretatie van het oordeel over de slang in Genesis 3. Volgens Jesaja wordt het vonnis met betrekking tot de slang zelfs gecontinueerd in het komende Vrederijk. En Micha zegt over de volken: 'Zij zullen stof lekken als een slang, als kruipende dieren der aarde'. De volken zullen zich buigen voor de God van Israël. 'Stof eten' en 'stof lekken' omvat blijkbaar ook dat wat in het stof kruipt en waarmee de slang zich voedt (muizen, hagedissen etc.). 'Stof' wordt in de Schrift ook verbonden met de dood en het

dodenrijk (vgl. Gen. 3:19; Ps. 22:16). Abraham zei dat hij ‘stof en as’ was (Gen. 18:27).

De slang: letterlijk of figuurlijk?

Sommigen twijfelen aan de *aard* van de slang in Genesis 3. Is de terminologie letterlijk of figuurlijk bedoeld? Moeten wij misschien aan de satan zelf denken, aan een rechtstreekse manifestatie van de boze in de vorm van een slang, mede omdat de satan elders ‘de oude slang’ wordt genoemd (Openb. 12:9). Echter, de onbevangen lezer neemt de mededelingen over het letterlijk spreken van het letterlijke dier terecht *zoals* ze er staan. Anders krijgt men een heel gekunstelde uitleg van de tekst:

- (1) De kwalificatie dat de slang het listigste van alle dieren des velds was, blijft dan in de lucht hangen.
- (2) Het oordeel over het dier slaat dan eigenlijk nergens op. Kijk maar eens naar de onderdelen ervan: (a) vervloekt onder al het vee en onder al het gedierte des velds, (b) op uw buik zult u gaan, (c) stof zult u eten, (d) constante vijandschap tussen slang en mens. Alleen het laatste punt is gemakkelijk te vergeestelijken.
- (3) Het spraakgebruik in andere passages, dat op dit hoofdstuk is geënt, moet geweld worden aangedaan (o.a. Jes. 65:25; Mi. 7:17). Als de Heer tegen Zijn discipelen zegt: ‘Weest dan voorzichtig (of: wijs) als slangen’ (Matt. 10:16), roept Hij ons zeker niet ertoe op ‘de oude slang’, d.i. de satan te imiteren!
- (4) Men kan dan ook niet meer zeggen dat de (letterlijke) slang Eva verleid heeft door haar sluwheid, zoals Paulus stelde (2 Kor. 11:3). De apostel heeft zich echter niet vergist in zijn letterlijke uitleg van Genesis 3!

Er zou voortdurend vijandschap zijn tussen de nakomelingen van de slang en die van de vrouw, dus tussen slangen en mensen. De slang kruipt op de grond en de mens kan de kop van de slang vermorzelen; de slang kan daarentegen de mens in de hiel bijten met een dodelijke beet. Tweemaal wordt hetzelfde werkwoord ‘verbrijzelen’ of ‘vermorzelen’ gebruikt, dat ook de bredere betekenis van ‘aanvallen’ kan hebben. In Genesis 49:17 bijt Dan als een slang in de hielen van het paard, zodat zijn berijder achterover valt.

Uitgaande van de letterlijke uitleg van Genesis 3 zijn er overigens wel figuurlijke toepassingen te maken. Ongetwijfeld heeft de HERE God over het hoofd van de letterlijke slang heen ook de 'oude slang', d.i. de satan, aangesproken en hem het oordeel aangekondigd. De tegenstander zou in het stof bijten en zijn kop zou worden vermorzeld door het Zaad van de vrouw, de Messias. Christus zou op Golgota de overwinning behalen op de vijand. Dat is een algemeen geaccepteerde gedachte; men spreekt dan meestal over de zgn. 'moederbelofte'. Het woord 'zaad' of nakomelingschap in Genesis 3:15 is in beide gevallen *collectief*. Als het gaat om het Zaad van Abraham, wordt dat echter in het enkelvoud genomen en op Christus betrokken (Gal. 3:16). Daarom ziet het Zaad van de vrouw ook op Christus, die door de dood de overwinning heeft behaald op 'hem die de macht van de dood had, dat is de duivel' (Hebr. 2:14). Tevens is er een voortdurende vijandschap tussen de kinderen van het licht en de kinderen van de duisternis, de 'nakomelingen' van de 'oude slang' (1 Joh. 3:10-12). Maar de belofte is dat de satan spoedig onder ónze voeten zal worden verpletterd (Rom. 16:20).

5. Enos, de zoon van Set, en zijn eredienst

‘En ook aan Set werd een zoon geboren, en hij noemde hem Enos. Toen begin men de naam des HEREN aan te roepen.’

Genesis 4:26

Lofzingen met Christus

Het is altijd leerzaam om na te gaan wanneer en in welk verband een bepaalde zegswijze voor het eerst voorkomt in de Schrift, zeker in Genesis dat in vele opzichten het ‘boek van het begin’ is. Met de uitdrukking ‘het aanroepen van de naam des HEREN’ is dat het geval aan het slot van Genesis 4, na de geboorte van Enos, de zoon van Set. Tegenover de eerder in dit hoofdstuk genoemde nazaten van Kaïn, de nakomelingen van de mens die van Gods aangezicht was *weggegaan*, staan hier Set en de zijnen (en misschien nog meer kinderen van Adam en Eva), die juist Gods aangezicht wilden *zoeken*. De kinderen van God staan hier tegenover de kinderen van de wereld, die zich ogenschijnlijk wel wisten te redden zonder God. Kaïn was de eerste stedenbouwkundige en zijn kinderen werden de grondleggers van een van de eerste menselijke beschavingen. Maar zij hadden géén relatie met God, en dat was nu juist wél het kenmerk van het nageslacht van Set. Te midden van een wereld zonder God riepen zij de naam van de HERE aan en brachten Hem eer, in het besef dat zij niet buiten Hem konden leven en Hem van dag tot dag nodig hadden.

God heeft dit gezien en Hij heeft het laten optekenen. Wij staan hier bij het begin van een geregelde eredienst; men maakte er een begin mee de HERE te dienen en Hem aan te roepen. Dit gebeurde niet alleen individueel, het was een gemeenschappelijke aangelegenheid: ‘Toen begon men de naam des HEREN aan te roepen’. Abel was de eerste mens die een offer bracht dat

aangenaam was in Gods oog, en hij deed dat alléén (voor zover dit tenminste uit Gen. 4 valt op te maken). Maar Set – die in de plaats van de gestorven Abel kwam – en zijn nakomelingen deden het gemeenscháppelijk. In Set kunnen wij een beeld zien van de opgestane Heer, die samen met de Zijnen de Vader prijst en te midden van de Gemeente de lofzang aanheft (vgl. Gen. 4:25; Ps. 22:23; Joh. 20:17-20; Hebr. 2:10-13; 12:24).

Het begin van ware aanbidding

Wanneer begonnen Set en zijn kinderen hiermee? Dat was na de geboorte van *Enos*, en die naam is een aanduiding van de zwakheid en de sterfelijkheid van de mens (zie Job 7:16; Ps. 8:5; 90:3). Deze aanbidders begonnen de HERE dus aan te roepen in het bewustzijn van hun eigen zwakheid en hulpeloosheid. Zij zagen wie zijzelf waren – slechts een ademtocht – en daarom riepen zij tot Hem die eeuwig leeft: Jahweh, de eeuwige Getrouwe, de altijd Zijnde. Zij erkenden Hem als de Bron van alle leven en als de Onderhouder ervan. Terwijl het nageslacht van Kaïn gekenmerkt werd door hoogmoed en zelfverheerlijking (als wij Gen. 4:23-24 zó mogen opvatten), droeg de linie van Set het stempel van ootmoed en van het grootmaken van Gods naam.

Deze gelovigen riepen de naam van de HERE aan. Gods naam geeft aan Wie Hij is en wat wij van Hem kunnen kennen; het is de openbaring van de relatie waarin Hij tot mensen staat. De aartsvaders kenden Hem speciaal als de *Almachtige*; Israëel als *Jahweh* – de Eeuwige, de IK BEN; de gelovigen in de huidige genadetijd als hun *Vader* in Christus; en in de toekomstige bedeling van het Vrederijk zal Hij in het bijzonder worden gekend en vereerd als de *Allerhoogste*, die hemel en aarde bezit. God is de God van Sem, horen wij in Genesis 9:26, en Sem betekent ‘naam’. God is de God van hen die Zijn naam kennen en die met Hem in verbinding staan. Zo vinden wij later in de geschiedenis van Israëel, dat de Engel in Wie de naam van Jahweh was met het volk meeinging (Ex. 23:21); en ook dat Gods naam op de Israëlieten werd gelegd teneinde hen te zegenen (Num. 6:27). Die naam was hun toevlucht: ‘De naam des HEREN is een sterke toren; de rechtvaardige ijlt daarheen en is onaantastbaar’ (Spr. 18:10). Dat geeft aan hóe nauw de band was tussen God en het volk waarover Zijn naam was uitgeroepen. Dat geldt zeker ook voor ons die God nu als Vader mogen aanroepen (Joh. 4:23; Rom. 8:15; 1 Petr. 1:17). De Zoon van God heeft ons de Vader verklaard, en de Geest brengt ons (als zonen) tot aanbidding van de Vader (Gal. 4:6).

De eenvoud van ware aanbidding

Wij weten niet hoe Set en de zijnen eredienst hebben gehouden en de naam van de HERE hebben aangeroepen. Het staat er niet bij in Genesis 4; maar misschien is dat een aanwijzing dat het in alle eenvoud is geweest, zonder pracht en praal. Om het met de woorden van Christus tegenover de Samaritaanse vrouw te zeggen: in geest en in waarheid. Met oprechte harten, in het diepe besef van eigen geringheid en van Gods goedertierenheid en waarheid. En in de kracht van Gods Geest, zonder uiterlijke ceremoniën en indrukwekkende liturgieën.

Het is niet terecht de menselijke stem als 'instrument' in de eredienst op één lijn te plaatsen met door mensen vervaardigde instrumenten. De oorsprong van de door mensen gemaakte muziekinstrumenten ligt volgens Genesis 4:21 in de godloze cultuur van de nakomelingen van Kaïn, niet bij het nageslacht van Set. Van de eredienst van de familie van Set wordt heel eenvoudig gezegd dat men begon 'de naam des HEREN aan te roepen' (Gen. 4:26). Hoe hebben Set en zijn nakomelingen dit gedaan? Het vers wekt de indruk dat het *zonder* muziekinstrumenten is gebeurd. Er is immers slechts sprake van 'aanroepen', en dat is een activiteit van de menselijke stem (alsmede van de geest en van het verstand volgens 1 Kor. 14:15). Het is de 'vrucht der lippen' die wij als een lofoffer aan God brengen (Hebr. 13:15).

Van de menselijke stem kan men zeggen dat het een 'instrument' is dat rechtstreeks van God de Schepper afkomstig is. Zoals opgemerkt kan dat niet worden gezegd van de instrumenten van Jubal en zijn nakomelingen, die juist hun oorsprong vonden in de cultuur van een van God afgeweken mensengeslacht. Een tegenargument is dat Jubal en de zijnen slechts de goede gaven van God, die Hij in de schepping aan de mens had geschonken, hebben ontsloten. Dat is juist, evenals ook landbouw, veeteelt en metaalbewerking als zodanig geen afkeurenswaardige zaken zijn (vgl. Gen. 4:2,20,22). Maar *hoe* zullen de nakomelingen van Kaïn deze gaven en mogelijkheden hebben gebruikt? Niet tot eer van God! Zo is er ook in onze hedendaagse cultuur, die evenzeer van God vervreemd is, veel muziek die niet tot Zijn eer is. Het is dus belangrijk *hoe* wij muziek en muziekinstrumenten gebruiken. Toch is dat niet de enige vraag die van belang is. De informatie die het slot van Genesis 4 ons verschaft, blijft belangwekkend met het oog op de gezamenlijke eredienst. Deze verzen pleiten voor grote eenvoud en soberheid bij de diensten.

Later zien wij in de geschiedenis van Israël dat het gebruik van begeleidende muziekinstrumenten in de eredienst door God nadrukkelijk werd voorgeschreven. Wij kunnen stellen dat ze werden *geheiligd* voor de dienst van God, zoals dat ook het geval was met zoveel andere voorwerpen en materialen die nodig waren voor de tabernakel- en tempeldienst. Deze muziekinstrumenten pasten bij het karakter van het aardse heiligdom en van de oudtestamentische bedeling.

Zodra wij in het Nieuwe Testament komen, ontbreekt echter ieder voorschrift voor het gebruik van muziekinstrumenten in de eredienst. Wij lezen niets over snaar- of blaasinstrumenten, maar wel over het zingen in onze harten voor God en het aanroepen van de Heer uit een rein hart (Kol. 3:16; 2 Tim. 2:22). Het ontbreken van voorschriften ten aanzien van muziekinstrumenten in de christelijke eredienst heeft ons zeker veel te zeggen over het karakter van de christelijke aanbidding. *Zoals gezegd pleit ook hier alles voor een sobere vorm van eredienst.* De nadruk valt voortaan op het innerlijke en geestelijke gehalte van de dienst, hoewel er natuurlijk wel stoffelijke elementen zijn aan te wijzen. Het gaat echter in de eerste plaats om een gééstelijk heiligdom (Ef. 2:22), gééstelijke offeranden (1 Petr. 2:5), en een gééstelijk altaar (Hebr. 13:10,15). Dit houdt kennelijk verband met de verandering van bedeling, de overgang van het judaïsme naar de christelijke eredienst, die een aanbidding is in geest en waarheid rondom Christus als het ware Middelpunt van Zijn volk (Matt. 18:20; Joh. 4:20vv.). Op die manier zouden wij in elk geval de naam van de Heer dienen aan te roepen. En Hem ‘aanroepen’, dat is het afzien van wat wij zelf zijn en het uitspreken van wat wij in Hem hebben gevonden. Het is het aanbidden van alles wat Hij heeft gedaan en van Wie Hij is, het in bewondering buigen voor Zijn grootheid.

Het enige dat de familie van Set heeft bezeten, is waarschijnlijk een altaar geweest. Zo vinden wij het later tenminste bij Abraham en Isaak (Gen. 12:8; 13:4; 26:25). Bij hun altaren hebben zij de naam van de HERE aangeropen, en het is aannemelijk dat Set dit ook zo heeft gedaan. Zij zijn met hun offeranden tot God gekomen en hebben die op het altaar aan Hem aangeboden – in navolging van Abel, die een slachtoffer bracht waarin God een welbehagen vond. Het altaar is het centrum van de eredienst, de plaats waar de mens tot God nadert om Hem te aanbidden. De geschiedenis van Israël bevestigt dit: daar is het brandofferaltair bij Gods heiligdom de meest geschikte plaats om de naam van de HERE aan te roepen, omdat Hij Zijn naam daar heeft doen wónen te midden van Zijn volk (zie o.a. Deut. 12).

Ware christelijke eredienst

In het Nieuwe Testament is het aanroepen van de naam van de Heer niet gebonden aan een bepaalde geografische plaats (het is trouwens opmerkelijk dat die in Genesis 4 ook niet wordt vermeld!). Toch hebben wij in figuurlijke zin wel een ‘altaar’ als het centrum van de eredienst. Dat is Christus Zelf, tot Wiens naam wij vergaderd zijn en door Wie wij onze lofoffers aan God mogen brengen (Matt. 18:20; Hebr. 13:10,15). Christus is het middelpunt en de grondslag van onze eredienst. Als wij God iets hebben aan te bieden – offeranden van dank en aanbidding – dan kan dat alleen door Hém. En als wij nu de naam des HEREN aanroepen, dan dient dat in overeenstemming te zijn met de wijze waarop Hij Zich in Christus heeft geopenbaard. Wij roepen God niet aan als Jahweh, de eeuwig Getrouwe, maar als de *Vader* van onze Heer Jezus Christus; dat is de juiste christelijke praktijk om te aanbidden.

Verder roepen wij Christus aan als *Heer*. Zie bijvoorbeeld de aanhef van de eerste brief aan de Korintiërs: ‘(...) met allen, in elke plaats, die de naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen, zowel hun als onze Heer’ (1 Kor. 1:2). Hem als Héér aan te roepen houdt in, dat wij Zijn gezag erkennen als het Hoofd van de Gemeente en ons door Zijn Geest laten leiden (niet door regels en geboden van mensen). In een tijd van verval impliceert dat ook dat ‘ieder die de naam van de Heer noemt, zich onttrekt aan ongerechtigheid’ (2 Tim. 2:19). Wij dienen afstand te nemen van praktijken die strijdig zijn met de rechten van de Heer; daarom is uiterlijke en innerlijke afzondering van het kwaad noodzakelijk om een vat tot eer van de Meester te kunnen zijn. Met hen die ‘de Heer aanroepen uit een rein hart’ dienen wij te jagen naar ‘gerechtigheid, geloof, liefde en vrede’ (2 Tim. 2:22).

Laten deze enkele maar toch zo veelzeggende woorden aan het slot van Genesis 4 dus een stimulans voor ons zijn om de naam van de Heer in alle eenvoud en in geest en waarheid aan te roepen. Dit is een getuigenis in een wereld die God niet kent, en die Hem de rug heeft toegekeerd. Laten wij Hem eren en huldigen, zowel persoonlijk in onze huizen als gemeenschappelijk ‘in de tegenwoordigheid van al Zijn volk’ (Ps. 116:14,18). Laten wij dat doen om al de weldaden die Hij ook aan ons heeft bewezen, maar bovenal om de heerlijkheid van Zijn naam!

6. De ernstige gevolgen van de zondeval

'(...) en hij stierf.'

Genesis 5:5 vv.

De dood is doorgedaan tot alle mensen

Dit is het droevige refrein dat telkens weerklinkt in dit hoofdstuk: *'(...) en hij stierf.'* De mens die het leven uit Gods hand heeft ontvangen, is vanwege zijn zonde onderworpen aan de dood. Is er wel een groter contrast denkbaar dan dat tussen *leven* en *dood*? Als wij de Bijbel lezen, dan zien wij dat het leven te danken is aan God de Schepper. Het is niet vanzelf of zomaar toevallig ontstaan. Achter de schepping staat een Goddelijke Maker, die alles met wijsheid heeft ontworpen en Wiens scheppingskracht zowel in het grote als in het kleine, zowel in de geweldige sterrenstelsels als in de geheimen van het atoom, kan worden bewonderd. De Bijbel zegt dat zó: 'Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid worden vanaf de schepping uit Zijn werken doorzien' (Rom. 1:20). Als men goed nadenkt, moet men wel tot de conclusie komen dat de schepping is voortgekomen uit de handen van een almachtige Schepper. De levende God is de Oorsprong van alle leven. Eén woord van Hem was voldoende om de dingen in het aanzijn te roepen die er voordien niet waren: 'Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er' (Ps. 33:9). Hij sprak: 'Er zij licht; en er was licht' (Gen. 1:3).

Maar hoe komt het dan, dat *de dood* zijn intrede heeft gedaan in Gods schone schepping? Als God de Oorsprong van het leven is, waar komt de dood dan vandaan? Of dienen wij de dood misschien als een natuurlijke zaak te zien, die nu eenmaal bij het leven hoort? Is de dood geen vijand, maar een vriend? Dat zijn allemaal heel belangrijke vragen, en het is van het grootste belang daarop

het juiste antwoord te vinden. Wanneer wij bedenken dat de dood eigenlijk precies het tegenovergestelde van het leven is, dan wordt al snel duidelijk dat God, die de Bron van het leven is, niet tegelijk ook de Oorsprong van de dood kan zijn. De dood is namelijk een zaak die volkomen strijdig is met Gods wezen als de Vorst van het leven. De tegenstelling daartussen is even groot als die tussen het licht en de duisternis, tussen goed en kwaad. Men kan wel proberen die verschillen weg te redeneren, maar dat is niet meer dan zelfbedrog. Dan gaat men aan de werkelijkheid voorbij en scheidt men een schijnwereld, waarin het leven even zinloos is als de dood. Gods Woord leert ons wel iets anders. De dood is het domein van Gods grote tegenstander, de satan, 'die de macht had over de dood' (Hebr. 2:14). Omdat het eerste mensenaar bezweek voor zijn verleidelijke woorden, heeft de dood zijn intrede gedaan in onze wereld: '(...) door één mens is de zonde de wereld binnengekomen en door de zonde de dood' (Rom. 5:12). De dood, zo zegt een andere apostel, is de laatste schakel van de keten die begint bij de begeerte in ons zondige hart (Jak. 1:13-15). Niet slechts Adam en Eva waren zondaars, maar ook al hun nakomelingen en daarom is de dood tot alle mensen doorgegaan.

De laatste Adam, een levendmakende geest

Gelukkig heeft de satan niet het laatste woord. Er is iemand gekomen die machtiger was dan hij, die hem heeft overwonnen en hem zijn goederen heeft ontfond. De komst van deze Held was direct na de zondeval al door God aangekondigd. Iemand geboren uit een vrouw zou de slang de kop vermorzelen, hoewel dat dan ook het einde van Zijn loopbaan hier op aarde zou betekenen, want de slang zou Hem de hiel vermorzelen (Gen. 3:15). Paulus noemt Hem het tegenbeeld van Adam, door wie de dood in de wereld is gekomen. Christus is de *tweede* Mens en de *laatste* Adam, de Overwinnaar van zonde, dood en Satan (zie Rom. 5 en 1 Kor. 15).

Daarom is het van groot belang te zien dat het vers dat wij uit Hebr. 2 citeerden, in de verleden tijd is gesteld! De duivel *had* de macht over de dood, maar hij is ontfond door de verrezen Heer. Christus heeft hem overwonnen en Hij heeft ook de dood tenietgedaan en leven en onvergankelijkheid aan het licht gebracht (2 Tim. 1:10). Johannes op Patmos ziet Hem als Degene die de sleutels, d.i. de macht van de dood en van het dodenrijk in handen heeft (Openb. 1:18). Christus verbrak de banden van de dood, terwijl Hij die in onze plaats onderging. Nu is Hij als de opgestane Heer het familiehoofd van een

nieuw mensengeslacht. Hij schenkt het eeuwige leven aan allen die in Hem geloven en die door Zijn werk verlost zijn van vrees voor de dood. Wij kunnen nu vrijmoedig zingen: 'Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles, alles is voldaan'. Wij kennen Christus als de Opstanding en het Leven, en wij zijn met Hem opgestaan tot een nieuw leven.

Daarom gaat de ijzeren wetmatigheid 'en hij stierf' nu niet meer op. Dit wordt in Genesis 5 zelf trouwens ook aangegeven door de éne uitzondering die wij daar vinden, namelijk in de geschiedenis van Henoch: hij wandelde met God en werd weggenomen zonder dat hij de dood behoefde te zien. Dat is ook ónze hoop als gelovigen, want wij verwachten de wederkomst van Christus om ons op te nemen in Zijn heerlijkheid. Hij zal onze sterfelijke lichamen in een ondeelbaar ogenblik gelijkvormig maken aan het lichaam van Zijn heerlijkheid. En zelfs als wij vóór die tijd ontslapen, is de dood niet meer de koning der verschrikking, maar een dienstknecht die ons voert in het paradijs; daar zullen wij met Christus zijn tot het ogenblik dat wij worden opgeroepen en samen met de levenden die overblijven worden ingevoerd in het Vaderhuis met de vele woningen. De Heer komt Zelf om ons te halen, en Hij roept de ontslapenen uit het graf (vgl. Luc. 23:43; Joh. 14:1-3; 1 Kor. 15:51-52; Fil. 1:23; 3:21; 1 Tess. 4:15-18).

Kiest u het leven of de dood?

Maar daartoe is het beslist noodzakelijk om ook nú al te luisteren naar de stem van de Heer en deel te krijgen aan het leven dat Hij alleen kan geven. Hebt u Zijn roepstem al vernomen: 'Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten' (Ef. 5:14)? Dan breekt er een nieuwe dag voor u aan - nu al tijdens dit leven op aarde - waarin Christus uw Licht is. Ieder mens is immers van nature een kind des doods, iemand die in deze donkere wereld verzonken is in een geestelijke doodsslaap. De Bijbel noemt dat: '(...) dood in uw overtredingen en zonden' (Ef. 2:1). Maar Hij die eens Lazarus uit het graf riep, is machtig ook u te roepen uit het 'graf' van uw zonden en schuld. Als u Zijn stem dan hoort, verzet u niet en sta op en ga tot Hem die met geopende armen op u wacht (zoals de vader wachtte op de verloren zoon, Luc. 15). Wie tot Hem komt, zal Hij geenszins uitwerpen.

Maar bedenk ook: Christus is de Heer van leven én dood. Als u Hem nu niet als uw *Redder* wilt ontmoeten, zult u Hem straks als uw *Rechter* tegenkomen. Alle macht is Hem in handen gegeven, en Hij staat gereed om zowel levenden

als doden te oordelen (1 Petr. 4:5). Wie met Hem is opgestaan ten leven heeft niets te vrezen; maar wie in zijn geestelijke doodslaap blijft liggen, wordt door Hem verwezen naar de tweede dood, dat is de poel des vuurs (Openb. 20:11-15). Dan wordt het 'en hij stierf' een onherroepelijk feit, want aan de tweede dood is geen ontsnapping meer mogelijk. Neem daarom vóórdát het voor eeuwig te laat is de toevlucht tot Christus, de Leidsman ten leven.

7. Henoeh als profeet en man Gods

*'En Henoeh wandelde met God, en hij was niet
meer, want God had hem opgenomen.'*

Genesis 5:24

Een profeet van de eindtijd

De naam Henoeh betekent 'toegewijd', of 'ingewijd'; vandaar ook 'leraar'. Door te wandelen met God verkreeg Henoeh zelf inzicht in Gods plannen en gedachten, en was hij ook in staat om anderen te onderwijzen. Dit maakte hem tot een profeet, d.i. een boodschapper van Godswege in een verdorven wereld die God de rug had toegekeerd. Dit wordt duidelijk bevestigd in het Nieuwe Testament, want wij lezen in de brief van Judas dat Henoeh heeft *geprofeteerd*. Hij heeft gesproken over de komst van de Heer ten oordeel: 'En ook Henoeh, de zevende van Adam af, heeft van dezen geprofeteerd door te zeggen: Zie, de Heer is gekomen te midden van Zijn heilige tienduizenden, om oordeel uit te oefenen tegen allen (...)' (Jud.: 14,15).

Ja, God openbaart Zijn plannen en gedachten – ook ten aanzien van de toekomst – aan Zijn knechten, de profeten. Het is zoals wij lezen in Amos: 'Voorzeker, de HERE HERE doet geen ding, of Hij openbaart Zijn raad aan Zijn knechten, de profeten' (Am. 3:7). Het is de wens van Gods hart Zijn gedachten bekend te maken aan de Zijnen en Zijn plannen met hen te delen. Wij zien dit ook in het leven van Abraham: 'En de HERE dacht: Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik ga doen?' (Gen. 18:17). Het daarop volgende gesprek met Abraham leidde tot diens voorbede voor Sodom en de redding van Lot. Om Gods gedachten te leren kennen, is het echter nodig dat wij leven en wandelen voor Zijn aangezicht. De vraag is dan *hoe* een zondig mensenkind dat van God vervreemd is, dicht aan Gods hart kan worden gebracht om daar kennis te nemen van Zijn verborgen gedachten? Dat kan slechts tot stand komen

door de nieuwe geboorte en de inwoning van de Heilige Geest; dan pas is er sprake van harmonie met God. Als wij uit God geboren zijn, zijn wij geliefde kinderen en is er geen raadsbesluit dat God voor ons verborgen houdt. Zo lezen wij in 1 Korintiërs 2 dat wij door de Geest die in ons woont en door het geïnspireerde Woord kennis verwerven van Gods verborgen gedachten, van Zijn liefdeplannen. Zoals geschreven staat: 'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben. Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest', etc. (1 Kor. 2:6-16). Dit grote voorrecht genieten wij als kinderen van God, hoewel wij leven in een wereld die van God vervreemd is en die geen weet heeft van Zijn gedachten. Kennen wij deze gemeenschap? Groeien wij in de kennis van onze God en Vader en van Christus, die het Centrum is van al Gods plannen en gedachten? Laten wij onszelf onderzoeken of wij werkelijk leven en wandelen voor Gods aangezicht, of wij *wandelen met God*.

Wandelen met God

Een wandel met God was reeds het deel van Adam en Eva in de hof van Eden, maar zij verloren dit voorrecht door de zondeval. Toen zij na de val het geluid van de HERE God hoorden, die in de hof wandelde in de avondkoelte, verborgen zij zich voor Hem (Gen. 3:8). Het contact met God was verstoord, de mens had niet gewandeld in Zijn wegen. Gelukkig wees God Zelf de weg terug, de weg ten leven, en wel op grond van de dood van een plaatsvervangend offer. Dit opende de mogelijkheid om toch weer met God te wandelen - zelfs te midden van een wereld die Hem niet kent en die in opstand tegen Hem verkeert.

Adam en Eva hebben om zo te zeggen ook na de val met God gewandeld, en wel doordat zij zich door God lieten bekleden met kleren van vellen en geloof hechtten aan Zijn belofte aangaande de komende Verlosser. Hetzelfde zien wij bij hun nakomelingen. Abel heeft met God gewandeld, doordat hij een bloedig offer bracht in overeenstemming met Gods gedachten. Set en zijn nakomelingen hebben met God gewandeld en hebben Hem gediend, doordat zij de naam van de HERE aanriepen (Gen. 4:26).

Henoch en Noach

En Henoch heeft heel duidelijk herwonnen wat Adam door zijn val had verbeurd. Tweemaal lezen wij van hem dat hij met God wandelde (Gen. 5:22,24). Van

Noach wordt hetzelfde vermeld: 'Noach wandelde met God' (Gen. 6:9). Is het mogelijk met God te wandelen in een wereld die Hem de rug heeft toegekeerd en die het oordeel tegemoet gaat? Het voorbeeld van deze beide mannen geeft een bevestigend antwoord op die vraag. Vergelijk in dit verband ook de woorden van de psalmist: 'Des HEREN vertrouwelijke omgang is met wie Hem vrezen, en Zijn verbond maakt Hij hun bekend' (Ps. 25:14). *Henoch* werd na een lang leven met God plotseling opgenomen van dit aardse toneel, om Hem in hemelse heerlijkheid te dienen en te loven. *Noach* werd na een langdurige 'wandel met God' veilig overgebracht naar een nieuwe wereld, om Hem op een gereinigde aarde opnieuw te dienen en te eren.

De wegneming van Henoch is *een beeld van de opname van de Gemeente*, die 'in wolken zal worden opgenomen de Heer tegemoet in de lucht' (1 Tess. 4:15-18). De redding van Noach is profetisch gezien echter *een beeld van de bewaring van het gelovige overblijfsel van Israël tijdens de oordelen van de Grote Verdrukking*. Zoals Noach door de oordeelswateren heen veilig aankwam op een nieuwe aarde, zullen de verzegelden uit Israël gespaard blijven in de komende oordeelstijd en veilig de nieuwe wereld van het Vrederijk bereiken. Israël heeft een specifiek aardse toekomst, de Gemeente een specifiek hemels deel.

Het keerpunt in Henoch's leven schijnt de geboorte van zijn zoon te zijn geweest: 'En Henoch wandelde met God, *nadat hij Metuselach verwekt had*, driehonderd jaar' (Gen. 5:22). Wellicht kreeg hij door de geboorte van zijn zoon een betere indruk van Gods grootheid als de Schepper van het leven. Misschien is hij toen ook gaan nadenken over de realiteit van de val van de mens, de ernst van de dood en de noodzaak van de verlossing. Zo bracht de zegen die hij ondervond in zijn gezin hem dichterbij God, zodat hij werkelijk met God ging wandelen. En Henoch blééf met God wandelen, wel driehonderd jaar lang - voor onze begrippen een enorme tijd. Zou er één dag geweest zijn in al die lange jaren, waarop Henoch afdwaalde en niet met God wandelde? Ik denk het niet. Wanneer wij ouder worden en vele jaren met de Heer hebben gewandeld, zijn wij soms ertoe geneigd van Hem af te wijken en onze eigen wegen te volgen. Dat zien wij bijvoorbeeld in het leven van Salomo, die vreemde goden ging dienen toen hij oud geworden was (1 Kon. 11:4vv.). Henoch bleef bewaard voor afdwalingen. Hij week niet van de zijde van de God met Wie hij wandelde, zoals Ruth zich vastklemde aan haar schoonmoeder en Elisa weigerde Elia te verlaten (Ruth 1; 2 Kon. 2).

Het lange leven van Henoch eindigde op een heerlijke wijze, doordat God hem plotseling opnam in de hemel. Wij als christenen hebben dezelfde hoop, dezelfde toekomstverwachting: in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, zullen wij worden veranderd en de Heer tegemoet gaan in de lucht.

Drie aspecten van het wandelen met God

Er zijn eigenlijk drie aspecten van het leven van Henoch die ik zou willen beklemtonen, drie belangrijke gevolgen van een wandel met God, en wel *ten aanzien van onszelf, ten aanzien van de Heer, en ten aanzien van de wereld waarin wij leven*:

1. *Wat onszelf betreft*, zien wij in het voorbeeld van Henoch dat wij in gelukkige gemeenschap met God kunnen en mogen wandelen. Wat leren wij als wij zo met God wandelen? Heel veel:

- (a) Wij leren Hem kennen als onze liefdevolle Vader in Zijn Zoon, onze Heer Jezus Christus.
- (b) Wij leren ook wie wijzelf zijn, zowel in onze *natuurlijke* toestand als in onze positie *in Christus*. Wij zijn aangenaam gemaakt in Hem, tot volheid gebracht in Hem, de Geliefde.
- (c) Door met God te wandelen verwerven wij ook kennis van Gods plannen en gedachten met betrekking tot tal van andere zaken. Wij leren wat Gods gedachten zijn over de wereld in haar huidige toestand onder de heerschappij van de overste van deze wereld, maar ook in haar toekomstige toestand onder de regering van Christus.
- (d) Wij leren wat onze toekomst is met Christus, Zijn komst voor de Zijnen, de opname van de Gemeente en haar invoering in het Vaderhuis. Maar ook wat onze rol zal zijn als hemelse heiligen in het komende Vrederijk, na Christus' wederkomst op aarde met kracht en grote heerlijkheid. Ja, wij hebben de gelukkige hoop dat wij evenals Henoch de dood niet zullen zien (Hebr. 11:5). Wij verwachten Gods Zoon uit de hemelen, Jezus, die ons redt van de komende toorn (1 Tess. 1:10). En wij, de levenden die overblijven tot de komst van de Heer, zullen de ontslapen gelovigen geenszins vóórgaan. Want de doden in Christus zullen eerst opstaan; daarna zullen wij, de levenden die overblijven, samen met hen in wolken worden opgenomen de Heer tegemoet in de lucht; en zó

zullen wij altijd met de Heer zijn (1 Tess. 4:15-18). Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klinken, en de doden zullen onvergankelijk worden opgewekt en wij zullen veranderd worden (1 Kor. 15:51,52).

In Genesis 5 staat het einde van Henoch's leven in groot contrast tot dat van alle andere mensen, van wie telkens wordt herhaald: '(...) en hij *stierf*'. Henoch werd weggenomen opdat hij de dood niet zag, en zó zal het ook gaan met de levenden die overblijven tot de komst van de Heer. Wij zijn de grote 'uitzondering' te midden van een wereld die onderworpen is aan de macht van de dood en de vruchteloosheid. Ondertussen zal God ons zegenen in onze dagelijkse wandel met Hem. Terwijl wij met Hem *wandelen* door de aardse woestijn, zullen wij tegelijkertijd als priesters voor Zijn aangezicht *staan* om Hem te dienen in het hemelse heiligdom (vgl. Deut. 10:8). Wij mogen zelfs zoals Johannes, de geliefde discipel, *aanliggen* in de directe tegenwoordigheid van de Heer (Joh. 13:23). Dat zijn de persónlijke kenmerken en zegeningen van een wandel met God.

2. *Wat God betreft*, zal onze wandel met Hem strekken tot Zijn eer en verheerlijking. Zo zal Hij praktisch Zijn welbehagen in ons vinden, in onze handel en wandel, in heel ons doen en laten. Christus Zelf is ons volmaakte Voorbeeld in dit opzicht, want Hij was de geliefde Zoon, in Wie de Vader Zijn welbehagen had gevonden (Matt. 3:17). In de Griekse vertaling van het Oude Testament wordt het woord 'wandelen' in Genesis 5:24 vertaald door 'behagen'. Zó wordt dit vers geciteerd in het Nieuwe Testament: '(...) want vóór zijn wegneming heeft hij [d.i. Henoch] getuigenis verkregen dat hij God *behaagd* had' (Hebr. 11:5). Het leven van Henoch, de zevende van Adam af, vormde een groot contrast met dat van zijn naamgenoot in de lijn van Kaïn, de eerste moordenaar, die niet met God wandelde en juist wegging van het aangezicht van de HERE (Gen. 4:16,17).

Een heel belangrijk kenmerk van zo'n wandel met God is dat het een leven *uit geloof* is, want zonder geloof is het onmogelijk Hem te behagen (Hebr. 11:6). Dat begint al met de rechtvaardiging van de zondaar: zijn vrijspraak gebeurt niet op grond van werken, maar op grond van geloof (Rom. 1:16,17). Gerechtigd op grond van geloof, hebben wij vrede met God door onze Heer Jezus Christus (Rom. 5:1). Maar de rechtvaardige moet ook door het

geloof blijven leven (Gal. 3:11; Hebr. 10:38). Christenen wandelen door geloof, niet door aanschouwen (2 Kor. 5:7).

3. Wat betreft de wereld, zullen wij evenals Henoeh getuigen van het komende gericht. Henoeh was een profeet, en hij heeft geprofeteerd door te zeggen: 'Zie, de Heere is gekomen te midden van Zijn heilige tienduizenden, om oordeel uit te oefenen tegen allen en elke ziel te bestraffen om al hun werken van goddeloosheid die zij goddeloos bedreven hebben, en om alle harde woorden die goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben' (Jud.: 14,15). Wij zullen de mensen die ons omringen, moeten waarschuwen.

Wij hebben een profetische boodschap, evenals Henoeh die lang geleden had. Het is dezelfde ernstige boodschap: de Rechter staat voor de deur, om alle goddelozen te oordelen en alle goddeloosheid te vergelden. Zijn wederkomst met macht en majesteit zal gerechtigheid en vrede en blijdschap op aarde brengen. De dag van de wraak zal niet lang meer op zich laten wachten (Jes. 61:2). Nu is het echter nog de aangename tijd, de dag van het heil, van de zaligheid (Luc. 4:19; 2 Kor. 6:2). Laten wij zó wandelen met God, terwijl wij wachten op de terugkeer van Zijn Zoon en de mensen waarschuwen voor de dingen die spoedig moeten gebeuren.

8. Zoals het was in de dagen van Noach

‘Toen Lamech honderd tweeëntachtig jaar geleefd had, verwekte hij een zoon en gaf hem de naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten over de moeitevolle arbeid van onze handen op deze aardbodem, die de HERE vervloekt heeft.’

Genesis 5:28-29

Set, Abels plaatsvervanger, en zijn nageslacht

In Genesis 4 en 5 zien wij twee mensenfamilies: de kinderen van het licht en die van de duisternis. Abel, die gedood werd door zijn broer Kaïn, is een beeld van Christus als de *Gestorvene*, maar Set vormt een beeld van Christus als de *Opgestane*. Set nam de plaats in van de gestorven Abel; zijn naam betekent ook ‘plaatsvervanger’ (zie Gen. 4:25). Hij werd het nieuwe familiehoofd van de kinderen van het licht, het zaad van de vrouw. Kaïn daarentegen vertegenwoordigt de linie van de duisternis, het zaad van de slang. De twee families van Genesis 4 en 5, het goddeloze geslacht van Kaïn en het godvrezende nageslacht van Set, waren fundamenteel verschillend. Daarom corresponderen deze hoofdstukken met het werk van de eerste scheppingsdag, waarop God scheiding maakte tussen het licht en de duisternis, tussen dag en nacht (Gen. 1:3-5).

Het contrast tussen de beide broers Kaïn en Abel leefde voort in deze families. Kaïns nakomelingen stonden tegenover die van Set, de vervanger van Abel. Zo staan de kinderen van de wereld tegenover de kinderen van God, die beeld dragers zijn van de opgestane Heer. Spiegelen wij ons aan het Hoofd van onze familie? Dan zullen wij de kenmerken vertonen die hier in Genesis 4 en 5

worden geschetst van de zonen van het licht. In het nageslacht van Set treffen wij gelovigen aan die een goed voorbeeld voor ons vormen:

- (1) Mensen zoals *Enos* (dat betekent: 'sterfelijk'), die in het besef van eigen geringheid en vergankelijkheid de naam van de HERE aanroepen (Gen. 4:26; Ps. 8:5; 144:3).
- (2) Kinderen van het licht zoals *Henoeh* (dat betekent: 'ingewijd', of 'leraar'), die wandelen met God en daardoor inzicht ontvangen in Gods plannen en gedachten zelfs tot in de verre toekomst (Gen. 5:22,24; Hebr. 11:5; Jud:14-15).
- (3) Zonen van de dag zoals *Noach* (dat betekent waarschijnlijk: 'troost'), die evenals hij genade vinden in Gods ogen en dan als de voorboden van een nieuwe dag troost teweegbrengen op een vervloekte aarde (Gen. 5:29; 6:8; Hebr. 11:7; 1 Petr. 3:19-22; 2 Petr. 2:5; 3:5-6).

Verwijzingen naar de eindtijd

Noach, die een prediker van de gerechtigheid was (2 Petr. 2:5), werd door God bewaard in de ark toen Hij de zondvloed bracht over een goddeloze wereld. De tijd van Noach vóór de vloed wordt door Christus Zelf vergeleken met de tijd vlak vóór Zijn wederkomst op aarde (Matt. 24:37-39). Deze periode is dus een beeld van de eindtijd die voorafgaat aan de komst van de Zoon des mensen, die geheel onverwachts zal plaatsvinden en een vernietigend oordeel zal brengen over de goddelozen. De ongerechtigheid op aarde zal dan opnieuw een hoogtepunt hebben bereikt, zodat Gods oordeel niet langer kan uitblijven. De zondvloed spreekt van de vloed van Gods toorn, die straks de aarde zal overstromen tijdens de Grote Verdrukking. Het eindoordeel over de tegenwoordige hemelen en de aarde zal overigens niet door middel van water worden uitgevoerd, maar door *vuur* (2 Petr. 3:7).

De 'hemelvaart' van Henoeh, die het refrein '(...) en hij stierf' in Genesis 5 onderbreekt, is een beeld van de komende hemelvaart van de gelovigen. Evenals Henoeh vóór het oordeel van de zondvloed werd weggenomen van de aarde, zal de Gemeente vóór de oordelen van de Grote Verdrukking worden weggenomen en de Heer tegemoet gaan in de lucht (1 Tess. 4:15-18; Openb. 3:10). Noach daarentegen werd gespaard dóór het oordeel heen dat de aarde verdelgde. In dit opzicht is hij dan ook een type van het overblijfsel van Israël,

dat dóór de oordelen van de Grote Verdrukking zal worden heengeloodst en veilig de nieuwe aarde van het Vrederijk zal betreden.

Het nageslacht van Kaïn

In schril contrast met de zonen van het licht staan de nakomelingen van Kaïn, de mens zónder God, die de grondlegger werd van een cultuur zónder God. Ver van het aangezicht des HEREN probeerde Kaïn toch een plaats van veiligheid op aarde te vinden. Hij werd de eerste stedenbouwer en hij noemde de stad die hij bouwde naar zijn zoon *Henoch* (Gen. 4:17). *Nimrod* (dat betekent: ‘rebel’) werd de tweede stedenbouwer en hij voerde de mensheid aan in openlijke opstand tegen God (Gen. 10:10-12).

Maar *Abraham* is het lichtende voorbeeld dat wij voor ogen mogen houden. Abraham werd in deze wereld zonder God een pelgrim, die zich op weg begaf naar een *betere* stad en een *beter* vaderland. Want hij verwachtte de stad die fundamenten heeft en hij verlangde naar een beter, dat is een *hemels* vaderland. Van de hemelse stad is God zowel de *Ontwerper* als de *Bouwmeester* (Hebr. 11:10).

Overigens bleef ook de mens zónder God niet verstoken van Gods goedheid. Dat is ook nu nog zo, want God laat nog steeds Zijn zon opgaan over bozen en goeden; en Hij laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen (Matt. 5:45). Hij vervult de harten van de mensen met voedsel en vreugde (Hand. 14:17). Maar ondanks de bewijzen van Gods goedheid voerde de weg van Kaïn steeds verder weg van zijn Maker. Zijn zoon Henoch zal bepaald niet zijn ingewijd in *Gods* gedachten, zoals dat later wel het geval was met zijn naamgenoot – de zevende van Adam af in de linie van Set (Jud.:14). Kaïns nakomelingen toonden zich weliswaar creatief, maar zij gebruikten hun smeedkunst voor het maken van wapens en hun toonkunst voor het vervaardigen van een wraaklied! De lijn van Kaïn mondde uit in het brute geweld van Lamech (Gen. 4:23-24).

In Genesis 6 zien wij de totale verwording van deze cultuur zonder God. De boosheid van de mens werd alsmaar groter en de aarde was vol verderf en geweldenarij. Na de val wandelde de mens bij het licht van zijn geweten, dat hem in staat stelde goed en kwaad te onderscheiden. Maar het kwaad werd niet direct gestraft en dat leidde tot volledige normloosheid en wetteloosheid. Nadat God lang geduld had geoefend, greep Hij in en maakte Hij aan deze

situatie een einde door middel van de zondvloed. Pas na de vloed volgde de instelling van menselijke overheden om het kwaad – en dan met name de geweldenarij, het bloedvergieten – te bestraffen (Gen. 9:5-6).

Zeer waarschijnlijk zien wij in deze vreselijke tijd vóór de vloed ook demonische invloeden aan het werk. Want wij lezen in Genesis 6:1-4 over verbintenissen tussen de zonen Gods en de dochters der mensen; en het is aannemelijk om bij de ‘zonen Gods’ te denken aan gevallen engelen, die hun oorspronkelijke staat hadden prijsgegeven (vgl. Job 1 en 2; 2 Petr. 2:4; Jud.:6). Na de zondvloed, die een radicaal einde maakte aan deze onwettige verbintenissen, kregen de occulte invloeden een ander karakter door de invoering van de afgodendienst – die niets anders is dan de verering van demonen (Deut. 32:17; Joz. 24:2; 1 Kor. 10:20). Abraham werd geroepen uit een wereld waarin de afgoderij gemeengoed was geworden, om de stamvader te worden van een volk dat geheel voor de HERE zou zijn afgezonderd.

Maar de bijzondere ontplooiing van de activiteit van de boze vóór de vloed bevestigt de parallel tussen die periode en de tijd die voorafgaat aan de wederkomst van Christus: een tijd die het stempel zal dragen van een ongekende werking van de satan (Matt. 24:11,15,24; 2 Tess. 2:3vv.; Openb. 13). De mensen zullen de leugen geloven. Laten wij dus waakzaam zijn en wandelen als zonen van het licht. God heeft ons niet bestemd tot toorn – Zijn oordelen komen over een goddeloze wereld – maar tot het verkrijgen van de behoudenis door onze Heer Jezus Christus, die voor ons is gestorven, opdat wij *samen met Hem* zouden leven (1 Tess. 5:4vv.).

9. De torenbouw van Babel

‘Welaan, laten wij ons een stad bouwen (...) en laten wij ons een naam maken, opdat wij niet over de gehele aarde verstrooid worden.’

Genesis 11:4

Babel, de bakermat van de afgoderij en de astrologie

De figuur van Nimrod (dat betekent: ‘rebel’) in Genesis 10, de eerste despoot in de wereld na de vloed, vormt de introductie tot de torenbouw van Babel. De bouw van een stad met een toren, waarvan de top tot de hemel zou moeten reiken (Gen. 11:4), gaf opnieuw aanleiding tot een rechtstreeks ingrijpen van Gods kant in de geschiedenis van de mensheid. Het menselijke streven naar eenheid en macht werd namelijk tenietgedaan door het goddelijke oordeel van de spraakverwarring en de daaruit voortvloeiende verstrooiing van de mensheid over de gehele aarde.

De mensen trokken na de vloed verder oostwaarts, zoals Kaïn naar het oosten trok en zich verwijderde van het verloren paradijs (Gen. 4:16; 11:2). Zij vonden een vlakte die geschikt was om zich te vestigen in het land Sinear, d.i. Babylonië. Dit land is volgens het getuigenis van de Schrift de bakermat geworden van de *afgodendienst* en de daarmee verbonden *astrologie* (Joz. 24:2; Dan. 1:2; Zach. 5:11). Het zal zijn tegenhanger vinden in het grote Babylon van de eindtijd, dat vol afgoderij en ongerechtigheid zal zijn (vgl. Openb. 17 en 18).

Nadat de verenigde mensheid zich had gevestigd in het land Sinear, maakten de mensen het plan een stad te bouwen met een toren, waarvan de top tot de *hemel* reikte. Mogelijk is dit een tempeltoren geweest, een zgn. *ziggurat*, een groot piramidevormig bouwwerk voor de beoefening van de astrologie. Het beklimmen van de toren zou een verdienstelijk werk zijn in het oog van de goden en de top werd beschouwd als de toegang tot de hemel.

Nimrod, een geweldig jager voor het aangezicht des HEREN

Nimrod is één van de grondleggers van de Babylonische beschaving geweest. Hij was betrokken bij de opbouw of de wederopbouw van Babel en van andere steden in het land Sinear (Gen. 10:10). Later heeft hij onder meer Nineve gebouwd, de grote stad (Gen. 10:11-12; vgl. Jona 1:2; 3:2; 4:11). Hiermee volgde Nimrod het voorbeeld van Kaïn, de eerste stedenbouwer. Babel, de hoofdstad van zijn koninkrijk, was echter niet de stad van *God*, maar die van de *mens*. Het was het handelen van de zondige mens, die aan God gelijk wilde zijn. De bouw van deze stad gaf uitdrukking aan het menselijk streven naar eenheid en macht.

Nimrod wordt omschreven als ‘de eerste machthebber op de aarde’ en bovendien als ‘een geweldig jager’ (Gen. 10:8-9). Hij was een geweldig heerser voor het aangezicht des HEREN. God heeft het allemaal gezien en toegelaten. Kennelijk is het principe van de menselijke regering, dat door God was ingesteld na de vloed, door hem misbruikt voor de onderdrukking van mensen en volken. De mannen die door God worden gebruikt voor de uitvoering van Zijn plannen en gedachten zijn echter geen *jagers*, maar *herders*. Wij zien dit door alle eeuwen heen, te beginnen bij Abel, Abraham, Mozes, David en Christus Zelf als de goede Herder van Zijn schapen.

Bij Babel, dat schijnbaar een *hoogtepunt* was in de ontwikkeling van de mensheid, werd in feite een *dieptepunt* bereikt. Hier bleek opnieuw hoe diep de mens was gezonken en van God was afgevallen. Babel is het symbool van de menselijke hoogmoed en zelfverheffing. De mensen zeiden hier: ‘(...) laten wij ons een naam maken’ (Gen. 11:4). Vele eeuwen later zou koning Nebukadnessar uitroepen: ‘Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een koninklijke woonstede door de sterkte van mijn macht en tot eer van mijn majesteit?’ (Dan. 4:30). Maar er zijn grenzen aan de hoogmoed van de mens: de Allerhoogste vernedert degenen die in hoogmoed wandelen. Dat heeft Nebukadnessar ondervonden, en dat is ook reeds gebeurd bij de torenbouw van Babel. Het zal opnieuw plaatsvinden in de eindtijd, wanneer de toekomstige werelddictator zichzelf zal verheffen en de plaats van God zal willen innemen. In Nimrod, de *eerste* machthebber op de aarde, zien wij al de contouren van de *laatste* wereldheerser, die in het boek Openbaring niet als een *mens* maar als een *beest* wordt getekend (vgl. ook Dan. 4). Ik zinspeel nu op de toekomstige heerser over het hersteld Romeinse rijk, die nauwe banden zal hebben met het grote Babylon van die dagen (Openb. 13 en 17).

Het oordeel van de spraakverwarring

De verenigde mensheid, die geen weet had van Gods naam, wilde dus een naam voor *zichzelf* maken. De mens zonder God verhief *zichzelf* en probeerde tot de hemel op te klimmen. God maakte een einde aan dit streven door het oordeel van de spraakverwarring, waardoor de mensheid uiteengedreven werd. Niet de naam van de hoogmoedige mens, maar *Gods naam* moet heerlijk zijn op de hele aarde (Ps. 8:2,10). Het 'welaan' van de overmoedige mens werd beantwoord door Góds 'welaan': 'Welaan, laat *Ons* nederdalen en daar hun taal verwarren' (Gen. 11:3,4,7). Babel betekent ook: 'verwarring', 'gebabbel' (Gen. 11:9). De mensen begrepen elkaar niet meer en konden niet meer met elkaar optrekken. Zo kwam er een abrupt einde aan hun streven naar eenheid en macht: 'Zo verstrooide de HERE hen vandaar over de gehele aarde, en zij staakten de bouw van de stad' (Gen. 11:8). God liet de volken voortaan gaan op hun eigen wegen, hoewel Hij in Zijn voorzienigheid de bepaalde tijden en de grenzen van hun woonplaatsen heeft vastgesteld (Hand. 14:16; 17:26).

God ging echter Zijn bijzondere weg met *Abraham*, die Hij riep vanuit een afgodische omgeving, en met Zijn uitverkoren volk *Israël* – tot op de komst van Christus, die aan Gods handelen met de mens weer *een duidelijk universeel karakter* zou geven. Bij de komst van Christus is God niet in oordeel tot de mens neergedaald, maar met de volheid van Zijn *genade* (Joh. 1:14-18). Het was toen duidelijk genoeg gebleken dat de mens zelf onmachtig was om God te vinden en op te klimmen tot de hemel. De vleeswording van Christus toont het grote verschil tussen deze twee plaatsen: tussen *Babel* en *Betlehem*. Babel spreekt van de *hoogmoed* van de mens, die tot God wilde *opklimmen*. Betlehem spreekt van de *ootmoed* van de Mens uit de hemel, die Zijn goddelijke heerlijkheid verhulde en in *genade neerdaalde* tot de mensen.

Babel contra Jeruzalem

Een soortgelijk contrast zien wij op de Pinksterdag, toen de Heilige Geest op aarde kwam en een 'omgekeerd talenwonder' bewerkte (Hand. 2:4vv.). Bij Babel werd de mensheid *verstrooid*, maar op het Pinksterfeest bewerkte God in Jeruzalem – de stad van de grote Koning – een *geheel nieuwe eenheid* van mensen uit elk geslacht en taal en volk en natie. Alle ware gelovigen zijn leden van het éne lichaam van Christus, leden van de éne Gemeente, die God nu bijeenvergadert over de gehele aarde om haar te verenigen met Zijn geliefde Zoon, die Hij heeft gesteld tot Hoofd boven alle dingen. Zo staat de

nieuwe eenheid die God geeft sinds Pinksteren, tegenover de verstrooiing die plaatsvond bij Babel.

Pinksteren staat trouwens ook in groot contrast met de bedeling van de *wet*, die door Paulus de bediening van de *dood* en de bediening van de *veroordeling* wordt genoemd (2 Kor. 3:7,9). Toen Mozes de wet had gegeven en die onmiddellijk door Israël was overtreden, *stierven* er ongeveer drieduizend man (Ex. 32:28). Maar op de Pinksterdag, toen de Heilige Geest werd uitgestort en God genade aanbood aan allen die geloofden, werden er ongeveer drieduizend zielen *behouden* (Hand. 2:41).

Zoals reeds opgemerkt zal het Babel van de begintijd zijn tegenhanger vinden in het grote Babylon van de eindtijd, dat wordt beschreven in Openbaring 17 en 18. Het laatste bijbelboek tekent heel duidelijk het contrast tussen Babel, de stad van de mens, en de stad van God: het nieuwe Jeruzalem, de bruid van het Lam (Openb. 21 en 22). De stad van God, de hemelse hoofdstad van het toekomstige Vrederijk, daalt neer van God uit de hemel. Deze hemelstad is Gods gave aan de mensheid, de zetel van Zijn volmaakte regering (die zal worden uitgeoefend door middel van Christus en allen die met Hem zijn verbonden). God zal het hoogmoedige streven van de mens voorgoed tenietdoen en de stad van de mens vervangen door Zijn stad, die de aarde zal bestralen met goddelijk licht. Deze stad biedt werkelijk perspectief.

*‘En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (...)
En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem,
uit de hemel neerdalen van God,
gereed als een bruid die voor haar man versierd is.’*

Openbaring 21:1-2

10. Hagar en de God die ziet

*‘En de Engel des HEREN trof haar aan bij een waterbron
in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur.’*

Genesis 16:7-14

Op de vlucht

Een onverwachte ontmoeting bij een bron: dat is het thema van Genesis 16. De waterbron is ook vaak de plek van ontmoeting en dat niet alleen tussen mensen onderling, maar ook tussen de mens en God Zélf. Misschien is dat wel het meest karakteristieke van dit hoofdstuk: God zoekt de mens, zelfs wanneer die van Hem is afgedwaald. Wij zien hier in het Oude Testament reeds een God van liefde, die een arm en verloren mensenkind opzoekt en te hulp komt. Zijn Naam is El-Roï, dat is ‘de God des aanzien’, de God die naar ons omziet nog vóórdat wij naar Hem vragen (vs. 13; vgl. Rom. 5:8; Ef. 2:1-10). In het Nieuwe Testament zien wij deze *opzoekende* God in de gedaante van de Zoon des mensen, die gekomen is om het verlorene te zoeken en te behouden, te redden van de ondergang (Luc. 19:10).

De Engel des HEREN trof Hagar aan bij een waterbron in de woestijn (Gen. 16:7). Hij nam het initiatief, want Hij is rijk aan erbarming (Ef. 2:4). Hagar zocht de HERE niet. Zij was namelijk op de vlucht voor haar meesteres Sarai; de naam *Hagar* betekent ook ‘vlucht’. Zij verliet de mensen aan wie God Zijn beloften had gedaan en aan wie Hij Zichzelf had bekendgemaakt, de kring van de mensen die Hij had gezegend. Zij ging haar eigen weg. Daarmee keerde zij echter ook Góde de rug toe.

Hagar vertoont hier het beeld van de *eerste* mens, die God de rug had toegekeerd. Adam verborg zich voor de God tegen Wie hij had gezondigd, en zijn oudste zoon Kaïn werd een zwerver en een vluchteling op de aarde. Dat is sindsdien typerend voor de mens van nature: hij is op de vlucht voor

God, hij is v er verwijderd van het aangezicht des HEREN (Gen. 4:11-16). Er is een kloof gekomen tussen de mens en God, een kloof die wijzelf niet kunnen overbruggen. Als zondige en schuldige mensen zijn wij v er verwijderd van Gods aangezicht en van Zijn Vaderhart. Dat blijkt op velerlei manieren, want de zonde neemt vele gestalten aan in het leven van mensen.

Maar ook een gel ovige kan voor God op de vlucht zijn. Dat zien wij bijvoorbeeld in het leven van Jona, toen hij wegging van het aangezicht des HEREN (Jona 1:3). Is dat misschien uw of mijn situatie? Ben ik op de vlucht voor God? Ben ik ongehoorzaam aan Zijn stem, aan de opdracht die Hij mij heeft gegeven? Dwaal ik misschien net zoals Hagar rond in de woestijn van dit leven, de doolhof van deze wereld?

Gods interventie

Precies zoals dat bij Hagar het geval was, hebben wij in onze situatie te maken met een genadig God, die ons opzoekt in onze ellende. Dat deed Hij al bij de eerste mens en Hij deed het ook bij Hagar. De Engel des HEREN trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur (vs. 7). Later wordt de ligging van deze bron nog nader omschreven met de woorden: ‘Zie, hij is tussen Kades en Bered’ (vs. 14). Kades was een pleisterplaats in de woestijn ten zuiden van het land Kanaän. Vanuit Kades-Barnea (dat betekent: ‘heilige bron’) trokken de verspieders op om het land te bezien. Bered is een onbekende plaats, die alleen hier vermeld wordt. Sur was een versterkte woestijnstad in het oosten van Egypte. Hagar was dus op weg naar Egypte, het land waaruit zij door Abram als slavin was meegenomen. Egypte is in de Schrift een beeld van de *wereld zonder God*, de wereld waaruit wij moesten worden verlost. Het is niet best met ons gesteld, wanneer wij later daarheen wensen terug te keren. Het is alleen Gods goedheid dat Hij ons dan opzoekt en een einde maakt aan een dergelijke vluchtpoging. Dat kan alleen tot stand komen ‘bij de bron’, bij de plek waar wij ons laven aan het levende water van Gods Woord en Geest. Daar ontmoeten wij de levende God als de God die naar ons ziet en die al onze omstandigheden kent (vs. 13). Lachai-Ro i is de Levende, die naar mij ziet (vs. 14).

Natuurlijk heeft Hagar het heel moeilijk gehad. Wij mogen daar best begrip voor hebben. Zij was immers vernederd door Sarai, haar meesteres, en daarom was zij van haar weggevlucht (vs. 6). Wij weten niet precies wat de aard van die vernedering is geweest, maar het zal zeker pijnlijk voor Hagar zijn geweest.

Sarai heeft haar Egyptische slavin, die zij een bevoorrechte plaats had gegeven in haar huis, ongetwijfeld de les gelezen (vs. 1-3). Het is echter duidelijk dat Hagar zich niet boven haar meesteres had mogen verheffen (vs. 4). Er was kennelijk een terechtwijzing nodig. De verhoudingen waren scheefgegroeid en moesten gecorrigeerd worden.

De Engel des HEREN beaamde dit ook: 'Keer naar uw meesteres terug en verneder u onder haar hand' (vs. 9). Hagar moest de les leren die zij tot dan toe niet had willen leren. Het was ongetwijfeld pijnlijk, maar wel noodzakelijk dat zij de weg terug zou gaan. Het was inderdaad de ónderste weg, de weg van vernedering en verootmoediging, maar wel de weg tot zegen. Dit principe geldt nog steeds, ook voor ons: 'Vnedert u dan onder de machtige hand Gods, opdat Hij u verhoge te Zijner tijd' (1 Petr. 5:6). Het kan moeilijk zijn om ons niet alleen voor God, maar ook voor de mensen te vernederen.

De weg terug

Het gesprek tussen Hagar en de Engel des HEREN, d.i. de HERE Zelf, zoals bevestigd wordt in vers 13, bestond eigenlijk uit drie onderdelen. Het bevatte (1) een vraag, (2) een opdracht, en (3) een belofte van zegen.

(1) Het was een indringende *vraag* die de Engel haar stelde: '*Hagar, slavin van Sarai, vanwaar komt gij en waarheen gaat gij?*' (vs. 8). De Engel wist wie zij was en Hij herinnerde haar ook aan haar eigenlijke positie, de positie van ondergeschiktheid die zij verlaten had. De vraag was in feite heel diepzinnig en ook toepasbaar op de mens in het algemeen. Vrij vertaald luidt zij als volgt: Mens, waar kom je vandaan en waarheen ben je op weg? Het is ook voor ons de moeite waard daarover na te denken. Wat is mijn oorsprong en wat is mijn bestemming? Ik ben een schepsel van God, voortgekomen uit Zijn hand en niet het product van een lange weg van evolutie. Wat is mijn bestemming? Ben ik op weg naar de hemel? Of naar Egypte, naar het verderf, de ondergang?

Aan Adam stelde God de vraag: '*Wáár zijt gij?*' (Gen. 3:9). Want de mens had zich voor God verborgen. Hij had tegen God gezondigd en was van God gescheiden. In feite was hij ver van God verwijderd en zonder hoop voor de toekomst (vgl. Ef. 2:12). Aan Kaïn stelde God echter de vraag: '*Wát hebt gij gedáán?*' (Gen. 4:10). Hij was de eerste moordenaar en nog wel een broedermoordenaar: hij had niet alleen tegen God, maar ook tegen zijn naaste zwaar gezondigd. Zowel onze zondige *staat* als onze zondige *daden* houden ons van God gescheiden.

De vraag van Genesis 16 sluit hierop aan. Als ik beseft wat mijn toestand is en weet dat ik een zondaar ben, dan moet ik mij ook bezinnen op mijn toekomst. Ik moet de vraag onder ogen zien waarheen ik eigenlijk op weg ben. Wat zal mijn einde zijn?

(2) Aan deze vraag is echter ook een *opdracht* verbonden. Die opdracht luidt: *Bekeer u!* Zo lezen we het in deze geschiedenis: 'Keer terug (...) en verneder u' (vs. 9). Bekering is niet zo moeilijk als het misschien wel lijkt. In wezen is het een eenvoudige opdracht: wij moeten ons omkeren en teruggaan naar God. Tegelijkertijd is het toch ook een moeilijke opdracht, want wij moeten ons diep voor Hem buigen en boete doen in stof en as (vgl. Job 42:6). In deze weg van vernedering blijft er niets van onszelf over. Maar in de weg van bekering en wedergeboorte wordt de gemeenschap met God hersteld. Daarom is dit de weg tot ware zegen, tot waarachtig geluk.

(3) Dat was eigenlijk ook zo bij Hagar, want er werd een geweldige *belofte* gekoppeld aan het bevel tot bekering. De moeilijke opdracht die Hagar kreeg, mondde uit in een rijke zegen. Haar zoon kon alleen door haar terugkeer naar haar meesteres worden erkend als het nageslacht van de aartsvader. Dat blijkt wel uit het vervolg. Abram gaf namelijk aan de zoon die Hagar hem ná haar terugkeer baarde, de naam die haar reeds eerder door de Engel des HEREN was geopenbaard: *Ismaël* (dat betekent: 'God hoort'). In die naam kwam tot uitdrukking dat de HERE naar haar ellende had gehoord. En zo werd haar talrijke nageslacht – want Ismaël kreeg maar liefst twaalf zonen – indirect ook het nageslacht van Abram, hoewel de lijn van de belofte via Isaak zou lopen (vs. 10-16; vgl. Gen. 17:20; 21:12-13; 25:12-18).

Tot de levende God gebracht

Deze goddelijke openbaring leidde ertoe dat Hagar bij de bron Lachai-Roï de naam des HEREN aanriep. Het noemen van de naam des HEREN (vs. 13), is in feite een daad van *aanbidding*. Voor ons als christenen is het aanroepen van Gods naam onze redelijke eredienst (Rom. 12:1). Het is het erkennen en het uitspreken van alles wat God voor ons wil zijn, en Hem daarom ook onze dank bewijzen. Dat willen wij persoonlijk en gemeenschappelijk graag doen en daarom roepen wij Hem nu aan als onze *Vader*, in Jezus Christus onze Heer. Wij mogen Zijn grootheid uitspreken in onze liederen, gebeden en dankzeggingen.

Daarom is het 'aanroepen' van de naam des HEREN in feite het hart van de christelijke eredienst, zoals de apostel ook bevestigt: 'Laten wij dan door Hem God voortdurend een lofoffer brengen, namelijk de vrucht van onze lippen, die Zijn naam belijden' (Hebr. 13:15). De dankbare reactie op Gods openbaring aan ons in Jezus Christus, is dat wij onze God eren en verheerlijken, dat wij Zijn kostbare naam prijzen in onze liederen en gebeden. Evenals Hagar hebben wij Hem leren kennen als de *Levende*, die in Zijn verkiezende genade naar ons heeft omgezien. Als verlost en dienen wij nu de levende en waarachtige God en verwachten wij Zijn Zoon uit de hemelen (1 Tess. 1:9-10). Wij hebben immers een levende Heer, die dood en graf heeft overwonnen.

Leven bij de bron

Genesis 24 en 25 voegen nog iets hieraan toe. De bron Lachai-Roi werd later namelijk Isaaks woonplaats in het Zuiderland (Gen. 24:62; 25:11). Wij zien deze bron in het leven van Isaak dus als een permanente verblijfplaats, een vaste woonplaats. Zo zou het ook met ons moeten zijn. Wij komen niet alleen maar 'toevallig' bij de bron die God ons aanwijst op onze pelgrimsreis. Nee, wij mogen daar woning maken. Dat is ook Gods bedoeling. Hij wil ons daar zegenen, zoals Hij ook Isaak zegende. Daarom zegt de psalmdichter: 'Welzalig zij die in Uw huis wonen, zij loven U gestadig' (Ps. 84:5).

Zo wordt een rondtrekkende *pelgrim* die naar water smacht, een *priester* in Gods huis. Hij heeft daar in het huis van God dan zijn vaste woon- en verblijfplaats gevonden, een plaats van voortdurende gemeenschap met de God die leeft, een plaats van ononderbroken zegen (Gen. 25:11). Het is duidelijk dat te leven, te wonen bij de Bron méér is dan het hebben van een incidentele ontmoeting met Hem.

*Waterstromen zal Ik gieten,
op het dorre, droge land;
koele bronnen zullen vlieten,
in 't verschroeiend oosterzand;
waar nu pelgrims smachtend gaan,
zal een hof des HEREN staan.*

11. Ismaël en de God die hoort

*'Daarop ging zij heen en dwaalde door de woestijn van Berseba
(...) Toen opende God haar ogen, en zij zag een waterput.'*

Genesis 21:8-21

Typologische lessen

De geschiedenis van Hagar in Genesis 21 vormt in meerdere opzichten de tegenhanger van het verhaal van Genesis 16. Beide verhalen speelden zich af in de woestijn, bij een waterput (resp. de bron van de levende God, de God des aanzien; en de put van de eed). In beide gevallen kreeg Hagar een goddelijke openbaring ten aanzien van haar zoon. In Genesis 16 was zij zwanger van Ismaël, maar in Genesis 21 moet haar zoon een jongen van een jaar of zeventien zijn geweest. In beide verhalen zag God naar haar om (*Ismaël* betekent dan ook: 'God hoort'). Hij hoorde naar Hagars ellende, maar Hij hoorde evengoed naar de stem van de jongen (Gen. 16:11; 21:17). In Genesis 16 was Hagar op de vlucht voor haar meesteres Sarai. Die vlucht was voortijdig en daarom moest zij teruggaan. In Genesis 21 was haar vertrek definitief en in overeenstemming met Gods gedachten. De zoon van de slavin zou niet erven met Isaak, de zoon van de belofte.

Hierin zijn diepe geestelijke lessen verborgen, zoals Paulus laat zien in Galaten 4. Het illustreert belangrijke beginselen, o.a. dat de Gemeente een ánder erfdeel heeft dan het aardse volk van God, het tegenwoordige Jeruzalem. Jodendom en christendom staan niet op één lijn met elkaar, zoals er ook een hemelsbreed verschil was tussen Ismaël en Isaak. Christenen zijn geen kinderen van een slavin. Het hémelse Jeruzalem is onze moeder en daarom zijn wij vrij van de slavernij van de wet. De bedeling van de wet is een ánder regime dan de heerschappij van de genade – die nu door rechtvaardigheid regeert tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heer (Rom. 5:21).

Wij staan als christenen niet onder het regime van de wet, maar onder de heerschappij van de genade (Rom. 6:14-15). De conclusie moet dan ook zijn dat er voor judaïsme en wetticisme geen plaats is in de Gemeente. Ze dienen te worden veroordeeld en moeten worden weggedaan, evenals de slavin met haar zoon werd weggezonden uit het huis van Abraham (Gal. 4:21-31). Ismaël is een beeld van de natuurlijke mens, die zijn weg in eigen kracht gaat. Hij zou 'een wilde ezel van een mens zijn' (Gen. 16:12). Maar vlees en Geest kunnen niet samengaan. Vlees en wereld gaan echter wel met elkaar samen (vgl. Gen. 21:21).

Er is echter ook een belangrijke *profetische* les aan dit voorval te ontleen. Dat Ismaël werd weggezonden, betekende niet dat er voor hem helemaal geen toekomst was weggelegd. Hij werd wel degelijk gezegend, omdat hij ook een nakomeling van Abraham was. Gods belofte was: 'Maar ook de zoon der slavin zal Ik tot een volk stellen, omdat hij uw nakomeling is' (Gen. 21:13). Er is zelfs sprake van 'een groot volk' (Gen. 21:18). Zoals reeds eerder door God was aangekondigd, kwamen er twaalf vorsten uit hem voort (Gen. 17:20; 25:16). Het is frappant dat de stammen van Israël ook twaalf in getal waren. Daarom is de zoon van de slavin een beeld van Israël als het *aardse* volk van God onder de slavernij van de wet, het huidige Jeruzalem (Gal. 4:25), dat straks in de eindtijd onder het nieuwe verbond toch een rijke zegen zal wegdragen.

De lijn van de belofte, de lijn van Gods verbond liep echter via Isaak. Met hem sloot de Eeuwige 'een eeuwig verbond' (Gen. 17:19). Isaak, de zoon die werd geofferd en later bij wijze van spreken weer opstond uit de doden, is een type van Christus (Hebr. 11:17-19). Door Christus, het beloofde Zaad, behoren wij als gelovigen uit de volken nu ook tot Abrahams nageslacht. Wij zijn vast met Hem verbonden en in Hem zijn wij gezegend met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten. De hemelse Gemeente heeft dan ook een uniek erfdeel. Als kinderen van de belofte en kinderen van de vrije zijn wij erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus (Rom. 4:9-25; Gal. 3:16-29).

Water in de woestijn

Deze geschiedenis bevat echter ook praktische lessen voor ons geloofsleven. Als wij de Heer aanroepen in de dag der benauwdheid, zorgt Hij voor uitredding. Hij zorgt voor water in de woestijn, zelfs voor 'geestelijke drank' (1 Kor. 10:4). Wij mogen telkens weer kracht putten uit Gods beloften en dan onze reis

vervolgen. Hij kent onze zorgen en behoeften, ook die van eenoudergezinnen – zoals Hagar en haar zoon in feite waren.

Nadat Hagar de tent van Abraham had verlaten, dwaalde zij een tijd lang rond door de woestijn van Berseba (Gen. 21:14). Als wij ervan uitgaan dat Abraham toen nog in het Zuiderland (de Negev) woonde, in de buurt van Kades (Gen. 20:1), dan is Hagar eerst in noordelijke richting getrokken. Berseba lag aan de zuidgrens van Israël. Later is ze weer teruggegaan naar de omgeving van Kades, in de woestijn Paran (Gen. 21:21). Daar is Ismaël gaan wonen. Dit gebied speelde bij de uittocht ook een belangrijke rol (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26).

De kleine voedselvoorraad die ze had meegekregen, raakte snel uitgeput. Toen het water op was, legde ze haar zoon onder één van de struiken. Hagar ging huilend op een afstand zitten; zij kon het sterven van het kind niet aanzien. Toch was de redding nabij. God was niet ver en Hij zou haar tranen drogen. Er was ook een waterbron in de buurt, een bron die getuigde van de trouw van God aan Zijn beloften. De naam Berseba (d.i. put van de eed) wordt hier vermoedelijk genoemd als een teken van hoop (Gen. 21:14). Het zou al gauw blijken dat God Zijn woord gestand deed. Hij zag niet slechts het moederleed van Hagar, maar hoorde in deze uitzichtloze situatie ook naar de stem van de jongen ('dáár waar hij was'). Hagar hoefde niet bevreesd te zijn. God zou voor hen beiden zorgen. Zij moest opstaan en, samen met haar zoon, een nieuw begin maken.

Toen opende God haar ogen en zij zag een waterput in de woestijn van Berseba; zij ging de zak met water vullen en liet de jongen drinken. God was met hem en hij groeide op; hij bleef in de woestijn wonen en werd een boogschutter. Hij woonde in de woestijn Paran en zijn moeder nam voor hem een vrouw uit het land Egypte (vs. 20-21). Zo bewees God op deze plaats Zijn trouw aan Hagar en aan haar zoon Ismaël. Hagar had zeker niet tevergeefs water geschept uit de 'put van de eed'!

12. Abraham en Abimelek

hun verbond te Berseba,
en de betekenis daarvan voor de eindtijd

‘Maar Abraham maakte Abimelek een verwijt over een waterput (...) En hij zei: Voorzeker moet gij de zeven lammeren uit mijn hand aannemen, opdat het mij tot een getuigenis zij, dat ik deze put gegraven heb. Daarom noemt men die plaats Berseba, want die beiden hebben daar gezworen.’

Genesis 21:22-34; 22:19

‘Wij hebben duidelijk gezien, dat de HERE met u is (...) laten wij een verbond met u sluiten (...) nu zijt gij de gezegende des HEREN.’

Genesis 26:23-33

Berseba, de plek van het verbond

De plaats Berseba neemt zowel in het leven van Abraham als in dat van Isaak een belangrijke plaats in, zoals blijkt uit Genesis 21, 22 en 26. In Genesis 21 zien wij echter eerst *Hagar* bij een waterput in ‘de woestijn van Berseba’ (Gen. 21:14,19). Het is zeker niet toevallig dat hier reeds de naam Berseba wordt vermeld, terwijl aan het slot van Genesis 21 de betekenis daarvan nader wordt toegelicht. Berseba betekent: ‘put van de eed’. In deze naam klinkt zowel het Hebreeuwse werkwoord voor ‘zweren’, alsook het woord voor ‘zeven’ door; dat laatste naar aanleiding van de zéven lammeren die Abraham aan Abimelek schonk als een getuigenis dat hij deze put had gegraven (Gen. 21:28vv.). Het is dus denk ik niet te gewaagd om te veronderstellen dat deze waterbron voor *drie* Bijbelse personen veel heeft betekend: Hagar, Abraham en Isaak.

Berseba spreekt van Gods trouw aan Zijn beloften, Zijn eden. God deed Zijn woord gestand jegens Abraham en jegens Isaak, de erfgenaam van de belofte, maar ook jegens de slavin Hagar en haar zoon. Berseba is steeds de plek van het verbond: de verbondstrouw tussen God en mensen, maar ook tussen mensen onderling. Dat blijkt uit het vervolg van Genesis 21 en uit Genesis 26, waar sprake is van het pact tussen resp. Abraham en Abimelek, en Isaak en Abimelek. Evenals God trouw is aan Zijn eden, mag dat van ons worden verwacht in de intermenselijke betrekkingen.

Voor ons als nieuwtestamentische gelovigen geldt de bemoediging dat in *Christus* (en Hij is de Erfgenaam van de belofte, de Zoon van de Vader) al Gods beloften 'Ja' zijn. Door Hem is ook het: Amen, tot eer van God door ons (2 Kor. 1:18-22). In die zin mogen ook wij steeds putten uit 'de bron van de eed', totdat alles wat God heeft gezegd en beloofd – zowel ten aanzien van Israël en de Gemeente als ten aanzien van de volkeren – op heerlijke wijze in vervulling zal gaan.

Abraham te Berseba

In het slotdeel van Genesis 21 zien wij hoe twee mensen *onderling* een verbond te Berseba sluiten, bij de 'put van de eed'. Het gaat hier om een verdrag tussen de herdersvorst Abraham en Abimelek, de koning der Filistijnen (vgl. Gen. 26:1). Wij mogen hen zien als de vertegenwoordigers van Israël en van de Filistijnen, c.q. de Palestijnen. Niet dat de huidige Palestijnen de directe afstammelingen van de Filistijnen zouden zijn, maar etymologisch is de naam Palestina wel eraan ontleend.

Dit verhaal borduurt door op de geschiedenis van Genesis 20, waarin een eerder conflict tussen beide mannen wordt beschreven – een conflict waarvan Sara de inzet was. Dit eindigde in een soort herstelbetaling van de kant van Abimelek. Deze zinspeelde hierop door te spreken over de 'vriendschap', d.i. de trouw, de loyaliteit die hij aan Abraham had betoond (Gen. 21:23). De verhouding tussen beide vorsten werd vervolgens formeel vastgelegd in een verbond. Abimelek had zijn trouw bewezen en Abraham moest dit nu ook doen. Dat gebeurde onder eedaflegging bij de waterput die Abraham claimde als zijn eigendom (Gen. 21:23,31). Later vonden soortgelijke handelingen plaats tussen Isaak en Abimelek en zijn legeroverste Pikol. De put van de eed werd toen weer opgegraven (Gen. 26:32-33). Abimelek betekent 'mijn vader is koning', en Pikol wil zeggen 'mond van allen' (dus zoiets als 'woordvoerder').

Mogelijk gaat het bij deze namen om bepaalde titels die van vader op zoon werden overgedragen.

Het verbond met deze heidense vorsten wijst profetisch heen naar de eindtijd, waarin het herstelde Israël zal heersen over de Filistijnen (vgl. Jes. 11:14; Ob: 19). Dan zal er een werkelijk bestendige vrede tussen Israël en de Palestijnen worden gesloten. Het prachtige getuigenis aan het adres van Abraham: 'God is met u in alles wat u doet' (Gen. 21:22), zal dan ten volle worden bewaarheid.

Na de verbondssluiting plantte Abraham te Berseba een tamarisk, een statige boom die veel op een ceder lijkt. En hij riep daar de naam van de HERE, de eeuwige God, aan (Gen. 21:33). Dit is opnieuw een verwijzing naar het Vrederijk waarin God als El-Olaam, de *eeuwige* God, zal worden aanbeden. Aan de heerschappij van de Vredevorst zal geen einde komen. Zo knielde Abraham als een aanbidder neer bij de put van de eed en bracht hij de Eeuwige de dank die Hem alleen toekomt.

Berseba als wachtpost

In Genesis 22 is opnieuw sprake van Berseba, ditmaal als de woonplaats van Abraham en Isaak (Gen. 22:19). Evenals zij de weg naar de berg Moria tezamen hadden afgelegd, gingen zij ook tezamen weer terug naar Berseba, naar de put van de eed. Dat is wel heel opmerkelijk, omdat wij juist in dit hoofdstuk God horen zweren bij Zichzelf, dat Hij Abraham rijkelijk zou zegenen en dat met (of: in) zijn nageslacht alle volken der aarde zouden worden gezegend (Gen. 22:16-18). Met deze heerlijke belofte kon de aartsvader terugkeren naar Berseba en daar zal hij zeker nog vaak hebben teruggedacht aan deze goddelijke toezegging.

Deze belofte van zegen voor het gehele aardrijk reikt tot aan de eindtijd, tot het komende Vrederijk. Abraham heeft uitgezien naar de dag van Christus – de dag van Zijn verschijning – en hij heeft zich daarover verheugd (Joh. 8:56). In Christus zijn al Gods beloften zeker en vast. En op Gods tijd zullen ze ook in vervulling gaan, want in Christus is het: Ja; en door Hem ook het: Amen (2 Kor. 1:19-20).

Isaak te Berseba

De eed die God had gedaan aan Abraham en diens nageslacht gold uiteraard ook Isaak, de zoon der belofte, die Abraham bij gelijkenis uit de doden had teruggekregen (Hebr. 11:18-19). De brief aan de Hebreeën bevestigt dit ook door in het meervoud over de 'erfgenamen der belofte' te spreken. De eed is het einde van alle tegenspraak en door deze eedzwering wilde God des te nadrukkelijker aan *alle* erfgenamen van de belofte (zelfs inclusief de nieuwtestamentische gelovigen) het onveranderlijke van Zijn raad doen blijken (Hebr. 6:13vv.).

Isaak woonde later ook in Berseba. Daar verscheen de HERE hem en bevestigde Hij de rechtsgeldigheid van de belofte die Hij aan Abraham had gedaan. Deze Goddelijke openbaring maakte van Isaak eveneens een aanbidder. Hij bouwde daar een altaar en riep de naam des HEREN aan (Gen. 26:23-25). Isaak is een type van Christus als de opgestane en verheerlijkte Mens in de hemel, de Veelgeliefde, de Zoon van de belofte, de Erfgenaam. Hij is in waarheid de Gezegende des HEREN (vgl. Gen. 26:29). Als christenen zijn wij door het geloof met Hem verenigd en delen wij in de zegeningen die Hem zijn toegezegd. Het hemelse vaderland is ons deel en wij mogen ervan genieten, ook al zijn wij nu nog pelgrims op aarde. Evenals Isaak bezitten wij een 'tent', een 'put' en een 'altaar' (Gen. 26:25).

Het verbond tussen Isaak en Abimelek te Berseba, bij de put van de eed, spreekt profetisch van de vrede die zal worden gesloten tussen Israël en de Palestijnen in het komende Vrederijk. Het gaat er niet zozeer om dat de Palestijnen Israëls superioriteit erkennen, maar dat zij inzien dat het volk van God *door God Zelf is gezegend*: '(...) nu zijt gij de gezegende des HEREN' (Gen. 26:29). Dat zal de basis leggen voor een permanente vrede.

Een belofte voor de eindtijd

Berseba heeft ook in dit hoofdstuk dus een spits naar de eindtijd toe. Christus is als Voorloper nu voor ons de hemel binnengegaan, naar de ordening van Melchisedek Hogepriester geworden in eeuwigheid. Deze 'aanstelling' heeft overigens ook niet zonder een plechtige *eed* plaatsgehad. Want de HERE heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid (Ps. 110:4; Hebr. 7:20-21).

Maar dit eeuwige priesterschap zal Hij bij Zijn wederkomst ook tot zegen van Zijn aardse volk Israël uitoefenen, zoals reeds eerder in de geschiedenis van Abraham profetisch was aangeduid na het verslaan van de koningen van het Oosten (Gen. 14:18-20). Evenals Abraham werd gezegend door Melchisedek, de koning-priester van Salem, zal het overblijfsel van Israël na al de conflicten van de eindtijd worden gezegend door Christus, de ware Koning-Priester, bij Zijn wederkomst. Dan zullen de volken samen met Israël worden gezegend. Er zal voor altijd vrede zijn. Zelfs de vroegere vijanden zullen komen en een verbond met Gods volk sluiten, zoals Abimelek dat deed met Isaak (Gen. 26:26-31). Wat een tijd van ongekende zegen en voorspoed zal dat zijn!

13. Aanbidding in het leven van Abraham, Isaak en Jakob

'Hierna gebeurde het, dat God Abraham op de proef stelde. Hij zei tot hem: Abraham, en deze zei: Hier ben ik. En Hij zei: Neem toch uw zoon, uw enige, die gij liefhebt, Isaak, en ga naar het land Moria, en offer hem daar tot een brandoffer op een der bergen die Ik u noemen zal. Toen stond Abraham des morgens vroeg op, zadelde zijn ezel, en nam twee van zijn knechten met zich, benevens zijn zoon Isaak; hij kloofde hout voor het brandoffer, begaf zich op weg en ging naar de plaats, die God hem genoemd had. Toen Abraham op de derde dag zijn ogen opsloeg, zag hij die plaats in de verte. En Abraham zei tot zijn knechten: Blijft gij hier met de ezel, terwijl ik en de jongen daarginds heengaan; wanneer we hebben aanbeden, zullen wij tot u terugkeren. Toen nam Abraham het hout voor het brandoffer, legde het op zijn zoon Isaak en nam vuur en een mes met zich mee. Zo gingen die beiden tezamen. Toen sprak Isaak tot zijn vader Abraham en zei: Mijn vader, en deze zei: Hier ben ik, mijn zoon. En hij zei: Hier is het vuur en het hout, maar waar is het lam ten brandoffer? En Abraham zei: God zal Zichzelf voorzien van een lam ten brandoffer, mijn zoon. Zo gingen die beiden tezamen.'

Genesis 22:1-8

Aanbidding in het leven van Abraham en Isaak

De begrippen *aanbidding* en *eredienst* vinden wij zowel in het Oude als het Nieuwe Testament. Het Hebr. woord voor 'aanbidden' (*sjachah*) komt voor het eerst voor in Genesis 22:5, in de geschiedenis van Abraham en Isaak op de berg Moria. De grondbetekenis van het woord is 'zich neerwerpen', 'neerbuigen' voor God, die meerder en groter is dan wijzelf, om daarmee Zijn grootte, macht,

waarheid, rijkdom, gerechtigheid en goedheid te erkennen¹. Dat is ook de betekenis van het Gr. woord *proskuneo* (vaak vertaald met 'huldigen'), dat in het Nieuwe Testament maar liefst 55 keer voorkomt: het is het zich neerwerpen en de grond of de voeten kussen, om iemand te eren en te huldigen. Het wordt bijna altijd gebruikt voor de verering van God Zelf; mensen en engelen, ook gevallen engelen zoals de satan, komt geen aanbidding toe (Matt. 4:9-10; Hand. 10:25-26; Openb. 19:10). Er zijn nog andere Gr. woorden zoals 'sebomai' (d.i. vrezen), en 'latreuo' (d.i. dienen), die gebruikt worden om het aanbidden en het eren van God en de daarmee verbonden eredienst aan te duiden.

Wat deed Abraham daar op de berg? Twee punten springen in het oog:

- (1) Hij had van God een opdracht gekregen en hij onderwierp zich daaraan.
- (2) Hij was bereid om te offeren.

Hij gaf God alles terug wat hij van Hem had ontvangen, nl. de zoon van zijn liefde (vgl. 1 Kron. 29:10-16; Ps. 29:1-2). Isaak was inbegrepen bij het brengen van de aanbidding, hij was niet passief hierbij ('*wanneer we hebben aangebeden*'). Het wezen van de aanbidding is het zich neerbuigen voor Hem die groter is dan wijzelf en groter dan onze eigen wensen en gedachten. Let erop dat hier in deze geschiedenis geen muziek was, geen gezang, geen feeststemming, zelfs geen woorden (vgl. Openb. 5:14). Toch was er sprake van aanbidding, en God voorzag Zelf in een lam ten brandoffer.

Aanbidding in het leven van Jakob

Van de aartsvader Jakob lezen wij in het laatste vers van Genesis 47, en hij wordt dan bij zijn *nieuwe* naam Israël (d.i. 'strijder Gods') genoemd: 'En Israël boog zich *aanbiddend* neer aan het hoofdeinde van het bed' (Gen. 47:31). In Genesis 48 volgt dan de geschiedenis waarbij hij de zonen van Jozef adopteerde en hen *zegende* als zijn eigen zonen. En in Genesis 49 zegende hij zijn eigen zonen, en in hen de twaalf stammen die uit hen zouden voortkomen. Hierbij riep hij ook de naam van de HERE aan (Gen. 49:18).

In Hebrreeën 11:21 wordt verwezen naar de laatste dagen van Jakob en wij lezen daar vanuit de Griekse Septuaginta-vertaling: 'Door het geloof zegende

1 Zie ook Ex. 4:31; 12:27; 15:1; 20:5; 34:8,14; 1 Kon. 18:39; 19:18; 2 Kon. 2:15; Ps. 2:12; Dan. 2:46; Hos. 13:2.

Jakob bij zijn sterven elk van de zonen van Jozef en hij *aanbad* [leunend] op het uiteinde van zijn staf'. De Hebr. woorden voor 'bed' en 'staf' hebben dezelfde letters (medeklinkers), en dat verklaart het verschil in lezing met Genesis 47. Maar het gaat nu om de uitdrukking dat hij *aanbad*. Op zijn ziekbed, dat ook zijn sterfbed zou worden, was de aartsvader een *aanbidder*! Het is niet gering dat dit na een leven vol beproevingen en wederwaardigheden van hem wordt gezegd in de Schrift. Als we de lezing 'staf' volgen, kunnen we eraan denken dat Jakobs pelgrimsreis bijna ten einde was en dat hij zijn staf mocht teruggeven aan de Herder, die hem zijn leven lang had geleid, de Engel die hem had verlost uit alle nood (Gen. 48:15-16). Ook de *offeranden* in het leven van de aartsvader kunnen wij trouwens zien als gelegenheden van aanbidding (vgl. Gen. 35:1; 46:1). Laten wij deze voorbeelden uit de oudste bijbelboeken volgen, in het bewustzijn dat wij nu de *Vader* mogen aanbidden in geest en waarheid (Joh. 4:23-24).

14. Abraham en Isaak op de berg des HEREN

'En Abraham noemde die plaats: De HERE zal erin voorzien; waarom nog heden gezegd wordt: Op de berg des HEREN zal erin voorzien worden.'

Genesis 22:14

Het Lam ten brandoffer

God zorgt voor ons. Hij voorziet in al onze behoeften, maar bovenal in de belangrijkste behoefte die de mens kent sinds de zondeval: de behoefte aan een plaatsvervangend offer! Abraham heeft iets hiervan begrepen toen hij tegen zijn zoon Isaak zei: 'God zal Zichzelf voorzien van een lam ten brandoffer, mijn zoon' (vs. 8). Alleen God Zelf kan voorzien in het offerlam dat aan al Zijn heilige eisen voldoet. Het is in de eerste plaats ook bedoeld voor Hemzelf: God voorziet *Zichzelf* van een lam ten brandoffer. Het ware offerlam is dan ook het *Lam van God*, dat de zonde van de wereld wegneemt. Het offer van Isaak is een beeld van het offer van Christus, het Lam dat door God reeds vóór de grondlegging van de wereld was uitverkoren (vgl. Joh. 1:29,36; 1 Petr. 1:19-20; Openb. 5:6vv.).

Het Lam van God voorziet niet alleen in de behoeften van de zondaar, die zelf geheel onbekwaam daartoe was, maar het voldoet ook volkomen aan Gods wensen en verlangens. Ja, Christus heeft door Zijn offer Zijn God en Vader verheerlijkt en grootgemaakt! Hij was het ware Lam ten brandoffer, het offer dat een liefelijke reuk verspreidde voor de HERE (Gen. 8:21; Lev. 1:9,13,17; Ef. 5:2). Niemand minder dan God Zelf kon hierin voorzien; en het al genoemde citaat uit 1 Petrus toont dat Hij reeds hierin had voorzien vóórdát Hij de wereld in het aanzijn had geroepen. De grote Schepper-God is ook de Verlosser.

Hoe groot is onze God dat Hij Zelf heeft voorzien in deze fundamentele nood, de behoefte aan een plaatsvervangend offer! De allereerste hoofdstukken van de Bijbel getuigen reeds hiervan. Adam en Eva ondervonden Gods grote liefde en zorg, toen zij door Hem werden bekleed met kleren van vellen, gemaakt van de huiden van offerdieren (Gen. 3:21). God Zelf was dus de eerste Offeraar. Hij bekleedde het eerste mensenpaar met deze kleren teneinde hun naaktheid te bedekken (in symbolische zin ook hun gééstelijke naaktheid, hun zondige toestand voor Gods aangezicht).

Zo werd ook Abrahams blik gericht op een plaatsvervangend offer: ‘Toen sloeg Abraham zijn ogen op en daar zag hij een ram achter zich (...) en Abraham ging en nam de ram en offerde hem ten brandoffer in plaats van zijn zoon’ (vs. 13). Ter herinnering aan Gods liefdevolle voorziening noemde hij die plaats vervolgens: ‘De HERE zal erin voorzien’ (vs. 14a). Dit is eigenlijk een samengestelde eigennaam, die aangeeft dat wij hier te maken hebben met een bijzondere goddelijke hoedanigheid, een kenmerk van Zijn wezen (Jahweh-jireh). Het behoort tot Gods heerlijke eigenschappen om zó te handelen en Zelf te voorzien in een lam ten brandoffer (en later in hét Lam ten brandoffer, Zijn eigen veelgeliefde Zoon).

Van eeuwigheid tot eeuwigheid

Deze wonderbare naam die spreekt van Gods voorzienigheid, is tevens de éérste van een reeks samengestelde eigennamen, zoals die in het Oude Testament worden geopenbaard. Deze eerste samengestelde naam laat zien hoe God voorziet in de meest wezenlijke behoefte van de mens, de behoefte aan een *offer*. Dat is de basis waarop Hij Zichzelf ook verder kan openbaren in de vele facetten van Zijn wezen, want Hij is ook de Heelmeester van de Zijnen (Ex. 15:26), de Banier waaronder zij strijden (Ex. 17:15), en de HERE die hen heiligt (Lev. 20:8; 21:8). Bovendien is Hij onze vrede (Richt. 6:24), onze Herder (Ps. 23:1), en de HERE onze gerechtigheid (Jer. 23:6; 33:16).

Het sluitstuk van Zijn Zelfopenbaring is dat Hij alle dingen vervult met Zijn heerlijke tegenwoordigheid: ‘De HERE is aldaar’ (Ezech. 48:35). Hij zal de nieuwe tempel in het Vrederijk vervullen met Zijn zegenrijke aanwezigheid en bij het aanbreken van de eeuwige toestand zal God ten slotte ‘alles in allen’ zijn (1 Kor. 15:28).

Op de berg des HEREN

Vervolgens moeten wij erop letten wáár God deze openbaring van Zichzelf geeft als Degene die voorziet in het lam ten brandoffer. Dat is namelijk op de berg des HEREN, zoals vers 14 zegt. God openbaart Zichzelf steeds op de berg, d.i. de plaats waar men zich bevindt op het niveau van Zijn gedachten. God trok Abraham als het ware op in Zijn nabijheid. Het contrast zien wij in het leven van Lot, die de voorkeur gaf aan de vlakte van de Jordaan (Gen. 13). Zo ging het later ook met de discipelen van de Heer Jezus, die vaak alleen met Hem op de berg waren en goddelijk onderwijs ontvingen uit Zijn mond. Op de heilige berg kregen zij Zijn heerlijkheid te zien en waren zij ooggetuigen van Zijn majesteit (2 Petr. 1:16-18).

Hier in Genesis 22 wordt de berg waar God voorzag in het lam ten brandoffer ‘de berg des HEREN’ genoemd. Deze uitdrukking komt vaak voor in het boek Exodus en staat dan steeds in verbinding met Gods openbaring aan Zijn volk Israël op de berg Sinai. Dat begint al in de eerste hoofdstukken. Mozes leidde de kudde van zijn schoonvader tot aan de berg Gods, en zo zou hij later het volk Israël door de woestijn tot aan deze berg leiden (Ex. 3:1; 18:5; 24:13). De berg des HEREN is dus de plaats waar Hij woont en Zichzelf bekendmaakt aan het volk dat Hij heeft verlost uit de slavernij van Egypte en tot Zijn eigendom heeft gemaakt. Wij staan hier om zo te zeggen op heilige grond en moeten evenals Mozes de schoenen van onze voeten doen. Zo moesten ook de Israëlieten zich heiligen, in het bijzonder de priesters, om tot God te kunnen naderen aan de voet van de Sinai (Ex. 19:10vv.).

Maar niet alleen de Sinai krijgt deze benaming. Ze geldt evenzeer voor de berg Sion resp. de tempelberg, wanneer de ark van het verbond – het teken van Gods tegenwoordigheid te midden van Zijn volk – daar een rustplaats heeft gekregen (zie Ps. 15, 24 en 48). Wat de tempelberg betreft is dit wel heel treffend, want er loopt een duidelijke lijn van Genesis 22 naar 1 Kronieken 21-22 en 2 Kronieken 3. Abraham ging naar *het land Moria* om daar zijn zoon te offeren op een der bergen die God hem aanwees, terwijl koning David zijn brandofferaltair bouwde op een dorsvloer op *de berg Moria*. Op die plaats was er verzoening tot stand gekomen voor het volk, en dat zou voortaan de plaats zijn van het brandofferaltair voor Israël. Deze grondslag van de verzoening stelde God in staat woning te maken te midden van een zondig volk.

De berg Moria, de plaats waar Abraham zijn zoon ten offer bracht en de plaats van het brandofferaltair voor Israël: deze berg wees heen naar de heuvel

Golgota, waar God Zijn eigen Zoon niet spaarde, maar Hem voor ons allen overgaf in de dood (Rom. 8:32). Zodoende is er nu in deze genadetijd een rechtvaardige grondslag gelegd voor de bouw van een heilige tempel in de Geest, de Gemeente van de levende God, die Gods eeuwige woonplaats zal zijn (Ef. 2:18-22).

15. Rebekka, de bruid bij de bron

‘Zij daalde af naar de bron, vulde haar kruik, en kwam naar boven. Toen liep de knecht haar tegemoet en zei: Laat mij toch een weinig water drinken uit uw kruik. Daarop zeide zij: Drink, mijn heer, en zij liet haar kruik snel op haar hand neerglijden, en gaf hem te drinken.’

Genesis 24:10vv.

De werving van de bruidsgemeente

Aan het verhaal van Isaaks huwelijk met Rebekka kunnen allerlei lessen worden ontleend, zowel in praktische als in typologische zin. Wat ik hier speciaal zou willen beklemtonen, is de verbinding tussen de bruid en de bron. Wij vinden dat tweemaal in dit hoofdstuk. De knecht van Abraham vond Rebekka bij de bron buiten Haran, waaruit zij water putte voor de knecht van Abraham en al diens kamelen. En aan het eind van Genesis 24 ontmoette zij haar aanstaande man niet ver van de bron Lachai-Roi, waar Isaak woonde. Deze voorvallen zijn allereerst van praktische waarde: het is goed wanneer gelovigen elkaar zien en ontmoeten bij de bron waaruit wij allemaal mogen putten: het levende Woord van God.

Als wij nadenken over deze bruid bij de bron, dan ligt de typologische les voor ons als gelovigen, die behoren tot Christus' bruidsgemeente, ook voor de hand. Christus is het Lam van God en Hij heeft ons gekocht met de prijs van Zijn leven. Hij is voor ons gestorven en opgestaan. En God heeft Hem opgewekt uit de doden, zoals Abraham zijn zoon bij wijze van spreken ook uit de dood heeft teruggekregen (Hebr. 11:17-19). Op het offer van de Zoon (Gen. 22) en de terzijdestelling van het volk waaruit Hij is voortgekomen wat het vlees betreft (Gen. 23 – Israël is tijdelijk Lo-Ammi), volgt de bruidswerving.

De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven (Joh. 3:35). Hij is de Erfgenaam van alle dingen, evenals Abraham aan Isaak alles gegeven had

wat hij bezat (Gen. 25:5). Maar Christus bezit die hoge positie, die universele heerlijkheid niet alleen. Het is Gods raadsbesluit geweest een bruid aan Zijn zijde te plaatsen, om haar in Zijn heerlijkheid te doen delen. Zij draagt een bijzondere naam. Zij is 'de vrouw van het Lam' (Openb. 21:9). Zij is verbonden met Hem die dood was, maar die nu leeft tot in alle eeuwigheid. Volgens het laatste bijbelboek is *het Lam* het Middelpunt van al Gods raadsbesluiten. Zoals Adam en Eva gesteld waren over de eerste schepping, zo zullen de laatste Adam en Zijn bruidsgemeente heersen over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

Het verlangen van de Geest en de bruid

De bruidswerving, de vorming en de toerusting van de Gemeente, vinden plaats door het werk van de Heilige Geest, die door God de Vader naar de aarde is gezonden om een bruid te zoeken voor de Zoon van Zijn liefde. De knecht van Abraham treedt in Genesis 24 niet op de voorgrond, zijn naam wordt hier zelfs niet genoemd (dat gebeurt wel in Gen. 15:2). Hij handelt slechts uit naam van Abraham en Isaak. Zo is het ook met de Heilige Geest, die optreedt namens de Vader en de Zoon en geen eer voor Zichzelf opeist. Het Nieuwe Testament verschaft ons dan ook géén voorbeelden van het bidden en zingen tot de Geest. De Geest vergadert nu in deze wereld een bruidsgemeente en maakt haar geschikt voor de Mens in de hemel, onze Heer Jezus Christus. Maar waar kan Hij de bruid vinden? Waar is de Heilige Geest in deze wereld aan het werk en zoekt Hij 'de vrouw van het Lam', de Gemeente die beantwoordt aan de wensen van Zijn hart?

Het antwoord is heel eenvoudig. Evenals Rebekka is de bruid van de Zoon te vinden 'bij de bron'. Om het levende water van het Woord van God is zij bijeengekomen. Wij drinken als gelovigen immers uit de heldere bron van Gods Woord, dat levend en krachtig is en dat ons reinigt, verfrist en verkwikt (Joh. 13:10; Ef. 5:26). Bovendien zijn wij met Gods Geest gedrenkt (1 Kor. 10:4; 12:13). Het bronwater heeft dus een tweeledige betekenis. Het spreekt van het reine water van het Woord, maar ook van de levendmakende werking van de Heilige Geest. Die dubbele betekenis hoeft ons niet te verbazen. Het is immers een belangrijk beginsel dat Woord en Geest niet te scheiden zijn. De Geest werkt door middel van het Woord, en het Woord wordt levend gemaakt door de werking van de Geest.

Zo lest het water dat Christus ons schenkt onze innerlijke dorst, dat wil zeggen het verlangen naar God, naar vrede, naar vergeving, naar eeuwig leven (vgl. Joh. 4:14). Het water dat Hij geeft, wordt in ons een fontein van water dat springt tot in het eeuwige leven. Maar het voorziet niet alleen in onze eigen behoeften. Het levende water vloeit ook uit ons binnenste om de dorst van anderen te lessen. De stromen van levend water bevochtigen om zo te zeggen de dorstige grond om ons heen (Joh. 7:37-39). Wie dorst heeft, mag komen. Wie wil, neme het water des levens om niet (Openb. 22:17). Dit belangrijke vers in het laatste hoofdstuk van de Bijbel laat ons eerst zien hoe de Geest en de bruid samen verlangend uitzien naar Christus' wederkomst. De Geest én de bruid zeggen: Kom! De bruidsgemeente verlangt naar de komst van haar Bruidegom, die als de blinkende Morgenster het einde van de nacht aankondigt. Het is Gods Geest die haar deze dingen betuigt.

Maar het is natuurlijk niet goed als de Gemeente geen oog zou hebben voor de dorstige mensen om haar heen. De stromen van levend water moeten ook anderen bereiken. Zolang de Heer Jezus niet is teruggekomen, wordt het dorstlessende evangelie aan allen aangeboden. Het is de 'bruid' die dit doet: zij put het levende water en deelt het aan anderen mede. Dit gebeurt gratis, het evangelie is kosteloos. Wie dorst heeft, kome, en wie wil, neme het water des levens om niet. Genesis 24 is een mooie oudtestamentische illustratie hiervan. De bruid bij de bron is bereid om het water met anderen te delen. Zij denkt niet alleen aan zichzelf, maar lest ook de dorst van een vreemdeling die aan haar vraagt: 'Laat mij toch een weinig water drinken uit uw kruik' (vs. 17). Rebekka was zelfs heel bereidwillig in dit opzicht. Zij wilde graag het zware werk doen dat de knecht van Abraham al biddend van haar verwachtte. Zij was tot dienst bereid en daardoor bleek zij uit het goede hout gesneden te zijn. Natuurlijk worden er in dit hoofdstuk nog meer goede dingen van haar genoemd, en vinden wij impliciet dus nog meer kenmerken van de bruid van Christus. Maar dit is wel het eerste dat ons hier wordt voorgehouden: de bereidheid om te dienen en de dorst van anderen te stillen.

De praktische voorbereiding van de bruid

Er zijn nog enkele andere 'goede eigenschappen' van Rebekka te noemen, een paar bijzonderheden die hier in verband met de bruidswerving in het oog springen:

- (1) er is een familierelatie met de bruidegom (vs. 4,15,24,27,47-48);
- (2) de bruid wordt versierd met de rijkdommen van de bruidegom (vs. 22,30,53);
- (3) zij is bereid de knecht te volgen naar het land Kanaän (vs. 3-9; 37-41; 54- 61);
- (4) zij bedekt zich met de sluier als een teken van totale toewijding aan de bruidegom (vs. 64-65).

Deze dingen hebben stuk voor stuk ook een belangrijke geestelijke betekenis, in verband met de voorbereiding van Christus' bruidsgemeente. Er is verwantschap met Hem doordat wij het Woord van God horen en doen, en uit God geboren zijn (Luc. 8:21; Joh. 1:12-13). Er mag geen twijfel bestaan over onze relatie met Hem; die moet duidelijk kunnen worden vastgesteld.

Vervolgens zien wij dat de bruid getrokken wordt uit de tegenwoordige boze wereld (vgl. Gal. 1:4). De Geest vergadert in de huidige bedeling van de genade een bruidsgemeente voor de Zoon. De Gemeente wordt door de Geest als het ware bij de hand genomen om met haar hemelse Bruidegom verenigd te worden. Met beslistheid keert zij de wereld de rug toe en gaat uit, de Bruidegom tegemoet! (Matt. 25:1,6; Openb. 18:4). Het is geen arme en berooide bruidsgemeente die op weg gaat naar het Beloofde Land. De rijkdommen van de Zoon worden ons nu reeds geschonken en wij mogen ons daarmee tooien. De kostbare bezittingen van Christus zijn ons wettige deel. Het is juist het werk van de Heilige Geest, de Trooster, om die schatten te nemen en ze ons te tonen (Joh. 16:13-15). Zo legt Christus Zijn heerlijkheid op ons en worden wij Zijn eigendom. Dáárvan spreekt met name het *voorhoofdsiersel* (vs. 22,30,47 SV). Het *goud* waarmee de bruid wordt versierd, is een beeld van goddelijke gerechtigheid en heerlijkheid (Ps. 45:10). Het *zilver* symboliseert de verzoening, de losprijs die moest worden betaald (Ex. 30:11-16; 38:25-26; 1 Petr. 1:18-19). De *kleren* die haar worden geschonken, herinneren aan het lofgewaad, de klederen van het heil, de mantel van de gerechtigheid (Jes. 61:3,10). Het zijn de feestklederen waarmee God Zelf ons bekleedt (Zach. 3:4-5).

Zo neemt de Geest de bruidsgemeente mee en gaat heen (vgl. Gen. 24:61). Onder Zijn leiding wordt zij Christus tegemoet gevoerd. Dat is de taak van de Geest als onze Helper. Op die manier leren wij de Heer Jezus steeds beter kennen. Door het onderwijs van de Trooster krijgen wij zicht op de heerlijkheid van Christus. Op al onze vragen is er een antwoord vanuit Gods Woord.

De Heilige Geest leidt ons voort en bereidt ons voor op onze ontmoeting met de Heer der heerlijkheid, de Mens in de hemel.

Wie is die Man?

De ontmoeting tussen Isaak en Rebekka vond plaats in het Zuiderland, d.i. de Negev-woestijn, niet ver van de put Lachai-Roï. Op de vraag van Rebekka: 'Wie is die man daar, die ons tegemoet komt in het veld?', gaf de knecht onomwonden te kennen: 'Dat is mijn heer'. Daarop nam Rebekka haar sluier en bedekte zich (Gen. 24:62-65). De les voor ons is dat wij onder de leiding van de Heilige Geest onze Heer ontmoeten 'bij de bron'. Als de Geest ons Zijn heerlijkheid toont vanuit het Woord, vindt er een 'ontmoeting' plaats waarbij wij ons voor Hem neerbuigen en ons geheel en al aan Hem toewijden. Dat gebeurt reeds tijdens ons leven hier op aarde, doordat wij Hem leren zien met het oog van het geloof. Wij realiseren ons dan dat wij Zijn eigendom zijn en dat wij voortaan alleen voor deze Man mogen leven (vgl. Rom. 7:4). Het bedekken met *de sluier* brengt dit op symbolische wijze tot uitdrukking.

De daadwerkelijke ontmoeting tussen Christus en de Gemeente vindt echter pas plaats aan het einde van deze bedeling. De Geest en de bruid worden dan weggenomen van de aarde. Wij zullen straks van de aarde worden weggerukt, 'de Heer tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Heer zijn' (1 Tess. 4:15-18). Maar dat is niet het onderwijs van Genesis 24. Het gaat bij de beelden van het Oude Testament steeds om de *praktische* kant van ons geestelijk leven. Wij 'ontmoeten' de Heer op de plaats waar Hij ons samenbrengt rondom Hemzelf, waar Zijn Woord centraal staat. Dat bewerkt het verlangen om ons zonder enige reserve aan Hem toe te wijden. Het resultaat daarvan is een leven in Zijn dienst.

16. Isaak, vruchtbaar in het Beloofde Land

‘Toen brak hij vandaar op en groef een andere put, waarover zij niet twistten. Deze noemde hij Rechobot, en zei: Nu heeft de HERE ons ruimte gemaakt, zodat wij vruchtbaar kunnen zijn in het land.’

Genesis 26:12-22

Leven als vreemdeling in het Beloofde Land

De geschiedenis van Isaak speelde zich uitsluitend in het land Kanaän af – wanneer wij althans het Zuiderland (de Negev) en de kuststrook hierbij rekenen. Dat is een bijzonderheid die de aandacht trekt, want in het leven van de overige aartsvaders was dat anders. In Genesis 24 zien wij dat Isaak het land niet mocht verlaten van zijn vader. Iemand anders moest naar Haran gaan en daar een vrouw voor hem zoeken (Gen. 24:5-9). In Genesis 26 kreeg hij een waarschuwing van de HERE Zelf om in het land te blijven en daar als vreemdeling te vertoeven. Hij mocht niet naar Egypte trekken, zoals zijn vader Abram dat had gedaan (Gen. 12:10-20; 26:2-6). Isaak bleef dan ook in Gerar, een plaats die mogelijk ten zuiden van Gaza kan worden gelokaliseerd. Later trok hij op verzoek van Abimelek, de koning der Filistijnen, oostwaarts en vestigde zich in het naburige beekdal (Gen. 26:16-17, 26-27).

Dit gegeven, dat Isaak het Beloofde Land niet heeft verlaten, is niet zonder betekenis voor ons. Wij kunnen als christenen belangrijke geestelijke lessen hieruit putten. Isaak is een type van Christus als de geliefde Zoon van de Vader, die Zijn leven ten offer wilde geven en die als de Opgestane nu de Erfgenaam van alle dingen is (Hebr. 11:17-19). Hij bezit alle macht in hemel en op aarde. Het land Kanaän is een beeld van de hemelse gewesten, waarin God ons *in*

Christus mede een plaats gegeven heeft. De brief aan de Efeziërs bevestigt deze parallel (Ef. 1:3,20; 2:6; 3:10; 6:12).

Er zijn naar aanleiding hiervan twee leerstellige toepassingen te maken: de eerste houdt verband met Christus Zelf als de Zoon, de Veelgeliefde, de Erfgenaam; de tweede met onszelf als 'nakomelingen' van Abraham, als kinderen van de belofte (Gal. 3:29; 4:28). Het gaat om het volgende:

(1) Isaak is een type van Christus als de verheerlijkte Heer in de hemel; wij zien Hem daar nu met het oog van het geloof. Hij keert in deze bedeling niet persóónlijkerug naar de aarde om daar een bruid te zoeken, de bruidsgemeente te verwerven; dat is het werk van de Heilige Geest. Christus verlaat Zijn plaats in de hemel niet, hoewel Hij nu reeds Erfgenaam is van alle dingen. Als de hemelse Mens wacht Hij aan Gods rechterhand, totdat alle dingen onder Zijn voeten onderworpen worden (Ps. 8:5-7; 110:1 en citaten in het N.T.).

(2) Als christenen zijn wij door het geloof met deze hemelse Christus verenigd. In Hem zijn wij ook gezegend met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten (Ef. 1:3vv.). Evenals Isaak is Hij de Gezegende des HEREN (Gen. 26:29), en wij zijn ín Hem en dóór Hem gezegend. Daarom zijn wij nu al hémelse mensen, burgers van een rijk in de hemelen (Fil. 3:20). Maar wij beleven dit hemelse burgerschap in de omstandigheden van het leven hier op aarde! In dit opzicht lijken wij op de aartsvaders. Evenals zij zijn wij pelgrims met een 'altaar', een 'tent' en een 'waterput' (vgl. Gen. 26:25). Wij zijn vreemdelingen en bijwoners (Hebr. 11:13; 1 Petr. 2:11), zoals Isaak ook als vreemdeling leefde in het land der Filistijnen.

Daarom is het leven van de aartsvaders zo leerzaam voor ons als christenen, die enerzijds niets hebben en anderzijds toch alles bezitten (vgl. 2 Kor. 6:10). Abraham, Isaak en Jakob woonden in tenten in het land van de belofte, als in een vreemd land (Hebr. 11:9). Zij bezaten Gods beloften, zij waren rijk gezegend. In principe waren zij de erfgenamen van het Beloofde Land. Toch trokken zij als pelgrims rond in Kanaän, want zij hadden het land niet in eigendom. Zo is dat ook met ons. Wij zijn erfgenamen van een hemels vaderland, een beter land dan het aardse Kanaän. Al onze rijkdommen, al onze schatten, al onze zegeningen zijn daar te vinden. Wij zijn rijke en gezegende mensen. In elk opzicht zijn wij rijk geworden in Christus (1 Kor. 1:5).

Vergelijk in dit verband wat van Isaak zelf wordt gezegd in Genesis: 'En die man werd rijk, ja gaandeweg rijker, totdat hij zeer rijk geworden was' (Gen. 26:13).

Door de kracht van de Heilige Geest nemen wij die rijkdommen ook in bezit en genieten wij van onze zegeningen in de hemelse gewesten. Maar wij bezitten dat erfdeel door het geloof, terwijl wij hier op aarde als vreemdelingen en bijwoners onze weg gaan. Hemelse zegeningen behoren ons toe, maar wij wandelen in geloof, niet in aanschouwen. Wij weten dat wij in deze tijd, wat onze aardse omstandigheden betreft, ver van de Heer in den vreemde zijn (2 Kor. 5:6).

Dat is ook de sleutel tot een goed begrip van veel passages in het Nieuwe Testament, met name in de brief aan de Efeziërs. Wij zijn *hemelse* mensen met een *hemels* erfdeel, maar wij bezitten dat als *pelgrims*. Wij vertegenwoordigen namelijk onze hemelse Heer op het toneel waar Hij is verworpen. Wij vertonen Zijn beeld in een wereld die Hem naar het kruis heeft verwezen. Straks zullen wij met Hem in heerlijkheid verschijnen, maar nu reeds openbaren wij het leven van Christus hier op aarde. De kenmerken van de nieuwe mens worden in ons zichtbaar gemaakt door de kracht van de Heilige Geest, die in ons woont.

Zaaien en oogsten in het Beloofde Land

Toen de Israëlieten het land Kanaän binnentrokken, hield het manna op en aten zij van de opbrengst van het land (Joz. 5:12). Het land voorzag in al hun behoeften; voortaan aten zij van wat het land Kanaän opleverde. Hier in Genesis lezen wij dat Isaak zaaide en oogstte in het land. Het Beloofde Land voorzag ruimschoots in al zijn behoeften, want hij oogstte in dat jaar *honderdvoudig* (Gen. 26:12).

Het was dus een bijzonder rijke oogst die hij binnenhaalde, zeker als wij in aanmerking nemen dat het geen erg vruchtbaar gebied was waar hij als vreemdeling vertoefde. Maar het geheim van de zegen was aan God te danken: de HERE zegende hem. Als christenen zijn wij ook rijk gezegend, en wel met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus. Een 'honderdvoudige oogst' staat ons ter beschikking. Wij mogen eveneens om zo te zeggen 'zaaien en oogsten' in dit hemelse land. De opbrengst van het Beloofde Land zal ons beslist niet teleurstellen.

De brief aan de Galaten gebruikt de beeldspraak van het zaaien en oogsten voor het leven door de Geest (Gal. 6:8). In de gelijkenis van de zaaier lezen wij ook over een honderdvoudige oogst. Het zaad dat in de goede aarde viel, gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig (Matt. 13:8).

De honderdvoudige vrucht is dus de hóógste opbrengst die maar mogelijk is. Zo is het ook met de gelovige die het Woord van God hoort en verstaat. Hij is in de goede aarde gezaaid en mag voor God vrucht dragen, deels zelfs honderdvoudig. Zo iemand zaait op de akker van de Geest en oogst daar de heerlijke en rijke vrucht van het eeuwige leven (Gal. 5:22; 6:8-9).

Er is in dit verband ook een profetische toepassing te maken, want het land Kanaän zal in het Vrederijk opnieuw rijke vrucht dragen. De HERE zal Zich over het overblijfsel van Zijn volk ontfermen. Hij zal de hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren, en de aarde zal het koren, de most en de olie verhoren, en die zullen Jizreël verhoren (Hos. 2:20-22). De dorsvloeren zullen vol koren zijn en de perskuipen van most en olie overstromen (Joël 2:24). Israël zal volop en tot verzadiging eten. God zal een keer brengen in het lot van Zijn volk. De dagen zullen komen dat de ploeger zich aansluit bij de maaier en de druiventreder bij hem die het zaad strooit; dan zullen de bergen druipen van jonge wijn en al de heuvelen daarvan overvloeien. God zal Zijn volk planten in hun grond en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit het land dat Hij hun heeft gegeven (Am. 9:13-15).

Waterputten in het Beloofde Land

Wanneer wij nu teruggaan naar de geschiedenis van Isaak, dan zien wij hier nog een ander belangrijk kenmerk van zijn verblijf als vreemdeling in het land der Filistijnen, namelijk het bezit van een flink aantal waterputten. De bron bij Berseba, de put van de eed, zou zelfs kunnen worden opgevat als de *zevende* die de knechten van Isaak hadden gegraven (Gen. 26:32-33).

Zoals gezegd worden er in Genesis 26:25 drie belangrijke kenmerken van Isaaks pelgrimsleven aangeduid: hij bezat in Berseba een altaar, een tent en een put. Hij was een aanbidder: hij had een 'altaar'. Hij was op reis naar een beter, dat is een hemels vaderland: hij was slechts een vreemdeling, een 'tentbewoner'. Maar hij vond ook telkens 'waterputten': zo kon hij onderweg als een verlost met vreugde water scheppen uit de bronnen des heils (vgl. Jes. 12:3).

De putten die Isaak groef, dateerden al uit de tijd van zijn vader. Zij waren door de Filistijnen na Abrahams dood dichtgestopt en gevuld met aarde (Gen. 26:15). De Filistijnen zijn een beeld van naambelijders die *aardse* dingen bedenken. 'Zij zijn aardsgezind' (Fil. 3:19). Zij stellen hun vertrouwen op het vlees. De Filistijnen golden als de aartsvijanden van de Israëlieten. Zo staan vlees en

Geest ook nu nog tegenover elkaar. Isaak groef de putten van zijn vader weer op en noemde ze met dezelfde namen waarmee zijn vader ze genoemd had (Gen. 26:18). Dat was geen *traditionalisme*, maar een *terugkeer* naar dat wat hij van het begin gehad had dankzij de inspanningen van zijn vader en diens knechten. Zo vinden wij nog steeds dezelfde eeuwenoude schatten in Gods Woord, bronnen van levend water, die Gods volk ‘van het begin af’ heeft gehad (zie voor deze term de brieven van Johannes).

Er waren ook enkele bronnen waarover hij *twistte* met de Filistijnen. De twisten van de herders van Isaak met de herders van Gerar zijn te vergelijken met de conflicten tussen de apostelen (de ware herders van Gods volk) en de valse leraars (ook die van vrome snit); reeds ten tijde van het ontstaan van het Nieuwe Testament waren er gevaren die de kudde bedreigden (Hand. 20:29-30; Rom. 16:17; 1 Kor. 15:12; Gal. 1:6-9; Fil. 3:2; Kol. 2:4vv.; 1 Tim. 1:3-7; 4:1-5; 2 Tim. 2:14vv.; 3:1-9).

De knechten van Isaak groeven in het dal en vonden daar een put met ‘levend water’ (Gen. 26:19). Dat is het water dat het meest op prijs gesteld wordt: het bewegende, frisse water van borrelende bronnen en beken (zie ook Hoogl. 4:15). Dezelfde uitdrukking ‘levend water’ vinden wij terug in het Nieuwe Testament, in het gesprek van de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw en in Zijn aankondiging van de komst van de Geest op de laatste, de grote dag van het Loofhuttenfeest (Joh. 4:10vv.; 7:37-39). De stromen van levend water zijn een beeld van de levendmakende werking van Gods Geest.

De Filistijnen – naambelijders, valse leraars – kunnen geen rechten hierop laten gelden. Zij hebben geen weet van de vernieuwende en levendmakende werking van de Geest. Esek (dat betekent ‘twist’), en Sitna (dat is ‘tegenstand, beschuldiging’), gaan vooraf aan een andere put waarover zij niet twistten. Deze noemde Isaak Rechobot (dat betekent ‘ruimte’), want hij zei: ‘Nu heeft de HERE ons ruimte gemaakt, zodat wij vruchtbaar kunnen zijn in het land’ (Gen. 26:22).

Zo resulteren deze conflicten uiteindelijk in ruimte en vruchtbaarheid in het Beloofde Land. Dat zal ook voor ons het gevolg zijn als wij standvastig zijn in de geestelijke strijd en blijven delven in het land dat ons is toegezegd. Wij zullen daar dan zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen vinden (vgl. Richt. 1:15). Dit zal ons in staat stellen te leven in de ruimte van de Geest (niet die van het vlees), en vrucht te dragen tot eer van de Heer.

17. Esau's verlangen naar zegen

'Zegen mij, ook mij, mijn vader!'

Genesis 27:38

De betekenis van het 'zegenen'

Wij kunnen ons afvragen wat de bijbelse betekenis is van de woorden 'zegen' en 'zegenen'. Hier volgen enkele gedachten die van belang zijn voor dit onderwerp:

(1) Allereerst wat de *betekenis* van het woord 'zegenen' betreft. De bijbelse zin hiervan is als volgt: met gezag goede dingen zeggen of spreken van iemand. In de eerste hoofdstukken van het boek Genesis houdt het 'zegenen' verband met het functioneren en het vruchtbaar zijn van mens en dier in Gods goede schepping (Gen. 1:22,28; 5:1-2). God zegende ook Noach en zijn zonen in de nieuwe wereld na de zondvloed en maakte hen vruchtbaar op de aarde (Gen. 9:1). Verder is uiteraard de aartsvader Abram en zijn nageslacht het voorwerp en het kanaal van Gods zegen; in hem zouden zelfs alle geslachten van het aardrijk gezegend worden (Gen. 12:1-3). Deze belofte is in Christus ook aan ons als gelovigen uit de volken in vervulling gegaan.

(2) Het 'zegenen' kan zowel van Gods kant naar de mensen toe het geval zijn, alsook omgekeerd van de mens naar God toe – iets dat misschien onze verbazing wekt. Zie in dit verband Genesis 9:26 en 14:18-20 in de Statenvertaling. Noach zegent Jahweh als de God van Sem. Melchisedek zegent *Abram* namens God de Allerhoogste, maar hij zegent of lofprijst tevens *God Zelf* voor de verkregen verlossing. Hij bemiddelde als priester dus naar twee kanten toe.

Dit *wederkerige* zegenen vinden wij ook in het Nieuwe Testament, en wel in Efeziërs 1:3, waar de gelovigen God 'zegenen' (of: 'lofprijzen', dus goede dingen van Hem zeggen), aangezien Hij ons *eerst* heeft gezegend, namelijk met alle

geestelijke zegening in de hemelse gewesten. Als christenen zijn wij met name gezegend met geestelijke, hemelse en eeuwige zegeningen in Christus en door de kracht van de Heilige Geest, die in ons woont (Ef. 1 en 3).

(3) Een belangrijk principe in relationeel opzicht is dat het mindere altijd wordt gezegend door het *meerdere* (Hebr. 7:7). Uiteindelijk is God natuurlijk de Bron van alle zegen. Zo konden de aartsvaders hun zonen zegenen (en omgekeerd ook vervloeken, zoals o.a. Noach dat deed met zijn kleinzoon), omdat zij namens God het kanaal van zegen vormden voor hun nageslacht. De vraag hierbij is wel steeds: Ben ik ook *bevoegd* om iemand te zegenen? In onze tijd neigen veel mensen tot ritualisme en zelfs magie; het gevaar om in deze dingen te ontsporen is reëel. Mijns inziens moeten wij hiermee voorzichtig zijn en is het welgemeende gebed tot God om zegen voor iemand anders – eventueel in zijn of haar aanwezigheid – reeds voldoende (vgl. Gen. 25:21 SV).

(4) Naar de buitenwereld toe geldt voor ons als christenen verder het principe: ‘*Zegent* wie u vervolgen; *zegent* en vervloekt niet’ (Rom. 12:14). Het ‘zegenen’ staat hier tegenover het uitschelden, of kwalijk behandelen van anderen. Het heeft dus ook te maken met ons eigen goede gedrag ten opzichte van anderen – zelfs al zijn dat onze vijanden.

(5) Het verlangen naar de zegen van God is een legitieme zaak. Genesis 27 is in dit verband een leerzaam hoofdstuk. Wij zien hier hoe Jakob de vaderlijke zegen ontstalt aan Esau, die eerder op onverschillige wijze zijn eerstgeboorterecht had verkwanseled. Nu de zegen hem ontging, barstte Esau in snikken uit en smeekte hij zijn vader Isaak ook om een zegen. Het is aandoenlijk zijn smeekbede te horen: ‘Zegen mij, ook mij, mijn vader!’ (Gen. 27:38). Zo kunnen ook wij verlangen naar de zegen van God in ons leven en vurig smeken om de verhoring van onze gebeden. Onze *hemelse* Vader wil ons uiteraard graag zegenen, als wij tenminste in Zijn wegen wandelen en onze wensen beantwoorden aan Zijn wijze bedoelingen.

Esau was volgens het Nieuwe Testament een ‘ongoddelijke’, die de zegen met tranen zocht maar geen plaats vond voor berouw (Hebr. 12:16-17). Misschien is beter het voorbeeld van *Jabes* te noemen. Het is bijzonder bemoedigend het gebed van Jabes te lezen. Hij riep de God van Israël aan met de woorden: ‘Wil mij toch overvloedig *zegenen* (...)’ (1 Kron. 4:10). Die rijke en overvloedige zegen viel hem inderdaad ten deel in antwoord op zijn gebed, zoals beschreven staat in hetzelfde vers: ‘En God schonk wat hij had gevraagd.’ Laten wij dus volharden in het gebed om Gods zegen.

18. Jakob als type van de Goede Herder

‘Zodra Jakob Rachel, de dochter van Laban, de broeder van zijn moeder, zag, en het kleinvee van Laban, de broeder van zijn moeder, trad Jakob toe, wentelde de steen van de opening van de put en drenkte het vee van Laban, de broeder van zijn moeder. En Jakob kuste Rachel en verhief zijn stem en weende.’

Genesis 29:2vv.

De herder en zijn toekomstige bruid

Een onverwachte ontmoeting bij een waterbron: dat is de kern van deze minder bekende geschiedenis uit het leven van de aartsvaders. Het was echter een ontmoeting die diep ingreep in het leven van de man en de vrouw die hier elkaar voor het eerst leerden kennen. Het zou hun leven een nieuwe wending geven.

Deze geschiedenis vertoont parallellen met Genesis 24, maar ook met Exodus 2. Evenals destijds Eliëzer, de knecht van Abraham, had gedaan, had ook Jakob zich op weg begeven naar Haran, dat in Noord-Mesopotamië lag (Gen. 24:10; 27:44; 28:10). Daar woonden immers de verwanten van de aartsvaders (Gen. 11:31-32; 12:4; 22:20-23). Zoals Abraham voor zijn zoon Isaak geen vrouw uit de dochters van de Kanaänieten wilde nemen, zo wensten Isaak en Rebekka voor hun zoon Jakob geen vrouw uit de dochters van Kanaän (Gen. 27:46-28:2). De bruid werd in beide verhalen gezocht binnen de familiekring. In beide gevallen vond er een ontmoeting plaats bij de bron. In Genesis 24 ontmoette de afgezant van de familie de aanstaande bruid buiten de stad bij een waterput, in Genesis 29 ontmoette Jakob persoonlijk zijn toekomstige vrouw bij een put in het veld in de nabijheid van Haran (Gen. 29:4-5). Jakob

handelde in dit hoofdstuk als de redder in de nood. Zodra hij Rachel zag en het kleinvee dat zij hoedde, trad hij toe, wentelde de steen van de opening van de put en drenkte het vee van Laban, de broeder van zijn moeder (Gen. 29:10). Hij was de sterke held, de bevrijder, de verlosser die alle moeilijkheden overwon en alle hinderpalen uit de weg ruimde. Zo kwam hij de zijnen te hulp en voorzag in hun behoeften.

Hier zien wij een duidelijke parallel met Exodus 2. Mozes kwam in een soortgelijke situatie enkele herderinnen te hulp en drenkte persoonlijk de kudde van zijn toekomstige schoonvader. Mozes, die later zijn eigen volk Israël zou bevrijden uit de slavernij van Egypte, 'redde' als een vreemdeling in een vreemd land eerst de bruid die hem daar zou worden geschonken. Zowel Jakob als Mozes zijn in dit opzicht treffende beelden van onze Heer Jezus Christus, de machtige Held, de sterke Bevrijder. Hij is de grote Verlosser, die ons redt uit alle nood en dood en die in al onze behoeften voorziet. Waar kunnen wij Hem ontmoeten? Bij de waterbron, waar Hij Zélf de schapen drenkt met levenswater, helder en zuiver.

Wij hebben een machtige Heiland

Jakob had een lange reis ondernomen om zijn verwanten te ontmoeten, die hij niet persoonlijk kende. Toen hij bij Haran gekomen was, zag hij een put in het veld en drie kudden kleinvee die daarbij gelegerd waren. Hij hoorde dat de dochter van zijn oom er ook aankwam met de schapen van haar vader. Het verbaasde Jakob dat de herders de steen niet van de opening van de put wentelden om het vee te drenken en weer te gaan weiden. Maar de mannen zeiden dat ze dat niet konden. De steen was te groot en moest met vereende krachten worden verwijderd. Deze wachtende mensen laten ons in type zien hoe de mensheid uitziet naar de tijd van universele zegen die in het komende Vrederijk gestalte zal krijgen.

Maar toen Rachel dichterbij kwam en Jakob haar zag, en het kleinvee van Laban, de broer van zijn moeder, trad hij toe en toonde zijn buitengewone kracht door helemaal alleen de steen van de opening van de put te wentelen en het vee van Laban te drenken. Hier zien wij tot welke grote dingen de kracht van het geloof en de kracht van de liefde in staat zijn. Deze verborgen energie verzet bergen. Ze ruimt grote hindernissen uit de weg en doet onverwachte zegen stromen.

Dit gebeurde allemaal vóórdat de eigenlijke tijd daartoe was aangebroken. En het is een beeld van wat er nu plaatsvindt in de huidige bedeling van Gods genade, nog vóór de tijd van de herstelling en wederoprichting van alle dingen (Hand. 3:21). De Heer Jezus heeft de grote kracht van Zijn liefde jegens ons bewezen door Zichzelf geheel en al te geven en op te offeren. Zo kwam Hij Zijn ‘verwanten’, het nageslacht van Abraham, te hulp (Hebr. 2:14-18). Zo overwon Hij de duivel, de dood en de zonde. Hij deed dat in Zijn wonderbare opstandingskracht; want door Zijn opstanding uit de doden is Hij verklaard Gods Zoon te zijn in kracht (Rom. 1:4).

Christus heeft Zijn *opstandingskracht* jegens ons bewezen door ons, hoewel wij zwak en krachteloos waren, ja, zelfs dood door onze overtredingen, met Hem te doen opstaan tot een nieuw leven (Rom. 5:6; Ef. 2:5-6). Hij deed wat niemand anders kon doen. De sterke Held, de machtige Heiland, overwon dood en graf. De dood kon Hem niet vasthouden, de steen kon Hem niet tegenhouden. Hij wentelde die Zelf weg om zo te zeggen, hoewel het een engel was die Hij daartoe gebruikte (Matt. 28:2). Het is zeker niet toevallig dat er in het verslag van Jezus’ opstanding uit de doden ook wordt gesproken over een zeer grote steen, die de vrouwen niet konden afwentelen (Marc. 16:3-4).

Jakob wentelde de steen van de opening van de put en vervolgens drenkte hij de kudde – een ander beeld van de Gemeente (Joh. 10; 1 Petr. 5). Zoals wij reeds zagen, is het Christus’ dood die ons het leven schenkt. Uit het geopende graf, uit Zijn dood en opstanding, vloeit een ‘stroom’ van leven en zegen. De Gemeente van God deelt hierin vóórdat de tijd van universele zegen aanbreekt voor Israël en voor de wereld. De Gemeente is zodoende op bijzondere wijze gezegend. Zij is de éne kudde die door de sterke Verlosser, die tevens de Grote Herder van Zijn schapen is, wordt gedrenkt met het ‘levende water’. Als de Goede Herder heeft Christus Zijn leven voor ons ingezet (Joh. 10:11). Als de Opgestane is Hij de Grote Herder van de schapen (Hebr. 13:20). Als zodanig drenkt Hij ons nu met Zijn Geest (1 Kor. 12:13). Tevens gaat Hij ons voor als de Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr. 12:2). Hij is de ware Jakob, de Verlosser, de meerdere van Mozes.

Christus is allereerst de Dienaar van ‘de besnijdenis’

Wij moeten hierbij overigens wel aantekenen dat het doel van Christus’ komst in het vlees in de eerste plaats Israël betrof. Hij kwam voor Zijn verwanten naar het vlees, Zijn eigen volk. Hij zocht ‘het Zijne’ (Joh. 1:11), en ontfermde Zich over

‘het nageslacht van Abraham’ (Hebr. 2:16). Zo zien wij in deze geschiedenis dat Jakob optrad als de bloedverwant van Rachel (die een type van Israël is). Jakob had Rachel lief en ter wille van haar wilde hij zeven jaren dienen (Gen. 29:18).

Het Nieuwe Testament bevestigt deze gedachte. Paulus legt uit dat Christus allereerst de Dienaar van de besnedenen (of: de besnijdenis) is geweest (Rom. 15:8). Hij heeft een volmaakt dienstwerk verricht ter wille van Gods uitverkoren volk. Als gelovigen uit de volken zijn wij pas in tweede instantie op het toneel verschenen. Dat was louter een zaak van Gods ontferming; het was Zijn gunst jegens hen die veraf waren (Rom. 15:9; Ef. 2:12-13). Dat de dingen na Christus’ komst in het vlees anders gegaan zijn, heeft te maken met Israëls *verwerping* van de Messias. Daardoor is het heil direct tot de volken gekomen. Zo is Lea, de niet-beminde, een beeld van de bruidsgemeente uit de volken. Israël (als natie) zal later worden gezegend, zoals Rachel ook pas later aan Jakob tot vrouw werd gegeven.

Het is echter bijzonder treffend om te zien hoe Jakob bewogen werd door zijn liefde voor Rachel, hoe die liefde hem in actie deed komen (Gen. 29:10), hem ontroerde (vs. 11), en hem aanzette tot dienstbaarheid (vs. 18-20). In dit opzicht is hij ook in praktisch opzicht een geweldig voorbeeld voor christenmannen, die immers ertoe worden opgeroepen hun eigen vrouwen lief te hebben als zichzelf (Ef. 5:25vv.).

19. Jozef, een vruchtboom aan een bron

‘Zodra Jozef bij zijn broeders gekomen was, trokken zij Jozef zijn kleet uit, het pronkgewaad dat hij droeg. En zij namen hem en wierpen hem in de put.’

Genesis 37:12vv.

De Jakobsbron

Merkwaardig genoeg is er in de biografieën van Jakob en Jozef geen sprake van het graven van waterputten, terwijl dat in het leven van Abraham en Isaak ruimschoots het geval is. In het geval van Jozef kunnen wij ons dat nog wel voorstellen, omdat hij als jongeman naar Egypte werd verkocht, zodat zijn leven al vroeg een ingrijpende wending nam. Maar bij een herdersvorst als Jakob is het gewoon ondenkbaar dat hij geen putten zou hebben gegraven met het oog op de watervoorziening van zijn familie en zijn kudde.

In Genesis 33 lezen wij dat Jakob na zijn lange verblijf in Paddam-Aram behouden terugkeerde in het land Kanaän en daar een stuk land kocht ten oosten van Sichem. Daar stond zijn tent en daar richtte hij ook een altaar op (Gen. 33:18-20). Het Nieuwe Testament bevat een duidelijke aanwijzing dat hij daar ook een waterput heeft gegraven. In het bekende gesprek van de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw wordt melding gemaakt van ‘de bron van Jakob’ (Joh. 4:6). Vader Jakob had er zelf uit gedronken met zijn zonen en zijn kudden, zo vertelt de vrouw (Joh. 4:12). Deze bron bevond zich op het stuk land dat Jakob bij Sichem in eigendom had verworven en dat hij later vermaakte aan Jozef (Gen. 48:22; Joz. 24:32; Joh. 4:5).

De bron van Jakob lag aan de voet van de berg Gerizim. Kennelijk wordt hier een welbron bedoeld, een bron met natuurlijk opwellend water. De Heer Jezus zinspeelde hierop toen Hij de vrouw een ánder soort water beloofde dat

haar gééstelijke dorst zou lessen, 'een fontein van water, dat springt tot in het eeuwige leven' (Joh. 4:14).

Jozef in de put

Daarnaast kende men ook regenputten, die buiten de regentijd droog waren. Om zo'n lege put gaat het in de geschiedenis van Jozef in Genesis 37. Het staat er speciaal bij vermeld: '(...) de put nu was leeg, er stond geen water in' (Gen. 37:24). Zulke droge putten kregen soms een andere functie: ze werden wel als gevangenis gebruikt. Dat zien wij hier in deze fase van het leven van Jozef; en mogelijk ook later toen Potifar hem in de gevangenis liet werpen, de plaats waar de gevangenen van de koning gevangen zaten. Jozef spreekt namelijk tegen de overste van de schenkers over het 'kerkerhol' waarin hij zonder reden gevangengezet was (Gen. 40:15). In het Hebreeuws wordt hier en in Genesis 41:14 hetzelfde woord voor 'put' gebruikt als in Genesis 37. Met Jeremia gebeurde iets soortgelijks: hij werd in de put geworpen, die in de gevangenhof was (Jer. 38:6vv.; vgl. Zach. 9:11).

Deze plaats in de put, als gevolg van de verwerping door zijn eigen broers, heeft een diepe profetische betekenis. Jozef is een type van de Messias, die zowel door de Joden als door de volkerenwereld is vernederd en verworpen. Deze tweeledige verwerping wordt in de proloog van het Johannesevangelie direct al als volgt verwoord: Hij was in de wereld, en de wereld heeft Hem niet gekend; Hij kwam tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen (Joh. 1:10-11). Zo is er ook in de geschiedenis van Jozef sprake van een dubbele verwerping: in Genesis 37 werd Jozef door zijn broers in de put geworpen, in Genesis 39 deden de Egyptenaren (de toenmalige 'wereld') hetzelfde. Zij wierpen hem in het kerkerhol, een onderaardse gevangenis.

Misschien is de put met name een beeld van het graf, 'de kuil van het verderf' (vgl. Ps. 40:3). Hieruit is Christus weer opgetrokken – en wel door Zijn opstanding uit de doden. Hij daalde neer in dood en graf, maar God riep Hem weer tot leven. Dit vers in psalm 40 spreekt echter ook over 'het slijk van de modderpoel', en deze tweede metafoor lijkt heen te wijzen naar het voorafgaande kruislijden, zoals psalm 69 ook bevestigt (vs. 3,15,16). Het slijk van de put spreekt symbolisch van onze zonden en ongerechtigheden, waarmee Christus Zichzelf één maakte; en de diepe wateren spreken van het oordeel dat Hij droeg in onze plaats. Dit vond plaats tijdens de drie uren van

duisternis op het kruis van Golgota. Daar verzonk Hij in de peilloze diepten van de Godverlatenheid, totdat Hij kon roepen: Het is volbracht!

Een vruchtboom aan een bron

Jozef werd diep vernederd, maar hij werd ook op wonderlijke wijze verhoogd. Hij werd uit de put gehaald en verhoogd; hij trok uit als heer over het land Egypte. Zo werd hij de behouder des levens, de redder der wereld; voortaan droeg hij deze nieuwe naam (Gen. 41:45). Hij is zowel in zijn vernedering als in zijn verhoging een prachtig type van Jezus Christus, die waarlijk 'de Heiland der wereld' is (Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14).

Wat was het geheim van het leven van Jozef? Het was wat wij in volkomenheid zien in het leven van Jezus: een nauwe gemeenschap met God Zelf, een volkomen afhankelijkheid van Hem, een leven dichtbij de Bron van leven en kracht. In de beeldspraak van een vruchtbare boom aan een bron wordt dit treffend tot uitdrukking gebracht (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8). In de zegenspreuken van Jakob wordt Jozef dan ook vergeleken met een jonge vruchtboom aan een bron, een boom waarvan de takken boven de muur uitstijgen (Gen. 49:22). Ondanks alles wat hem overkwam, alle tegenstand, smaad, verraad, bleef hij zich bewust van zijn afhankelijkheid van God en handelde hij in overeenstemming daarmee. Hij leefde dichtbij de Bron, zelfs toen hij diep in de put zat!

Een van God en van Zijn Woord afhankelijk leven betekent ook een *vruchtbaar* leven, ondanks de moeilijkheden die dat met zich meebrengt. God was met Jozef en Hij zegende hem. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in de beeldspraak dat zijn takken boven de muur uitstegen: een bewijs van overvloedige groei en levenskracht. Jozefs leven was bijzonder vruchtbaar. Het was tot rijke zegen, zowel voor zijn eigen broers als voor de Egyptenaren. Het houdt ons een spiegel voor. Leven wij bij de Bron, dus dichtbij God en Zijn Woord? Zijn wij als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd?

Dotan (= twee bronnen)

Bij de broers van Jozef zien wij iets anders. Toen Jozef door zijn vader uit het dal van Hebron werd gezonden om onderzoek te doen naar de welstand van zijn broers, trof hij hen uiteindelijk aan te Dotan. Deze plaatsnaam betekent: 'twee bronnen'. Ik denk dat dit niet toevallig is. Zijn broers zagen Jozef van

verre aankomen en smeedden een aanslag tegen hem om hem te doden. Jozef is in deze geschiedenis een type van Christus, die als de Gezondene van de Vader tot Zijn volk kwam, maar verworpen en gedood werd. Hier gebeurde in feite hetzelfde als in de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters: toen zij de geliefde zoon zagen aankomen, overlegden zij met elkaar en smeedden een plan om hem te doden.

Waarom werd Jozef niet vriendelijk ontvangen door zijn broers? Waarom werd de geliefde zoon niet geaccepteerd door de pachters? Waarom werd Christus niet aangenomen door de Zijnen? Het antwoord is steeds: men leefde niet werkelijk bij de Bron. Anders hadden de leiders van het Joodse volk Jezus wel herkend en erkend als de geliefde Zoon van de Vader. Zij hadden echter twee bronnen waaruit zij putten: de Schrift én de traditie. Die tweede bron, de menselijke traditie, had de eerste geleidelijk overwoekerd. Zo werd Gods Woord krachteloos gemaakt door de menselijke overlevering (vgl. Marc. 7:1-13). Wij kennen dat verschijnsel ook uit de kerkgeschiedenis; en het blijft altijd een groot gevaar. Menselijke tradities mogen echter niet de plaats innemen van het levende Woord van God. De Bron van levend water mag niet worden vervangen door gebroken bakken, die geen water houden (Jer. 2:13). Laat het voorbeeld van Jozef ons inspireren om steeds te drinken uit de bron van het water des levens en te groeien als een boom geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd.

20. Juda's zonderegister na het verlaten van zijn broeders

'In die tijd trok Juda van zijn broeders weg.'

Genesis 38:1

Het falen van Juda en zijn zoons

Dit hoofdstuk vormt een onderbreking in de geschiedenis van Jozef, die door zijn broers werd verkocht naar Egypte. Eigenlijk hadden zij hem willen doden, maar Juda had het advies gegeven dat niet te doen en hem te verkopen aan de Ismaëlieten (Gen. 37:26-27). Maar tegenover zijn vader nam Juda geen afstand van de verkeerde handelwijze van de broers. In Genesis 38 zien wij hem een eigen weg gaan en wegtrekken van zijn broers. Misschien wilde hij een eigen toekomst opbouwen en onafhankelijk zijn.

(1) Het verlaten van zijn broeders is – geestelijk toegepast – in ieder geval geen gunstige zaak geweest. Het is juist goed en liefelijk als broeders ook tezamen wonen (Ps. 133:1). Het weggaan uit het midden van de 'broeders' is nieuwtestamenteel gezien zelfs het kenmerk van een 'antichrist' (1 Joh. 2:19). Sommige vertalingen spreken van het 'afdalen' van Juda in vers 1, zoals later ook Jona *afdaalde* toen hij een weg insloeg die hem van God wegvoerde. De consequentie van Juda's handelen was dat hij verbindingen aanging met een verdorven, afgodische wereld. Hij huwde de dochter van een *Kanaäniet* (vs. 2). Dit was geheel in strijd met Gods bedoelingen voor Zijn uitverkoren volk, dat afgezonderd van de heidenen de HERE met een toegewijd hart moest dienen. Maar ook nu kan het voorkomen dat een gelovige een óngelijk juk aangaat met een ongelovige (2 Kor. 6:14-18). Het is opmerkelijk dat het boek Zacharia eindigt met de woorden: 'En er zal te dien dage *geen Kanaäniet* meer zijn in het huis van de HERE der heerscharen' (Zach. 14:21).

(2) Juda's nageslacht diende evenmin de HERE. Er, de eerstgeborene van Juda, wekte het misnoegen van de HERE op en Hij doodde hem (vs. 7). Hoe zou de relatie tussen vader en zoon (Juda ten opzichte van Er) zijn geweest? De zonde in het leven van de eerstgeborene wekte in ieder geval Gods toorn op en deze zonde werd door Hem in Zijn rechtvaardige regering ook gestraft. *Er* stierf. Men kan zondigen tot de dood, zo bevestigt de apostel Johannes (1 Joh. 5:16). Dan gaat het om zonde die zo ernstig is, dat herstel niet meer mogelijk is. Dit moet ook tot Juda's hart hebben gesproken, hij was immers een 'godlover' (dat is de betekenis van zijn naam).

(3) Vervolgens zien wij het falen van Juda's zoons in hun onderlinge relaties. Ook wij kunnen als leden van Gods 'huisgezin' falen in onze onderlinge betrekkingen en niet voldoen aan verplichtingen ten opzichte van onze broeders en zusters. Dat kan in ernstige gevallen leiden tot de dood, zoals dat ook gebeurde met Onan, Juda's tweede zoon, die weigerde zich te houden aan de eisen van het zwagerhuwelijk (vs. 8-10).

(4) Daarna volgden nog drie ernstige zonden van Juda *ten opzichte van Tamar*, zijn schoondochter. In de eerste plaats *loog* hij tegenover haar, toen hij haar beval als weduwe in het huis van haar vader te gaan wonen. Zijn bedoelingen waren niet oprecht (vs. 11). God, die de harten kent en weet wat de mensen denken en wensen, heeft het laten optekenen in Zijn Woord. Het is ook beschreven tot waarschuwing voor ons. Voor God kan niets verborgen blijven. Dit onrecht tegenover Tamar werd helaas gevolgd door nog grovere zonden.

(5) Na het sterven van Juda's eigen vrouw volgde de ontucht met Tamar. De zonde van hoererij – hier zelfs *incest* – is niet slechts zonde tegen Gods gebod, maar ook zonde tegen het eigen lichaam, dat immers een tempel dient te zijn van de Heilige Geest (1 Kor. 6:18-20). De zonde vernedert en degradeert de mens tot het niveau van een redeloos dier.

(6) Ten slotte was daar de zonde van *huichelarij* bij Juda op grond van zijn dubbele moraal. Hij wilde zijn schoondochter zelfs laten doden, een vorm van 'eerwraak' (vs. 24). Maar de terechtstelling van Tamar ging niet door en Juda moest erkennen dat zij rechtvaardiger was dan hij (vs. 26 SV). Hij beleed daarop eerlijk zijn zonde en onthield zich van verdere onreinheid.

Maar wat een wonder van genade is het, dat zowel Juda als Tamar en haar nageslacht genoemd worden in het geslachtsregister van onze Heer en Heiland Jezus Christus (Matt. 1:3). Er is geen zonde te groot om vergeven te kunnen

worden, en geen enkele berouwvolle zondaar zal door de Heiland met lege handen worden weggezonden.

21. Jozefs verzoek: Blijf aan mij denken

‘Maar blijf aan mij denken, wanneer het u goed zal gaan.’

Genesis 40:14

Drie aspecten van het ‘gedenken’ van onze Redder

Het is nuttig een ogenblik stil te staan bij de wens die Jozef in de gevangenis heeft uitgesproken tegenover een van de hovelingen van Farao, nl. de overste van de schenkers. Jozef vroeg hem, nadat hij een gunstige uitlegging van zijn droom had gegeven, of hij in de toekomst aan hem wilde blijven denken en hem niet wilde vergeten. Eigenlijk gaat het om drie belangrijke punten:

- (1) ‘Maar blijf aan mij denken, wanneer het u goed zal gaan’.
- (2) ‘(...) toon mij toch uw dankbaarheid door van mij gewag te maken bij Farao’ (Gen. 40:14).
- (3) ‘Ik gedenk heden *mijn zonden*’ (Gen. 41:9 SV).

Zoals bekend, is Jozef een heel mooi beeld van de Heer Jezus, zowel in zijn vernedering als in zijn verhoging. Christus’ verwerping door Zijn eigen volksgenoten, door ‘de Zijnen’ (Joh. 1:11), vinden wij in type in de aanslag die de broers van Jozef tegen hem smeedden om hem te doden (Gen. 37). Jozef werd door zijn broers in de put geworpen, en dit is een beeld van de dood, de ‘kuil van het verderf’ (Ps. 40:3; 69:3). Zijn verwerping door de volken wordt geïllustreerd door de vernedering van Jozef in het kerkerhol van Farao (Gen. 39). Gelukkig is hij daar niet gebleven, maar werd hij op Gods tijd verhoogd en verheerlijkt als de Safenat-Paneach, de ‘redder van de wereld’ (Gen. 41:45; vgl. Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14).

Hoe staan wij tegenover onze Redder, de Heiland van de wereld, die alles voor ons heeft volbracht opdat het ons 'goed zou gaan' en een heerlijke toekomst voor ons zou worden weggelegd? Het gaat ons *goed* dankzij Zijn lijden en sterven, dankzij Zijn diepe vernedering, het feit dat Hij is neergedaald in dood en graf. Wij zijn door Zijn volbrachte werk verlost van onze zonden, en van het oordeel van God dat ons had moeten treffen, de eeuwige straf. Wij zijn bevrijd van de macht van de zonde en de slavernij van de dood. Zijn wij werkelijk dankbaar ten opzichte van onze Heer en Heiland en tonen wij die dankbaarheid ook door een nieuwe gehoorzaamheid in onze handel en wandel? Blijven wij aan Hem denken en handelen wij in overeenstemming met Zijn verzoek in de laatste nacht van Zijn leven hier op aarde: 'Doet dit tot Mijn gedachtenis' (1 Kor. 11:23-26).

Als wij willen voldoen aan de wens van de Heiland om Hem niet te vergeten en aan Hem te blijven denken, zullen wij ook rekening houden met het tweede verzoek, d.i. Zijn naam te vermelden en Hem te eren en groot te maken. Jozef verzocht de schenker om van hem gewag te maken bij Farao. Zo mogen wij als gelovigen over Christus spreken en Hem verheerlijken tegenover onze God en Vader. Wij spreken met de Vader in onze liederen en gebeden over de heerlijkheid van de Zoon, over de volmaaktheid van Zijn Persoon en van Zijn werk. Dat is ook een bewijs van *dankbaarheid* voor het grote heil dat ons ten deel gevallen is.

Ten slotte is er een derde en laatste punt waaraan in verband met het 'blijven denken' of het 'gedenken' ook aandacht moet worden geschonken. De schenker zei namelijk een paar jaar later tegen Farao: 'Ik gedenk heden *mijn zonden*' (Gen. 41:9 SV). In feite is dit het *uitgangspunt* van ons leven als christen. Dat begint immers met belijdenis van zonde en schuld, met de erkenning dat wij niet kunnen bestaan in Gods licht en dat wij als onreine zondaars Zijn rechtvaardig oordeel hebben verdiend. Maar het is van belang dat de schenker zijn zonden in *herinnering* moest brengen, hoewel hij al enkele jaren uit het kerkerhol was bevrijd. De ernst van de zonde vermindert niet en ze kan ons ook na onze verlossing heel duidelijk voor ogen komen te staan. Vaak is dat heilzaam voor ons. Bij David was het ook zo, want hij bad de HERE om de zonden van zijn jeugd niet te gedenken:

*'Gedenk Uw barmhartigheid, HERE,
en Uw gunstbewijzen,
want die zijn van eeuwigheid;
gedenk niet de zonden van mijn jeugd, noch mijn overtredingen,
gedenk mijner naar Uw goedertierenheid,
om Uwer goedheid wil, HERE.'*

Psalm 25:6-7

Het boek Exodus

22. Mozes als vreemdeling in Midjan

‘Mozes vluchtte voor Farao en zocht verblijf in het land Midjan. Daar zat hij neer bij een bron. De priester van Midjan nu had zeven dochters; zij kwamen juist water putten (...) Mozes stond op en kwam haar te hulp en drenkte haar kudde.’

Exodus 2:15-22

De verworpen Verlosser

In Stefanus' verdediging voor de Raad wordt veel aandacht besteed aan de verwerping van Mozes door zijn broeders, de kinderen Israëls (Hand. 7). Dit hoofdstuk in de Handelingen der apostelen vormt een treffend commentaar op Exodus 2. Mozes zag om naar zijn broeders en hij wilde hen beschermen en verlossen; maar zij zagen het niet in. Hij had gedacht dat zijn broeders wel zouden begrijpen dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven. Maar helaas, de verlosser werd afgewezen. Hij werd veracht en verworpen. Stefanus zegt zelfs dat zij hem van zich stootten en hem verloochenden (Hand. 7:35,39). Zo werd ook de Messias verloochend door Zijn eigen volk.

Het verging Mozes op dezelfde manier zoals het eerder Jozef was vergaan, toen deze onderzoek deed naar de welstand van zijn broeders: hij werd verworpen door de zijnen. Zowel Jozef als Mozes zijn in dit opzicht typen van Christus, die evenmin werd aangenomen door de Zijnen (Joh. 1:11). Christus werd door Zijn volksgenoten gehaat, verworpen, verloochend en zelfs gedood. En het was profetisch dan ook de smaad van *Christus*, die Mozes op zich nam toen hij omzag naar zijn broeders en hun lot wilde delen (Hebr. 11:26).

De verwerping van Mozes kwam duidelijk tot uitdrukking in de woorden van de Israëliet die zijn naaste onrecht aandeed: 'Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld?' (Ex. 2:14). Dit protest wordt tweemaal geciteerd door Stefanus en dit accentueert de ernst ervan. De zonde van deze ene

man wordt door hem beschouwd als de collectieve zonde van het hele volk: 'Deze Mozes, die zij verloochend hadden door te zeggen: Wie heeft u tot overste en rechter aangesteld' (Hand. 7:27,35). Dit is een indrukwekkende illustratie van de verwerping van Christus, de Leidsman ten leven, door het Joodse volk (vgl. Hand. 3:14-15; 4:10-12).

Toch had zelfs deze verwerping een plaats in Gods plannen en gedachten, want hierdoor kon het heil tot de volken komen. Het licht van de beloofde Profeet, die door Mozes zelf was aangekondigd (Deut. 18:15; Hand. 3:22), zou reiken tot aan het einde der aarde. De ware Wetgever zou tot een Licht der volken worden gesteld (Jes. 49:6). Hoe gebeurt dit nu? Door middel van Zijn Woord en Zijn Geest leidt Christus al de Zijnen als de grote Herder van de schapen.

Ik heb nog ándere schapen

Dat zien wij hier in type ook in de geschiedenis van Mozes. Mozes, de verworpen leidsman, werd in een vreemd land namelijk een herder, die de kudde leidde naar de overkant van de woestijn, tot aan de berg Gods, Horeb (Ex. 2:15; 3:1). Het land Midjan lag ten zuiden van Kanaän. De Midjanieten stamden af van Abraham en Ketura (Gen. 25:2). Zij zwierven als nomaden met hun kudden rond de golf van Akaba. Voor Mozes betekende deze periode in zijn leven de voorbereidingstijd voor zijn werk te midden van het volk Israël, dat hij op Gods tijd toch uit Egypte zou uitleiden en zou voeren door de woestijn.

Zo zal het overigens ook in de toekomst gaan. God zal de draad met Zijn oude volk weer opvatten. De Messias zal terugkeren tot het volk dat Hem bij Zijn eerste komst heeft afgewezen en Hij zal een keer brengen in hun lot. Hij zal hen verlossen uit de macht van hun vijanden en hen voeren naar het Beloofde Land. Als de Verlosser zal Hij voor Sion komen en voor wie zich in Jakob van overtreding bekeren. Zo zal gans Israël behouden worden (Jes. 59:20; Rom. 11:26).

Maar het is een groot voorrecht dat wij als gelovigen uit de volken Hem nu reeds als onze Heiland kennen, als de goede Herder die op Golgota Zijn leven heeft afgelegd voor Zijn schapen. Wij behoorden van origine niet tot de Joodse schaapskudde, want wij waren 'niet van deze stal'. Maar als wij de roepstem van de Heiland hebben gehoord, behoren wij toch tot Zijn schapen. Hij rekent ons tot de ándere schapen, die Hij met de schapen uit het Jodendom

gezamenlijk wil leiden op de pelgrimsreis. 'Zij zullen naar Mijn stem horen en het zal worden één kudde, één Herder' (Joh. 10:16).

In Exodus 2 zien wij een fraai beeld van Christus' zorg voor de kudde. Evenals Mozes zet Hij Zichzelf nog steeds helemaal in voor de Zijnen. Hij zorgt ervoor dat wij volop water kunnen drinken uit de Bron (vgl. Ex. 2:16-17). Hij drinkt ons met het water des levens. Hij komt ons ook te hulp als mensen – huurlingen, geen echte herders – dat willen beletten. Hij drinkt Zélf de kudde, want Hij is de HERE die Zélf naar Zijn schapen vraagt en naar hen omziet (vgl. Ezech. 34:11vv.).

Mozes lijkt in deze geschiedenis op Jakob, die op soortgelijke wijze handelde toen hij als een balling in den vreemde het vee van Laban drenkte. Toch leren wij hier nog iets meer. De zeven dochters van de priester van Midjan waren gewend om water te putten en de kudde van haar vader te drinken. Dat heeft ons ook iets te zeggen. Als echte herders en herderinnen wil de Heer ons gebruiken om Zijn kudde te hoeden en te weiden. Hij is de overste Herder en wij staan onder Zijn gezag. Hij wil ons gebruiken in Zijn dienst, wanneer wij tenminste voldoende zorg hebben voor de schapen.

Wij kunnen deze geschiedenis overigens op verschillende niveaus lezen. Er is niet alleen de typologische toepassing op Christus en de Gemeente. Er is ook niet alleen de profetische toepassing voor Israël. Er zijn tevens praktische lessen voor onszelf te vinden, lessen met het oog op ons individuele geloofsleven. In dat licht kunnen wij dit verhaal ook lezen en de brief aan de Hebreëen bevestigt de juistheid daarvan. Mozes' vlucht naar het land Midjan is dan een daad van persoonlijk geloof, een blijk van zijn wandel met God. Mozes verliet Egypte zonder de toorn van de koning te vrezen. 'Want hij bleef standvastig, als ziende de Onzienlijke' (Hebr. 11:27).

Een bruid uit de volken

Deze geschiedenis in Exodus 2 bevat overigens nog meer interessante lessen. Mozes vond een vrouw in het land waarin hij als vreemdeling vertoefde, en wel de dochter van de priester van Midjan. Reüel (zijn naam betekent 'vriend van God') nam hem op in zijn huis en gaf hem zijn dochter Sippora (dat betekent 'vogeltje'). Zij baarde een zoon en Mozes noemde hem Gersom (dat is 'vreemdeling daar'), 'want, zei hij: ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land' (Ex. 2:20-22). Dit vergoedde enigszins het leed van de

ballingschap. Later kwam er nog een tweede zoon bij, Eliëzer. Deze naam betekende 'mijn God is hulp', want – zo had Mozes gezegd – 'de God van mijn vader is mijn hulp geweest en heeft mij gered van het zwaard van Farao' (Ex. 4:20; 18:4).

Sippora is een beeld van de hemelse Gemeente. De Schrift gebruikt meerdere beelden voor de Gemeente van God in deze tijd. Wij vinden niet slechts de metafoor van een kudde, waarvan Christus de Opperherder is (1 Petr. 5:4). Ook het beeld van de bruidsgemeente is heel gebruikelijk. De Gemeente is de bruid van Christus, de bruid van het Lam (Ef. 5:25vv.; Openb. 19:6vv.). In deze bedeling waarin de Messias door Zijn eigen volk is verworpen, bezit Hij een bruid uit de volken. De Gemeente (die grotendeels bestaat uit gelovigen uit de volkerenwereld) is verenigd met haar Heer in de hemel. Bij Zijn wederkomst zal Hij met haar in heerlijkheid verschijnen (Kol. 3:1-4).

De *individuele* gelovigen zien wij in het beeld van de kinderen van Mozes. Vergelijk in dit verband Jesaja 8:17-18 en Hebreeën 2:13-18. Als de Opgestane weet Christus Zich verbonden met Zijn verlost en kan Hij zeggen: 'Ziehier Ik en de kinderen, die God Mij gegeven heeft' (Hebr. 2:13). Hij is het Hoofd van een nieuwe mensenfamilie, die bestaat uit alle ware kinderen van God, de gegebenen van de Vader. In hun midden heft Hij de lofzang aan en zo verheerlijkt Hij met hen de Vader, die Hem heeft verlost uit de banden van de dood en Hem eer en heerlijkheid heeft geschonken. Zo weidt Christus de Zijnen en leidt Hij hen naar waterbronnen des levens. En eens zal God Zelf alle tranen van de vreemdelingschap van hun ogen afwissen (Openb. 7:17).

*U bent de Bron van licht en leven,
Bron van genâ voor wie gelooft;
U wilt geluk en vrede geven,
al wat Uw Woord ons heeft beloofd.*

23. Zelfkennis en Godskennis

Gedachten naar aanleiding van de roeping van Mozes

‘Voorts zei Hij: Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob. Toen verborg Mozes zijn gelaat, want hij vreesde God te aanschouwen.’

Exodus 3:6

‘Daarop zei Mozes tot God: Maar wanneer ik tot de Israëlieten kom en hun zeg: De God uwer vaders heeft mij tot u gezonden, en zij mij vragen: hoe is Zijn naam – wat moet ik hun dan antwoorden? Toen zei God tot Mozes: Ik ben, die Ik ben. En Hij zei: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen: Ik ben heeft mij tot u gezonden.’

Exodus 3:13-14

‘Toen zei Mozes tot de HERE: Och HERE, ik ben geen man van het woord, noch sinds gisteren, noch sinds eergisteren, noch sinds Gij tot Uw knecht gesproken hebt, want ik ben zwaar van mond en zwaar van tong (...) Maar hij zei: Och HERE, zend toch iemand anders.’

Exodus 4:10,13

Zelfkennis

Het is interessant te zien hoe bij de roeping van Mozes zowel *zelfkennis* als *Godskennis* een belangrijke rol spelen. Beide aspecten komen duidelijk naar voren en gaan hand in hand. Ware kennis van God leidt namelijk tot ware kennis van onszelf, d.i. een juist inzicht in de plaats die wij voor Zijn aangezicht innemen. Als wij groeien in de kennis van Gods openbaring werpt dat dus ook licht op onszelf.

De ontmoeting met de HERE God bij de Horeb leidde bij Mozes allereerst tot *vrees voor God*. Toen God hem riep vanuit de brandende braamstruik, verborg hij zijn gezicht, want hij was bang om God te aanschouwen (Ex. 3:6; vgl. Gen. 3:8-10; 32:30). Hij was ook onder de indruk van Gods heiligheid gekomen (Ex. 3:5). Weten wij nog hoezeer de Heer te *vrezen* is? Dat aspect van de waarheid kwam in de prediking van Paulus in ieder geval duidelijk naar voren; het was voor hem een krachtig motief om de mensen te overtuigen (2 Kor. 5:11). De Statenvertaling spreekt over 'de schrik des HEREN'. Wij moeten als zondaars eerst in Gods licht komen en onder de indruk raken van Zijn heiligheid en majesteit. Deze 'vrees voor God' is heilzaam voor ons. Natuurlijk verandert dit als Hij ons als Zijn kinderen heeft aangenomen. Dan is er geen reden meer om ons voor Hem te verbergen; wij mogen dan evenals Mozes van aangezicht tot aangezicht met Hem spreken.

Zelfkennis leidt in de tweede plaats tot *nederigheid* en het besef van *eigen geringheid* tegenover de eeuwige God – wie ben ik in Zijn licht? De HERE openbaarde Zichzelf aan Mozes als de Eeuwige, de IK BEN. Mozes moest echter zeggen: 'Wie ben ik (...)?' (Ex. 3:11). Er was niet veel van zijn oorspronkelijke ambities en pretenties overgebleven (vgl. Hand. 7:23-25). Toch was nu voor hem het tijdstip aangebroken om als de echte leider van het verachte en verdrukte slavenvolk op te treden. Mozes moest leren dat Gods kracht in zijn *zwakheid* zou worden volbracht. De reactie van de HERE op dit woord van Mozes was dan ook: 'Ik ben immers met u!' (Ex. 3:12). Zo is Christus *met ons* tot aan de voleinding van de eeuw (Matt. 28:20). Wat een heerlijke belofte!

Ware zelfkennis mag echter niet leiden tot *zelfvervreemding* of *ongehoorzaamheid* (in feite: *rebellie*) jegens God. Dat zien wij hier in de derde plaats bij de roeping van Mozes. Tot tweemaal toe sprak hij een klacht uit, die in feite een protest was tegen de weg die God met hem ging: 'Och HERE (...)' (Ex. 4:10,13). God ging eerst geduldig in op de bezwaren die Mozes naar voren bracht, maar uiteindelijk wekte diens weigerachtige houding Zijn gerechtvaardigde toorn: Hij wist immers wat Hij deed? Zo moeten wij als gelovigen ook leren de plaats van een *dienstknecht* in te nemen en gehoor te geven aan Gods roepstem.

Godskennis

Gepaard aan deze groei in zelfkennis in het leven van Mozes ging echter ook een rijkdom aan *Godskennis* en *Godsopenbaring*. Toen God hem riep, maakte

Hij Zichzelf aan hem bekend met een aantal specifieke karaktereigenschappen. Hierin herkennen wij belangrijke kenmerken van onze God en Vader, en van onze Heer en Heiland Jezus Christus:

(1) Hij is Degene die in de braamstruik tegenwoordig was. De brandende braamstruik is een beeld van het volk van God. De heilige God woonde als een verterend vuur in hun midden, maar toch werd de braamstruik niet verteerd (Ex. 3:2; vgl. Deut. 33:16). Door het werk van Christus heeft de heilige God nu een rechtvaardige grondslag gevonden om tot in eeuwigheid *bij* en zelfs *in* ons te wonen. De oudtestamentische offer- en eredienst was daarvan een afschaduwing.

(2) Hij is de God van Abraham, Isaak en Jakob. God was trouw aan Zijn beloften jegens de aartsvaders, en door middel van de verlossing uit Egypte en de intocht in Kanaän zouden die beloften in vervulling gaan. Met ieder van de aartsvaders had Hij een *persoonlijke* relatie, want er staat letterlijk dat Hij ‘de God van Abraham’, ‘de God van Isaak’ en ‘de God van Jakob’ is (Ex. 3:6,15). In het Nieuwe Testament gebruikt de Heer Jezus dit Schriftwoord als een argument om de sadduceeën de mond te snoeren. God is niet ‘een God van doden, maar van levenden; want voor Hem leven zij allen’ (Luc. 20:27-40).

(3) Hij is ook onze Heiland en onze Hogepriester. God was de Redder, de Verlosser van Zijn volk. Hij was neergedaald om hen uit de macht van de Egyptenaren te redden en hen uit Egypte te voeren naar een goed en wijd land, een land vloeiende van melk en honing (Ex. 3:8). Gods heil, Zijn uitredding zien wij nu in het kruis en de opstanding van Christus. Wij zien hier in Exodus tevens Gods medegevoel, Zijn medelijden met Zijn volk, Zijn ingaan in hun smarten (Ex. 3:7,9; vgl. Jes. 63:9). Het zijn dezelfde priesterlijke gevoelens die de Heer Jezus nu tentoonspreidt als onze hemelse Hogepriester.

(4) Verder is Hij de ‘IK BEN’. Wanneer het volk Mozes kritisch zou bevragen over zijn opdracht en Degene die hem had gezonden, dan moest hij antwoorden dat Gods naam luidde: ‘Ik ben, die Ik ben’ (Ex. 3:13-14). Hij is *Dezelfde* tot in eeuwigheid. Het is van belang dat deze naam in het Nieuwe Testament wordt gebruikt voor de Heer Jezus, met name in het evangelie naar Johannes. Vóór Abraham werd geboren, was Hij er als de IK BEN (Joh. 8:58).

(5) Vervolgens vinden wij de aansprektitel die de Israëlieten moesten gebruiken. Gods naam was voor eeuwig Jahweh, de HERE, de Eeuwige. Met die

naam wilde Hij door Zijn volk worden aangeroepen van geslacht tot geslacht (Ex. 3:15-16). Voor ons als christenen geldt uiteraard de kostbare *Vadernaam*.

(6) Bovendien was Hij 'de God der Hebreëën' (Ex. 3:18). In het boek Genesis wordt Abram reeds een Hebreëër genoemd (Gen. 14:13). Het is een benaming die werd gebruikt voor *pelgrims*, voor mensen van de overzijde (van de Rivier). Israël was een pelgrimsvolk. Wij zijn als gelovigen ook vreemdelingen en bijwoners hier op aarde.

(7) Ten slotte is God Degene die ons zendt en die ons Zijn opdrachten geeft. Hij is volkomen bekwaam daartoe, want Hij is onze *Schepper* en *Formeerder*. Toen Mozes zich bleef verzetten tegen Gods bevelen, zei de HERE tegen hem: 'Wie heeft de mens een mond gegeven, wie maakt stom of doof, ziende of blind; ben Ik het niet, de HERE? Nu dan, ga heen. Ik zal met uw mond zijn en u leren wat u spreken moet' (Ex. 4:11-12).

Ook voor ons is het nodig dat wij groeien in de kennis van God, in de kennis van onze Heer en Heiland (2 Petr. 3:18). De kennis van Zijn Persoon leidt tot ware zelfkennis, en tot een leven in Zijn dienst en tot Zijn eer.

24. De tekenen bij de roeping van Mozes

‘Wederom zei de HERE tot hem: Steek uw hand in uw boezem. En hij stak zijn hand in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zijn hand was melaats, sneeuwwit. Daarop zei Hij: Steek uw hand opnieuw in uw boezem. en hij stak zijn hand opnieuw in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zij was weer geworden als zijn overige vlees. Indien zij u niet geloven en geen acht geven op wat het eerste teken te zeggen heeft, dan zullen zij geloven wat het tweede teken te zeggen heeft. En indien zij ook deze beide tekenen niet geloven en naar u niet luisteren, dan zult gij Nijlwater nemen en uitgieten op het droge, en het water dat gij uit de Nijl neemt, zal bloed worden op het droge.’

Exodus 4:1-9

Drie aspecten van de prediking

De roeping van Mozes is bijzonder leerzaam. Ze ging gepaard met drie tekenen, die ons tevens drie aspecten van de prediking voorstellen. Het is goed dat wij hierover nadenken, want wij leven in een tijd waarin tal van predikers het evangelie uitdragen met behulp van ‘tekenen en wonderen’. Zij noemen dat kracht-evangelisatie (power-evangelism). Maar de tekenen die Mozes verrichtte ten aanschouwen van de ongelovigen, kunnen zij niet nadoen! En de geestelijke lessen die deze tekenen bevatten, ontbreken veelal ook aan hun prediking!

Een bijbelgetrouwe prediking daarentegen plaatst (1) Christus Zelf in het middelpunt van de aandacht, (2) spreekt over de totale verdorvenheid van de mens en (3) kondigt ook het komende oordeel aan. Deze punten worden heel

mooi geïllustreerd door de drie wonderen die Mozes, de man Gods, mocht doen om zijn zending te staven.

Mozes begon heel aarzelend aan het werk dat de HERE hem opdroeg: de verlossing van de Israëlieten uit Egypte. Hij bracht allerlei bezwaren naar voren en zei telkens weer: Máár dit, máár dat. Kennelijk was hij sterk veranderd nadat hij veertig jaar lang de kudde van zijn schoonvader Jetro had gehoed. Hij was een zachtmoedig en nederig man geworden; hij was inmiddels ook al tachtig jaar oud. Veertig jaar daarvóór had Mozes zich heel anders opgesteld. Toen had hij uit eigen beweging zijn broeders opgezocht. Hij had gedacht dat de Israëlieten wel zouden begrijpen dat God hem als hun helper en redder had gezonden, maar zij beseften het niet en stootten hem van zich (Hand. 7:23vv.). Nu was echter Gods tijd gekomen om Zijn volk te verlossen en daarom moest Mozes terugkeren naar Egypte. God hield Zich aan Zijn beloften aan de aartsvaders.

De opdracht die Mozes kreeg, was duidelijk genoeg en op al zijn tegenwerpingen kreeg hij uitvoerig antwoord. Hij kreeg zelfs de macht om tekenen te verrichten ten aanschouwen van de Israëlieten en hen op die manier te overtuigen van de geldigheid van zijn roeping. Het was kennelijk toen al zo dat het volk Israël tekenen begeerde, zoals Paulus later opmerkte (1 Kor. 1:22). Zij lijken in dit opzicht op de predikers die in onze dagen ernaar streven tekenen en wonderen te verrichten. Het valt echter te betwijfelen of dit Gods opdracht is in deze tijd. Mozes had die opdracht in ieder geval wel en er lag eveneens een duidelijke boodschap opgesloten in de tekenen die hij verrichtte. Ze betekenden werkelijk iets. Ze zijn ook voor ons als nieuwtestamentische gelovigen van grote waarde.

Mozes, de machtige bevrijder van de zonen van Israël, is niet alleen een prachtig voorbeeld voor het persoonlijk geloofsleven. Hij is bovenal een type van Christus Zélf. De drie tekenen die Mozes mocht verrichten, spreken van de macht van Christus over de drie aartsvijanden van de mens: de satan, de zonde en de dood. Wanneer wij erover nadenken hoe Hij al deze vijandige machten heeft overwonnen, komen wij onder de indruk van Zijn majesteit als onze Redder en Verlosser. Hij wordt dan groot voor ons, evenals Mozes werd grootgemaakt voor de ogen van de Israëlieten en zelfs van de Egyptenaren toen hij deze tekenen deed (Ex. 11:3).

De staf die een slang werd

Het eerste teken was dat van de staf, die een slang werd. God vroeg geen grote dingen van Mozes. Het was geen moeilijke vraag: Wat is er in uw hand? Het was slechts een herdersstaf. Mozes moest die staf afstaan en hem op de grond werpen. Zijn wij bereid om de middelen en mogelijkheden die wij bezitten, af te staan voor de dienst van God? God wil ons gebruiken, maar dat is alleen mogelijk wanneer wij ons leven aan Hem toewijden. In het geval van Mozes zien wij dat hij zijn staf weer terugkreeg en mocht gebruiken om het volk van God te leiden door de woestijn. Later werd deze eenvoudige herdersstaf zelfs 'de staf Gods' genoemd (Ex. 4:20; 17:9). Met deze staf riep hij de plagen op over het land Egypte, spleet hij de wateren van de Schelfzee en kloofde hij de rots bij Horeb.

Deze staf sprak dus van de bijzondere autoriteit van Mozes, de man Gods. Vreemd genoeg veranderde de staf in een slang, zodra Mozes hem op de grond wierp. Wat heeft dit te zeggen? Het spreekt van de gevolgen van de zondeval, waarbij de satan zich meester maakte van dat wat aan de mens was toevertrouwd. Niet alleen Mozes was bekleed met gezag. Reeds bij Adam zien wij dat aan de mens autoriteit was geschonken, die hij moest uitoefenen in de verschillende relaties waarin God hem had geplaatst. Helaas is dat grondig bedorven door de val van de eerste mens, die zich liet verleiden door 'de oude slang, die genoemd wordt duivel en de satan' (Openb. 12:9).

Maar gelukkig is er een tweede Mens gekomen, de Mens uit de hemel, d.i. Christus. Hij heeft de satan overwonnen en Hij is nu bekleed met alle macht in hemel en op aarde (Matt. 28:18). God heeft Hem geplaatst aan Zijn rechterhand in de hemelse gewesten, bóven alle overheid, gezag, kracht en heerschappij en elke naam die genoemd wordt, niet alleen in deze, maar ook in de toekomstige eeuw (Ef. 1:20-22). Hij is de machtige Bevrijder van Zijn volk, die zelfs de macht van de satan in bedwang heeft – zoals Mozes zijn hand uitstreckte en de slang vastgreep, waarop zij een staf in zijn hand werd. Door het geloof is dit een realiteit voor ons, een duidelijk 'teken', ook al is het nog niet voor iedereen zichtbaar dat alle dingen aan Hem zijn onderworpen. Dat ogenblik zal straks wel komen, zoals het ook kwam voor Egypte (zie Ex. 7:8-13).

De melaatse hand

Er was echter nog een ander probleem dat om een oplossing vroeg. De Verlosser werd niet alleen geconfronteerd met de macht van de boze, maar ook met die van de *zonde*. Daarvan spreekt het *tweede* teken dat Mozes moest verrichten. Hij stak zijn hand in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zijn hand was melaats, sneeuwwit. De melaatsheid is een bekend beeld van de verderfelijke macht van het kwaad. Maar gelukkig bleef het niet daarbij: Mozes stak zijn hand opnieuw in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, was ze weer gezond.

Dit teken toont ons Christus' overwinning over de macht van de zonde. Hij heeft de zonde afgeschaft door het slachtoffer van Zichzelf, doordat Hij voor ons tot zonde is gemaakt op het kruis van Golgota (2 Kor. 5:21). Hij is het Zoenoffer voor onze zonden (1 Joh. 2:2). Hij heeft onze straf gedragen. Hij kan 'melaatsen' reinigen en wast hen witter dan sneeuw. Ieder mens staat van nature 'melaats' voor God. De verkeerde daden die hij met zijn hand verricht, komen voort uit zijn zondige hart. Hij *bedrijft* niet alleen zonden, hij *is* een zondaar. Zodra wij dat erkennen en ons berouwwol tot God wenden, terwijl wij onze onreine hand in onze boezem steken, is er redding en reiniging mogelijk. Dat is slechts mogelijk op grond van het volbrachte werk van Christus. Voor ons die geloven, staat het buiten kijf dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde om zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid (Luc. 5:13,24).

Het water in bloed veranderd

Ten slotte was er nog een derde teken, maar dat was bestemd voor degenen die níét geloofden, degenen die geen acht sloegen op de beide eerste tekenen. Dat laatste wordt er nadrukkelijk bij vermeld. De aankondiging van het *oordeel* vormt óók een onderdeel van de prediking, zoals o.a. bevestigd wordt door Paulus' rede op de Areopagus (vgl. Hand. 17:30-31). Mozes moest Nijlwater nemen en uitgieten op het droge, en het water veranderde dan in bloed. Dit sprak van het oordeel dat Egypte zou treffen, het oordeel van de dood (Ex. 7:14vv.).

Dit gericht zal zijn tegenhanger vinden in de plagen van de eindtijd, die nog over de wereld moeten komen (Openb. 16:3-7). Dan is de tijd van de genade voorbij en wacht de ongelovigen slechts het doodsoordeel. Dit derde teken getuigt ervan dat Christus de macht heeft over dood en graf, de macht om

gericht te oefenen (Joh. 5:22vv.). De Vader heeft héél het oordeel aan de Zoon gegeven en Hij bezit nu de sleutels van de dood en het dodenrijk (Openb. 1:18). Maar wat zal het vreselijk zijn om Hem niet als Redder, maar als Rechter te ontmoeten en voor eeuwig te moeten ondervinden dat het loon van de zonde inderdaad de dood is (Rom. 6:23).

25. Dit is Gods vinger

'Alle stof der aarde werd muggen in het gehele land Egypte. Ook de geleerden deden hetzelfde om door hun toverkunsten de muggen te voorschijn te brengen; maar zij konden het niet. En de muggen kwamen op mens en dier. Toen zeiden de geleerden tot Farao: Dit is Gods vinger.'

Exodus 8:17-19

Gods vinger wordt in de Bijbel gebruikt als een symbool van Zijn *macht*. Wij zien dit zowel bij de *schepping* als bij de *herscheping*, en ook bij het komende *gericht*:

(1) De schepping

Hiervan zegt de psalmdichter vol bewondering: 'Aanschouw ik Uw hemel, het werk van Uw vingers, de maan en de sterren, die U bereid hebt: Wat is de mens, dat U zijner gedenkt, en het menskind, dat U naar hem omziet?' (Ps. 8:4-5). God is de Bouwmeester van het heelal en Zijn vingers hebben alles toebereid. Dat geldt ook voor ieder mens afzonderlijk. David zegt dat God hem in de schoot van zijn moeder heeft geweven en hem wonderbaar heeft toebereid (Ps. 139:13-14). Jeremia gebruikt het beeld van de pottenbakker (Jer. 18). Wij zijn als leem in Zijn handen.

(2) De verlossing

Helaas is de mens in de zonde gevallen. Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood (Rom. 5:12). Wij hebben verlossing nodig, heil, redding, bevrijding. De exodus uit Egypte is een mooie illustratie hiervan. De verlossing, het heil des HEREN trad daarin aan het licht (Ex. 14:13-14). Met een sterke hand leidde Hij Zijn volk uit Egypte (Ex. 13:9). Bij de gebeurtenissen

die daaraan voorafgaan, is ook weer sprake van Gods vinger. De plagen, de oordelen over Egypte, waren het werk van Zijn hand. Profetisch spreken ze van de oordelen die de wereld in de eindtijd zullen treffen (vgl. het boek Openbaring). De wereld gaat ten onder, maar God verlost Zijn volk uit een boze en vijandige wereld. Hij brengt zelfs leven tevoorschijn uit het stof van de dood. Dat is Gods vinger (Ex. 8:19).

(3) De heiliging

Na de verlossing gaat God Zijn bijzondere weg met het volk dat Hij voor Zichzelf heeft bestemd en geheiligd. Er is *principiële*, maar ook *praktische* heiliging. Het *eerste* zien wij in de geschiedenis van Israël bij de uittocht en het gebeuren bij de berg Sinai, het *tweede* is de uitwerking daarvan in de dagelijkse levenspraktijk. Mozes kreeg van de HERE de twee stenen tafelen, 'beschreven met de vinger Gods' (Deut. 9:10; 10:4). God deed alles wat nodig was om het volk te leiden aan Zijn hand.

Maar als de wet van God niet in het hart staat gegraveerd (zoals bij Christus Zelf, Ps. 40:9), blijft zij krachteloos. Daarom was er ook een *béter* verbond nodig, een *nieuw* verbond (Hebr. 8:10). Christus, die de wet heeft vervuld, wordt nu door de Geest van de levende God geschreven, niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees, d.i. in de harten van de gelovigen (2 Kor. 3:3). Bent u ook een brief van Christus? Dat is echte heiligmaking.

(4) Het oordeel

God heeft het *héle* oordeel gelegd in handen van de Zoon (Joh. 3:35; 5:22). Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is (Joh. 5:27). God zal op een dag (d.i. de dag van Christus) de wereld rechtvaardig oordelen door een Man, die Hij heeft aangewezen, waarvan Hij voor allen het bewijs geleverd heeft door Hem uit de doden op te wekken (Hand. 17:31). De *vingers* van een mensenhand, die koning Belsassar het oordeel aankondigden dat hem die nacht zou treffen, waren daarvan een voorproef (Dan. 5:5,24). Wat is beter: Zijn machtige hand nu te ondervinden in redding en bevrijding (vgl. Luc. 11:20), of straks getroffen te worden door Zijn plagen en Zijn oordelen?

26. Een nacht van waken

*'Het vlees zullen zij **dezelfde nacht** eten (...) Want Ik zal **in deze nacht** het land Egypte doortrekken (...) De tijd, dat de Israëlieten in Egypte gewoond hadden, was vierhonderd en dertig jaar. En na vierhonderd en dertig jaar, juist op de dag af, gingen al de legerscharen des **HEREN** uit het land Egypte. Een **nacht van waken** was dit voor de **HERE**, om hen uit het land Egypte te leiden. Dit is de **nacht van waken** ter ere van de **HERE** voor alle Israëlieten in hun geslachten.'*

Exodus 12:8,12,40-42

*'Toen zei Jezus tot hen: U zult allen over Mij ten val komen **in deze nacht** (...) Toen zei Hij tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd tot de dood toe; blijft hier en **waakt** met Mij.'*

Matteüs 26:31,38

*'Van het zesde uur af nu kwam er **duisternis** over het hele land tot het negende uur toe. Omstreeks het negende uur nu riep Jezus met luider stem de woorden: Eli, Eli, lemá sabachtháni? Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?'*

Matteüs 27:45-46

*Want ik heb van de Heer ontvangen, wat ik u ook heb overgegeven, dat de Heer Jezus **in de nacht** waarin Hij overgeleverd werd, brood nam; en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: 'Dit is Mijn lichaam, dat voor u is; doet dit tot Mijn gedachtenis.'*

1 Korintiërs 11:23-24

Een nacht van waken voor de Heer

Misschien kent u wel de regels uit de liedbundel van Johannes de Heer:

*'t Is middernacht en in de hof,
buigt, tot de dood bedroefd, in 't stof,
de Levensvorst; in Zijn gebeên,
doorworstelt Hij Zijn strijd alleen.*

Dit lied vertolkt heel treffend de eenzaamheid van de Heer in de hof Getsemane en het zielenlijden dat Hij, wakend en biddend, geheel alleen doorworstelde. Zijn discipelen begrepen niets van Zijn strijd, hoewel zij die nacht het Pascha met Hem hadden gegeten en Hij daarna het Avondmaal had ingesteld. Zij zouden Hem verlaten en van Hem vluchten, en Petrus zou Hem verloochenen.

Het was een *nacht van waken* voor de Heer Jezus, maar er was niemand die Hem begreep en die Hem bijstond. Na de nacht in de hof Getsemane zou de 'nacht' van Golgota volgen en de verschrikkingen daarvan stonden de Heer duidelijk voor ogen. Maar er waren géén vertroosters, niet in de hof en evenmin op de heuvel Golgota. Toch heeft de Heer Zelf steeds aan Zijn discipelen gedacht, want Hij heeft hen liefgehad 'tot het einde' (Joh. 13:1). En daarom had Hij reeds eerder in die nacht waarin Hij werd overgeleverd, brood en beker aan de discipelen gegeven, opdat zij Hem altijd zouden gedenken en Zijn dood zouden verkondigen – totdat Hij komt!

De nacht waarin de Heer het Pascha at met Zijn discipelen, verwees naar die bange nacht in Egypte, toen de HERE Zijn volk door een verheven hand uit het land van de slavernij leidde. Het bloed was aangebracht aan de deurposten van de huizen van de Israëlieten, het lam was geroosterd in het vuur en het werd gegeten door de pelgrims die gereed stonden om te vertrekken – de lendenen omgord, de schoenen aan de voeten en de staf in de hand. Het was een gedenkwaardige nacht, een nacht van waken voor het volk van God, maar bovenal een nacht van waken *voor de HERE Zelf* – en tevens een nacht van waken *ter ere van Hem*.

Zoals het Pascha de Israëlieten herinnerde aan de verlossing uit Egypte, zo bepaalt het Avondmaal ons bij de grote verlossing die op Golgota tot stand is gebracht, toen de Heer de woorden riep: 'Het is volbracht!' Het verzoeningswerk van het Lam van God beveiligt ons voor de komende toorn. De wereld *is* reeds geoordeeld – voor het geloof is dat een realiteit. En wij zijn op weg naar het

Beloofde Land, naar de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem. Maar dit alles hebben wij te danken aan 'de arbeid der ziel' van onze Heer en Heiland, aan Zijn moeitevol lijden (Jes. 53:11) – kortom, aan de nacht van Getsemane en de uren van duisternis op het kruis van Golgota.

Zullen wij die nacht nooit vergeten? De Heer Zelf heeft het aan Zijn discipelen gevraagd en daarom heeft Hij, in de nacht waarin Hij werd overgeleverd, tekenen ingesteld en aan ons toevertrouwd, symbolen die ons telkens weer herinneren aan de diepte en de hoogte van Zijn werk, de reikwijdte van Zijn lijden. De verlossing uit Egypte was om zo te zeggen het *begin*. Gods volk moest echter van veel grótere vijanden worden bevrijd: de machten van zonde, dood en Satan. Daarom moest die tweede 'nacht' volgen, een nacht van waken voor de Heer Jezus, in de eenzaamheid van de hof en in de drie uren van duisternis op het kruis. Laten wij Hem daarvoor prijzen en Hem eeuwig grootmaken! Het is volbracht!

27. Van Egypte naar Kanaän

'(...) want met een sterke hand heeft de HERE u uit Egypte geleid'.

Exodus 13:9

Op weg naar het Beloofde Land

Dit is misschien een vreemde vraag als je gewend bent aan het Hollandse polderlandschap: Ben je in Egypte (1), ben je op weg naar Kanaän (2), of leef je daadwerkelijk in het Beloofde Land (3)? Het gaat ons om de gééstelijke toepassing van deze begrippen. Egypte staat voor de wereld zonder God. De wereld zal evenals Egypte destijds door Gods oordelen, door de plagen van de eindtijd worden getroffen.

De Heer Jezus heeft ons echter getrokken uit de tegenwoordige boze wereld of 'eeuw', d.i. het bestel van de wereld *in de huidige tijd* (Gal. 1:4). Daartoe is Hij voor ons gestorven en heeft Hij Zichzelf gegeven voor onze zonden. Hij is het ware Paaslam, en de Rode Zee is een beeld van Zijn dood vóór ons. Het kruis maakt scheiding tussen ons en deze wereld (Gal. 6:14). Het bloed van Christus, het ware Paaslam (1 Kor. 5:7), beveiligd ons nu reeds voor het oordeel dat de wereld zal treffen in de eindtijd. Gods Zoon, die wij uit de hemelen verwachten, redt ons van de komende toorn (1 Tess. 1:10).

In het type van de Rode Zee zien wij Zijn dood en opstanding vóór ons. De verlossing uit de macht van de wereld en haar overste, de satan, is reeds een feit voor ieder die de Heer toebehoort; deze geestelijke verlossing leidt tot de jubelzang van de vrijheid (Rom. 8; vgl. Ex. 15). Maar dan zijn wij nog niet in Kanaän, het hemelse erfdeel dat ons is toegezegd. Wij zijn pelgrims op weg naar de heerlijkheid. De 'woestijn' is het land van de dood, een dor en droog land zonder water, waar wij als gelovigen doorheen trekken en waar wij zijn aangewezen op hulp van Boven, op hémelse hulpbronnen. Het nieuwe leven voedt zich met het manna uit de hemel en het water uit de Rots (1 Kor. 10:4).

In de brieven van het Nieuwe Testament is deze parallel met Israël duidelijk te volgen. Het volk trok niet onmiddellijk triomferend het Beloofde Land binnen. Zo is er in het Nieuwe Testament verschil met betrekking tot de mate van éénmaking, van *vereniging* van de gelovige met Christus. In Romeinen en Galaten zijn wij met Christus gestorven aan de zonde, aan de wet en aan de wereld – je kunt zeggen: verlost uit Egypte en aan de overkant van de Rode Zee, die spreekt van Christus' dood vóór ons. Maar hoewel wij daar de jubelzang van de bevrijding zingen (Rom. 8 en Gal. 4), zijn wij nog in de woestijnsituatie. Wij zijn op reis naar de toekomstige heerlijkheid. God laat ons in de 'woestijn' echter het hemelse plan zien van Zijn Gemeente, zoals Israël bij de Sinai kennis nam van de voorschriften ten aanzien van Gods heiligdom – het voorbeeld dat aan de middelaar Mozes werd getoond op de berg (vgl. 1 en 2 Korintiërs en Galaten).

Kolossenzen en Efeziërs gaan echter veel verder. In Kolossenzen zijn wij om zo te zeggen in Gilgal, waar het vlees wordt geoordeeld en afgewenteld: '(...) doodt dan de leden die op de aarde zijn' (Kol. 3:5). Vanuit dit uitgangspunt kunnen wij het Beloofde Land verkennen en in bezit nemen, dus 'zoeken en bedenken de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand' (Kol. 3:1,2). In Efeziërs zijn wij echter mét Christus opgewekt en ín Hem zelfs geplaatst in de hemelse gewesten, waar al onze geestelijke zegeningen te vinden zijn voor het aangezicht van onze God en Vader (Ef. 1 en 2). Dat is de eigenlijke christelijke *positie*: volmaakt in Christus vóór God gesteld. Daarom zegt Efeziërs 2:8 ook dat de behoudenis reeds ons deel is.

Maar in de 'woestijnbrieven' in het Nieuwe Testament is dat nooit zo, daar zijn wij steeds *op weg* naar het hemelse einddoel, naar de definitieve behoudenis. Deze brieven beschrijven onze praktische *toestand* op aarde (naast Romeinen en 1 en 2 Korintiërs, ook Filippenzen, Hebréeën, en 1 Petrus). Maar soms is het niet exact in een schema te krijgen. Zo zegt Romeinen 8 dat wij naar Gods eeuwig voornemen reeds *verheerlijkt zijn* (8:30)! Gods heilsplan van eeuwigheid tot eeuwigheid is onze zekerheid, de garantie dat wij het einddoel echt zullen bereiken. Zijn plannen falen niet.

Zowel de Jordaan als de Rode Zee zijn dus beelden van de dood van Christus, maar de 'bestemming' is verschillend. In het ene geval is dat de woestijn, om daar in nieuwheid des levens te wandelen (Rom. 6), en in het andere geval is dat het Beloofde Land (de hemelse gewesten) met al zijn zegeningen. De Heer Jezus Zelf is de *Vrucht* ervan. De regen van boven en de waterbronnen

spreken van de vruchtbaarmakende werking van de Heilige Geest. De vrucht van de Geest moet in ons zichtbaar worden, zodat wij veranderd worden naar het beeld van Christus. Het manna is het voedsel voor de woestijn. Dit spreekt van Christus als het ware brood des levens (vgl. Joh. 6). Het oude of overjarige koren – een beeld van de verheerlijkte Heer in de hemel – is het voedsel van het land Kanaän (vgl. Joz. 5).

28. De plaats van de Sjechina in het boek Exodus

‘Zonder ophouden bleef de wolkkolom des daags en de vuurkolom des nachts aan de spits van het volk.’

Exodus 13:22

In dit hoofdstuk onderzoeken wij de plaatsen in het boek Exodus, waar sprake is van de wolk- en vuurkolom die het volk van God begeleidde tijdens de woestijnreis. De zeer nauwe band tussen de Sjechina, d.i. de goddelijke tegenwoordigheid, het volk en hun aanvoerder Mozes wordt hierdoor nader belicht. De positie die de wolk daarbij inneemt, is telkens van groot belang:

(1) Bij de uittocht ging de wolk *voor hen uit* om hen te leiden op de weg (Ex. 13:21-22). De HERE ging voor hen uit, overdag in de wolkkolom en 's nachts in de vuurkolom om hun voor te lichten. Dit spreekt van *de leiding van en de verlichting door de Geest van God* in de 'woestijn' van het leven hier op aarde (vgl. Rom. 8:14vv.).

(2) Bij de doortocht door de zee *veranderde* de plaats van de wolk. God maakte toen scheiding tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten, zodat de een de ander niet kon naderen (Ex. 14:19-20, 24-25). Dit spreekt van *bescherming en verlossing in het conflict met de vijand*, de volkomen overwinning die (nieuwtestamentisch gezien) in en door Christus behaald is. Het heil des HEREN is zeker en vast. Er is geen veroordeling meer voor hen die in Christus zijn (Rom. 8:1-2). De dood van Christus scheidt ons van de wereld waarop Gods toorn rust.

De exodus uit Egypte smeedde ook een onverbreekelijke band met Mozes, Gods knecht (Ex. 14:31), zodat de Israëlieten samen met hem de lofzang konden aanheffen aan de overzijde van de Schelfzee (Ex. 15:1vv.). De jubelzang van de

bevrijding weerklinkt ook in Romeinen 8. De Heer zingt de lofzang te midden van de Zijnen. Door de Geest van het zoonschap die wij hebben ontvangen, roepen wij: 'Abba, Vader!'

(3) De praktijkervaringen in de woestijn waren echter niet altijd verheffend. Er ontstond al gauw gemor tegen Mozes en Aäron, in feite tegen de HERE Zelf (Ex. 16:2-12). Dit is een beeld van *het bedroeven en het weerstaan van de Geest* (vgl. Hand. 7:51; Ef. 1:13; 4:30).

De heerlijkheid des HEREN verscheen echter in de wolk *aan de rand van de woestijn*, en God opende de sluizen van de hemel: Hij gaf Zijn volk vlees en brood. Nehemia 9 refereert aan Exodus 16 en brengt de leiding van de wolk en de Geest in verbinding met de gave van het manna, het brood uit de hemel: 'En Gij hebt hun Uw goede Geest gegeven (...) en Uw manna hebt Gij aan hun mond niet onthouden' (Neh. 9:19-20). Er blijft echter toch een sabbatsrust over voor het volk van God, zoals in Exodus 16 al wordt aangegeven.

(4) In Mozes op de berg hebben wij een bijzonder beeld van de *gemeenschap van de Heilige Geest* (Ex. 24:15-18; 2 Kor. 13:13). Want Mozes ging de wolk binnen, die de berg Sinai bedekte. Dit is een beeld van de huidige positie van de verheerlijkte Heer in de directe tegenwoordigheid van God. God heeft Hem 'in Zichzelf verheerlijkt' (Joh. 13:32). In het Nieuwe Testament is dit trouwens ook weer de positie van Mozes (Luc. 9:34 – 'toen zij de wolk ingingen'). Het spreekt tevens van de christelijke positie, want de gelovige is in de Middelaar – de geliefde Zoon – aangenaam gemaakt vóór God (Ef. 1:3-6).

(5) Na de afgoderij met het gouden kalf was de plaats van Mozes, alsmede van de wolkkolom, echter *buiten de legerplaats*. De gemeenschap van de Heilige Geest leidt tot scheiding van kwaad. Mozes nam afstand van de ongerechtigheid van het volk en spande een tent voor zich uit buiten de legerplaats, ver van de legerplaats. Daar daalde de wolkkolom neer, aan de ingang van de tent der samenkomst, en daar sprak de HERE tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend. Na de verwerping van de Messias was de plaats van de gelovige Hebreeën eveneens buiten de poort, d.i. buiten de Joodse legerplaats (Ex. 33:7-11; vgl. 2 Kor. 6:14-18; Hebr. 13:13).

(6) De plaats van de ontmoeting met God, in afzondering van kwaad, is een heel bijzondere plaats – zowel op de berg als in de tent der samenkomst. Daar toont Hij namelijk *Zijn grote heerlijkheid*. Het gelaat van Mozes straalde en weerkaatste telkens Gods glorie (het slot van Ex. 34 verwijst duidelijk

naar de ontmoeting in de tent der samenkomst). De wolkkolom daalde neer en bleef staan aan de ingang van de tent. Mozes representeert hier de nieuwtestamentische gelovige, die vrije toegang heeft tot het hemelse heiligdom. Want wij allen nu, die evenals Mozes met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heer mogen aanschouwen, worden naar hetzelfde beeld veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door de Heer, de Geest (Ex. 34:33-35; vgl. 2 Kor. 3:1-18).

(7) Ten slotte hebben wij aan het einde van het boek Exodus een mooi beeld van *de vervulling met de Geest*. De wolk bedekte namelijk de tent der samenkomst, en de heerlijkheid des HEREN vervulde de tabernakel (Ex. 40:33-38; vgl. Ef. 3:16vv.; 5:18-19). De vervulling met Gods Geest is zowel gave als opdracht (vgl. Kol. 3:16). En er is zowel een *collectief* als een *persoonlijk* aspect: de Geest vervult het hele huis (de Gemeente), terwijl ook de individuele gelovige een tempel van de Geest is (1 Kor. 3:16; 6:19).

29. Met God in de woestijn

‘Drie dagreizen trokken zij door de woestijn zonder water te vinden. En zij kwamen in Mara, maar zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was (...) Daarna kwamen zij in Elim; daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich daar aan het water.’

Exodus 15:22-27

De eerste woestijnervaringen na de uittocht

Nadat Israël uit Egypte was geleid, zong het aan de overzijde van de Schelfzee het lied van Mozes, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15:1-18). De Israëlieten waren verlost uit de slavernij, God had hun welgedaan. Het was begrijpelijk dat zij een lofzang zongen. In dat lied zongen zij ook reeds over het Beloofde Land dat zij zouden beërven, en over het heiligdom dat God daar zou stichten.

Maar zover was het helaas nog niet, eerst wachtte de reis door de woestijn. In de woestijn zouden zij God gaan dienen, zoals Mozes tegenover Faraó reeds had aangekondigd: ‘Wij willen drie dagreizen ver de woestijn intrekken en de HERE, onze God, offers brengen, zoals Hij ons gezegd heeft’ (Ex. 7:16; 8:27-28). Daarvan lezen wij echter niets in Exodus 15. Inderdaad trokken zij drie dagen door de woestijn, maar aan het brengen van offers kwamen zij niet toe. Dat gebeurde pas later bij de Sinai (Ex. 18:12; 24:3vv.). Noch bij Mara, noch bij Elim was er sprake van het brengen van offers. Integendeel, wij zien hier een morrend en klagend volk. Het loflied was verstomd. Zij vonden geen water in de woestijn. Dat was de eerste ‘woestijnervaring’, de eerste moeilijke les die het verlost volk moest leren op de tocht naar Kanaän.

De woestijn is het land van de dood. Het is een dor en dorstig land, zonder water (Ps. 63:2). Het is een beeld van de wereld als het terrein dat het nieuwe leven niets te bieden heeft, de plek waar wij worden beproefd (SV: ‘verzocht’).

In de woestijn leren wij wie wijzelf zijn, maar ook Wie God is (Deut. 8:2-4). Wij leren daar *gehoorzaamheid* aan God en *vertrouwen* op God. De ziel van de gelovige heeft dorst naar God, ja, zelfs zijn vlees smacht naar Hem. Wij leren daar alles te verwachten van hemelse hulpbronnen. God ZÉlf voorziet Zijn volk in de woestijn van spijs en drank: brood uit de hemel en water uit de steenrots. Met Hem kunnen wij in de woestijn van dit leven onze weg vinden. Naast het manna waren er ook nog de kwakkels: in de avond gaf de HERE hun vlees te eten en in de morgen volop brood. In verband met het manna vinden wij tevens de instelling van de sabbat (Ex. 16). Die heeft een diepe profetische en geestelijke betekenis. Er blijft namelijk een sabbatsrust over voor het volk van God (vgl. Hebr. 4:9). Later vinden wij het twistwater van Massa en Meriba, alsmede de strijd met Amalek (Ex. 17:7vv.).

Overzicht van Exodus 15-17

Dit waren de woestijnervaringen van het volk Israël na de uittocht uit Egypte, volgens het bericht van Exodus 15 tot 17. Wij hebben hier ook enkele nadere openbaringen aangaande *de naam van de HERE* (Ex. 15:26; 17:15). De HERE wilde de Heelmeester van Zijn volk zijn en Hij voerde het volk ook aan in de strijd. Daarom bouwde Mozes een altaar en noemde het: 'de HERE is mijn banier'. Deze ervaringen hebben ons als nieuwtestamentische gelovigen ook heel veel te zeggen, o.a. over:

- (1) het loflied van de verlossing, de jubelzang van de bevrijding (vgl. Rom. 8);
- (2) het manna, het brood uit de hemel (Joh. 6);
- (3) het verborgen manna voor het aangezicht des HEREN (Ex. 16:33; Hebr. 9:4; Openb. 2:17);
- (4) de sabbatsrust die overblijft voor Gods volk (Hebr. 4:9);
- (5) het water uit de rots (1 Kor. 10:4);
- (6) de strijd tegen het vlees (Gal. 5:16vv.);
- (7) het hemelse hogepriesterschap van Christus (Hebr. 4:14vv.).

Gods volk, de Gemeente van de levende God, is ook nu op reis door de 'woestijn'. Wij zijn op weg naar een beter, dat is een hémels vaderland. De

parallellen met Israël vinden wij met name in Romeinen, 1 en 2 Korintiërs, Galaten en Hebreeën. Probeer dit voor uzelf eens nader uit te werken.

Na deze ervaringen met God in de woestijn treffen wij de Israëlieten aan bij de berg Gods, de berg Sinai. Daar maakte Hij Zichzelf verder aan Zijn volk bekend, sloot Hij Zijn verbond met hen en gaf hun Zijn wetten en inzettingen (Ex. 18-24). Hier werd ook de bouw van de tabernakel, een draagbaar heiligdom voor de God van Israël, voorbereid (Ex. 25-40). Dit heeft ons als gelovigen ook veel te zeggen in verband met de opbouw van de Gemeente in onze tijd.

Mara

Zoals gezegd, was de allereerste ervaring dat men rondtrok door de woestijn zónder water te vinden (Ex. 15:22). De tweede was die van het bittere water: het water van Mara, dat op wonderlijke wijze zoet werd doordat Mozes er een stuk hout in wierp. Wat een teleurstellende belevenis moet dit voor de Israëlieten zijn geweest: toen zij na drie dagreizen eindelijk water vonden, bleek het bitter te zijn en konden zij het niet drinken! Mara (dat betekent 'bitterheid', vgl. Ruth 1:20) ontleende hieraan haar naam: '(...) zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was. Daarom noemde men die plaats Mara' (Ex. 15:23). Wat een teleurstelling is het ook voor ons als de 'bronnen' waaruit wij menen te kunnen drinken, bitter blijken te zijn!

Mara was eigenlijk de eerste echte test tijdens de woestijnreis. Het volk faalde en het morde tegen Mozes. Zo bracht God aan het licht wat er in hun hart leefde: het beginsel van opstand, rebellie tegen Hem en tegen hun leidsman Mozes (Ex. 15:24). Morren of murmureren is een van de ergste zonden die er bestaan. In de vermaningen van Paulus in 1 Korintiërs 10 is het de láátste in een opsomming van vijf ernstige afwijkingen van Israël op de reis door de woestijn (1 Kor. 10:10).

De HERE, uw Heelmeester

Dit toont aan hoe belangrijk het principe van gehoorzaamheid is tijdens de beproeving: het aandachtig luisteren naar de stem van de HERE, het neigen van ons oor tot Zijn geboden en het onderhouden van al Zijn inzettingen. Als dat het resultaat is van de test, dan is het goed. Dan ondervinden wij Zijn helende kracht te midden van de moeilijkheden. Dan ervaren wij dat Hij onze Heiland,

onze Heelmeester is. Dit is een van de bekende samengestelde eigennamen van God: 'de HERE uw Heelmeester' (Ex. 15:25-26). Enkele hoofdstukken verder komen wij er weer een tegen: 'de HERE mijn banier' (Ex. 17:15). Gods belofte is dan dat Hij Zijn volk geen enkele van de kwalen zal opleggen, die Hij de Egyptenaren – een beeld van de wereldlingen – heeft opgelegd. Als gelovigen vormen wij de grote uitzondering te midden van een wereld zonder God, evenals dat het geval was met het verlore volk Israël. De kwalen, de plagen van Egypte, spreken profetisch van de oordelen die nog over de wereld zullen komen tijdens de Grote Verdrukking.

Het laatste bijbelboek toont enkele treffende overeenkomsten met de plagen die over Egypte kwamen. Wij herinneren ons dat tijdens de eerste plaag het water in bloed werd veranderd, zodat de Egyptenaren het water uit de Nijl niet konden drinken (Ex. 7:14-25). In de eindtijd zal het water ook ondrinkbaar zijn. De wateren zullen bitter zijn: de bronnen van het leven veranderen in bittere doodswateren. Het derde bazuinoordeel is namelijk dat er een grote ster uit de hemel valt op het derde deel der rivieren en op de bronnen der wateren. De naam van de ster wordt genoemd Alsem (dat betekent merkwaardig genoeg ook 'bitter'). Het derde deel van de wateren wordt dan alsem en vele van de mensen sterven van het water, omdat het bitter geworden is (Openb. 8:10-11).

Wat is dan het redmiddel, het geneesmiddel voor het bittere water? Hoe kunnen wij ontkomen aan de plagen van Egypte? Het is veelzeggend dat de HERE Mozes een [stuk] hout, een boomstam wees (zie de SV en de KJV). Precies hetzelfde woord wordt in Deuteronomium 21 gebruikt in verband met de doodstraf door middel van ophanging: '(...) maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt' (Deut. 21:22-23). Het bekende citaat van Paulus in de brief aan de Galaten is aan deze passage ontleend: 'Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt' (Gal. 3:13).

Het verband met het kruishout is dus evident. Christus heeft Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout (1 Petr. 2:24). Toch moeten wij niet alleen aan de betekenis van het kruis als zodanig denken (hoe belangrijk dat ook is), maar evengoed aan de *Persoon* van de Heer. Kort voor de kruisiging noemde de Heer Zichzelf immers 'het groene hout' (Luc. 23:31). Wanneer wij het hout hier typologisch duiden, gaat het dus om 'Jezus Christus en die gekruisigd', om de woorden van Paulus te gebruiken (1 Kor. 2:2). Zijn Persoon

en Zijn volbrachte werk op het kruis van Golgota: dat is de remedie tegen elke kwaal, tegen elke plaag. Jezus Christus en die gekruisigd, was o.a. het geneesmiddel voor de slechte situatie waarin de Korintiërs verkeerden en ook voor de dwaling waaraan de Galaten zich overgaven. Want ook aan hen was Jezus Christus als de Gekruisigde voor ogen geschilderd (Gal. 3:1). Tot Hem moesten zij zich weer wenden, met Hem moesten zij opnieuw in een levende verbinding worden gebracht.

Het hout dat in het bittere water werd geworpen, maakte het water zoet. Zo werd het drinkbaar. Zo maakt ook de gedachte aan het lijden van Christus het bittere in ons leven zoet. Niets kan ons scheiden van de liefde van God, die Hij heeft bewezen in de overgave van Zijn geliefde Zoon. En niets kan ons scheiden van de liefde van Christus, die Hij heeft getoond in Zijn Zelfovergave op het kruishout. Inderdaad, de HERE is onze Heiland, onze Heelmeester. Maar er was geen goedkope oplossing voor onze diepe nood, onze bittere ellende. Christus moest Mens worden en Zijn leven voor ons afleggen om ons het leven te kunnen geven.

Elim, een oase in de woestijn

Na Mara volgde tijdens de woestijnreis de oase Elim (dat betekent: 'bomen', terebinten of palmen). In Mara was het water bitter. Maar in Elim dronk Israël volop van het water des levens: '(...) daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich daar aan het water' (Ex. 15:27). Hier werd de kudde van God aan rustige wateren gevoerd en lag ze neer in grazige weiden (Ps. 23:2). Alles sprak van Gods zorg voor Zijn volk. Het was een volheid van weldaden die God aan Zijn volk bewees. In Elim was er louter zegen te vinden:

- (1) Maar liefst *twaalf* bronnen om uit te drinken, voor iedere stam een bron.
- (2) De schaduw, de bescherming van *zeventig* palmbomen tegen de hitte.
- (3) Een veilige legerplaats *aan het water*.

Alles getuigde van een volmaakte orde en rust. De getallen *twaalf* en *zeventig* vinden wij zowel in verbinding met Israël als met de Gemeente. Zoals er twaalf stamvaders voor Israël waren, waren er ook twaalf apostelen voor de Gemeente. Zij hebben het fundament van de Gemeente gelegd (Ef. 2:20). Er

waren zeventig oudsten, die in Israël een speciale plaats innamen (Ex. 24:1). Vergelijk hiermee het latere sanhedrin, dat uit zeventig leden bestond plus de hogepriester. De oudsten waren o.a. verantwoordelijk voor de rechtspraak (Ex. 18:22).

In het Nieuwe Testament vinden wij niet alleen *twaalf* apostelen die werden uitgezonden door de Heer Jezus, maar later volgde ook de uitzending van de *zeventig* (Luc. 10:1). Wij staan nog steeds op het fundament dat de apostelen hebben gelegd. Wij laven ons nog steeds aan de bronnen die zij ons hebben nagelaten in het geïnspireerde Woord van God. Wij legeren ons nog steeds ‘dáár aan het water’ (dit contra het geloof in buitenbijbelse openbaring, visioenen e.d.). Het levende water blijft stromen voor ieder die gelooft. Wij rusten ook nog steeds in de schaduw, de veilige bescherming van de ‘zeventig palmbomen’, d.w.z. de oudsten en de vele gaven die de verheerlijkte Heer ons uit Zijn volheid geeft (Ef. 4:7vv.). Elim, deze oase in de woestijn, is als het ware een voorsmaak van het Beloofde Land, de hemelse rust.

30. Massa en Meriba

'En het volk dorstte daar naar water, het morde tegen Mozes (...) Zie, Ik zal daar vóór u op de rots bij Horeb staan; dan zult gij op de rots slaan en daaruit zal water te voorschijn komen, zodat het volk kan drinken.'

Exodus 17:1-7

Opnieuw gebrek aan water

Toen de Israëlieten van Elim waren opgebroken, kwamen zij in de woestijn Sin, die tussen Elim en de Sinai ligt (Ex. 16:1). Het reisdoel, de berg Gods, kwam dus al in zicht. Daarna trokken zij via enkele andere pleisterplaatsen (Dofka en Alus, Num. 33:12-13) naar Refidim (dat betekent 'vlakten'). Daar bevond men zich reeds in de nabijheid van de Horeb (dat is een andere naam voor de berg Sinai, zie Ex. 17:6; 19:2). Maar hier was geen water voor het volk om te drinken (Ex. 17:1). Er ontstond dus opnieuw dorst – wat op zichzelf te verwachten was op een tocht door de woestijn.

Het wonder van Mara was snel vergeten. Gods genadige voorzieningen in Elim leken ver verwijderd te zijn. Het volk kwam opnieuw in opstand. Vervolgens speelde zich te Refidim ook de strijd met Amalek af, waarbij Jozua streed in de vlakte en Mozes voorbede deed op de heuveltop (Ex. 17:8vv.). Bij Mara morde het volk tegen Mozes (Ex. 15:24), in de woestijn Sin morde het tegen Mozes en Aäron (Ex. 16:2). Te Refidim is het gemor weer met name tegen Mozes gericht, maar is Aäron erbij ingesloten: 'Het volk begon met Mozes te twisten en zei: *Geeft ons water, zodat wij kunnen drinken*' (Ex. 17:2). Door de meervoudsvorm te gebruiken, stelde het volk Aäron medeverantwoordelijk voor het probleem.

In Exodus 15 ging het om een waterprobleem, in Exodus 16 om een hongerprobleem. Beide problemen kwamen door Gods goedheid en door de bemiddeling van Mozes en Aäron snel tot een oplossing. Exodus 17 lijkt min of meer een herhaling te zijn van het al eerder gesignaleerde gebrek aan

water, maar de dorst was heviger en zo was het ook met het gemor van de Israëlieten. Het was luider en dreigender. Mozes voelde zich nog meer in het nauw gedreven en vreesde zelfs voor zijn leven: 'Nog een ogenblik en zij gaan mij stenigen!' (Ex. 17:4).

Hun gemor was in feite echter tegen God Zélf gericht: het was rebellie tegen Hem en tegen Zijn leiding! 'Wat twist gij met mij?' – was dan ook de reactie van Mozes. Het gemor reikte véerder en hóger: 'Wat stelt gij de HERE op de proef?' (Ex. 17:2). In het voorgaande hoofdstuk hadden Mozes en Aäron ook al zoiets gezegd: 'Wat zijn wij? Niet tegen ons was uw gemor, maar tegen de HERE' (Ex. 16:8). De aanklacht van het volk, waarop wij straks nog nader zullen ingaan, was niet terecht. Het was uiteraard niet Gods bedoeling om hen, hun kinderen en hun kudden van dorst te doen omkomen in de woestijn (Ex. 17:3). Hij had wat beters met hen voor, maar door hun gemor vielen de meesten van hen inderdaad in de woestijn.

Gods waterbron

Wat was Gods remedie, Gods redmiddel voor dit probleem? De oplossing was niet een [stuk] hout dat in het water moest worden geworpen, zoals bij Mara. In dit geval was het iets anders. Het was de staf van Mozes, waarmee hij de Nijl had geslagen (Ex. 17:5). Het was een eenvoudige herdersstaf, die echter ook 'de staf Gods' werd genoemd (Ex. 4:17,20). Het was de staf die in een slang was veranderd (Ex. 4:1-5). Dit was het instrument waarmee Mozes zijn wondertekenen had verricht in het land Egypte. Deze staf sprak van het goddelijke gezag waarmee hij was bekleed en waarmee hij de oordelen over Egypte had gebracht. Het was dus een *oordeelsstaf*, geen *priesterlijke* staf zoals de staf van Aäron (Num. 17:1-10; 20:8-9).

Met deze oordeelsstaf moest Mozes op de rots bij Horeb slaan en dan zou daaruit water tevoorschijn komen, zodat het volk kon drinken (Ex. 17:5-6). Het slaan van de rots spreekt evenals het slaan van de Nijl van het voltrekken van een goddelijk gericht. Mozes moest vóór het volk uitgaan en enkele getuigen met zich meenemen, enkele oudsten van Israël. Om dit wonder te kunnen verrichten, moesten zij dus de pleisterplaats te Refidim verlaten en alvast naar de volgende legerplaats bij de berg Gods gaan (vgl. Ex. 18:5; 19:2). Bij de Horeb zouden zij God ontmoeten en God Zelf zou daar vóór Mozes op de rots staan.

Dan zou het wonder plaatshebben. Mozes zou met zijn staf op de rots slaan en op die manier zou de rots een bron van levend water worden. Het water zou gaan stromen en het zou blijven stromen, zodat het hele volk kon drinken. En zo gebeurde het ook: 'Mozes deed alzo voor de ogen van de oudsten van Israël' (Ex. 17:6). God Zelf 'deed voor hen water uit de rots stromen; Hij toch spleet de rots, zodat het water vloeide' (Jes. 48:21).

Deze voorziening was van bijzondere, blijvende aard. De Israëlieten leden voortaan geen dorst meer op de tocht door de woestijn, zoals de profeet Jesaja ook betuigde (het watergebrek in Numeri 20 was een uitzondering). De waterstromen vólgden de Israëlieten, waar zij ook heentrokken. Het Nieuwe Testament verzekert ons dit eveneens en zegt zelfs dat 'de rots' met hen meeging: '(...) want zij dronken uit een geestelijke rots, welke met hen medeging, en die rots was de Christus' (1 Kor. 10:4).

De frisse waterstromen zijn een beeld van de Heilige Geest, waarmee wij zijn gedrenkt (1 Kor. 12:13). Wij moeten echter bedenken dat die stromen vloeiden uit de geslagen Rots, uit onze Heer Jezus Christus die leed onder de slaande hand van God in de drie uren van duisternis op het kruis van Golgota. Hij liet Zich daar verbrijzelen om onze ongerechtigheden, Hij droeg de straf die wij verdiend hadden. Zijn lijden en sterven vormden de grondslag voor de uitstorting van de Geest. De Geest kon pas worden geschonken nadat Jezus verheerlijkt was (Joh. 7:37-39). Dat is gebeurd op de Pinksterdag. Sindsdien blijft het water stromen! De Geest wordt niet opnieuw uitgestort op aarde; wel mogen wij bidden om de doorwerking van de Geest. Het is de Geest die levend maakt, die ons verfrist en nieuwe levenskracht geeft. Hij gaat met ons mee op onze reis door de woestijn en wil steeds onze Trooster zijn. Hoeveel reden tot dankbaarheid hebben wij dus. Of lijken wij misschien toch ook een beetje op het morrende volk in de woestijn?

De blijvende betekenis van Massa en Meriba

Achteraf gaf Mozes wel commentaar op de opstand van de Israëlieten tegen zijn leiderschap. Hij noemde de plaats waar het volk met hem had getwist vanwege het gebrek aan water: 'Massa en Meriba' (Ex. 17:7). Zodoende bleef de herinnering aan dit gebeuren voor het nageslacht bewaard. De reden van de naamgeving wordt in dit vers uitvoerig omschreven: '(...) wegens de twist der Israëlieten en omdat zij de HERE op de proef gesteld hadden door te zeggen: Is de HERE in ons midden of niet?'

Massa betekent 'beproeving', Meriba 'strijd' of 'twist' (in Hebr. 3:8 weergegeven met 'verbittering'). Het kenmerkende van deze beproeving was niet zozeer dat God Zijn volk op de proef stelde en liet zien wat er in hun hart leefde, maar veeleer omgekeerd dat Israël God op de proef stelde! En wel door Hem uit te dagen, door een bewijs van Zijn tegenwoordigheid te eisen, door twijfel te tonen aan Zijn liefde en trouw en aan Zijn aanwezigheid in hun midden. Het was de taal van het ongeloof, die ons in onze dagen ook niet onbekend in de oren klinkt: Als er een God is, dan moet Hij toch wel dit of dat doen!

Hoe reageerde de HERE op deze beproeving, op deze uitdaging? Niet met dreigementen, met oordeel, met een rechtvaardige straf. Het was louter gunst en goedheid die Hij hier in Exodus openbaarde: Hij schonk het volk volop water. Wij hebben reeds gezien dat deze geschiedenis ons in type toont hoe een Ander de straf droeg. De Rots werd geslagen en het volk ging vrijuit en ondervond louter zegen. Het levende water kwam volop tevoorschijn uit de geslagen Rots, dat is Christus (1 Kor. 10:4). De frisse waterstromen van de Geest vloeien nog steeds, ook voor ons.

Massa en Meriba worden wel steeds in de Schrift aangehaald als afschrikwekkende voorbeelden. Mozes komt er zelf op terug in het boek Deuteronomium: 'Gij zult de HERE, uw God, niet verzoeken, zoals gij bij Massa gedaan hebt' (Deut. 6:16). Massa hoorde thuis in een reeks van drie ernstige gebeurtenissen, waarbij de Israëlieten hun God telkens vertoorden (Deut. 9:22; vgl. Num. 11). In de zegen van Mozes wordt Levi als gunstige uitzondering genoemd, als de stam die de proef goed doorstaan heeft (Deut. 33:8). Hier anticipeert Mozes ook op het gebeuren bij de berg Sinai, waar Levi de goede keus maakte en zich toewijdde aan de dienst van Jahweh.

In de psalmen worden Massa en Meriba ook herhaaldelijk genoemd (Ps. 81:8; 95:8-9; 106:32-33). Bij het laatste citaat gaat het echter duidelijk om de gebeurtenissen die in Numeri 20 worden beschreven. Hier wordt de naam Meriba tijdens een latere episode van de woestijnreis opnieuw gebruikt in een soortgelijke situatie, bij het twistwater van Kades.

Zelfs in het Nieuwe Testament is de herinnering aan Massa en Meriba bewaard gebleven, doordat de brief aan de Hebreeën psalm 95 uitgebreid citeert (zie Ps. 95:7b-11; Hebr. 3:7vv.; 4:3vv.). In de Griekse vertaling van het Oude Testament, de Septuaginta, zijn de plaatsnamen vertaald weergegeven met de woorden 'verbittering' en 'verzoeking'. Dit accentueert het belang ervan. Deze weergave heeft ook de goedkeuring van de Heilige Geest, zoals de aanhaling in Hebreeën

ons verzekert: 'Daarom, gelijk de Heilige Geest zegt: Heden, indien gij Zijn stem hoort, verhardt uw harten niet, zoals bij de verbittering (Meriba), ten dage van de verzoeking (Massa) in de woestijn, waar uw vaders Mij verzochten door Mij op de proef te stellen, hoewel zij mijn werken zagen, veertig jaren lang' (Hebr. 3:7-9).

Het 'verbitteren' en het 'verzoeken' van God wordt hierdoor niet beperkt tot deze beide plaatsen, maar krijgt een veel bredere betekenis. Deze plaatsen karakteriseerden in feite de héle woestijnreis: de Israëlieten verzochten God veertig jaren lang, zij stelden Hem constant op de proef. Bij het op de proef stellen, het uitproberen, gaat het om twijfel aan Gods macht om wonderen te kunnen doen. Bij het verzoeken gaat het om twijfel aangaande Gods trouw.

Het voorbeeld van de Heer Jezus Zelf tijdens de verzoeking in de woestijn toont ons hoe wij deze listen moeten weerstaan met het Woord van God in de hand. Jezus citeerde wat Mozes had opgemerkt naar aanleiding van de verzoeking bij Massa: 'Er staat ook geschreven: Gij zult de HERE, uw God, niet verzoeken' (Deut. 6:16; Matt. 4:7; Luc. 4:12). Wij mogen God niet uitdagen en Hem uitproberen om te zien hoever wij kunnen gaan. In plaats daarvan moeten wij de dingen gelovig in Zijn hand leggen en wachten op Zijn hulp en leiding. Zo leeft de herinnering aan Massa en Meriba voort. Het zijn blijvende lessen voor de woestijnreis, ook voor ons als volgelingen van Christus.

31. Een altaar van aarde

‘Een altaar van aarde zult gij voor Mij maken en daarop offeren uw brandoffers en uw vredeoffers, uw kleinvee en uw runderen.’

Exodus 20:22-26

Tot God gebracht

In de derde maand na de uittocht uit Egypte kwamen de Israëlieten bij de berg Sinai en sloegen zij hun tentenkamp op tegenover de berg. Bijna een jaar lang zouden ze daar blijven om Gods wetten te vernemen, te leren hoe ze Hem moesten dienen en een

heiligdom - een tentwoning - voor Hem te bouwen (Ex. 19:1; Num. 10:11). Het verlore volk werd door God aangenomen als Zijn eigen volk, een heilige natie, een koninkrijk van priesters. God Zélf had het met een sterke hand uitgeleid uit het diensthuis en het tot Zich gebracht - dwars door de Rode Zee en door de woestijn. Dat was Góds werk geweest, Zijn verlossend handelen. Hij had de Israëlieten op arendsvleugels gedragen en tot Zich gebracht (Ex. 19:4). God wilde Zijn volk dicht bij Zich hebben, opdat Hij Zichzelf aan hen zou kunnen openbaren en Hij in hun midden zou kunnen wonen.

Al deze dingen behelzen duidelijke lessen voor onszelf als kinderen van God. Wij kunnen parallellen trekken tussen Israël en de Gemeente, tussen het oud- en nieuwtestamentische volk van God. In diverse plaatsen in het Nieuwe Testament klinken de zoëven genoemde gedachten door, en soms zijn de bewoordingen identiek. Zo zegt Petrus dat wij op grond van het lijden en sterven van Christus tot God zijn gebracht: ‘Want ook Christus heeft eenmaal voor de zonden geleden, de Rechtaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons *tot God* zou brengen’ (1 Petr. 3:18). Dat is kenmerkend voor onze positie als gelovigen. Wij waren vroeger ver van God verwijderd; wij waren beladen met zonden en ongerechtigheden. Wij stonden als zondaars op een

onmetelijke afstand van God. Doordat wij vijanden van God waren, stonden wij ook met de rug naar Hem toe. Er was geen contact, geen gemeenschap met God mogelijk vanwege die onoverbrugbare kloof tussen God en ons. Bovendien bevonden wij ons in de macht van de boze, Gods tegenstander. Wij waren slaven van de zonde en van Satan, de overste van deze wereld. Hoe konden wij worden verlost? Hoe kon God ons *tot Zich* brengen? Wij weten het antwoord: het was alleen mogelijk op grond van de dood van een Ander, onze Heer Jezus Christus. Zijn verzoenend sterven heeft de afstand tussen God en mensen overbrugd, zodat er nu een nauwe band is tussen God en hen die Hij heeft aangenomen als Zijn kinderen. Evenals Israël vormen wij een volk dat Hem ten *eigendom* is (vgl. Ex. 19:5). Wij zijn ‘een eigen volk’ (Tit. 2:14), ‘een volk tot een eigendom’ (1 Petr. 2:9). God heeft Zich de Gemeente verworven door het bloed van Zijn eigen Zoon (Hand. 20:28). Wij zijn nabij gekomen door het bloed van Christus (Ef. 2:13). Als een volk van koningen en priesters dienen wij Hem in Zijn tegenwoordigheid. Dat is onze nieuwe, verheven positie. Wat voor Israël gold (‘gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk’), geldt ook voor ons als een koninklijk priesterdom (Ex. 19:6; 1 Petr. 2:5-9; Openb. 1:5-6). God woont door Zijn Geest te midden van de Gemeente, die Hem dient en eert hier op aarde. Wij aanbidden nu de Vader in geest en in waarheid (Joh. 4:21-24; Ef. 2:18vv.).

Ik heb van de hemel met u gesproken

Natuurlijk zijn er ook grote verschillen tussen de positie van Israël en die van de Gemeente. Israël is het *aardse* volk van God, de Gemeente het *hemelse* volk, de bruid van het Lam. De brief aan de Hebreeën belicht deze verschillen. Hebreeën 12 stelt dat wij niet zoals Israël genaderd zijn tot de berg *Sinai*, maar tot de berg *Sion*, de berg van de genade. De openbaring die gepaard ging met de verschijning van de HERE bij het geven van de decaloog (de tien geboden) was indrukwekkend en vreesaanjagend (Ex. 20:18-20). Het volk bleef van verre staan, en God woonde in *donkerheid* toen Hij neerdaalde op de berg Sinai; en dat bleef zo in de oude bedeling (Ex. 20:21; vgl. 1 Kon. 8:12). Zijn ware wezen bleef *verborgen* tot de komst van Christus in het vlees. De Zoon heeft de Vader verklaard, en de volheid van Gods genade en waarheid is onthuld in de Zoon van Zijn liefde.

Als christenen leven wij nu niet onder het regime van de wet, maar onder dat van de genade (Rom. 6:14). Gods openbaring aan het volk Israël was

weliswaar van hemelse oorsprong, maar Hij gaf Zijn aanwijzingen op de berg, d.i. 'op aarde' (Hebr. 12:25). Hij spreekt nu echter werkelijk met de Zijnen 'van de hemel', d.i. *vanuit* de hemel. Wij hebben een hemelse roeping en wij zijn verbonden met een hemelse Christus (Hebr. 3:1), een Heer die is gaan zitten aan de rechterhand van de Majesteit in de hoge (Hebr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2). Er is nu *geen* bedekking meer, *geen* rokende wolk, *geen* donderslagen en bliksemstralen. Wij aanschouwen de heerlijkheid van de Heer met onbedekt gezicht (2 Kor. 3:18). Het hemelse heiligdom staat voor ons open en wij hebben vrijmoedigheid om in te gaan door het bloed van Jezus (Hebr. 8:2; 10:19).

Een altaar van aarde

De onzichtbare God mocht op geen enkele manier worden afgebeeld (Ex. 20:4-5), zelfs niet door middel van kostbare materialen zoals zilver en goud. Dat zou namelijk leiden tot *afgoderij*, zoals uit de geschiedenis van Israël ook gebleken is (vgl. het gouden kalf in Ex. 32 en het zilveren godsbeeld van Micha in Richt. 17). Het voorschrift met betrekking tot de altaarbouw knoopte aan bij het tweede gebod dat God had gegeven: '(...) gij zult naast Mij geen goden maken; noch van zilver noch van goud zult gij ze u maken' (Ex. 20:23; vgl. 20:4-5). Maar hoe kon God dan wel worden gediend? Bij het aardse volk van God en bij een aardse eredienst paste 'een altaar van aarde', dat spreekt van eenvoud en nederigheid. Het Latijnse woord voor nederigheid (*humilitas*) is afgeleid van het woord voor aarde of grond (*humus*). Het altaar is de plek van ontmoeting tussen God en Zijn volk en wij moeten in de juiste houding, een gezindheid van *ootmoed* tot Hem naderen. Vandaar dit voorschrift voor een altaar van *aarde* om daarop brandoffers en vredeoffers te brengen, kleinvee en runderen (Ex. 20:24a). Het bloed van de offeranden moest aan de voet van het altaar worden uitgegoten.

Wij hebben als christenen ook een altaar, maar dat bevindt zich buiten de joodse legerplaats (Hebr. 13:10). Ons altaar is een Persóón, onze Heer Jezus Christus, door Wie wij slachtoffers van lof aan God mogen opofferen (Hebr. 13:15). Wanneer wij het altaar van *aarde* zien als een type van Hem, dan mogen wij denken aan Zijn nederige *mensheid*. Hij was 'de vrucht der aarde' (Jes. 4:2 SV); en Hij had gestalte noch luister dat wij Hem zouden hebben aangezien (Jes. 53:2). Het altaar van aarde stamt vermoedelijk uit de tijd van de aartsvaders, die op hun pleisterplaatsen telkens altaren bouwden. Abraham, Isaak, en Jakob waren altaarbouwers. Hier in Exodus 20 heeft het

‘altaar van aarde’ betrekking op de tijd dat het volk nog rondtrok in de woestijn en naar behoefte op bepaalde plaatsen altaren oprichtte.

Bij de invoering van de tabernakeldienst vinden wij nieuwe voorschriften, en wel ten aanzien van het koperen brandofferaltaar in de voorhof en het gouden reukofferaltaar in het heiligdom (Ex. 27:1-8; 30:1-6). Het *koper* wijst typologisch gezien op Christus’ kracht om het vuur van het oordeel te verdragen, het *goud* op Zijn Godheid en hemelse heerlijkheid.

Een voorbeeld van een altaar van aarde vinden wij ook in de geschiedenis van Naäman in 2 Koningen 5. Na zijn genezing nam de legeroverste van de koning van Aram ‘een last aarde’ mee uit het land Israël, omdat hij voortaan de waarachtige en levende God wilde dienen en geen brandoffer of slachtoffer meer wilde brengen aan andere goden (2 Kon. 5:17). Bij dit altaar van aarde kon hij steeds de naam van de God van Israël aanroepen.

Zoals gezegd, is het altaar de plaats van de ontmoeting met God. Dat wordt hier ook duidelijk gezegd: ‘Op elke plaats waar Ik Mijn naam doe gedenken, zal Ik tot u komen en u zegenen’ (Ex. 20:24b). Jahweh kiest Zelf de plaats uit, waar Hij gediend wil worden. Zijn naam en de gedachtenis daaraan zouden op die plek centraal staan. God kwam tot hen om (1) in hun midden geëerd en gediend te worden, en (2) hen te zegenen. De ontmoeting met Hem had zegenrijke gevolgen. Zijn *zegen* stond in verbinding met Zijn *naam*, die op de Israëlieten werd gelegd (vgl. Num. 6:22-27). Buiten Hem is er ook voor ons geen zegen te vinden!

Een altaar van stenen

Naast een altaar van *aarde* was er echter een tweede soort toegestaan, nl. een altaar van *ongehouwen steen*: ‘Indien gij echter een altaar van stenen voor Mij maakt, dan moogt gij het niet bouwen van gehouwen steen; wanneer gij dat met uw houweel bewerkt, ontwijdt gij het’ (Ex. 20:25). Onze eigen inspanningen maken ons niet aangenaam voor God; op die grondslag kunnen wij niet tot God naderen. Dat blijkt hier bij de altaardienst. De eredienst staat in het teken van eenvoud en mag niet het stempel van mensenwerk dragen.

In de geschiedenis van Israël is enkele malen sprake van zo’n altaar van onbehouwen stenen. Bij de intocht in Kanaän bouwde Jozua volgens het voorschrift van Mozes een altaar van stenen, die niet met ijzer waren bewerkt

(Deut. 27:4-8; Joz. 8:30-32). Merkwaardig is dat dit gebeurde op de berg Ebal, de berg van de vloek. Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden (Gal. 3:13). Zijn offer op het 'kruisaltaar' opende voor ons de weg tot zegen! In Richteren 6 en 13 is sprake van *rotsaltaren*. Later in de tijd van de koningen was het de profeet Elia, die op de berg Karmel *twaalf stenen* nam naar het getal van de stammen van Israël en met die (onbehouwen) stenen een altaar bouwde in de naam van de HERE (1 Kon. 18:31-32).

Iets vergelijkbaars gebeurde bij de tempelbouw. Het tempelhuis werd opgetrokken van steen, zonder dat er een hamer of beitel of enig ijzeren gereedschap werd gehoord (1 Kon. 6:7). Anders zou het huis zijn ontwijfd. Zo bouwt God nu Zijn huis van levende stenen, die alleen *Zijn* werk zijn (vgl. 1 Petr. 2:4-5). Wij zijn *Gods* maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die *God* tevoren heeft bereid (Ef. 2:10; Fil. 3:3,9).

Ten slotte was er het voorschrift dat men niet langs een trap naar Gods altaar mocht opklimmen, 'opdat daarop uw schaamte niet zichtbaar wordt' (Ex. 20:26). Dit was bedoeld als waarschuwing tegen de onzedelijke praktijken waarmee de dienst van de afgoden gepaard ging; dit mocht in de dienst van Jahweh niet voorkomen. Maar nog steeds is zelfverheerlijking en zelfverhoging niet op zijn plaats in onze eredienst. Laten wij dus God dienen op een Hem *welbehaaglijke* wijze met eerbied en ontzag, want onze God is een verterend vuur (Hebr. 12:28-29).

32. Het altaar als vrijplaats voor de doodslager

‘Wie iemand zo treft, dat hij sterft, zal zeker ter dood gebracht worden. Maar voor het geval, dat hij het er niet op toelegde, doch dat God het zijn hand deed overkomen, zal Ik u een plaats aanwijzen, waarheen hij kan vluchten. Doch wanneer iemand misdadig handelt tegen zijn naaste en hem met list doodt, dan zult gij hem van Mijn altaar weghalen, opdat hij sterft.’

Exodus 21:12-14

Exodus

De eerste vermelding van een vrijplaats voor de doodslager treffen wij al vrij vroeg in de Schrift aan. Ze maakt deel uit van de wetgeving op de Sinai. Hier wordt nog niet gesproken over een bepaald aantal steden die als vrijplaats zouden dienen in Israëls toekomstige erfdeel, maar wordt alleen *het altaar* genoemd als toevluchtsoord voor de doodslager. Het voorschrift van Exodus 21 is in heel algemene bewoordingen gesteld (‘een plaats’); en uit het verband blijkt dat we daarbij aan het brandofferaltaar moeten denken. Dat bevond zich in de voorhof van de tabernakel, de plaats waar God woonde bij Zijn volk.

Maar deze algemene beschrijving liet dus wel de mogelijkheid open voor een latere uitbreiding tot meerdere vrijplaatsen. Die uitbreiding zou ook noodzakelijk worden als het volk eenmaal in het land zou wonen, omdat de afstand tot het altaar van het centrale heiligdom te Jeruzalem dan in veel gevallen te groot zou zijn. De weg die de doodslager zou moeten afleggen om te ontkomen aan de wraak van de bloedwreker, zou te lang zijn en hij zou in direct levensgevaar komen (Deut. 19:6).

Het is treffend dat de doodslager een schuilplaats kon vinden bij het altaar, de plaats waar voortdurend offers werden gebracht voor de zonden van het volk.

Het was de plaats waar om zo te zeggen het doodvonnis over schuldige zondaars werd voltrokken aan *plaatsvervangende* offeranden. De vier horens van het altaar, het brandofferaltair in de voorhof van de tabernakel, spraken van de kracht van de verzoening die hier tot stand werd gebracht. Het genadeaanbod strekte zich uit in alle windrichtingen, en dat is nog steeds het geval met de blijde boodschap van Gods genade voor schuldige zondaars! Dit was dus met recht de plaats waar men veilig was voor het oordeel. Het was de plaats bij Gods woning, waar men kon pleiten op een volbracht verzoeningswerk. Aan de plaats bij het altaar werden bij Israëls aankomst in het Beloofde Land nog zes plaatsen (zes vrijsteden) toegevoegd, zodat we op een totaal van zeven wijkplaatsen komen waarheen de doodslager zijn toevlucht kon nemen.

Dat het altaar te Jeruzalem ook werkelijk benut is als vrijplaats blijkt alleen uit enkele gevallen die in 1 Koningen 1 en 2 worden genoemd. Nadat Adonia een vergeefse greep naar de macht had gedaan, vluchtte hij naar Gods heiligdom en greep de horens van het altaar. Voorlopig ging hij vrijuit, maar later werd hij toch ter dood gebracht, omdat hij opnieuw een complot tegen de wettige koning (Salomo) had gesmeed. Daarop vluchtte Joab, één van de samenzweerders, ook naar de tent des HEREN. De tempel was toen nog niet gebouwd, maar David had een tent gespannen voor de ark en daar bevond zich ook het brandofferaltair. Joab klemde zich vast aan de horens van het altaar, maar het was tevergeefs. Hij werd ter plaatse gedood vanwege het onschuldige bloed dat hij in het verleden had vergoten. Hij was een moordenaar, omdat hij met voorbedachten rade twee legeroversten (Abner en Amasa) om het leven had gebracht.

Terloops wijs ik erop dat het bij Adonia niet om een gebruikelijke kwestie van doodslag ging, maar om een opstand tegen de wettige koning. Toch vluchtte hij naar het altaar, precies zoals een doodslager dat zou doen. Hieruit kunnen wij opmaken dat de aantasting van het *gezag* van de door God gegeven koning gelijk stond aan een aanslag op zijn *persoon*! Dit is van belang voor de typologische uitleg van het onderwerp in verband met de Gemeente in de huidige tijd².

In 1 Koningen 2 is er eigenlijk ook nog een derde geval, waarbij Jeruzalem zélf als vrijstad fungeerde. Simi, die een blaam geworpen had op de gezalfde koning (David), was veilig zolang hij binnen de stadsmuren bleef. Maar zodra hij daarbuiten kwam, was hij een kind des doods.

2 Zie hiervoor mijn boek 'Veilig in de Vrijstad'.

Numeri

Aan het einde van het boek Numeri, dat de woestijnreis beschrijft, vinden wij uitvoerige aanwijzingen met betrekking tot de vrijsteden. Dit gebeurt met het oog op de intocht in het land Kanaän. De tocht door de woestijn, met Gods heiligdom in het midden, was bijna achter de rug. Nu dienden de Israëlieten zich voor te bereiden op de inbezitneming van het Beloofde Land.

Numeri 35 spreekt eerst in het algemeen over de steden die de Israëlieten ter bewoning aan de Levieten moesten geven. De stam van Levi ontving geen erfdeel in het land; de HERE Zelf was immers hun deel. Maar zij werden over het hele land verspreid om overal Gods wet aan het volk te kunnen onderwijzen. De Levieten kregen in totaal achtenveertig steden toegewezen, nl. de zes vrijsteden plus nog tweeënveertig andere steden, samen met de daarbij behorende weidegronden (Num. 35:1-8).

Dit beperkte landbezit was blijkbaar voldoende om te voorzien in hun behoeften; het herinnerde de Levieten eraan, dat hun eigenlijke erfdeel alle aardse bezittingen te boven ging. De grootte van de weidegronden lijkt op het eerste gezicht wat onduidelijk. In vers 4 is eerst sprake van duizend ellen, maar in vers 5 van tweeduizend ellen. De verklaring is mogelijk deze: in het eerste geval gaat het om de lengte gerekend vanaf de stadsmuur, in het tweede om de *totale* lengte van de weidegronden aan elke zijde van de stad (waarbij de lengte van de stad zelf niet is meegerekend).

Het vervolg van Numeri 35 bevat nadere voorschriften met betrekking tot de zes vrijsteden. Ze worden gesplitst in tweemaal drie, namelijk drie steden in het Overjordaanse en drie in Kanaän zelf: 'En de HERE sprak tot Mozes: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer gij over de Jordaan trekt naar het land Kanaän, dan zult gij u enige steden uitkiezen, die u tot vrijsteden zullen zijn, opdat daarheen de doodslager vluchte, die onopzettelijk iemand gedood heeft. En die steden zullen u tot een wijkplaats zijn tegen de bloedwreker, opdat de doodslager niet sterve, voordat hij voor de vergadering heeft terechtgestaan. En de steden die gij aanwijzen zult, zullen voor u zes vrijsteden zijn. Drie steden zult gij aanwijzen aan de overzijde van de Jordaan en drie steden zult gij aanwijzen in het land Kanaän' (Num. 35:9-14).

Na een uitvoerige behandeling van het verschil tussen doodslag mét en zònder voorbedachten rade (het eerste is móórd), vinden wij hier nog een interessante bepaling in verband met de verblijfsduur van de doodslager in de

vrijstad. Als gebleken is dat hij zonder opzet iemand had gedood, dan moest hij in de vrijstad blijven wonen 'tot de dood van de hogepriester, die men met de heilige olie gezalfd heeft (...) en na de dood van de hogepriester zal de doodslager naar het land zijner bezitting mogen terugkeren' (Num. 35:25,28). Na de wisseling van het hogepriesterschap kreeg de doodslager dus pas volledig gratie en mocht hij teruggaan naar zijn eigen erfdeel. Tot zolang gaf Gods genade hem een plaats in de vrijstad, zodat hij niet hoefde te vrezen voor zijn leven. Dit voorschrift is van belang voor de typologische en profetische betekenis van de vrijsteden. Wanneer Christus als Hogepriester naar de orde van Melchisedek verschijnt uit de hemel is er een definitief herstel van het volk Israël en het land dat hun is toegezegd.

Deuteronomium

In Deuteronomium 4 worden de drie vrijsteden in het Overjordaanse voor het eerst met name genoemd: 'Toen zonderde Mozes drie steden af aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, opdat een doodslager, die zijn naaste onvoorbedacht gedood had, zonder dat hij tevoren haat tegen hem koesterde, daarheen zou vluchten, zodat hij, wanneer hij naar een dezer steden was gevlucht, in het leven kon blijven' (Deut. 4:41-43). Het gaat om de volgende steden:

- (1) Beser in de woestijn, in het gebied der hoogvlakte, voor de Rubenieten,
- (2) Ramot in Gilead, voor de Gadieten, en
- (3) Golan in Basan, voor de Manassieten.

In Deuteronomium 19 is sprake van de drie vrijsteden in het land zélf. Hier zegt Mozes dat het grondgebied in drieën moest worden gedeeld, opdat de doodslager zo snel mogelijk één van deze steden zou kunnen bereiken en niet voortijdig door de bloedwreker zou worden omgebracht. In de vrijstad was hij voorlopig veilig, totdat zijn zaak was onderzocht. Wanneer bleek dat hij zijn naaste niet met boze opzet had gedood, dan mocht hij in de vrijstad blijven. Had hij hem echter met voorbedachten rade gedood, dan was het een geval van moord en moest hij hiervoor boeten met zijn eigen leven.

In dit hoofdstuk vinden wij nog een belangwekkend voorschrift, waaraan voor zover bekend nooit gevolg gegeven is: 'En wanneer de HERE, uw God, uw gebied vergroot zal hebben, zoals Hij uw vaders gezworen heeft, en u

het gehéle land gegeven zal hebben, waarvan Hij gezegd heeft, dat Hij het uw vaders zou geven, dan zult gij – wanneer gij heel dit gebod, dat ik u heden opleg, naarstig onderhoudt door de HERE, uw God, lief te hebben en altijd in Zijn wegen te wandelen – *nog drie steden* aan deze drie toevoegen, opdat geen onschuldig bloed vergoten worde in het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, en opdat geen bloedschuld op u kome' (Deut. 19:8-10).

De gebiedsuitbreiding die hier wordt genoemd, berustte op Gods beloften aan de aartsvaders. Aan Abraham was beloofd dat het land zich zou uitstrekken 'van de rivier van Egypte tot de grote rivier, de rivier de Eufraat' (Gen. 15:18). Deze omvang heeft het land slechts ten tijde van Salomo, de vredevorst, gehad (1 Kon. 4:21). De definitieve vervulling van deze belofte wacht nog tot de komst van de ware Vredevorst, Wiens heerschappij zich zal uitstrekken 'van zee tot zee, en van de Rivier tot de einden der aarde' (Zach. 9:9-10).

33. Mozes als middelaar van het oude verbond

‘Tot Mozes zei Hij: klim op tot de HERE, gij en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israëel en buigt u van verre neer. Maar Mozes alleen zal tot de HERE naderen, zij echter zullen niet naderen, en het volk zal niet met hem opklimmen.’

Exodus 24:1-2

Israël stond van verre

Bij de verbondssluiting in Exodus 24 lezen wij over de oudsten van het volk, die met Mozes opklimmen, dat zij de God van Israëel zagen (Ex. 24:10). In het volgende vers lezen wij de opmerkelijke woorden: ‘Zij aanschouwden God en zij aten en dronken’ (Ex. 24:11). Het eten en drinken van de vredeoffermaaltijd vond plaats in Gods tegenwoordigheid, voor Zijn aangezicht. God ontmoette Zijn volk later telkens bij de tabernakel, Zijn tentwoning in de woestijn. Evenzo hebben wij als christenen op onze pelgrimsreis door deze wereld telkens opnieuw een persoonlijke ontmoeting met God, terwijl wij genieten van de maaltijd die Hij voor ons heeft bereid. Er zijn naast de overeenkomsten echter ook grote karakteristieke verschillen tussen de oudtestamentische vredeoffermaaltijd en de nieuwtestamentische Avondmaalsviering, de maaltijd van de Heer.

Op de berg Sinai toonde God Zich in Zijn majesteit aan Zijn volk, dat Hij door Zijn machtige arm had verlost uit het land Egypte en op arendsvleugels gedragen en tot Zich had gebracht (Ex. 19:4). De verschijning van de heerlijkheid van God ging gepaard met donderslagen, bliksemstralen, zeer sterk bazuingeschal, rook en vuur (Ex. 19:16-20; 20:18; 24:17). Daarom konden de Israëlieten niet dicht bij God komen. Zij durfden dat niet en het was hun bovendien verboden

de berg te beklimmen. Daarom bleven zij al bevend onder aan de berg 'van verre staan' (Ex. 19:12v.; 20:18,21; 24:2).

Hoewel het volk dus – in uiterlijke en nationale zin – verlost en tot God gebracht was, kon het slechts in zeer beperkte mate een positie van nabijheid bij God innemen. De bediening van de wet ging weliswaar gepaard met de openbaring van Gods heerlijkheid (zie 2 Kor. 3), maar het was naar haar aard toch een bediening van *dood* en van *oordeel*. Het volk Israël, dat zichzelf bij de Sinai onder de wet plaatste en zichzelf verplichtte om alles te doen wat de Eeuwige gebod, kwam onder de vloek van de wet, onder het doodsoordeel. Wij zien dan ook dat de mens onder het oude verbond niet vrij tot God kon naderen; de toegang was afgesloten. God woonde in donkerheid, verborgen in het heiligdom. Zijn Vaderhart bleef onbekend tot de komst van Zijn Zoon Jezus Christus, die de Vader aan ons heeft verklaard in de volheid van Zijn genade en liefde en waarheid (Joh. 1:14,18). Slechts door de komst van Christus en Zijn volbrachte werk op het kruis van Golgota is het mogelijk geworden met een rein en vrij geweten tot God te naderen, Hem als Vader te aanbidden en met vrijmoedigheid door het voorhangsel heen binnen te treden in het heilige der heiligen (Joh. 4:23-24; Hebr. 10:19vv.).

De bijzondere positie van Mozes

Hoewel het in Gods hart was om de Israëlieten te zegenen en hen als een koninkrijk van priesters en een heilig volk in Zijn nabijheid te hebben, konden zij die positie dus maar zeer ten dele innemen. Het volk als geheel stond van verre. Sommigen van hen mochten dichter bij God komen dan de anderen. Er was een aparte klasse van priesters die tot de Eeuwige naderden, maar zelfs zij mochten in Exodus 19 de berg Sinai niet beklimmen. In Exodus 24 wordt er een uitzondering gemaakt voor de priester Aäron en zijn beide zonen Nadab en Abihu, die later om het leven kwamen toen zij vreemd vuur voor het aangezicht van God brachten (Lev. 10). Zij mochten met Mozes en zeventig van de oudsten van Israël opklimmen tot de HERE (Ex. 24:1,9). Maar volgens het voorschrift dat eraan werd toegevoegd, moesten zij zich van verre voor Hem neerbuigen.

In feite mocht alleen Mozes echt tot God naderen, tot Hem opklimmen en met Hem spreken (Ex. 24:2,12). Wij lezen zelfs dat Mozes, na zes dagen wachten, de wolk waarin God woonde inging (Ex. 24:18). Het is frappant dat dit ook in het Nieuwe Testament zijn positie is bij de verheerlijking op de berg. Wij

lezen daar namelijk: '(...) toen zij de wolk ingingen' (Luc. 9:34). Mozes mocht als enige heel dicht bij God komen en in Zijn tegenwoordigheid verkeren. Zelfs na de afgoderij rondom het gouden kalf was dit het geval. Wanneer Mozes de tent der samenkomst inging buiten de legerplaats, daalde de wolkkolom neer en bleef staan aan de ingang van de tent. En de Eeuwige sprak dan met Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend (Ex. 33:11). Zo was het later ook in de tabernakel. De wolk rustte daarop, en zodra Mozes de tent binnenging om met God te spreken, hoorde hij Gods stem die tot hem sprak van boven het verzoendeksel (Num. 7:89; 12:5vv.).

Daarom zien wij in Mozes een mooi type van de christelijke positie. Christenen zijn op grond van het volbrachte werk van Christus werkelijk tot God gebracht (1 Petr. 3:18). God heeft ons geroepen tot Zijn wonderbaar licht, en Hij spreekt tot ons door Zijn Woord en Zijn Geest. Wij mogen contact met Hem hebben en als een heilig priesterdom tot Hem naderen (1 Petr. 2:5,9). Méér nog dan Mozes mogen wij de lichtglans van Gods heerlijkheid, die nu ten volle geopenbaard is in het aangezicht van Jezus Christus, weerkaatsen en weerspiegelen (Ex. 34:29vv.; 2 Kor. 3:12vv.; 4:6).

Drie kenmerkende posities

Zo zien wij in Exodus 24 dus drie verschillende niveaus waarop mensen zich in relatie tot God bevinden, drie kenmerkende posities:

(1) Het volk stond op een afstand van God onder aan de berg (vs. 4), waar de verbondssluiting plaatsvond. Deze positie is typerend voor Israël in zijn geheel als geplaatst onder de wet. Als zodanig stond het van verre en lag het onder de vloek, het oordeel van de dood; het leerde God kennen als een verterend vuur (vs. 17).

(2) Een select gezelschap van vertegenwoordigers van Israël klom op tot God (vs. 9). Op een wat hoger niveau aangekomen aanschouwden zij God op Zijn troon (vgl. Ezech. 1:26), en hielden maaltijd voor Zijn aangezicht. Deze positie kon alleen worden ingenomen door een uitverkoren deel van de natie, dat God hoofdzakelijk kende als de rechtvaardige Koning.

(3) Mozes klom nog hoger op tot God, samen met zijn dienaar Jozua, en ging als enige op de top van de berg de wolk van Gods tegenwoordigheid binnen (vs. 12vv.; vgl. Ex. 32:17). Alleen de middelaar van het volk verwierf dus meer

intieme kennis van God. Dit laatste benadert het dichtst de positie van de christen zoals die onder de genade geldt. Het contrast van dit hoofdstuk met de christelijke positie is overigens wel duidelijk. De gelovige staat nu niet meer op een (grotere of kleinere) afstand van God, maar hij is nabij gekomen door het bloed van Christus. Hij kent Hem niet slechts als de Allerhoogste op Zijn troon, maar hij heeft de toegang tot de Vader en mag rusten aan het Vaderhart (Ef. 1:3vv.; 2:13vv.).

Lessen voor ons als christenen

Toch zien wij in de gebeurtenissen van dit hoofdstuk wel *beelden* van onze voorrechten als christenen. In de eerste plaats zien wij dat God in relatie trad met Zijn volk. Hij maakte hun Zijn gedachten bekend en sloot een verbond met hen, dat door bloed bekrachtigd werd. Evenzo zijn wij tot God gebracht door de dood van Christus, door het bloed van het nieuwe verbond. Dit brengt ons niet onder de vloek van de wet, maar het is de grondslag van geheel nieuwe betrekkingen met God. Bij de Avondmaalsviering, het hart van de christelijke eredienst, worden wij telkens weer daarbij bepaald (1 Kor. 11:23-26).

Hier in Exodus 24 vond aan de voet van de berg overigens óók een eredienst plaats, rondom een altaar dat was gebouwd met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël. Hierop werden brandoffers en vredeoffers geofferd (Ex. 24:4-5). De parallel met onze eredienst is duidelijk aanwezig, en wel om de volgende redenen: (1) als christenen hebben wij ook een 'altaar', dat het middelpunt is van het héle volk van God, namelijk de Persoon van Christus; (2) door Hem mogen wij geestelijke offeranden, lett. 'slachtoffers van lof' opofferen aan God (Hebr. 13:10,15).

De overeenkomst wordt nog iets duidelijker in de verzen 10 en 11, waar de vooraanstaanden van Israël een ontmoeting met God hadden en aten en dronken voor Zijn aangezicht. Wij kunnen dit zeker in verbinding brengen met de Avondmaalsviering en de christelijke eredienst. Het is een groot voorrecht tot God te mogen naderen en een gemeenschapsmaaltijd te hebben in Zijn tegenwoordigheid. Evenals de oudsten van Israël zullen wij met gepaste eerbied dichterbij komen en ons diep voor Hem neerbuigen. Zij aanschouwden God, zij ontmoetten Hem en bleven in leven. Zij konden voor Hem bestaan en in rust en vrede maaltijd houden. Zij aten, vermoedelijk van het vlees van de vredeoffers, en zij dronken van de wijn van de bijbehorende plengoffers (Ex. 24:5).

Is dit geen prachtig beeld van de Avondmaalsviering, waarbij wij eten en drinken in de tegenwoordigheid van onze God en Vader en onze Heer en Heiland? Wij mogen vol eerbied naderen en bij de tekenen van brood en wijn denken aan de waarde van het Offer en de Persoon van Christus. Zo vindt er een gemeenschapsmaaltijd met een verheven karakter plaats. Wij zijn gasten aan de maaltijd die door onze hemelse Gastheer is aangericht, en Hij maakt Zichzelf aan ons bekend 'in het breken van het brood' (Luc. 24:35). In vrede en rust en met harten vol aanbidding verkeren wij in Zijn nabijheid. Is het geen bijzonder voorrecht om op deze wijze 'voor het aangezicht van God maaltijd te houden' (Ex. 18:12)? Ik citeer dit vers omdat het zinspeelt op een soortgelijke vredeoffermaaltijd. Bij de maaltijd in Exodus 24 zagen en aanschouwden de oudsten van het volk de God van Israël. Evenzo mogen wij God ontmoeten in onze eredienst, wanneer wij samenkomen rondom onze Heer en Heiland en onder de indruk komen van Gods heerlijkheid, die Hij nu ten volle heeft onthuld in Zijn geliefde Zoon.

De oudsten aanschouwden God op Zijn troon. Eigenlijk zagen zij niet veel meer dan (het fundament van) de troon zelf van hemelsblauwe lazuursteen. De profeet Ezechiël gaat verder en beschrijft de Gedaante op de troon (zie Ezech. 1:26vv). Kortom, de oudsten van Israël zagen God als de God van de hemel, in alle klaarheid en helderheid (Ex. 24:10). Dit herinnert aan de woorden van Johannes: 'God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis' (1 Joh. 1:5).

De oudsten van Israël hadden te maken met God in Zijn rechtvaardige en heilige regering ten aanzien van Zijn volk. Hoewel zij telkens ook Gods goedheid en genade konden opmerken in Zijn wegen met Zijn volk, moesten de woorden 'God is liefde' voor hen nog verborgen blijven (1 Joh. 4:8,16). God kon Zichzelf pas volkomen openbaren in Zijn Zoon. Wij staan als christenen nu *oog in oog* met de heerlijkheid van God, zoals die te zien is in het aangezicht, d.i. in de *Persoon* van Christus (2 Kor. 3:18; 4:6).

Mozes zelf mocht nog dichterbij komen en van aangezicht tot aangezicht met God spreken. Numeri 12:8 zegt van deze bijzondere relatie: 'Van mond tot mond spreek Ik met hem, duidelijk en niet in raadselen, maar hij aanschouwt de gestalte des HEREN'. Maar hoe bevoorrecht Mozes ook was, zelfs voor hem bleef God tot op zekere hoogte nog verborgen. Want het aanschouwen van de gestalte des HEREN hield niet in dat hij Hem bij wijze van spreken recht in de ogen kon zien. Dit blijkt uit de bekende passage in Exodus 33, waarin Mozes vroeg de heerlijkheid des HEREN te mogen zien. Het antwoord op die vraag

luidde: 'Gij zult Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven' (Ex. 33:20). Vervolgens werd het hem echter toegestaan de HERE van achteren te zien, nádat Hij voorbijgegaan was.

De positie van Mozes als middelaar van het oude verbond, kwam qua intimiteit in het heiligdom en vertrouwelijke omgang met God wel heel dicht bij de christelijke positie. God kan slechts gekend en gezien worden in de mate waarin het Hem behaagt Zichzelf aan ons te openbaren. Het is een onuitsprekelijk voorrecht dat God nu in Christus ís binnengetreden in deze wereld en in genade aan ons ís voorbijgegaan. Wij mogen nu wél Zijn aangezicht zien, echter uitsluitend in Christus – in Wie Gods volheid lichamelijk woont (Kol. 1:19; 2:9). Want het blijft waar dat God als de enige Heerser een ontoegankelijk licht bewoont en dat geen mens Hem gezien heeft of zien kan (1 Tim. 6:15-16). Voor ons als christenen geldt echter: 'Maar wij zien Jezus' (Hebr. 2:9). Dat kenmerkt onze positie en geeft duidelijk aan wat onze voorrechten zijn. En in Christus zien wij ook de Vader, vol van genade en waarheid (Joh. 1:18; 14:6vv.).

34. De heffing voor de bouw van de tabernakel

‘De HERE sprak tot Mozes: Zeg tot de Israëlieten, dat zij voor Mij een heffing inzamelen; van iedere man, wiens hart hem dringt, zult gij voor Mij een heffing inzamelen.’

Exodus 25:1-9; 35:4-29

(1) De heffing

De heffing voor de tabernakel was een hefoffer, een soort vrijwillige ‘belasting’, om de bouw van Gods tent in de woestijn mogelijk te kunnen maken (vgl. Ex. 35:4-29; 39:32-43; Lev. 7:14,32).

(2) Het doel

Het grote doel van de bouw van het draagbare heiligdom komt tot uitdrukking in de woorden ‘voor Mij’, d.i. voor de HERE Zelf (Ex. 25:2). In vers 8 lezen wij: ‘zij zullen *Mij* een heiligdom maken.’ God wil wonen bij de mensen, maar Hij kan alleen wonen bij een verlost volk (Ex. 19:4-5; 1 Petr. 2:3-5; 3:18). Ik zal in hun midden *wonen* en *wandelen*. Dat is steeds het grote doel dat God heeft gehad met de mens, zoals wij achtereenvolgens zien in de geschiedenis van Israël en in die van de Gemeente (vgl. Ex. 29:45-46; Deut. 12-16; Matt. 18:20; 2 Kor. 6:14-18). Op de nieuwe aarde zal het voornemen van God om te wonen bij de mensen, definitief in vervulling gaan (Openb. 21:3).

(3) Vrijwillig geven

Het geven van onze offers aan God dient plaats te hebben met een *gewillig* hart (Ex. 25:2). Vgl. Paulus' opwekking tot offervaardigheid; het hoogste motief hiertoe is wat God Zelf heeft gedaan in de gave van Zijn Zoon: 'God zij dank voor *Zijn* onuitsprekelijke gave' (2 Kor. 8 en 9).

(4) Voorbeeld op de berg

De tabernakel werd gemaakt volgens het voorbeeld dat aan Mozes werd getoond op de berg, om zo te zeggen volgens het *hemels* model (vs. 9). Vgl. Ex. 25:40 en Hebrëeën 8:5. De tabernakel is een drievoudig *type*, een beeld van:

- (a) Gods woning in de schepping. De voorhof is de heilige plaats op aarde, waar God Zijn volk ontmoet. Het heilige is een beeld van de hemelse gewesten. Het heilige der heiligen is een beeld van de hemel der hemelen (1 Kon. 8:27), de *derde* hemel (2 Kor. 12:2).
- (b) Het stoffelijke lichaam van Christus Zelf als Gods 'tempelhuis' op aarde (vgl. Joh. 2:19-22).
- (c) de Gemeente van de levende God, het huis van God op aarde in de tijd van Christus' verwerping: zij is de getuige, pilaar en grondslag van de waarheid (1 Tim. 3:15).

(5) De betekenis van de materialen

Edele metalen

Het *goud* is een beeld van de goddelijke heerlijkheid, of de goddelijke natuur van Christus. Het *zilver* is de prijs van de verzoening (Ex. 30:16). Het *koper* spreekt van goddelijke gerechtigheid, die het oordeel kan doorstaan (vgl. Num. 16:36-40).

Stoffen

Het *blauwpurper* of *hemelsblauw* spreekt van Christus, de Mens uit de hemel (Johannes). Het *roodpurper* getuigt van de universele heerlijkheid van de Zoon des mensen, de Heer der HEREN en de Koning der koningen (Lucas). Het *scharlaken* symboliseert de heerlijkheid van Christus speciaal als de Koning

van Israël (Matteüs). In dit evangelie draagt Hij een scharlaken koningsmantel (Matt. 27:28). Het *fijne linnen* stelt Hem voor als de reine en rechtvaardige Dienstknecht (Marcus). Vergelijk het 'fijne linnen', de gerechtigheden van de heiligen (Openb. 19:8). Het *geitenhaar* toont ons Christus als de grote Profeet, die leefde in volmaakte afzondering van het kwaad, die gescheiden was van elke zonde (vgl. Zach. 13:4).

Huiden en hout

De roodgeverfde *ramsvellen* spreken van toewijding tot in de dood. De ram was het inwijdingsoffer voor de priesters (Ex. 29:26). De *tachasvellen* (of: dassenvellen) waren bestendig tegen de invloed van weer en wind (vgl. Jes. 53:2; Ef. 4:14). Het *acaciahout* is het symbool van de mensheid van Christus, maar ook van onszelf als nieuwe mensen in Hem; het was de vrucht der aarde (Jes. 4:2; 11:1; 53:2).

Olie en specerijen

De *olie* voor het licht in de zevenarmige kandelaar is een beeld van de Heilige Geest en Zijn werking om het licht van God te verspreiden in het heiligdom. De *specerijen* voor de zalfolie (om de priesters, de tabernakel etc. te kunnen zalven) spreken van de persoonlijke heerlijkheden van Christus, die werkzaam zijn in de Gemeente door de zalving met de Geest. De specerijen voor het welriekend reukwerk duiden ook hierop; dit dient voor de instandhouding van de 'reukofferdienst', de dienst van de gebeden en de aanbidding.

Edelstenen

Er waren kostbare chrysopraasstenen en vulstenen nodig voor de efod en voor het borstschild (vgl. Ex. 28:9vv). Twee chrysopraasstenen op de schouders van de hogepriester, met de tweemaal zes namen van de twaalf stammen. Het borstschild met de viermaal drie namen van de twaalf stammen. Geestelijke betekenis: Christus draagt ons op Zijn sterke schouders en op Zijn liefdevolle hart. Wij zijn kostbare edelstenen: Gods heerlijkheid wordt reeds nu in beginsel, maar straks in volmaaktheid, in ons weerkaatst (vgl. Openb. 21:18vv.).

35. De ark van het verbond en haar onderdelen

‘Zij moeten dan een ark van acaciahout maken (...) En Ik zal dáár met u samenkomen en van het verzoendeksel af, tussen de beide cherubs op de ark der getuigenis, over alles met u spreken wat Ik u voor de Israëlieten gebieden zal.’

Exodus 25:10-22; 37:1-9; 40:20-21

De ark als type van Christus

De ark was *de troon van God*. De ark was het éérste en voornaamste voorwerp van de tentwoning dat in het boek Exodus wordt beschreven, nog vóórdat de woning zelf aan de orde wordt gesteld. De ark was een houten kist van *acaciahout*, van binnen en van buiten overtrokken *met louter goud*. De maten waren 2 1/2 el lang, 1 1/2 el breed, en 1 1/2 el hoog. Het brandofferaltaar had dubbele maten in vergelijking hiermee en het was vierkant: 5 bij 5 el, en 3 el hoog. Het netwerk van het brandofferaltaar (een rooster?) op halve hoogte (Ex. 27:5), bevond zich dus op dezelfde hoogte als het verzoendeksel!

De ark diende als *bewaarplaats* voor de twee stenen tafels met de Tien Woorden, de ‘getuigenis’ genoemd (Ex. 25:16,21), of de ‘tafelen der getuigenis’ (Ex. 32:15,16). De wet getuigde van Gods rechtvaardige eisen ten aanzien van de mens, die als zondaar totaal onbekwaam was om door zijn eigen inspanningen daaraan te beantwoorden. Een andere benaming was ‘de tafelen van het verbond’ (Deut. 9:9vv.). Wanneer heeft Mozes ze in de ark gelegd (vgl. Ex. 40:20 en Deut. 10:1-5)? De ark zelf wordt zowel de ‘ark der getuigenis’ als de ‘ark des verbonds’ genoemd.

Voor de typologische toepassing zie psalm 40:9 en Hebréeën 10:5-7. ‘Uw wet is in Mijn binnenste’: alleen Christus, de Heilige en Rechtvaardige, kon

aan de rechtvaardige eis van de wet voldoen. Door Zijn dood heeft Hij plaatsvervangend voor zondaars de vloek van de wet gedragen, die immers de dood van de zondaar eiste. Hij is God en Mens in één Persoon (vgl. het goud + hout van de ark). Zie echter ook Romeinen 8:4 en 2 Korintiërs 3: de wet, ja, Christus Zelf, wordt in deze bedeling in het hart van de gelovige geschreven. Nu dus geen stenen tafelen meer, maar vlezen tafelen van het hart. Onder het nieuwe verbond straks ook voor Israël (Jer. 31 en Hebr. 8).

Bij de inwijding van de tempel van Salomo wordt opgemerkt dat er niets in de ark was dan alleen de twee stenen tafelen die Mozes op Horeb erin gelegd had (1 Kon. 8:9). In het komende Vrederijk is de wet nog steeds het richtsnoer, maar er is dan geen verborgen manna (Ex. 16:34; Hebr. 9:4), of bloeiende staf van Aäron meer (Num. 17:10; Hebr. 9:4). Dat wil zeggen: dan is er géén geloofskennis aangaande een hemelse Christus, die verborgen is in het heiligdom, zoals in onze bedeling.

Een gouden *omlijsting* op de ark (Ex. 25:11, kennelijk om het verzoendeksel te omsluiten. En bovendien *vier ringen* aan beide zijwanden, en *twee draagstokken* die niet mochten worden verwijderd tijdens de woestijnreis (Ex. 25:12-15). Bij de plaatsing in de tempel werden de draagbomen uitgeschoven (1 Kon. 8:8). De rustplaats was toen eindelijk bereikt.

Getuigenis (d.i. de wet) en *verzoendeksel* worden in Exodus 25:16-17 aan elkaar gekoppeld. De wet maakt *zonde* openbaar en daarmee ook de noodzaak van *verzoening*. De eisen van de wet werden 'bedekt' door het gouden verzoendeksel en het daarop gesprengde bloed (Lev. 16 en Hebr. 9 en 10). Het verzoendeksel bedekte de ark volledig. In de beschrijving valt alle nadruk op de twee cherubs van goud (Ex. 25:18-20), in Hebr. 9:5 'cherubs der heerlijkheid' genoemd (zie ook de cherubs in Openbaring 4). Deze wezens vormden één geheel met het verzoendeksel, geplaatst op de beide einden daarvan. Ze bedekten het verzoendeksel met hun vleugels en keken ook naar het verzoendeksel (vgl. 1 Petr. 1:12 '(...) dingen waarin engelen begerig zijn een blik te werpen').

De ark diende als *ontmoetingsplaats* voor Mozes, de wetgever, met de HERE God (Ex. 25:22). Voor ons als christenen is er nu de hemelse 'genadetron', met vrije toegang voor de ware aanbidders (Rom. 3:25; Hebr. 4:16; 9:5; 10:19vv.).

36. De betekenis van het hemelsblauw in de tabernakeldienst

‘Gij zult het opperkleed van de efod geheel van blauwpurper maken.’

Exodus 28:31

‘Bij het opbreken van de legerplaats zullen Aäron en zijn zonen naar binnen gaan en het bedekkend voorhangsel afnemen, en daarmee de ark der getuigenis bedekken; daarover zullen zij een bedekking van tachasvel leggen, en daarover een kleed, geheel van blauwpurper, spreiden en de draagstokken aanbrenge[n].’

Numeri 4:5-6

‘De HERE nu zei tot Mozes: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen, dat zij zich gedenkkwasten maken aan de hoeken van hun kleren, van geslacht tot geslacht, en dat zij in de gedenkkwasten aan de hoeken een blauwpurperen draad verwerken.’

Numeri 15:37-38

Een hemelse Heer en Hogepriester

Blauw is de kleur van de hemel, en van de troon van God (Ex. 24:10); deze kleur was onafscheidelijk verbonden met de tabernakeldienst. Het blauwpurper of hemelsblauw (SV) domineerde (1) in de kleding van de hogepriester, en (2) bij het transport van de ark van het verbond onderscheidde het blauwpurperen dekkleed de troon van God van de overige heilige voorwerpen die door de Levieten werden gedragen tijdens de reis door de woestijn. Bovendien speelde deze kleur (3) ook een rol bij de kleding van de gewone Israëliet: in de gedenkkwasten aan de hoeken van hun kleren was een blauwpurperen draad verwerkt.

De tabernakeldienst was een zinnebeeld en schaduw van de hemelse dingen (Hebr. 8:5). De kern van de brief aan de Hebreëën is dat wij als christenen een *hemelse* Hogepriester hebben, die dienst doet in het *hemelse* heiligdom, ‘de ware tabernakel, die de Heer heeft opgericht, niet een mens’ (Hebr. 8:1-2). Het is treffend dat de kleur van de hemel zo dominant aanwezig was in de oudtestamentische eredienst, die een beeld vormde van de nieuwe en hemelse dingen die nu hun intrede hebben gedaan met de komst van Christus, Zijn verheerlijking in de hemel, en de uitstorting van de Heilige Geest hier op aarde.

In de kleding van de hogepriester was het blauwpurper of hemelsblauw nadrukkelijk aanwezig, met name in het opperkleed van de efod, dat geheel van blauwpurper was vervaardigd. Maar ook in de efod zelf was het verwerkt, in de gordel aan de efod en in het borstschild der beslissing. Het borstschild was bovendien met een blauwpurperen snoer vastgebonden op de efod, en de gouden plaat was met een blauwpurperen snoer bevestigd aan de voorkant van de tulband die Aäron op zijn voorhoofd droeg. Op de zomen van het blauwe opperkleed dat de hogepriester droeg, waren ook nog granaatappels in blauwpurper gezet (Ex. 28). Dit alles bepaalt ons bij het feit dat wij een hemelse Hogepriester hebben, die altijd daarboven leeft om voor ons te bidden en te pleiten (Hebr. 7:25).

Het is goed te weten dat wij een Heer in de hemel hebben, maar wij dragen het getuigenis aangaande Zijn Persoon en Zijn werk ook met ons mee op onze reis door dit leven. Wij doen in dit opzicht hetzelfde als de Leviëten, die de ark op hun schouders droegen tijdens de woestijnreis. De tent der samenkomst en de ark van het verbond vormden het middelpunt van de legerplaats van de Israëliëten. Christus is met ons alle dagen, en Hij is ook *in het midden* van de Zijnen, die in Zijn naam vergaderd zijn (Matt. 18:20; 28:20). Wij mogen Zijn naam met ons meedragen, terwijl wij op weg zijn naar een beter, dat is een hemels vaderland. Bij de roeping van Saulus zei de Heer tegen Ananias: ‘Ga, want deze is Mij een uitverkoren vat om Mijn naam te dragen zowel voor volken als koningen en zonen van Israël’ (Hand. 9:15). Draagt u de naam van Jezus met u mee? Getuigt u van Hem? Verkondigt u Zijn deugden, Zijn heerlijkheden? Spreekt u over uw Heer in de hemel, die door Zijn Geest ook in ons woont? Wij zien dit in type, zoals gezegd, bij het transport van de ark door de woestijn. Het buitenste dekkleed van de overige heilige voorwerpen was steeds een bedekking van tachasvel, dat goed bestand was tegen de invloeden van weer en wind. Maar bij de ark der getuigenis was het een kleed, geheel

van *blauwpurper* gemaakt (Num. 4:6). Christus is uniek, Zijn naam is uniek. Er is ook onder de hemel geen andere naam aan de mensen gegeven, waardoor wij behouden moeten worden (Hand. 4:12).

In de verplichting voor de Israëlieten om gedenkkwasten aan hun kleren te maken, waarin een blauwpurperen draad was verwerkt (Num. 15:38), zien wij nog een ander aspect van de christelijke levenswandel. De kleding spreekt van onze levensopenbaring, van onze handel en wandel. Is daarin iets zichtbaar van de hemel, van de hemelse dingen die aan ons zijn toevertrouwd? Wij kunnen ook denken aan het kostbare Woord van God, dat wij met ons meedragen als christenen. Kan dat inderdaad zijn stempel drukken op ons leven, zodat wijzelf maar ook anderen telkens weer bepaald worden bij onze hemelse roeping en bij onze hemelse toekomst? Is er die hemelsblauwe draad in ons leven?

37. Kiezen voor de HERE

'Wie is voor de HERE? Laat hij tot mij komen.'

Exodus 32:26

Een belangrijke vraag

Als je op een kruispunt in je leven komt, moet je een keuze maken. Dat is in tal van situaties best wel moeilijk. Maar uiteindelijk gaat het in ons leven om de keuze *voor* of *tegen* God, *voor* of *tegen* Christus. Dat is ten diepste de vraag waarom alles draait. Wij zien een illustratie daarvan in de geschiedenis van Israël na de uittocht uit Egypte. Bij de Sinai kreeg het volk door de bemiddeling van Mozes Gods wetten te horen. Maar wilden de Israëlieten echt de HERE God dienen, of hielden ze toch nog vast aan de afgoden van Egypte, het land waaruit ze waren verlost? Op die keus kwam het aan bij de Sinai. Wie was er echt voor de HERE? Wie had een hart dat aan Hem was toegewijd? Dat was de vraag van Mozes, toen hij van de berg was neergedaald samen met zijn dienaar Jozua. Jozua zou het volk later ook weer voor de keus plaatsen: *'Vreest dan de HERE en dient Hem oprecht en getrouw (...) Kiest dan heden wie u dienen zult'* (Joz. 24:14-15).

Helaas heeft het volk in zijn geheel *niet* voor Mozes gekozen, de middelaar tussen God en de Israëlieten, en voor de HERE die hen uit Egypte had geleid. Door middel van de dienst rondom het gouden kalf maakten ze de keus voor een *afgod*, voor het *heidendom* dat ze vanuit de slavernij in Egypte uit eigen ervaring zo goed kenden. Ze keerden de ware en levende God de rug toe! *'Maak ons goden, die vóór ons uitgaan'* (Ex. 32:1). Liever een afgod die voldoet aan je eigen wensen en begeerten, dan de ware God, de Schepper en Verlosser! Liever een namaakgod, waarmee je plezier kunt hebben! En Mozes, die man daar boven op de berg, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd – wij weten niet wat er van hem geworden is. Dat was de taal van het volk bij de berg Sinai.

Zo kan men de ware God snel vergeten en Hem de rug toekeren. Zo kunnen wij Jezus Christus, de Man in de hemel, die ons wil leiden door Zijn Woord en door Zijn Geest, ook gemakkelijk uit het oog verliezen. Dat is helaas ook gebeurd in de geschiedenis van het christendom, doordat men aardgericht is gaan denken en handelen en het hemelse Hoofd uit het oog heeft verloren.

Later in de geschiedenis van Gods volk zou die vraag *opnieuw* klinken: 'Wie is voor de HERE?' Wie wil *Hem* dienen en de afgoden verlaten? Ze zou worden gesteld door de profeet Elia, de man die het volk terugbracht tot de dienst van de ware en levende God (vgl. Mal. 4). En het volk moest het wel toegeven, toen het vuur van God neerdaalde uit de hemel: '*De HERE, die is God! De HERE, die is God!*' (1 Kon. 18:39). De keus voor de ware en levende God en voor de Christus der Schriften, is nog steeds relevant.

Een belangrijke opdracht

Als wij de goede keus maken, heeft dat uiteraard *consequenties*. Op de vraag van Mozes volgde zijn opdracht: 'Kom hierheen, kom bij *mij!*' Nieuwtestamentisch gezien is er natuurlijk maar één Persoon die dat tegen ons kan zeggen, en wel onze Heer Jezus Christus. Mozes is echter een beeld, een type van Hem. Wij lezen dan verder in Exodus 32 dat al de Levieten zich tot hem verzamelden en dat zij het zwaard moesten hanteren om de afgodendienaars in de legerplaats te oordelen en om te brengen. Christus is het ware Middelpunt van degenen die Hem toebehoren. Wij moeten eerst tot Hem komen, om door Hem geleerd te worden en vervolgens het zwaard van de Geest, dat is het Woord van God, te gaan hanteren in de geestelijke strijd (Ef. 6). Zijn wij goede soldaten van Hem (2 Tim. 2:3)?

Van het komen tot Christus vinden wij drie duidelijke voorbeelden in het evangelie van Matteüs:

- (1) Christus roept ons als *zondaars* tot Zich, om ons in de eerste plaats vrede met God te schenken: 'Komt tot Mij, *allen* die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven' (Matt. 11:28).
- (2) Hij roept ons ook *individueel* tot Zich, om zoals Petrus op de woelige wateren van de omstandigheden die ons omringen geheel door het geloof te leren wandelen en dichterbij Hem te komen (Matt. 14:28-30).

- (3) Hij roept ons als gelovigen ook *samen* tot Zich, om vergaderd te zijn in Zijn naam en de Vader eendrachtig aan te roepen in Zijn naam (Matt. 18:18-20).

Christus is *steeds* het Middelpunt van Gods kinderen! Laten wij groeien in het geloof en deze drie opdrachten van de Heer in praktijk brengen.

38. Bij Mij is een plaats

'De HERE zei: Zie, bij Mij is een plaats, waar gij op de rots kunt staan; wanneer Mijn heerlijkheid voorbijgaat, zal Ik u in de rotsholte zetten en u met Mijn hand bedekken, totdat Ik ben voorbijgegaan. Dan zal Ik Mijn hand wegnemen en gij zult Mij van achteren zien, maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden.'

Exodus 33:21-23

Geen plaats?

Er was geen plaats in de herberg voor Jozef en Maria, toen de Heiland werd geboren. Wij leven in een tijd waarin de mensen ook steeds minder plaats voor elkaar schijnen te hebben: voor kinderen is vaak geen plaats in onze 'overbevolkte wereld', jongeren vinden soms moeilijk een plaats in het maatschappelijk bestel en voor een toenemend aantal ouderen wordt het ook niet gemakkelijker om acceptatie te krijgen in de samenleving. Hoewel dit niet zo zou moeten zijn, ondergaan wij als gelovigen ook de negatieve invloed van deze ontwikkelingen. Daarom is het nodig dat wij onszelf afvragen of wij werkelijk tijd en plaats in ons leven inruimen voor onze medegelovigen, of wij elkaar aanvaarden zoals Christus ook óns heeft aanvaard tot heerlijkheid van God (Rom. 15:7).

Het is in elk geval een geweldige zekerheid te mogen weten dat God *altijd* een plaats voor ons heeft, een plaats van volkomen veiligheid en geborgenheid. Bij Hem is een plaats van zekerheid en rust, een plaats van beschutting voor gevaren, een plek waar wij veilig zijn voor het oordeel. Van nature kennen wij die plaats bij God niet, omdat wij Hem de rug hebben toegekeerd en van Hem zijn afgeweken. Onze verduisterde ogen moeten daarvoor opengaan. Wij moeten deze plaats dus leren zien en dat kan alleen met het oog van het geloof. God zegt hier dan ook tegen Mozes: *'Zie, bij Mij is een plaats, waar gij op de*

rots kunt staan'. Om deze plaats te gaan zien, moeten de ogen van ons hart worden verlicht (vgl. Ef. 1:18; 4:18). Gods licht, de lichtglans van het evangelie moet ons bestralen, opdat wij begrijpen wat God voor zondaars heeft gedaan om hen te redden en hen in Zijn nabijheid te brengen.

Een plaats op de Rots

Het is wonderlijk dat God Zélf een plaats van veiligheid heeft bereid voor mensenkinderen die dat niet waard waren. Wij waren kinderen van de toorn en wij moesten voor altijd worden verwijderd uit Gods heilige tegenwoordigheid. Toch heeft God een plaats voor ons bij Zich bereid. Hoe heeft Hij dit kunnen doen? Doordat Hij een rechtvaardige grondslag heeft gelegd waarop wij voor Zijn aangezicht kunnen bestaan. God heeft dat gedaan in en door Christus, en dat is wat wij in type zien in het vervolg van dit vers in het boek Exodus. Zoals Mozes een plaats kreeg aangewezen op de rots, zo zijn onze voeten gesteld op 'de Rots der eeuwen', die geen wankelen vreest of val. Christus alleen is de Rots waarop kinderen van het stof vaste grond onder de voeten krijgen. Hij is het fundament waarop het geloof kan bouwen, de vaste grondslag waarop wij persoonlijk en ook gemeenschappelijk als de Gemeente van de levende God worden opgebouwd. Wanneer wij in het geloof tot Hem komen als de levende Steen, krijgen wij deel aan Hem, aan het leven dat Hij ons aanbiedt, en zo worden wij samen als levende stenen opgebouwd tot een geestelijk huis (zie Matt. 7:24; 16:16-18; 21:42; Joh. 1:43; 5:21; Ef. 2:20-22; 1 Petr. 2:4-6).

Alleen op de rots was er een veilige plaats voor Mozes, zodat hij niet werd verteerd door de heerlijkheid van God. In Deuteronomium 32 spreekt Mozes herhaaldelijk over God als de Rotssteen van Zijn volk (vs. 4, 15, 18, 30, 31). Hij is de Rots van hun heil, de Rots die hen heeft verwekt en hen heeft voortgebracht. Deze beeldspraak wordt ook vaak in de psalmen gebruikt. God is de Rots bij Wie David schuilde (Ps. 18:3), Zijn Rots en Zijn Verlosser (Ps. 19:15). Bij Hem vond hij een plaats van geborgenheid ten dage des kwaads: 'Hij verbergt mij in het verborgene van Zijn tent, Hij plaatst mij hoog op een rots' (Ps. 27:5). Van deze plaats op de rots is ook sprake in psalm 31:3-4; 40:3 en 61:3-5; en het is duidelijk dat David dan steeds zinspeelt op God Zelf als de Rots waar hij volkomen veiligheid kon vinden.

Dat is ook de plaats van de gelovige in het Nieuwe Testament: hij rust door Christus in God. Alles is gebaseerd op het werk van Christus, en Hij is ook de Rots waarop de Gemeente nu wordt gebouwd.

Een plaats in de Rots

Maar het gaat nog verder, want Mozes kreeg niet slechts een plaats *op* de rots, maar zelfs *in* de rots. God zei tegen Mozes: ‘Wanneer Mijn heerlijkheid voorbijgaat, zal Ik u in de rotsholte zetten en u met Mijn hand bedekken, totdat Ik ben voorbijgegaan’ (Ex. 33:22). God plaatste Mozes in een kloof van de steenrots en Hij overdekte hem met Zijn eigen hand. Dit is een beeld van de positie die de gelovige nu *in Christus* heeft ontvangen. God Zelf geeft ons die plaats (1 Kor. 1:30-31; 2 Kor. 1:21-22). God ziet ons niet meer in Adam, maar in Christus. Zoals Mozes in de rots werd gesteld, zo zijn wij in Christus ‘ingelijfd’ en op een plaats van volkomen veiligheid voor Gods aangezicht gebracht, een plaats waar wij overdekt zijn door de schaduw van Gods eigen hand. Dat is Góds werk (‘Ik zal u in de rotsholte zetten’). Wij zijn Gods maaksel in Christus Jezus (Ef. 2:10). Het is het raadsbesluit van Zijn genade, dat Hij in Christus ten uitvoer brengt.

Ik wil er terloops op wijzen dat de gekloofde rots niet alleen een plaats van bescherming bood, maar dat hij het volk Israël tijdens de woestijnreis tevens voorzag van water (Ex. 17:6; Num. 20:7-11). De Israëlieten dronken uit een ‘geestelijke steenrots die volgde; de steenrots nu was Christus’ (1 Kor. 10:4). Er stroomde een rivier van water uit de rots om voortdurend te voorzien in de dorst van Gods volk. Evenzo drenkt Christus de Zijnen nu met stromen van levend water, namelijk met de Geest die Hij uit de hoge heeft uitgestort over Zijn volk. Christus is de Rots tot Wie wij moeten komen om onze dorst te lessen. Hij is de geslagen, de gekloofde Rots, die op grond van Zijn lijden en sterven een onuitputtelijke *heilsfontein* voor ons heeft geopend (Joh. 4:10-14; 7:37-39; 1 Kor. 12:13).

Een plaats bij God

De grote les van Exodus 33:21 is dus dat er een plaats van veiligheid bij God te vinden is, en wel op de grondslag die God Zelf in en door Christus heeft gelegd. Het Hebr. woord dat hier voor ‘plaats’ wordt gebruikt, komt vrij vaak voor in het Oude Testament. In Deuteronomium vinden we het o.a. voor de éne plaats van samenkomen die Israël in het Beloofde Land zou vinden. Op deze plaats die de HERE zou verkiezen, zou het volk tot Hem naderen om Hem te ontmoeten en zich te verheugen in Zijn tegenwoordigheid. Zo geeft God ons ook nu een plaats *bij Hem*, een plaats waar wij gezamenlijk tot Hem komen om Hem te eren. God heeft die plaats bereid, want het is Zijn wens dat Zijn

kinderen samenkomen rondom Zijn geliefde Zoon. *Christus* is het *Middelpunt* dat God heeft gegeven voor de eredienst. Door Hem mogen wij tot God naderen en zo kunnen wij de Vader aanbidden in geest en in waarheid. Dat is het fundament dat God geeft; alleen op die grondslag kunnen wij Hem dienen overeenkomstig Zijn gedachten. Hij zegt als het ware: Kom bij de Heer Jezus, kom bij Mij!

Maar ook in *toekomstig* opzicht heeft God een plaats voor ons bij Zich bereid. Als kinderen van God hebben wij de blijde hoop dat God ons een plaats geeft in Zijn eigen heerlijkheid (Rom. 5:2; 1 Tess. 2:12). Lang geleden heeft Hij al aan ons gedacht, nog vóór de grondlegging van de wereld, om ons in Christus als geliefde kinderen voor Zijn aangezicht te stellen (Ef. 1:4-6). Christus heeft deze plaats voor ons verworven op grond van Zijn werk, en door het geloof mogen wij ons nu reeds daarin verblijden. Christus is ons hemelse Hoofd en onze Vertegenwoordiger in de heerlijkheid. Wij zijn in Hem geplaatst in Gods tegenwoordigheid, in Hem gezet in de hemelse gewesten. Dat is onze huidige positie in Christus. Maar bij Christus' wederkomst zal dit volle werkelijkheid worden en zal het geloof verwisseld worden in aanschouwen. In dit verband kunnen wij denken aan het plaats bereiden waarover de Heer sprak in Johannes 14:1-3. Hij is heengegaan om plaats te bereiden in het Vaderhuis met de vele woningen. Hij heeft het verlossingswerk volbracht en Hij is als *Mens* teruggekeerd naar de Vader. Zo heeft Hij de toegang voor ons geopend en plaats bereid voor allen die met de hemelse Mens zijn verbonden. Hij komt terug en zal ons tot Zich nemen, opdat ook wij zijn waar Hij is.

Bij Mij is een plaats: hoever reikt de draagwijdte van deze woorden! Ze spreken van de positie die wij in Christus bezitten voor Gods aangezicht, een plaats van volkomen zekerheid en veiligheid. Ze getuigen ook van de plaats die wij hier op aarde mogen kennen in Gods tegenwoordigheid, de plaats van eredienst die God Zelf ons aanwijst. Ten slotte zinspelen ze op de hemelse hoop die ons is geschonken:

*Bij U is mij een plaats bereid,
waar mij een eeuw'ge rust verbeidt.*

39. De sluier op het gezicht van Mozes

‘Toen Aäron en al de Israëlieten Mozes zagen, zie, de huid van zijn gelaat straalde, en zij durfden hem niet naderen (...) Wanneer de Israëlieten aan het gelaat van Mozes zagen, dat de huid van zijn gelaat straalde, deed Mozes de doek weer voor zijn gelaat, totdat hij naar binnen ging, om met Hem te spreken.’

Exodus 34:29-35

Drie doeleinden van de sluier

Waarom deed Mozes een doek voor zijn gezicht om dat te bedekken, wanneer hij instructies gaf aan de Israëlieten? De symboliek van deze handeling wordt eigenlijk pas in het Nieuwe Testament onthuld en wel in een uitvoerig betoog van de apostel Paulus (zie 2 Kor. 3). Het woord sluier of ‘bedekking’ komt hier in drieërlei zin voor.

Allereerst is het *letterlijk* de bedekking die Mozes voor zijn gezicht deed wanneer hij vanuit Gods tegenwoordigheid terugkeerde naar de Israëlieten om hun Gods gedachten bekend te maken. Dit gebeurde voor het eerst toen hij met de twee nieuwe stenen tafelen van de berg Sinai afdaalde, maar blijkbaar ook telkens nadat hij de tent der samenkomst verliet en de HERE van aangezicht tot aangezicht had gezien (Ex. 34:29-35). De Israëlieten konden de glans van Gods heerlijkheid niet verdragen, zoals die weerspiegeld werd op het gezicht van Mozes. In ieder geval durfden ze hem niet te naderen, omdat de huid van zijn gelaat straalde. Vandaar dat hij een bedekking, een doek of een sluier voor zijn gelaat moest binden. De Statenvertaling gebruikt het woord ‘dekseel’ (zowel in Ex. 34 als in 2 Kor. 3).

De NBG-vertaling gebruikt in het Oude Testament het woord 'doek' en in het Nieuwe Testament het woord 'bedekking'. Engelse vertalingen spreken over een 'sluier'. Het betreffende Hebreeuwse woord en het corresponderende Griekse woord vindt men uitsluitend in de beide genoemde Schriftgedeelten en het is dus moeilijk om vast te stellen wat precies de aard was van de bedekking die Mozes gebruikte. Het woord 'sluier' geeft misschien wel het duidelijkst aan wat het doel was van deze bedekking. De bedekking *versluisde* en *verhulde* wat er in feite op het gezicht van Mozes te lezen stond, namelijk dat de heerlijkheid van de wet slechts *tijdelijk* en *vergankelijk* was. De wet wees heen naar Christus.

Mozes als representant

Hier komen we tot de tweede betekenis van deze bedekking. Het gaat niet alleen om Mozes als persoon, maar ook om Mozes *als wetgever*. Mozes vertegenwoordigt hier *de boeken die hij aan het volk heeft nagelaten* en in de meest uitgebreide zin van het woord het hele Oude Testament. Deze betekenis van 'Mozes' blijkt bijvoorbeeld uit de woorden van Jakobus in Handelingen 15: 'Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen' (Hand. 15:21). Welnu, zo zegt de apostel Paulus, als de Israëlieten Mozes lezen, dan rust er een bedekking op zijn woorden. De ware zin van de woorden is voor hen verborgen, omdat zij niet zien dat de wet heenwijst naar Christus. Zij kennen alleen de letter van de wet, maar niet de 'geest' ervan, d.i. Christus, die het einde van de wet is voor ieder die gelooft (Rom. 10:4).

De oorzaak hiervan is - en dat is de derde betekenis van deze sluier - dat er ook een bedekking *op hun hart* rust. Israël is innerlijk geblinddoekt, zodat het geen oog heeft voor de heerlijkheid van zijn Messias. Hier vertegenwoordigt Mozes *het hele volk* en vinden wij de volgende belofte voor de eindtijd: zoals Mozes de bedekking verwijderde die hij droeg - wanneer hij terugkeerde in de tegenwoordigheid des HEREN - zo zal dat ook met Israël gebeuren. Wanneer zij tot de Heer zullen terugkeren, wordt de bedekking weggenomen. Maar dit beginsel geldt óók voor elke gelovige in deze tijd, hetzij uit de Joden, hetzij uit de volken. De christen heeft een geopend oog en een geopend hart voor de heerlijkheid van Christus, omdat er een werk van berouw en bekering, van innerlijke terugkeer tot God, in zijn hart heeft plaatsgevonden. En daarom besluit de apostel dit hoofdstuk met de woorden, dat wij allen nu al met

onbedekt aangezicht de heerlijkheid van de Heer aanschouwen en de lichtglans van die heerlijkheid weerspiegelen (2 Kor. 3:18). Dat is het voorrecht van de gelovigen in de huidige genadetijd. Er rust geen sluier meer op onze harten en evenmin op de Schriften als we die lezen. Ons hart, ons verstand, onze ogen en ook de Schriften zelf zijn door de Heer geopend (Luc. 24:31,32,45).

Onderscheid tussen wet en genade

Dit is van belang voor een goed verstaan van de verhouding tussen Oude en Nieuwe Testament, tussen wet en genade. Vermenging van Wet en Evangelie is niet naar Gods gedachten. Dat wil niet zeggen dat de gelovige nu wettelóós is. Hij is wettelijk *aan Christus* onderworpen en hij vervult *de wet van Christus*, dat is de wet van de liefde (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2). Dat gaat vérder dan de eis van de wet. De wet eiste dat men de naaste liefhad *als zichzelf*. Dan hoeft men zichzelf nog niet helemaal weg te cijferen en kan men zichzelf nog handhaven. Maar Christus heeft Zichzelf overgegeven en Zichzelf vernederd. Zijn liefde ging veel vérder dan de wet eiste en het voorbeeld van die Goddelijke liefde hebben wij na te volgen (Ef. 5:1-2; 1 Joh. 3:16).

De wet is niet specifiek gegeven voor christenen, maar voor Israël naar het vlees, dus voor de mens in het vlees, de mens in zijn natuurlijke staat. De Tien Woorden dienen ertoe om de absolute verlorenheid en zondigheid van de mens in het vlees aan te tonen. Als een christen zich formeel onder het regime van de wet stelt, stelt hij zich daarmee óók onder de vloek van de wet, dat is het oordeel van de dood. Terwijl Christus juist voor hem gestorven is om hem vrij te kopen van de vloek van de wet (Gal. 3:13). Door de dood en de opstanding van Christus is de christen ontrukkt aan het machtsbereik van zonde, wet en dood. Hij is niet meer onder de *wet*, maar onder de *genade* (Rom. 6:14). Hij is niet meer in het *vlees*, maar in de *Geest* (Rom. 8:9). Hij is een nieuwe schepping in Christus en Christus Zélf is zijn leefregel. Hij leeft in het licht van de genade en vervult daardoor méér dan de wet eiste, als hij zich tenminste laat leiden door de Geest.

Als men de beginselen van wet en genade met elkaar vermengt, komt er een 'sluier' over het hart te liggen en over de woorden van de Schrift. Daarom is de geestelijke toestand van christenen soms gelijk aan die van de Joden: er rust een bedekking op hun hart en zij hebben geen oog voor de heerlijkheid van Christus en voor de heerlijkheid van de genade die in Hem geopenbaard is. Daarom is het te hopen dat nog vele ogen en harten opengaan voor 'de

lichtglans van de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Jezus Christus' (2 Kor. 4:6).

Het boek Leviticus

40. Inleiding tot de levitische offers

'De HERE nu riep Mozes en sprak tot hem uit de tent der samenkomst: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemand onder u de HERE een offergave brengen wil, dan zult gij uw offergave brengen van het vee, zowel van het rundvee als van het kleinvee.'

Leviticus 1:1-2

Twee groepen van twee offers

Wij kunnen bij de levitische offeranden vier hoofdtypen onderscheiden: brandoffers en spijsoffers, vredeoffers en zondoffers. De Schrift geeft hiervan een andere indeling in psalm 40, die profetisch spreekt over de komst en het werk van Christus, die de wet heeft vervuld (Matt. 5:17; Rom. 10:4). Zijn verzoeningswerk vormt de vervulling van de offers die onder het oude verbond werden gebracht. De vier hoofdtypen van de offers worden hier als volgt opgesomd: *slachtoffers* (of: *vredeoffers*) en *spijsoffers*, *brandoffers* en *zondoffers* (Ps. 40:7). Het Nieuwe Testament hanteert dezelfde rangschikking, want in Hebrreeën 10:5-9 wordt hiernaar verwezen en wordt ook deze volgorde gebruikt. Om de veelzijdigheid van het *werk* van Christus te kunnen uitbeelden, waren er vier verschillende offers nodig – evenals er ook vier verschillende evangeliën nodig waren om de heerlijkheid van Zijn *Persoon* te beschrijven.

De vier hoofdtypen kunnen worden verdeeld in twee groepen van twee offers. De eerste twee offeranden waren zogenoemde 'maaltijdooffers', de laatste twee 'verzoeningsoffers', offers die voor de *verzoening* noodzakelijk waren. Bij de maaltijdooffers stond de Israëliet een deel van zijn voedsel af voor de HERE en voor de priesters. Het vredeoffer had daadwerkelijk het karakter van een gemeenschapsoffer, doordat zowel de HERE alsook de priester en de offeraar deelnamen aan een gemeenschappelijke *maaltijd*. Dit offer is een beeld van het offer van Christus als de grondslag van de vredige gemeenschap tussen

God en Zijn volk, en ook van onze *onderlinge* gemeenschap als kinderen van God. Onze gemeenschap is met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus (1 Joh. 1:3). Het spijsoffer was een ónbloedig offer en daarom is dit een beeld van het volmaakte, aan God toegewijde *leven* van Christus als Mens op aarde. Dit leven eindigde in Zijn offerdood, waarin de toewijding jegens Zijn God en Vader haar hoogtepunt vond. Volgens de offerwetten van het Oude Testament werd een brandoffer nooit gebracht zónder een bijbehorend spijsoffer. Evenzo is de waarde van Christus' offerdood gegrond op Zijn reine *mensheid*. Het was déze unieke Mens, die Zijn leven uitstortte in de dood; dat verleende aan Zijn sterven een bijzondere glans.

De overige twee offers, brandoffers en zondoffers, waren offeranden ter *verzoening*, resp. van de *persoon* en van de *zonden* van de offeraar. Het brandoffer werd in zijn geheel aan God geofferd op het altaar, en de liefelijke reuk ervan steeg op voor Gods aangezicht. Dit offer is een beeld van Christus als Degene die Zichzelf op het kruis geheel en al aan God heeft geofferd tot een welriekende reuk (Ef. 5:2; Hebr. 9:14). Daarentegen kwam van de zondoffers alleen *al het vet* op het brandofferaltaar in de voorhof. Gods heilige toorn ten opzichte van de zonde werd in de offerwetten tot uitdrukking gebracht door het voorschrift dat de zondoffers waarvan het bloed in het heiligdom werd gebracht, geheel en al verbrand moesten worden *buiten de legerplaats*. Zo heeft Christus geleden in de absolute eenzaamheid, in het vuur van het gericht. Het schuldoffer was eigenlijk een bijzondere vorm van het zondoffer; hier gaat het om de vraag hoe de relatie met God of de naaste weer kon worden goedgeemaakt, bijv. na eigendomsvergripen. De gevolgen van falen werden ongedaan gemaakt door middel van het brengen van een schuldoffer en het betalen van een ruime *vergoeding*.

Het verband met de psalmen en de evangeliën

Het is mooi dat de psalmen in het Oude Testament en de evangeliën in het Nieuwe Testament licht werpen op de levitische offers. Het *brandoffer*-aspect van het werk van Christus staat in *psalm 40* op de voorgrond. Hij kwam met het uitgesproken doel de wil van God te vervullen. Hij wilde God verheerlijken op de plaats waar de mens door zijn zonde God had onteerd. Daartoe offerde Hij Zichzelf vrijwillig en volkomen: 'Ik heb lust om Uw wil te doen, Mijn God' (Ps. 40:9; Hebr. 10:7). Deze zijde van het werk van Christus, dus het *brandoffer*-aspect, vinden wij ook in het evangelie naar Johannes. Het gebod van de Vader

hield in dat Hij Zijn leven *moest* afleggen, maar Hij had de *macht* dat te doen en het daarna weer te nemen (Joh. 10:17-18). Zo heeft Christus Gods wil volbracht, de Vader verheerlijkt op de aarde en het werk voleindigd dat Hij Hem te doen had gegeven (Joh. 13:31; 17:4; 19:30).

Het *zondoffer*-aspect van het werk van Christus wordt in psalm 40 wel genoemd (vs. 7, 13), maar dit is toch meer het onderwerp van *psalm 22*. Daar zien wij het lijden van de godverlatenheid, dat over Christus kwam in de drie uren van duisternis. Toen werd Hij de Zondendrager en moest God Zijn heilig aangezicht voor Hem verbergen (Ps. 22:2,4). Christus werd voor ons tot zonde gemaakt, en Hij onderging de dood van de zondaar. God legde Hem toen in het stof van de dood, voordat Hij in de opstanding het antwoord van God ontving op Zijn lijden (Ps. 22:16). In vers 22 vindt de grote wending plaats. Het tweede hoofddeel van de psalm beschrijft de heerlijke resultaten die voortvloeien uit het verlossingswerk (Ps. 22:23-32). Wij zien de rijke zegen voor (a) de Gemeente, (b) voor het volk Israël en (c) voor de volken in het Vrederijk. Christus heft nu te midden van Zijn verlostten, die Hij Zijn *broeders* noemt, het loflied van de verlossing aan. Hij verkondigt de *Vadernaam* aan de Zijnen. Dat is het bijzondere voorrecht van de Gemeente, die in de tijd van Christus' verwerping bijeenvergaderd wordt uit de Joden en uit de volken (Ps. 22:23; Joh. 20:17; Hebr. 2:12).

Psalm 69 belicht het *schuldoffer*-aspect van het werk van Christus: 'Wat Ik niet geroofd heb, moet Ik toch teruggeven (...) Mijn schuldige daden zijn voor U niet verborgen' (Ps. 69:5-6). Maar het was *vreemde* schuld die Hij droeg, de schuld van de velen voor wie Hij Zichzelf ten schuldoffer stelde (vgl. Jes. 53:10). Psalm 85 kan men in verband brengen met het *vredeoffer*. God spreekt van *vrede* tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten, want aan al Zijn eisen is voldaan. 'Goedertierenheid en trouw ontmoeten elkaar, gerechtigheid en *vrede* kussen elkaar' (Ps. 85:9-12). Psalm 118 wordt echter ook wel beschouwd als de psalm van het *vredeoffer*. Wij zien hier de vredige gemeenschap tussen God en Zijn volk op de dag die de HERE gemaakt heeft. Psalm 16 is bij uitstek de psalm van het *spijsoffer*. Hier vinden wij Christus' reine mensheid en Zijn volkomen toewijding jegens Zijn God en Vader – een onderwerp dat in het Nieuwe Testament wordt geaccentueerd in het evangelie naar Lucas. Het evangelie naar Marcus correspondeert met het *zondoffer*, het evangelie naar Matteüs meer met het *schuldoffer*. Zo zien wij dat de Schriften een eenheid vormen en *samen* getuigen van de wonderbare Persoon van onze Heer en Heiland en van het werk dat Hij heeft volbracht (Joh. 5:39).

De offers van het boek Leviticus zijn terecht een geliefkoosd onderwerp en zeker in het Engelse taalgebied is er genoeg lectuur hierover beschikbaar.³

3 Bijvoorbeeld: Notes on the Pentateuch by C.H. Mackintosh; The Offerings of Leviticus by W. Kelly; The Levitical Offerings by H.A. Ironside.

41. De priesterwijding

'(...) want zeven dagen zal uw wijding duren'.

Leviticus 8:33

Leviticus 8 en 9

In Leviticus 1 tot 7 vinden wij de inzettingen die verband houden met de vier verschillende offers die onder het oude verbond gebracht moesten worden. Zij spreken ons van het grotere en volmaaktere offer van Christus, dat vier verschillende aspecten heeft. Daarover willen wij echter nu niet nadenken. In hoofdstuk 8 vinden wij de priesterwijding bij de ingang van de tent der samenkomst. De resultaten van de offers werden zichtbaar gemaakt in het huis van God – de aangewezen plaats, waar Hij Zijn naam had gevestigd – en de waarde ervan werd toegepast op Aäron en zijn zonen. In hoofdstuk 9 wordt de waarde van de offers *voor het oog van allen geopenbaard in heerlijkheid*. Beide hoofdstukken vormen op die manier één geheel. Alles gebeurde in overeenstemming met Gods gebod, zoals dikwijls wordt vermeld in deze hoofdstukken. Het volk van God werd door Hem samengeroepen op de aangewezen plaats om alle dingen te zien die Hij bevolen had te doen. Ze zijn ook voor ons belangrijk om te overdenken, *“opdat wij door de volharding en door de vertroosting van de Schriften de hoop hebben”* (Rom. 15:4).

In de eerste plaats zien wij Aäron en zijn zonen. Zij vormden de groep van de priesters. Zij hadden hun heilige kleding, de heilige zalfolie, de offerdieren voor de offeranden en de korf met ongezuurde broden. Wat zijn deze dingen en waarvan spreken zij? Wij moeten hiertoe omhoog kijken, want van boven komt het licht. *Aäron* is hier zeker een beeld van Christus, onze grote Hogepriester. Zijn *zonen*, die zo nauw met hem verbonden zijn in hun dienst als priesters, stellen de heiligen voor, de verlost die ook vrije toegang hebben in het heiligdom. Wij willen in dit verband graag psalm 133 citeren. Deze psalm zal

ons over deze dingen beter onderwijzen dan een menselijke pen het kan doen: *“Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen. Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, die neerdaalt op de baard, de baard van Aäron, die neerdaalt tot op de zoom van zijn klederen. Het is gelijk de dauw van Hermon, die neerdaalt op de bergen van Sion; want de HERE gebiedt aldaar de zegen, het leven tot in eeuwigheid”.*

Dat is de wil van God. Hebben we daar wel eens aan gedacht? Maar laten we doorgaan; nadenken over zo’n onderwerp zal ons verder brengen. De prachtige kleding van Aäron spreekt van de verschillende heerlijkheden van Christus als onze Hogepriester. Later zullen we de bijzonderheden daarvan bekijken. De kleding van de priesterzonen spreekt van de heerlijkheid, waarmee wij bekleed zijn als priesters voor God. Het is een schaduw van wat wij bezitten als priesters voor de God en Vader van onze Heer Jezus Christus. De heilige zalfolie is een beeld van de zalving met de Heilige Geest, waardoor de heiligen hun dienst als priesters kunnen vervullen. De stier en de rammen zijn een beeld van het ware slachtoffer dat aan God is opgeofferd, de grotere en volmaaktere offerande van Christus. Ten slotte spreken de ongezuurde broden ons van de reine mensheid van Christus, de enige Mens die God op aarde volkomen heeft verheerlijkt. Al die dingen stonden bij de ingang van het huis van God voor de ogen van het hele volk, dat toegestroomd was in de tegenwoordigheid van God. De Israëlieten zagen dit alles. Zij waren bijeengeroepen om de grote dingen te zien, die God hun wilde tonen. Zij zagen alleen de *schaduw*, terwijl wij de volle *werkelijkheid* bezitten. Zijn onze ogen open om deze wonderen te zien?

Aäron en zijn zonen werden geroepen om te naderen. Daar stonden ze in de tegenwoordigheid van God. Het eerste wat voor hen werd gedaan, was de wassing met *water*, die een beeld is van het waterbad van Gods Woord. Om te begrijpen hoe het Woord het hart van de ware Aäron vervulde, zouden wij psalm 119 moeten lezen. Wat Gods Woord voor Hem betekende, zou het ook voor ons moeten zijn. Het is *de waarheid*. Laten wij in alle dingen daaraan onderworpen zijn. Laat het zijn heiligende, reinigende invloed uitoefenen op ons hele leven. Na deze wassing gaat de Heilige Geest ons bezighouden met Aäron, de hogepriester. Wij zouden ook kunnen zeggen met *Christus*, want Aäron verdwijnt in Zijn licht, zoals de schitterendste sterren verbleken en verdwijnen voor de glans van de zon.

De kleding van Aäron

Laten we de verschillende onderdelen van de kleding van Aäron bezien. Ze worden uitvoerig beschreven in Exodus 28. Allereerst een onderkleed geweven van fijn linnen. Het was weefwerk, smetteloos wit. Wat een kleed, wat een weefsel, wat een arbeid! Zonder naad, uit één stuk geweven van boven naar beneden (vgl. Joh. 19:23). Het is de uitdrukking van de volmaaktheid van de hemelse Mens, die God op aarde heeft verheerlijkt. Maar hoe kunnen wij spreken over het weefsel waarvan het gemaakt is, wij, van wie het leven alleen maar een afschuwelijk weefsel van zonde is geweest? Hoe kunnen wij spreken over dit kleed zonder gebrek, zonder naad, absoluut volmaakt, een volkomen eenheid, die van de Mens Christus Jezus? Deze volmaaktheid werd nog geaccentueerd door de gratie van Zijn Persoon, voorgesteld door het borduurwerk dat dit kleed versierde. Laten wij de ogen openen en deze heerlijkheden bekijken. Laten wij erover nadenken. Laten wij aanbidden. Dit was pas het eerste stuk van de kleding van de hogepriester. Het was op zijn lichaam gebonden met de gordel, gemaakt als borduurwerk. Hier vinden wij weer borduurwerk. Of er nu gesproken wordt over Zijn volmaakte mensheid, waarvan het onderkleed spreekt, of over Zijn dienst, voorgesteld in de gordel: alles is schoonheid en een heerlijk sieraad. De gratie van Zijn Persoon wordt gezien in al Zijn werken.

Over het onderkleed kwam het blauwe opperkleed; blauw is de kleur van de hemel zelf. Het spreekt ons van Hem die van de hemel is gekomen. Dit kleed kon niet scheuren en de opening voor het hoofd was in het midden (Ex. 39:23). Aan de rand van het opperkleed waren gouden belletjes en granaatappels, om en om een belletje en een granaatappel. Als het al moeilijk is om te spreken over de mensheid van onze grote Hogepriester, het is nog moeilijker om te spreken over Zijn godheid en Zijn hemelse heerlijkheid, zoals die geopenbaard is op aarde: *“En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader) vol van genade en waarheid”* (Joh. 1:14).

Deze heerlijkheid is nu verborgen in de hemel, maar wij hebben het zekere getuigenis ervan: het getuigenis van de Heilige Geest aangaande Christus, opgenomen in de hemel. De belletjes spreken van dit getuigenis. Als Aäron het heiligdom binnenging en verborgen was voor de ogen van het volk, hoorde het volgens Exodus 28:35 de klank van de belletjes. Op die manier had het volk de zekerheid dat er voor hen een levend mens in de tegenwoordigheid van God was.

Deze belletjes waren van goud, dat een beeld is van goddelijke gerechtigheid. Er staat geschreven dat als de Trooster, de Heilige Geest, gekomen zou zijn, de wereld door Hem zou worden overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh. 16:8). Het grootste onrecht is gebeurd, door de Rechtvaardige aan een kruis te hangen. Maar nu wordt goddelijke gerechtigheid getoond *daarin*, dat Hij door God is opgenomen in de heerlijkheid – daar waar het geloof Hem beschouwt. Daarvan spreken de gouden belletjes. Naast de belletjes waren er granaatappels van blauw, roodpurper en scharlaken. Zij stellen de vruchten voor van het werk van de Geest in de heiligen. Wij weten dat wij door onze grote Hogepriester aan God worden voorgesteld in het heiligdom, de heerlijke plaats waar Zijn genade ons heeft gebracht.

Op het blauwe opperkleed werd de efod vastgemaakt, het eigenlijke hogepriesterlijk gewaad. De efod was gemaakt van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen; vervaardigd als een kunstwerk. Hierin schitteren om zo te zeggen de goddelijke gerechtigheid, de hemelse heerlijkheid, de universele heerschappij, de koninklijke waardigheid en de volmaakte mensheid van onze grote Hogepriester. Op zijn schouders waren twee kostbare stenen, gevat in gouden kassen, waarop de namen van de twaalf zonen van Israël waren gegraveerd. Op de borst was het borstschild, waarin twaalf kostbare stenen schitterden met de namen van de twaalf zonen van Israël. Zo droeg Aäron de namen van de zonen van Israël op zijn schouders en op zijn borst en was hij een beeld van onze machtige Hogepriester, die voortdurend het hele volk van God op Zijn hart draagt.

Het geheel was verbonden met de gordel van de efod. We moeten die niet verwarren met de gordel van het onderkleed. De gordel van de efod was van dezelfde stof en had dezelfde kleuren als de efod zélf. In het borstschild werden de Urim en de Tummim gelegd, die betekenen ‘lichten’ en ‘volmaaktheden’. Die kwaliteiten zijn alleen te vinden in de Persoon van Christus. Op het hoofd van Aäron bevond zich de tulband, die de gouden plaat droeg waarop de woorden gegraveerd waren: “Den HERE heilig”. Al deze dingen, die door God aan Mozes werden bevolen volgens Leviticus 8, spreken van de heerlijkheid van onze grote Priester, die altijd voor ons leeft bij God.

De zalving en de offeranden

Daarna werden de tabernakel, de gereedschappen en ook de priester Aäron zelf gezalfd met olie. Deze olie was samengesteld uit olijfolie en een mengsel van

zeer fijne, welriekende specerijen. Ze mocht nooit op iemand gegoten worden die niet tot het priesterdom behoorde. De olie is een beeld van de Heilige Geest, die overal in het heiligdom getuigenis geeft van de uitnemendheid van de Persoon van Christus.

Al deze dingen vonden plaats vóórdat er een enkel offer werd gebracht. Christus, onze grote Hogepriester, had voor Zichzelf geen offer nodig. Daarna naderden in Leviticus 8:13 de zonen van Aäron. Zij werden bekleed, maar hun kleding had niet de glans van het gewaad van Aäron. Zij droegen een onderkleed, een gordel en een hoofddoek. Deze kleding was voor hen tot een prachtig sieraad. De kleding bedekte hen en gaf hun het recht het heiligdom binnen te gaan. De gordel spreekt van de *dienst*, die zij in het heilige moesten volbrengen. De mutsen of hoofddoeken waren een teken van de ondergeschikte plaats die zij innamen, het teken van hun onderworpenheid aan het goddelijk gezag. Deze kleding werd hun aangedaan, zoals de HERE het had bevolen. Zijn wil is dat de Zijnen Hem in *gerechtigheid* kunnen naderen, dat is een grote genade.

Daarna werden de offeranden gebracht. Eerst een stier als *zondoffer* (Lev. 8:14). Daarmee moest men beginnen. De priesters legden de handen op de kop van de stier, om zich op die manier met het offer één te maken. Daarna werd het dier geslacht, het bloed stroomde weg. Aan de gerechtigheid van God ten opzichte van de zonde werd voldaan, want zonder bloedstorting is er geen vergeving. Daarna werd het altaar zelf gereinigd door het bloed, anders zou er geen eredienst mogelijk zijn (Lev. 8:15). Het vet dat op de ingewanden ligt, het aanhangsel aan de lever, de twee nieren en hun vet, liet Mozes opgaan tot een welriekende reuk op het brandofferaltaar. De huid, het vlees en de mest van de stier werden echter buiten de legerplaats verbrand, ver van de tegenwoordigheid van God. De zonde werd om zo te zeggen weggedaan van voor Zijn aangezicht.

Daarna werd de ram van het brandoffer geofferd. Dat was een vuuroffer voor de HERE, figuurlijk gesproken het deel van God in de offerande van Christus. Vervolgens de tweede ram, ter inwijding van de priesters. Het bloed van deze ram werd gestreken aan de rechter oorlel, de duim en de grote teen van de priesters. Hier vinden we een heel ander beeld dan dat van Leviticus 14:14, waar wij de reiniging hebben van de melaatse. Hier gaat het om de wijding van de *priesters*. De priesters waren al in het heiligdom, maar zij moesten nog geschikt gemaakt worden voor hun dienst. Door het bloed op hun *oor*, konden zij luisteren naar de stem van God in het heiligdom. Hun *handen*, gereinigd

door het bloed, konden aan God iets aanbieden dat voor Hem aangenaam was. Hun *voeten* konden krachtens het vergoten bloed het heilige betreden. Dat zijn mooie en wonderbare resultaten, eigenlijk onuitsprekelijke dingen, maar verwerkelijken wij die ook?

Het *vet* stelt de kracht voor, de inwendige energie van Christus. De *vetstaart* spreekt van de zegen die Christus heeft achtergelaten. Het vet dat de *ingewanden* bedekte en het aanhangsel aan de lever, spreekt van de inwendige schoonheid van de Persoon van Christus, die God volmaakt kende. De *nieren* symboliseren het verborgen deel van Zijn wezen, alle innerlijke beweegredenen die Hem hebben doen handelen. De *rechterschouder* spreekt ons van Zijn kracht en macht.

De ongezuurde broden werden op de handen van de priesters gelegd en bewogen voor de HERE. Zij toonden daarmee in beeld de heerlijkheid, de uitnemendheid van de Persoon van de Zoon, die God heeft verheerlijkt in Zijn leven en in Zijn sterven. Ten slotte werden alle stukken van het wijdingsoffer op het altaar gelegd. Zij stegen op als een liefelijke reuk voor God, een vuuroffer voor Hem. Wij zien dat de koeken op drie manieren werden gebracht:

- Een brood zonder zuurdeeg, een beeld van Christus zonder zonde.
- Een geoliede broodkoek, Christus geboren uit de Heilige Geest.
- Een breekbare dunne koek, een nederige en vernederde Christus.

Daarna werd Aäron samen met zijn zonen met de heilige zalfolie gezalfd. Deze zalving ging vergezeld van de besprenkeling met *bloed* (Lev. 8:30). Dat was niet het geval toen Aäron de eerste keer werd gezalfd. Na deze dingen hadden zij het voorrecht zich te voeden met het vlees en het brood van de wijdingsoffers. Op ons toegepast: met Christus Zelf. De priesters kookten het vlees van de ram die voor hen was geofferd in de voorhof, en aten dat met het brood dat in de mand was. Dit voedsel was alleen voor God en voor de priesters. Hoe zou een verontreinigd en zondig mens zich kunnen 'voeden' met Christus in Zijn leven en in Zijn sterven? Daarom moest alles wat niet was opgegeten door de priesters, met vuur verbrand worden.

De priesters bleven zeven dagen lang bij de ingang van de tent der samenkomst, zonder uit deze heilige woning weg te gaan: een volledige tijd, dag en nacht, naar het bevel van de HERE. Gedurende die tijd hielden zij wat Hij hun gegeven

had om te bewaren: Zijn verordeningen en bevelen. Zo bleven zij in de tegenwoordigheid van God in leven en stierven niet.

De verschijning van de heerlijkheid des HEREN

Op de achtste dag vinden wij iets *nieuws*. Terwijl in Leviticus 8 Gods heerlijkheid werd geopenbaard aan de priesters *in Zijn huis*, vinden wij in hoofdstuk 9 hoe de heerlijkheid werd gemanifesteerd *voor de ogen van allen*. De HERE verscheen in heerlijkheid aan het gehele volk (Lev. 9:4,6,23). Wij kunnen dit in verbinding brengen met de *wederkomst* van Christus.

De verschillende kanten van het offer van Christus worden opnieuw genoemd in verbinding met deze heerlijke dag. Er was ook een vredeoffer voor het volk, dat in hoofdstuk 8 niet wordt vermeld. Alle kanten van het werk van Christus werden op die manier duidelijk voor de ogen van het volk gesteld: het brandoffer, het spijsoffer, het vredeoffer en het zondoffer. Als deze offers zijn gebracht en door God zijn aangenomen, heft Aäron bij zijn terugkeer uit het heiligdom zijn handen op om het volk te zegenen (9:23). Wij kunnen dit vergelijken met Lucas 24:50. Daar heft Christus, nadat Hij het offer van Zijn leven had gebracht, Zijn handen op om de Zijnen te zegenen. Daarna werd Hij opgenomen in de hemel. Hier in Leviticus 9 komt Aäron naar buiten. Hij kon niet opgenomen worden in de hemel, maar hij vormt een beeld van de zegen die neerdaalt van de verheerlijkte Christus.

Mozes en Aäron gingen in het heiligdom. Wat zou daar gebeuren? Het was een ernstig ogenblik. Zouden zij in de tegenwoordigheid van God blijven? Hier vertegenwoordigden zij Christus als Koning en als Priester. In de huidige tijd is Christus verborgen in de hemelen. Net zoals Mozes en Aäron zal Hij straks *verschijnen* en zegen brengen, niet alleen aan Zijn volk, maar ook aan de hele schepping. Elk oog zal Hem zien. Wat een heerlijke dag! Grote vreugde zal alle harten vervullen. De schaduwen verdwijnen, want wij kennen de volle werkelijkheid van deze dingen. Christus is verborgen in de hemelen. Zijn offer is volledig aangenomen, en wij wachten op het ogenblik dat Hij in heerlijkheid zal verschijnen voor het oog van het hele universum. De dag is nabij waarop elk oog Hem zal zien.

In de verwachting van die dag dat de waarde van Zijn offer geopenbaard wordt in heerlijkheid, hebben wij het voorrecht ons in het heiligdom op te

houden.⁴ Wij zijn door het geloof verborgen in het heiligdom. De waarde van Zijn offer wordt op onze harten toegepast door de krachtige werking van de Heilige Geest. Laten wij meer ervan genieten in afwachting van de dag dat wij met Hem zullen zijn, en met Hem in heerlijkheid zullen worden geopenbaard wanneer Hij in de Zijnen zal worden verheerlijkt en bewonderd in allen die geloofd hebben.

4 Heden zijn de priesters met Christus verborgen in het heiligdom. Wat een plaats hebben wij toch nu al gekregen, dat wij in deze tijd met Hem toegang hebben tot het heiligdom! Gereinigd door Hem hebben wij vrijmoedigheid te naderen tot de genadetroon (het verzoendeksel). Wij kijken in Zijn licht (het licht van de kandelaar). Wij hebben kennis van Zijn plannen met het hele volk van God (de twaalf broden op de tafel der toonbroden). Wij mogen vrijelijk onze gebeden en dankzeggingen voor God brengen op het reukofferaltaar. Wij zien Hem, door het voorhangsel heen kunnen wij tot Hem naderen.

Het boek Numeri

42. Dienstplichtig tot dienen en tot dragen

'(...) de Levieten, ieder die dienstplichtig was tot dienen en tot dragen aan de tent der samenkomst. Naar het bevel des HEREN door de dienst van Mozes droeg men ieder op, wat hij te dienen en te dragen had, te weten de getelden, zoals de HERE Mozes geboden had.'

Numeri 4:47-49

Gods tent in de woestijn

Bij de voorbereidingen die volgens Numeri 1-10 voor de woestijnreis moesten worden getroffen, draaide eigenlijk alles om de plaats en het transport van de tabernakel, het draagbare heiligdom dat Mozes op Gods bevel had laten maken. Het bijzondere kenmerk van het volk Israël was immers dat God – die hen had verlost uit Egypte en Zichzelf aan hen had bekendgemaakt op de berg Sinai – bij hen was en met hen meeging op de tocht naar het Beloofde Land. Dat onderscheidde hen van alle andere naties, die de levende God niet kenden en de afgoden dienden. Omdat God echter een *heilig* God is – een verterend vuur, een eeuwige gloed – kon Hij alleen op de grondslag van de verzoening te midden van Zijn volk wonen. Dat werd mogelijk gemaakt door middel van de tabernakeldienst en de offerdienst die daarvan het centrum vormde.

In het tweede jaar na de uittocht vond er een telling plaats van alle strijdbare mannen 'in de woestijn Sinai' (Num. 1:1,19). Deze telling vond plaats met het oog op de opstelling van de legerafdelingen in een wijde kring rondom de tabernakel: drie vendels aan de oostzijde, drie aan de zuidzijde, drie aan de westzijde en drie aan de noordzijde van de tent der samenkomst. De Levieten werden niet samen met hen geteld, omdat zij de speciale zorg voor het heiligdom hadden. Zij moesten de tabernakel der getuigenis en al zijn gerei

dragen en bovendien moesten zij zich direct rondom de tabernakel legeren, 'opdat er geen toorn rust op de vergadering der Israëlieten' (Num. 1:53).

De HERE nam de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen der Israëlieten, opdat zij Zijn eigendom zouden zijn en de dienst bij de tent der samenkomst zouden verrichten. De Levieten werden vervolgens als helpers geschonken aan Aäron en zijn zonen, die uitsluitend het priesterambt moesten waarnemen. Mozes en Aäron en diens zonen legerden zich vóór de tabernakel aan de oostzijde en de drie Levietenfamilies – de Gersonieten, de Kehatieten en de Merarieten – resp. aan de westzijde, de zuidzijde en de noordzijde van de tabernakel.

De bedekking van de heilige voorwerpen

De Gersonieten hadden de zorg voor alle tentkleden en gordijnen, de daarbij behorende touwen en de voorhangsels voor de beide ingangen. Aan de Merarieten was opgedragen de zorg voor de planken van de tabernakel, de balken, de pilaren, de voetstukken, de pinnen en de touwen daarvan. Maar de Kehatieten waren verantwoordelijk voor 'het heilige', voor 'de allerheiligste dingen' in de tent der samenkomst (Num. 3:28,32; 4:4). Hieronder moet men verstaan: de ark, de tafel der toonbroden, de kandelaar, de altaren, het gereedschap dat nodig was voor de altaardienst, en het voorhangsel dat het heilige scheidde van het allerheiligste.

Deze heilige voorwerpen waren in eerste instantie het werkterrein van de priesters, Aäron en zijn zonen, die alleen bevoegd waren om het heiligdom te betreden en voor het aangezicht van God te verschijnen. Zij moesten de heilige voorwerpen bedekken met enkele dekkleden, de draagstokken aanbrengen, en het dienstgerei op een draagbaar plaatsen. Pas dan konden de Levieten naar binnen gaan om volgens de aanwijzingen van de priesters hun schouders onder al de draagbomen te zetten en zo het heilige mee te dragen te midden van de lange legeroptocht door de woestijn. Zij mochten de heilige voorwerpen echter zelf niet zien en ook niet aanraken, want dan zouden zij sterven (Num. 4:15,20).

Er wordt hier dus een scherp onderscheid gemaakt tussen de taken van de priesters en de Levieten. Deze indeling gaat in het Nieuwe Testament niet meer op, omdat iedere gelovige in principe zowel een priester als een Leviet, een dienaar is. Beide facetten komen in hem naar voren (1 Petr. 2:5,9; 4:10-11).

Toch kunnen wij wel iets leren uit deze voorschriften bij de tabernakeldienst. De les is dat priesterdienst in het heiligdom vooraf moet gaan aan het 'dragen' van Gods getuigenis door deze wereld.

Alleen de priesters waren gewend het heiligdom te betreden en zich daar bezig te houden met de allerheiligste dingen. Het gaat erom dat wij *priesterlijke* waardering hebben voor de voorwerpen van het heiligdom, die stuk voor stuk spreken van de Persoon van Christus. Er zijn *priesterlijke* gevoelens nodig om op gepaste wijze hiermee om te gaan. De diverse dekkleden die over deze voorwerpen werden gespreid, spreken van de eerbied, het respect waarmee ons getuigenis aangaande de Heer Jezus Christus moet worden omgeven. Het moet worden beschermd tegen verkeerde invloeden van buiten en het hemelse karakter ervan moet zorgvuldig worden bewaard.

De priesters begonnen met de ark, het verzoendeksel en het voorhangsel. Deze voorwerpen spreken van de Persoon, het leven en het sterven van Christus. Gods wet was in Zijn binnenste (Ps. 40:9). Het voorhangsel is Zijn vlees (Hebr. 10:20). De vier kleuren ervan – blauwpurper, roodpurper, scharlaken en smetteloos wit – vinden wij terug in de wijze waarop de Heer wordt voorgesteld in de vier evangeliën. Het bloed dat Hij heeft gestort, opent voor ons de toegang tot God. De gestorven Heiland is zodoende het zoenmiddel, d.i. het verzoendeksel oftewel de genadetroon (Rom. 3:25; Hebr. 9:5). Nadat de ark was bedekt met het voorhangsel en een bedekking van tachasvel (sommigen denken aan zeekoehuiden), werd er nog een kleed van blauwpurper of hemelsblauw over uitgespreid. Daarna werden de draagstokken aangebracht. Dan volgden de voorwerpen in het heilige: de tafel der toonbroden, de kandelaar en het gouden altaar. Dan al het dienstgerei dat in het heilige werd gebruikt. Steeds vinden wij hierbij een blauwpurperen kleed en een buitenste bedekking van tachasvel; alleen bij de tafel der toonbroden werd er nog een derde, scharlakenrood kleed tussengevoegd. Ten slotte kwam het koperen altaar in de voorhof aan de beurt. Er werd een roodpurperen kleed overheen gespreid, daarop werd al het gerei gelegd en daarover werd weer een bedekking van tachasvel gespreid (Num. 4:5-15).

Bij deze werkzaamheden werd dus de volgorde aangehouden die wij ook vinden bij de beschrijving van de bouw van de tabernakel in het boek Exodus. God begint steeds met de ark, Zijn troon, die in het allerheiligste was geplaatst (zie Ex. 25). En dan bewegen wij ons als het ware door het heilige naar buiten

tot wij bij het koperen brandofferaltair in de voorhof komen, dat is de plaats van ontmoeting hier op aarde.

Wat de verschillende dekkleden betreft, zien wij toch een bepaalde uniformiteit, vooral bij de voorwerpen die in het heilige stonden. Het eerste kleed was steeds van blauwpurper of hemelsblauw en het buitenste was een bedekking van tachasvel. Alle voorwerpen in het heilige werden dus in de eerste plaats gekenmerkt door de kleur blauw. Het heilige is een beeld van de hemel en het is dus niet verwonderlijk dat wij hier de kleur van de hemel aantreffen. Als Levieten zijn wij dragers en getuigen van de hemelse dingen die verband houden met Christus en de Gemeente. Het hemelsblauw wijst erop dat wij het juiste karakter daarvan moeten bewaren. De bedekking van tachasvel die wij steeds aan de buitenkant vinden, wijst op onze verantwoordelijkheid om deze dingen te beschermen tegen verkeerde invloeden, tegen allerlei 'wind van leer' (Ef. 4:14).

De draagstokken

Al deze heilige voorwerpen van de tabernakel moesten tijdens de reis door de woestijn worden gedragen op de schouders van de Levieten. Daartoe dienden de draagstokken of draagbomen. Het kon niet gebeuren op een nieuwe wagen, zoals David later probeerde (2 Sam. 6:3-14; 1 Kron. 13:5-14; 15:1-15). Menselijke hulpmiddelen waren hier niet toegestaan.

En wat onszelf betreft als nieuwtestamentische gelovigen: de heilige dingen die ons zijn toevertrouwd met betrekking tot de Persoon van Christus moeten worden gedragen door de kracht die God ons daartoe verleent, de kracht van het geloof en de liefde, de kracht van de Heilige Geest (Rom. 12:3; 1 Petr. 4:10-11). Als wij het op een andere manier proberen, zal dat ook mislukken. De vraag is dus *hoe* wij het getuigenis aangaande de Persoon van Christus met ons meedragen? De Gemeente is immers de pilaar en grondslag van de *waarheid*. Zij is de woonplaats van de levende God in deze bedeling (1 Tim. 3:15). De waarheid van God wordt door de Gemeente tentoongespreid in de wereld en het grote onderwerp van dit getuigenis is Gods openbaring in de Persoon van Christus. Dit zien wij in type in de heilige voorwerpen van de tabernakel, die spreken van de verheerlijkte Mens Christus Jezus in Zijn verbondenheid met de Gemeente.

Wij dragen dit getuigenis met ons mee door de wereld. De Gemeente heeft geen vaste woonplaats op aarde. Zij bestaat uit vreemdelingen en bijwoners, die een kostbare schat met zich meedragen (vgl. 2 Kor. 4:6,7,10). Dragen wij deze rijkdom op de wijze die God heeft voorgeschreven? Dat is de typologische les van Numeri 4. Daartoe hebben wij behoefte aan de kracht die God ons schenkt. Eens zullen de draagbomen overbodig zijn, zoals wij ook zien in de geschiedenis van Gods tent in de woestijn (vgl. 1 Kon. 8:6-9 SV). Maar dat is pas wanneer de woestijnreis voorbij is en de Vredevorst – van Wie Salomo een beeld is – Zijn heerschappij hier op aarde heeft gevestigd. Tot dan zijn wij pelgrims, Levieten met een boodschap en met een opdracht.

43. De woestijnreis volgens het boek Numeri

‘Op het bevel des HEREN braken de Israëlieten op, en op het bevel des HEREN legerden zij zich; zolang de wolk op de tabernakel rustte, bleven zij gelegerd.’

Numeri 9:18

Exodus spreekt over de uittocht van Israël uit Egypte en de constructie van de tabernakel, Gods tent in de woestijn. Leviticus handelt ook over het heiligdom, de offers, de priesterdienst en de noodzaak van heiligheid en reinheid. Zonder heiliging zal niemand de HERE zien. Maar in Numeri gaat het om de wandel door de woestijn.

Leviticus leert ons onze plaats in het heiligdom, het boek Numeri hoe wij God waardig kunnen wandelen in deze wereld. Terwijl wij de vertrouwelijke omgang met God genieten door te naderen in het heiligdom, zijn wij tevens geroepen goede getuigen van Hem te zijn in ons pelgrimsleven. Hiermee hangt samen dat in Leviticus de *priesters* op de voorgrond staan en in Numeri de *Levieten*, de dragers van het getuigenis van God in de wereld.

Het boek Numeri is te verdelen in vier hoofddelen, die verband houden met het *begin*, de *voortzetting* en het *einde* van de woestijnreis.

Vorbereiding voor de reis

- (a) Telling van de strijdbare mannen, met uitzondering van de Levieten (1:1-54).
- (b) Opstelling van de stammen rondom de tent der samenkomst en de orde bij het opbreken (2:1-34).
- (c) Telling en taakverdeling van de Levieten (3:1-4:49).

- (d) Reiniging en heiliging van de legerplaats; de wet op de jaloersheid en op het Nazireeërschap; de priesterlijke zegen (5:1-6:27).
- (e) Offergaven ter inwijding van de tabernakel (7:1-89).
- (f) De kandelaar en de wijding van de Levieten (8:1-26).
- (g) Het tweede Pascha (9:1-14).
- (h) De wolk- en vuurkolom en de trompetten (9:15-10:10).
- (i) Vertrek van de Sinai (10:11-28).

Het falen van het volk door ongeloof

- (a) Vertrouwen op menselijke leiding, waarop de HERE Zelf voor hen uitgaat (10:29-36).
- (b) Klagen zonder gegeven oorzaak, waarop het vuur des HEREN ontbrandt (11:1-3).
- (c) Verlangen naar het voedsel van Egypte en verachting van het manna; de zeventig oudsten en de kwakkels, gevolgd door de begrafenis van het gulzige volk (11:4-35).
- (d) Opstand van Mirjam en Aäron tegen Mozes (12:1-16).
- (e) Falen door ongeloof om het Beloofde Land in bezit te nemen (13:1-14:38).
- (f) Geen aanvaarding van het aangekondigde oordeel; de inval in het Zuiden mislukt (14:39-45).
- (g) Een tussenzin over offers in het land, onopzettelijke zonde, sabbatschennis en gedenkkwasten aan de zomen van de kleding: deze tussenzin toont ons Gods genade én de verantwoordelijkheid van het volk (15:1-41).
- (h) Het hoogtepunt van het falen: openlijke, ongebreidelde opstand tegen God en Zijn gezalfden, Mozes en Aäron (16:1-43).

Gods genadige voorziening door middel van het priesterschap

- (a) Afwending van het oordeel door priesterlijke voorbede (16:44-50).
- (b) Bevestiging van het levitische priesterschap door de bloeiende staf van Aäron (17:1-13).
- (c) Plichten en inkomsten van priesters en Levieten (18:1-32).
- (d) Het reinigingswater van de priester Eleazar (19:1-22).
- (e) Laatste woestijnervaringen: van Kades tot het Overjordaanse (20:1-22:1).
- (f) Gods zegen over Zijn volk door middel van Bileam (22:2-24:25).
- (g) Afgoderij met Baäl-Peor en afwending van het oordeel door tussenkomst van de priester Pinechas (25:1-18).

Vorbereiding voor het land

- (a) Tweede telling van Israëls strijdbare mannen, nu met het oog op de verdeling van het land Kanaän (26:1-56).
- (b) Aparte telling van de Levieten (26:57-65).
- (c) Het recht van dochters op het vaderlijk erfdeel (27:1-11).
- (d) Jozua aangewezen als opvolger van Mozes (27:12-23).
- (e) Verplichte dagelijkse offers en feestoffers (28:1-29:40).
- (f) Voorschriften met betrekking tot geloften (30:1-16).
- (g) De wraak op de Midjanieten en de verdeling van de buit (31:1-54).
- (h) Toewijzing van het Overjordaanse (32:1-42).
- (i) Overzicht van de woestijnreis (33:1-49).
- (j) De inbezitneming van Kanaän (33:50-34:29).
- (k) Levietensteden en vrijsteden (35:1-34).
- (l) Bewaring van het erfdeel binnen het stamverband (36:1-13).

44. Het manna in de woestijn

‘De Israëlieten begonnen weer te jammeren en zeiden: Wie geeft ons vlees te eten? (...) er is in het geheel niets, wij krijgen alleen dit man te zien. Het man nu leek op korianderzaad en het zag er uit als balsemhars (...) en de smaak ervan was als van oliegebak; telkens wanneer des nachts de dauw op de legerplaats neerdaalde, daalde ook het man daarop neder.’

Numeri 11:4-9

‘Maar zij bleven verder tegen Hem zondigen, zij waren in de wildernis weerspanning tegen de Allerhoogste; zij verzochten God in hun hart door spijze te vragen naar hun lust; zij spraken tegen God, zij zeiden: Kan God een dis aanrichten in de woestijn? (...) Toen gebood Hij de wolken daarboven en opende de deuren des hemels; Hij deed manna tot spijze op hen regenen, en schonk hun hemelkoren; brood der engelen at ieder, Hij zond hun teerkost tot verzadiging.’

Psalm 78:17-25

‘Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven, maar Mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel. Want het brood van God is Hij die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft (...) Ik ben het brood van het leven.’

Johannes 6:32-35

Een tafel in de woestijn

Van de berg Sinai trokken de Israëlieten in noordelijke richting naar de woestijn Paran: dat betekent ‘uithollingen’, die ontstonden door de beken in de regentijd. Deze woestijn lag ten zuiden van Kanaän en hier bevond zich ook Kades, een bekende pleisterplaats aan de grens van Edom, waar de verspieters

verslag uitbrachten van hun verkenningstocht naar het Beloofde Land (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26; 20:1,14,16,22).

De woestijn is altijd het toneel van verzoeking en beproeving, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Hier wordt Gods volk getest of het in Zijn wegen wandelt of niet. Hier is het ook volkomen afhankelijk van Zijn zorg en zegen, van Zijn bewaring en leiding. Door iedere dag het manna te geven, wilde God Zijn volk beproeven of het werkelijk gehoorzaam zou zijn (Ex. 16:4). Uit het vervolg van Exodus 16 blijkt direct al dat dit niet het geval was. Want er waren Israëlieten die het manna wilden bewaren tot de volgende dag; en op de sabbat waren er sommigen die in strijd met het gebod heengingen om wat te verzamelen.

Kan God een dis aanrichten in de woestijn? Is Hij in staat te zorgen voor het volk dat Hij heeft verlost uit de slavernij van Egypte? Zou Zijn hand niet te kort zijn om dat veertig jaar lang te doen? Het ongeloof wijst hulp van boven bij voorbaat af. Wij zien dan ook dat het volk liever klaagde en jammerde en mopperde. Het verzette zich tegen God en tegen zijn gezalfde leider, Mozes, de man Gods. Mozes is een type van Christus als de Leidsman ten leven, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hand. 3:15; Hebr. 12:2).

Zo leerde het volk zichzelf kennen in de woestijn, maar het leerde ook zijn God kennen (Deut. 8:2-5, 14-16). God toonde hun Zijn heiligheid en gerechtigheid, maar ook Zijn genade en barmhartigheid. Dat blijkt telkens weer uit de verslagen van de woestijnreis in Exodus en Numeri. In Exodus 16, vóór de verbondssluiting bij de berg Sinai, zien wij vooral Gods *goedgunstigheid*. Het volk ontving brood en vlees in overvloed – het manna en de kwakkels – zonder dat hun gemor geoordeeld werd. In Numeri 11 staat Gods *gerechtigheid* op de voorgrond: daar werd hun gulzigheid streng bestraft en stierven er velen terwijl het vlees van de kwakkels nog tussen hun tanden was.

Brood uit de hemel

De geschiedenis van het manna, het hemelkoren, is bijzonder leerzaam. Het volk Israël werd hiermee dagelijks gespijzigd op de lange reis door de woestijn. Zij aten hiervan als leden van het volk van God (zij het dat hun verbinding met God vaak van *uiterlijke* aard was). Welnu, zo hebben wij als kinderen van God elke dag behoefte aan het wáre manna, het brood dat ons telkens weer geestelijk sterkt. Elke dag moeten wij leren in afhankelijkheid van God te leven

en naar Zijn Woord te luisteren (Deut. 8:3; Matt. 4:4). Elke dag moeten wij ons opnieuw voeden met Christus: de ware, afhankelijke Mens. Want het manna spreekt van Christus als Degene die uit de hemel is neergedaald, de hemelse Mens die als Vreemdeling hier op aarde heeft gewandeld en volkomen was toegewijd aan Zijn Vader. Wanneer wij ons met Hem bezighouden in Zijn vernedering zoals die in de Schrift wordt getekend, dan ontvangen wij de kracht om Hem na te volgen en onze wandel in de wereld in Zijn voetspoor voort te zetten.

Het manna was het voedsel in de woestijn, zoals de opbrengst van het land ('het overjarige koren', Joz. 5:12 SV) het voedsel was in Kanaän. In welke omstandigheden wij ons ook bevinden, hetzij in de verschillende situaties van het leven hier op aarde, hetzij als levend in het genot van onze geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten, Christus blijft het voedsel voor ons hart. Enerzijds voeden wij ons met Hem als Degene die op aarde is neergedaald (zo zien wij Hem o.a. in de evangeliën), anderzijds is Hij onze levenskracht als de verheerlijkte Mens in de hemel (denk met name aan de brieven van Paulus).

Ik wil er terloops op wijzen dat de Heer Jezus in Johannes 6 Zijn hele levensgang tekent: Zijn neerdalen uit de hemel, Zijn gaan in de dood en zelfs Zijn verhoging in de hemel (Joh. 6:62). De beschrijving van het manna in het Oude Testament is ongetwijfeld mede bedoeld om ons iets te leren over het wáre manna, om meer te vertellen over *Christus* als het brood des levens. Dit is in Johannes 6 echter niet aan de orde: de Heer wijst daar juist op de tégenstelling tussen het manna, dat vergankelijk was, en Zijn eigen Persoon als *het levende brood* uit de hemel.

De beschrijving van het manna in het Oude Testament

Wij lezen in Exodus 16:13-14 en Numeri 11:9, dat het manna 's nachts neerdaalde met de dauw. Zo is Christus in de wereld gekomen terwijl het nacht was, en Hij kwam om licht en leven te brengen. De dauw spreekt altijd van hemelse zegen, van leven en lafenis (Gen. 27:39; Deut. 33:13,28; Ps. 133:3). Het manna zelf was fijn als de rijm, fijne ijskristallen die ontstaan als de dauw bevriest. Het leven van Christus in Zijn vernedering op aarde vertoonde geen oneffenheden, het was fijn, teer en schoon. De Vader vond in Hem Zijn welbehagen. In psalm 78 wordt het manna ook het brood der engelen, of het brood der machtigen genoemd. De engelen hebben vol bewondering het leven van Christus op aarde gezien. Engelen bezongen Zijn geboorte, engelen

dienden Hem in de woestijn, engelen waren getuige van Zijn opstanding en van Zijn hemelvaart. En zij zijn nog steeds begerig om een blik te werpen in de dingen die te maken hebben met het lijden van Christus en de heerlijkheden daarna (1 Petr. 1:11-12). Zouden wij het manna dan minachten?

De kleur van het manna was wit als korianderzaad (Ex. 16:31). Dit wijst op de volkomen reinheid en heiligheid van het leven van Christus. Hij openbaarde volmaakte liefde in een wereld vol zonde, maar tegelijkertijd bewaarde Hij een volstreekte afzondering van het kwaad dat in de wereld was. Zijn leven was ook een vruchtbaar leven, het droeg rijke vrucht voor God. Korianderzaad was een rond aromatisch zaad. Het leven van Christus was tot een liefelijke reuk voor God. Numeri 11:7 voegt eraan toe dat het manna er ook uitzag als 'balsemhars', en zo was ook het leven van Christus welriekend en kostbaar. Voor het natuurlijk oog bezat het echter weinig aantrekkelijks (vgl. Jes. 53:2). Het morrende volk gaf de voorkeur aan het voedsel van Egypte (Num. 11:5; 21:5).

De smaak van het manna was als die van een *honingkoek* (Ex. 16:31), als van oliegebak (Num. 11:8). In het land Kanaän was de honing overvloedig voorhanden – het was een land vloeiende van melk en honing – maar God gaf Zijn volk in de woestijn al een voorsmaak daarvan. De honing is een beeld van de zoetheid van natuurlijke banden (die een gevaar kunnen zijn voor volkomen toewijding aan God; daarom werd de honing uit het spijsoffer geweerd). Maar tevens spreekt de honing van de zoetheid van gééstelijke banden, die het werk zijn van Gods Geest. Honing doet vermoeidheid wijken en sterkt in de strijd (vgl. 1 Sam. 14:27-29).

Het tweede kenmerk van de smaak was dat het manna deed denken aan *oliegebak*; en olie is in de Schrift altijd een beeld van de werking van Gods Geest. Deze werkzaamheid was in het leven van Christus uiteraard in rijke mate aanwezig. Hij was gezalfd en verzegeld met de Geest, Hij liet Zich leiden door de Geest, en Hij was dat Heilige dat door de Heilige Geest was verwekt (Luc. 1:35; 4:1; Joh. 6:27; Hand. 10:38). Het oliegebak waarvan sprake is in Numeri 11 doet trouwens wél denken aan het spijsoffer, dat met olie werd aangemaakt en bestreken (Lev. 2:4). Ook de hoeveelheid van het dagelijks manna kwam overeen met de grootte van het spijsoffer (vgl. Ex. 16:16,36 met Num. 28:5). Zowel het manna als het spijsoffer zijn typen van Christus. Hij is het 'voedsel' voor ons als pelgrims in de woestijn, en als priesters in het heiligdom. Maar Hij is ook de 'spijs' op het altaar voor de HERE.

Zijn vlees eten en Zijn bloed drinken

Voeden wij ons zo door het geloof met het brood des levens? Is Christus in Zijn vernedering op aarde het Voorbeeld dat wij voor ogen houden? Laten wij er dan aan denken dat wij ons niet alleen hebben te voeden met de Heer als Degene die uit de hemel is neergedaald, maar ook met de Heer als Degene die is neergedaald *in de dood*. Elke goede gave en elk volmaakt geschenk daalt van boven neer, van de Vader der lichten (Jak. 1:16). Als dit woord van de Schrift reeds geldt voor de stoffelijke en geestelijke zegeningen die ons deel zijn, hoeveel te meer is het dan van toepassing op de onuitsprekelijke gave die de Vader ons heeft geschonken in Zijn geliefde Zoon?

Christus is van boven neergedaald, uit de hemel, om ons die dood waren in misdaden en zonden Zijn leven te kunnen geven. Hij is het ware levensbrood. Ieder die zich met Hem voedt, krijgt deel aan het leven dat alleen in Hem te vinden is. Wie in Hem gelooft, ontvangt eeuwig leven. Maar als gelóvigen hebben wij ook behoefte aan deze spijs: het leven dat wij van God hebben ontvangen in de nieuwe geboorte wordt namelijk door dit levende brood onderhouden. Christus leeft in mij, zegt Paulus, en wat ik nu leef in het vlees, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven (Gal. 2:20).

Christus *blijft* Degene die ons voor ogen moet staan, want alleen in voortdurende gemeenschap met Hem en in de kracht van de Heilige Geest kan het nieuwe leven zichtbaar worden. Dat is wat de Heer Jezus duidelijk maakt in het vervolg van Zijn rede in Johannes 6. Wij moeten ons met Hem 'voeden' als de Gestorvene en in het geloof eten van Zijn lichaam en drinken van Zijn bloed, want Zijn vlees is ware spijs en Zijn bloed is ware drank (Joh. 6:51-55). Wij hebben Hem nodig als de Levende, de Gezondene van de Vader, maar ook als de *Gestorvene*. Alleen Zijn dood kon ons het leven schenken: het tarwegraan moest in de aarde vallen en sterven om vrucht te dragen en zich te kunnen vermenigvuldigen (Joh. 12:24).

Deze gemeenschap met Christus als de Gestorvene is niet alleen noodzakelijk om opnieuw geboren te kunnen worden, ze is ook vereist om het nieuwe leven te *onderhouden*: 'Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem' (Joh. 6:56). Zo kunnen wij verwerkelijken dat wij *met Hem* zijn gestorven en opgestaan; zo kunnen wij ons identificeren met een gestorven Heiland en in een blijvende gemeenschap met Hem leven. Wij verblijven of wonen dan in Hem en Hij in ons.

*'Jezus is het brood des levens,
uit de hemel neergedaald;
Hij schenkt aan de ziele voedsel,
waar geen and're spijs bij haalt.'*

45. De uitsluiting van Mirjam buiten de legerplaats

Een voorbeeld van tuchttoefening en herstel in het Oude Testament

'Mirjam nu sprak met Aäron over Mozes naar aanleiding van de Ethiopische vrouw, die hij genomen had (...) Toen nu de wolk van boven de tent geweken was, zie, Mirjam was melaats als sneeuw (...) Toen zeide Aäron tot Mozes: Ach mijn heer, reken ons toch de zonde niet toe, die wij in onze dwaasheid begaan hebben (...) Daarop werd Mirjam zeven dagen buiten de legerplaats gesloten.'

Numeri 12:1-16

Rebellie tegen Mozes

De beschrijving van de reis van het volk Israël van Egypte naar Kanaän bevat allerlei waardevolle lessen voor de Gemeente van God in de huidige bedeling. Wij zijn ook een volk van pelgrims, maar wij zijn onderweg naar een beter, dat is een hémels vaderland. Terwijl wij in het boek Exodus de uittocht uit Egypte vinden, beschrijft Numeri de tocht vanaf de berg Sinai tot en met de verovering van het Overjordaanse.

Om dit nog iets meer toe te spitsen: Numeri spreekt vooral over het falen van het volk van God tijdens de woestijnreis. Israël faalde om te luisteren naar Gods Woord, te gehoorzamen aan het gezag van Mozes, in het geloof op te trekken naar het Beloofde Land, etc. Bijzonder treffend is in dit verband de klacht die God na verloop van tijd uitspreekt: de Israëlieten hebben Mij nu reeds *tienmaal* verzocht en naar Mijn stem niet geluisterd (Num. 14:22). Keer op keer werd het morrende volk gestraft door Gods oordelen, maar het mocht allemaal niet baten. De meesten van hen kwamen jammerlijk om in de woestijn en het was een nieuwe generatie (met uitzondering van Jozua en Kaleb), die

het land van de belofte binnentrok. De mens in het vlees, die door de wet op de proef werd gesteld, kon God niet behagen en moest opnieuw geboren worden. Tot die conclusie moet iedere aandachtige lezer van dit bijbelboek wel komen, en ongetwijfeld is dit ook een van de belangrijke lessen die God ons hier wil leren.

In Numeri 12 maakte de geest van rebellie die het volk beheerste, zich ook meester van Mirjam en Aäron, niemand minder dan de broer en zus van Mozes, die beiden als instrumenten door God waren gebruikt en een belangrijke rol hadden gespeeld bij de uittocht uit Egypte. Het aandeel van Mirjam in deze opstand tegen Mozes is kennelijk het grootst geweest, maar zij vond een open oor bij Aäron en diens belijdenis is dan ook in het meervoud gesteld: 'Ach mijn heer, reken ons toch de zonde niet toe, die wij in onze dwaasheid begaan hebben' (Num. 12:11).

Wat was de reden voor de kwaadsprekerij van Mirjam? We lezen dat Mirjam zich met haar broer Aäron onderhield over het huwelijk van Mozes met een Ethiopische vrouw. Mag je daar nu niet over praten, over het huwelijk van je eigen broer? Ja, maar het komt erop aan op welke wijze erover gesproken wordt! Mirjam deed dat in negatieve zin en maakte zich daarmee schuldig aan laster; zij keurde het huwelijk van Mozes af en tastte daardoor zijn positie en goede naam aan. Dat wordt weliswaar niet met zoveel woorden gezegd, maar het valt uit het verband toch wel duidelijk op te maken. Mirjam verzette zich dus tegen Mozes' handelwijze en ze zocht daarvoor steun bij Aäron. Samen zeggen ze dan: 'Heeft de HERE soms uitsluitend door Mozes gesproken, heeft Hij ook niet door ons gesproken?' (Num. 12:2). 'En de HERE hoorde het', staat er dan in het volgende vers. Laten wij dat wel bedenken wanneer wij iets over onze medebroeder of zuster menen te moeten zeggen! Er is een Getuige die onze gesprekken hoort, die onze gedachten kent en zelfs weet wat er leeft op de bodem van ons hart. Voor Hem kunnen wij niets verbergen. Het is niet voor niets dat Jakobus zo ernstig waarschuwt voor de gevaren van de tong, die vol 'dodelijk venijn' kan zijn. Met haar kunnen wij God loven, maar helaas ook de mensen vervloeken die naar Gods gelijkenis zijn gemaakt (Jak. 3:8-9).

Dit is een ernstig kwaad en wanneer iemand daarin volhardt en zijn leven getekend wordt door zonde, leidt dit uiteindelijk tot uitsluiting buiten de Gemeente. Een lasteraar moet als een boze uit het midden worden weggedaan (1 Kor. 5:11-13). En in het volgende hoofdstuk zegt Paulus, dat een lasteraar behoort tot hen die Gods Koninkrijk niet zullen beërven (1 Kor. 6:10). Zo

iemand wordt gerekend tot ‘hen die buiten zijn’. Zover kan het helaas komen met iemand die zijn tong niet in toom weet te houden door de kracht van de Heilige Geest; want ook déze vorm van zelfbeheersing is een vrucht van de Geest (Gal. 5:19-22).

Mirjam buiten de legerplaats

Zover kwam het helaas met Mirjam, zoals wij in type zien in deze geschiedenis. Zij had zich niet ontzien tegen Mozes te spreken en zij moest daarom als een melaatse buiten de legerplaats worden gesloten. Buiten de legerplaats: dat is in het boek Numeri de plaats van de *onreinen* (Num. 5:1-4; en de melaatsen staan in die verzen vóórop). Zo is het ook in Leviticus 13 en 14, waar wij de wetten vinden voor de priesters inzake de beoordeling van de diverse vormen van melaatsheid en de reiniging van de melaatse zelf. De melaatse was onrein zolang hij de plaag had: ‘(...) afgezonderd zal hij wonen, buiten de legerplaats zal zijn verblijf zijn’ (Lev. 13:46).⁵

Het merkwaardige is dat het bij Mirjam kennelijk ging om melaatsheid in een vérggevorderd stadium. De toorn des HEREN ontbrandde tegen Mirjam en Aäron, en Mirjam werd onmiddellijk ‘melaats als sneeuw’ (Num. 12:10). Dit volkomen wit zijn, was volgens Leviticus 13:13 juist de voorwaarde om weer rein verklaard te worden! Mirjam werd dus getroffen door Gods oordeel, maar toch was hier meteen reeds een bewijs van Zijn genade te constateren – genade die haar herstel op het oog had. Zij was volkomen melaats, daarover bestond geen enkele twijfel. Zij moest als een onreine buiten de legerplaats worden gesloten en het zelf ook uitroepen dat zij onrein was (Lev. 13:45). Maar het was niet voorgoed. God wilde haar weer in genade aannemen nadat zij zeven dagen buiten de legerplaats was gesloten (Num. 12:14). Ik denk dat deze periode van zeven dagen, die ook gebruikelijk was bij andere reinigingsceremoniën (o.a. in Num. 19), doelt op het betoon van berouw dat voor een volledig herstel vereist is. Zo diende er ook bij de uitgeslotene in Korinte een werk van berouw en bekering plaats te vinden, voordat hij weer in het midden van de gelovigen

5 Hier is de legerplaats de door God erkende woonplaats van Zijn volk. Hij was als de Reine en Heilige in hun midden en zij waren als een rein en heilig volk rondom Zijn heiligdom gelegerd. Toen de legerplaats verontreinigd was door afgoderij, was de plaats van de getrouwen met Mozes ‘buiten de legerplaats, ver van de legerplaats’ (Ex. 33:7). Zo is na de verwerping van de Messias de plaats van de gelovige Hebreëen bij hun Heer ‘buiten de legerplaats’ (Hebr. 13:13).

kon worden toegelaten (2 Kor. 2:7). De droefheid naar God had zowel in zijn hart als in dat van de overigen, die het kwaad eerst hadden getolereerd in hun midden, een ‘onberouwelijke bekering tot behoudenis’ bewerkt (2 Kor. 7:10 Voorhoevevert.).

Het wegdoen van een ‘boze’ uit het midden van de gelovigen, het uitsluiten van een ‘melaatse’ buiten een reine legerplaats, dient dus plaats te vinden in de hoop op een spoedig herstel. Priesterlijke aandacht en zorg is nodig om vast te kunnen stellen welk stadium de melaatsheid, die bij uitstek een beeld is van de zonde in een manifeste gedaante, heeft bereikt. Is de melaatse volledig aangetast door de ziekte, dan betekent dat in overdrachtelijke zin dat de uitgeslotene niets meer van zichzelf kan verwachten en erkent dat er in zijn vlees geen goed woont (vgl. Rom. 7:18). Met andere woorden: er is een werk van berouw en bekering bij hem te bespeuren. Als dat is vastgesteld, kan de betrokkene hersteld worden en zijn vroegere plaats onder de gelovigen weer innemen.

Na zeven dagen mocht Mirjam zich weer bij de legerplaats voegen, of zoals de Statenvertaling het zegt: ‘weer aangenomen worden’. Dit is een treffend voorbeeld van uitsluiting, maar ook van herstel van iemand die onder de tucht moest worden gesteld. God neemt de zonde heel hoog op en Hij vraagt van de gelovigen handhaving van (gemeentelijke) tucht, maar Hij wil in Zijn genade ook de weg banen tot een volledig herstel. Mirjam moest wachten buiten de legerplaats, zeven dagen lang, voordat zij weer kon worden toegelaten. Maar het is treffend dat het volk binnen de legerplaats ook zeven dagen lang wachtte, totdat zij zich weer bij hen had gevoegd: ‘(...) en het volk brak niet op, vóórdat Mirjam zich bij hen gevoegd had’ (Num. 12:15). Zij wachtte buiten, het volk wachtte in de legerplaats, totdat het werk van herstel was voltooid!

Zachtmoedig en nederig van hart

Laten wij nu nog letten op de houding van Mozes, die ook bijzonder leerzaam is. Mozes is ongetwijfeld bedroefd geweest over de zonde van Mirjam en Aäron (die als oudere broer beter had moeten weten, maar die bij de afgoderij met het gouden kalf ook een twijfelachtige rol had gespeeld). Wat was de reactie van Mozes op dit revolutionaire optreden tegen zijn gezag als de man Gods? Hij zweeg en gaf het over aan Hem die rechtvaardig oordeelt (1 Petr. 2:23). Het getuigenis dat wij hier van Mozes lezen, is dat hij ‘een zeer zachtmoedig man was, meer dan enig mens op de aardbodem’ (Num. 12:3).

Die zachtmoedigheid had hij niet van zichzelf, hij had die *geleerd* in de school van God. Van nature was hij immers een driftig man: hij sloeg de Egyptenaar dood, en zelfs op zijn oude dag speelde zijn drift hem nog een keer parten toen hij in zijn verontwaardiging over het weerspannige volk op de rots ging *slaan* in plaats van tegen de rots te *spreken* (Num. 20).

Hier in Numeri 12 doet Mozes ons echter denken aan de Heer Zelf, die Zijn discipelen vermaande: 'Leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart, en u zult rust vinden voor uw zielen' (Matt. 11:29). Als discipelen van Christus, als leerlingen die worden opgevoed in Zijn school, moeten wij zó reageren wanneer wij het mikpunt van kwaadsprekerij zijn. Dat dient in elk geval onze *persoonlijke* houding te zijn, hoewel er in zulke kwesties ook een *gemeenschappelijke* verantwoordelijkheid van de Gemeente is volgens Matteüs 18:15-20. Wij zien hier zelfs dat Mozes voor zijn zuster bad met het oog op haar herstel: 'En Mozes riep tot de HERE: O God, genees haar toch' (Num. 12:13). Dit gebed om herstel werd verhoord.

46. De aanneming van Israël, het leven uit de doden

'Toen nu de wolk van boven de tent geweken was, zie, Mirjam was melaats als sneeuw (...) Laat haar toch niet zijn als een doodgeborene, wiens vlees reeds half vergaan is, wanneer hij uit de schoot zijner moeder komt. En Mozes riep tot de HERE: O God, genees haar toch.'

Numeri 12:10-13

Profetische lessen uit Numeri 12

Mozes bidt in deze verzen voor de genezing van zijn zuster Mirjam. Hij is hier een beeld van Christus, die bad voor degenen die tegen Hem opstonden en die Hem belasterden. Zoals Mirjam herstelde op grond van Mozes' voorbede, zo werd aan Israël genade betoond op grond van de voorbede van Christus aan het kruis: 'Vader, vergeef hun, want zij weten niet wat zij doen' (Luc. 23:34). In het boek Handelingen zien wij dan ook, hoe aan het Joodse volk de weg tot behoud en tot herstel werd gewezen door middel van de prediking van het evangelie van Gods genade.

Naast het praktische onderwijs dat wij uit Numeri 12 kunnen leren, bevat dit hoofdstuk ongetwijfeld een profetische les. Mirjam had kritiek op Mozes, omdat hij een Ethiopische vrouw had genomen. Mozes is een duidelijk type van Christus als de grote Profeet, Apostel en Leraar van Zijn volk (Deut. 18:15; Joh. 5:46; Hand. 3:22; Hebr. 3:1-6). Welnu, als Mozes een type van Christus is, wat heeft het huwelijk met een *buitenlandse* vrouw ons dan te zeggen? Het antwoord ligt voor de hand: Christus heeft een bruid genomen *uit de volken*. De Ethiopische vrouw van Mozes was een vreemde, zij behoorde niet tot het volk van God. Toch werd deze heidin de bruid van Mozes. Evenzo heeft Christus nu een bruidsgemeente die (althans grotendeels) genomen is uit de volken.

Ook Sippora, de eerste vrouw van Mozes, kunnen wij zien als een beeld van de Gemeente (en zo ook Asnat, de Egyptische vrouw van Jozef).

De genade en de liefde van God, die in Christus tot alle mensen zijn gekomen, konden niet beperkt blijven tot het Joodse volk. De kern van het evangelie is dat alle mensen voor God *gelijk* zijn: allen zijn zondaars, maar aan allen wil God ook Zijn genade kwijt. Zowel de Jood als de heiden is voor God 'dood in overtredingen en zonden' (Ef. 2:1). Maar God heeft die beiden met Christus levend gemaakt en door Hem tot een nieuwe eenheid gesmeed: de Gemeente, die het lichaam van Christus is en het huis van God op aarde (Ef. 2). Deze genade voor de volken had een breuk met het volk Israël tot gevolg, evenals de liefde van Mozes voor zijn heidense bruid de band met Mirjam (tijdelijk) verbrak. Christus werd verworpen door het Zijne, Zijn verwanten naar het vlees (Joh. 1:11). Hij heeft de tegenspraak door de zondaars tegen Zich moeten verdragen (Hebr. 12:3), en Hij deed dat geduldig en zachtmoedig. Hij handelde zoals Mozes, die het verzet van zijn verwanten gelaten over zich liet komen en het in de hand des HEREN gaf.

Israëls verwerping van de Knecht des HEREN had hun terzijdestelling tot gevolg, evenals Mirjams opstand tegen Mozes (die Gods *knecht* was, Num. 12:8) resulteerde in haar uitsluiting buiten de legerplaats. God Zelf sprak in deze kwestie tussen Mirjam en Mozes het vonnis uit: zij werd voor een tijd verstoten vanwege haar zonde. Vanwege de verwerping van de Messias is Israël tijdelijk verworpen. Het is nu Lo-Ammi, d.i. Niet-Mijn-volk (Hos. 1:9; Rom. 9:26). God heeft Zijn handen uitgestrekt tot de volken en de Messias is met liefdebanden verbonden met een bruidsgemeente die van heidense origine is.

Zoals de wolk van Gods tegenwoordigheid week van boven de tent der samenkomst en de HERE heenging (Num. 12:9-10), zo heeft Hij Zich nu aan Zijn oude volk onttrokken. De heerlijkheid des HEREN heeft Israël verlaten en keert pas terug aan het begin van het Vrederijk (Ezech. 43). Mirjam werd buiten de legerplaats gesloten, buiten de plaats van zegen in de nabijheid van Jahweh. Zo is over Israël als natie nu een oordeel van verharding gekomen en bevindt Gods zegenrijke tegenwoordigheid zich elders, want Hij woont met Zijn Geest in de Gemeente.

Zo zal heel Israël behouden worden

Maar er is een heerlijk 'totdat'. Deze geschiedenis eindigt niet met het droevige bericht van Mirjams uitsluiting, maar met haar herstel. Zo is Gods toorn weliswaar over Israël gekomen tot het einde toe (d.i. ten volle), maar Hij is genadig en denkt zelfs in Zijn toorn aan ontferming (1 Tess. 2:16; Hab. 3:2). Hij bepaalt de mate van de kastijding, zoals Hij ook de periode van 'zeven dagen' bepaalde waarin Mirjam versmaad was. Hij zal Zich weer over Israël ontfermen en het vertroosten, wanneer de lijdenstijd is volbracht en de ongerechtigheid geboet (Jes. 40:1-2). Deze droevige geschiedenis heeft dus een gelukkig slot. Zoals Mirjam in genade werd aangenomen en van haar melaatsheid werd gereinigd, zo zal Israël weer als Gods volk worden aangenomen en van alle ongerechtigheid worden gereinigd.

Juist de apostel Paulus, die zoveel tegenstand van de Joden heeft ondervonden, doordat hij het evangelie van Gods genade predikte aan de volken, heeft ons een goddelijke verborgenheid bekendgemaakt ten aanzien van het herstel van het Joodse volk (Rom. 11:25-27). In dit gedeelte is ook sprake van een 'totdat', een door God bepaalde tijd waarop er een keer zal komen in het lot van Zijn oude volk. Zoals de HERE als de Heelmeester van Zijn volk ten gunste van Mirjam handelde en haar genas, zo zal Hij straks Zijn aardse volk herstel schenken. Hij zal hen niet alleen redden van de vijanden die hen van buiten bedreigen, maar tevens van de zonden die hen van binnen aanklagen. Hij nam de melaatsheid van Mirjam af, en zo zal Hij straks de goddeloosheden van Jakob afwenden en het Joodse volk als herboren uit zijn doodsstaat doen opstaan.

Israëls verwerping betekende de verzoening van de wereld, doordat God Zijn handen tot alle mensen uitstreckte en de boodschap van de verzoening liet uitgaan tot Joden én heidenen. Maar als straks de volheid van de volken is ingegaan en de bruidsgemeente voltallig is, zal God ook tot Zijn doel komen met Zijn oude volk. Wat zal het gevolg van hun aanneming zijn? Niets minder dan het leven uit de doden (Rom. 11:15). Zoals Mirjam als een gereinigde en opnieuw geborene weer in de legerplaats werd opgenomen, zo zal Israël opnieuw door God worden aangenomen als een volk dat uit zijn doodsslaap is opgewekt en dat volkomen is gereinigd van de melaatsheid die het stempelde tot een 'dodgeborene, wiens vlees reeds half vergaan is' (Num. 12:12).

In de Statenvertaling komt het woord 'aannemen' ook letterlijk voor in Numeri 12:14. Dit bevestigt de parallel met Romeinen 11:15. Anderen vertalen 'opnemen'. De grondbetekenis van het woord schijnt te zijn: 'vergaderen',

‘verzamelen’. Dat is ook de zin van het woord ‘aanneming’ in Romeinen 11. God zal het volk dat Hij voor een tijd van Zijn aangezicht moest wegdoen, weer aannemen en brengen op de plaats van zegen in Zijn tegenwoordigheid. Dat zal een heel nieuw begin betekenen, een geestelijk reveil, het leven uit de doden (vgl. Ezech. 37).

Laten wij ondertussen als leden van Gods Gemeente echter op onze hoede zijn dat wij niet in dezelfde fout vervallen en morren tegen Christus, onze grote Mozes. Het verzet tegen Zijn gezag, tegen het Woord van Christus en tegen de Heilige Geest, is een kenmerk van de laatste dagen en brengt onvermijdelijk Gods oordeel met zich mee.

47. Neemt iets mee van de vrucht van het land

‘De HERE sprak tot Mozes: Zend mannen uit om het land Kanaän te verspieden, dat ik de Israëlieten geven zal; telkens één man zult gij zenden als vertegenwoordiger van de stam zijner vaders: allen vorsten onder hen. Toen zond Mozes hen heen uit de woestijn Paran, naar het bevel des HEREN (...) Weest moedig en neemt van de vrucht des lands mede. Het was toen juist de tijd der eerste druiven (...) Toen zij in het dal Eskol gekomen waren, sneden zij daar een rank met één tros druiven af, die zij met hun tweeën aan een draagstok droegen; ook enige granaatappelen en vijgen (...) Na verloop van veertig dagen keerden zij terug van het verspieden van het land; zij gingen op weg en kwamen tot Mozes en Aäron en de gehele vergadering der Israëlieten in Kades, in de woestijn Paran, en brachten hun en de gehele vergadering bericht en toonden hun de vrucht van het land.’

Numeri 13:1-26

De verkenning van Kanaän

Een onderdeel van de opdracht die de twaalf verspieders kregen, was ook enkele vruchten uit het Beloofde Land mee te nemen. Zij moesten het land niet alleen verkennen en mondeling verslag uitbrengen van hun reis, de ligging van de steden, de kwaliteit van het land en het karakter van de bevolking. Maar zij moesten ook concreet iets tonen van het voedsel dat er te vinden was. Zodoende zouden de Israëlieten, terwijl zij nog in de woestijn waren, alvast een idee krijgen van wat het land Kanaän aan zegeningen te bieden had. Zou het land beantwoorden aan hun hooggespannen verwachtingen? Al meer dan een jaar hadden ze door de woestijn gezworven, maar nu was het moment gekomen waarop ze wat meer over het land te weten zouden komen.

De eerste kennismaking met het Beloofde Land was zeker niet teleurstellend, want de verspieders brachten maar liefst *drie* soorten vruchten met zich mee. De belangrijkste en ook de bekendste van deze vruchten was de grote druiventros, die zij met hun tweeën moesten dragen.

Druiven uit het dal Eskol

Hieraan heeft het dal Eskol zijn naam te danken, want Eskol betekent ‘druiventros’ (Num. 13:24). Het Hebreeuwse woord dat hier voor ‘dal’ wordt gebruikt, kan echter ook de betekenis van ‘beek’ hebben. Dit is begrijpelijk, omdat er in dalen meestal beken stromen. Wij kunnen het ons dus zo voorstellen, dat de verspieders in een dal kwamen waarin een beek stroomde en waarvan de hellingen begroeid waren met wijnstokken en vruchtbomen. Als er geen water in het dal Eskol was geweest, zouden zij er zeker geen vruchten hebben gevonden.

Maar dit heeft ook een géestelijke betekenis voor ons. De ‘waterbeken’ zijn in de Schrift een beeld van de werking van de Heilige Geest (Joh. 7:38-39). Zoals er in de natuur zonder water geen vruchten kunnen groeien, zo is het ook in het geestelijk vlak. Zonder de verfrissende en levendmakende werking van de Geest zullen wij beslist tevergeefs naar ‘de vrucht van de Geest’ zoeken (Gal. 5:22; 6:8). Dit is voor de christen dus een onmisbare voorwaarde om de vrucht te leren kennen van het hemelse land dat voor hem is weggelegd. Hij zal nooit enig idee krijgen van de zegeningen van het hemelse Kanaän – eeuwige, hemelse en geestelijke zegeningen die in Christus zijn deel zijn – als hij niet in aanraking is gekomen met deze stromen van levend water.

In de eerste plaats was er in het dal Eskol dus deze grote druiventros, die door twee van de verspieders werd gedragen (misschien waren dat wel Jozua en Kaleb, die de vrucht van het land tenminste naar waarde wisten te schatten). De vrucht van de wijnstok is in de Schrift een algemeen bekend symbool van de *vreugde* (vgl. Richt. 9:13; Ps. 104:15; Jes. 24:7). De druiventros die de verspieders vonden, symboliseert de vreugde die wij in het hemelse Kanaän vinden, en wel ten gevolge van de levendmakende werking van de Heilige Geest. Galaten 5 noemt de *blijdschap* als een belangrijk aspect van de vrucht van de Geest (Gal. 5:22). Het is de Geest die vruchtbaar maakt, en wij kunnen deze vrucht van het Beloofde Land alleen oogsten door voor de Geest te zaaien (Gal. 6:8).

Verder toont Johannes 15 dat deze hemelse blijdschap ons deel is door onze verbondenheid met Christus als de ware Wijnstok. De Vader en de Zoon te kennen, door de kracht van de Heilige Geest, dat geeft eeuwige, hemelse vreugde: 'En ónze gemeenschap is met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij, opdat onze blijdschap volkomen zij' (1 Joh. 1:3-4). Let hier op het verband tussen 'gemeenschap' en 'blijdschap'. Ons deelhebben aan deze goddelijke Personen bewerkt een volkomen vreugde. Buiten deze gemeenschap is er geen ware vreugde te vinden. Deze dingen zijn niet van elkaar te scheiden. Het dal Eskol bevond zich in de nabijheid van Hebron, en die plaatsnaam betekent 'gemeenschap' of 'bondgenootschap'. Alleen op de plaats van de gemeenschap met God vinden wij ook ware en volkomen *blijdschap* als een van de voornaamste vruchten van de Geest.

Granaatappels en vijgen

De druiventros was echter niet de enige vrucht die de verspieders vonden; zij namen ook granaatappels en vijgen mee. Misschien wordt daarop gezinspeeld in Numeri 20:5, waar de Israëlieten klagen dat er in de barre woestijn 'geen koren, vijgenboom, wijnstok en granaatappel groeien en geen water is om te drinken'. Maar ook in andere gedeelten van het Oude Testament worden deze verschillende vruchten in één adem genoemd (Deut. 8:8; Hag. 2:20).

Wat de betekenis van de granaatappel betreft: er kwamen imitaties van granaatappels voor op de zomen van het opperkleed van de hogepriester, en eveneens op de kapitelen van de beide zuilen die bij de ingang van de tempel stonden (Ex. 28:31-34; 1 Kon. 7:18; 2 Kon. 25:17). Wij vinden deze vrucht dus in verbinding met het heiligdom. Zij symboliseert de *heiligheid* die passend is voor Gods huis. De granaatappels aan de zomen van het kleed van de hogepriester waren voor hem (evenals de gouden belletjes) een absolute vereiste om het heiligdom te kunnen betreden (Ex. 28:35). Zij wijzen op de heiligheid die Christus kenmerkt en die Hem in staat stelt als onze hemelse Hogepriester voor het aangezicht van God te verschijnen (Hebr. 7:26). Van de granaatappels op de tempelzuilen lezen wij dat zij een versiering van het vlechtwerk op de kapitelen waren, en volgens psalm 93:5 is de *heiligheid* Gods huis tot sieraad. Dit bevestigt de juistheid van de gedachte dat de granaatappel de heiligheid aanduidt die vereist is voor Gods tegenwoordigheid, als vrucht van de werking van Gods Geest (vgl. de uitdrukking 'uw vrucht tot heiliging' in Rom. 6:22).

Nu wat betreft de vijgen. Een van de éérste hoofdstukken van de Bijbel zegt ons al het een en ander over de betekenis van deze derde vrucht die de verspieters van hun tocht meenamen. Adam en Eva maakten schorten van vijgenboombladeren om zich daarmee te bedekken, nadat zij hadden gegeten van de boom van de kennis van goed en kwaad. Naderhand ontvingen zij van God Zélf een andere bedekking, gemaakt van de huiden van onschuldige offerdieren. Deze bekleding van vijgenboombladeren wijst op het kleed van eigengerechtigheid, van eigen goede werken, waarmee de mens probeert zijn zondige toestand te verbergen. Dit in tegenstelling met het heilskleed van goddelijke gerechtigheid, dat wij om niet ontvangen ten gevolge van het sterven van het onschuldige Offerlam.

Het beeld van de vijgenboom wordt in de Schrift ook gebruikt om Israël als *natie* aan te duiden, en dan eveneens gehuld in het kleed van eigengerechtigheid. Aan de vijgenboom die door Christus werd vervloekt, waren alleen maar bladeren te bekennen en géén vruchten. Israël droeg een bladerkleed van eigengerechtigheid, het had een mooie belijdenis, maar kon geen werkelijke vrucht van gerechtigheid voor God voortbrengen. De vijgenboom is nu verdord (Israël ligt onder een oordeel van verharding), maar in het laatste der dagen zal hierin verandering komen en zal de vijgenboom weer uitspruiten (Matt. 21:19; 24:32). Dan zal Israël geen gerechtigheid meer in zichzelf zoeken, maar alleen in God. Het kleed van *Gods* gerechtigheid zal het sieren en het herstelde Jeruzalem zal heten: 'De HERE onze gerechtigheid' (Jes. 61:10; Jer. 33:16). Israël zal werkelijk vrucht dragen en hiervan zal gelden: '(...) aan *Mij* is uw vrucht te danken' (Hos. 14:9).

Zoals de granaatappels dus een beeld zijn van de vrucht van de heiligheid, zo zijn de vijgen dat van de vrucht van de gerechtigheid. Sámen vormen zij de kenmerken van de nieuwe mens, die overeenkomstig God geschapen is in 'waarachtige gerechtigheid en heiligheid' (Ef. 4:24). Dit zijn vruchten van de nieuwe schepping, vruchten van een hemels land (in de woestijn waren ze niet te vinden!). Deze vruchten kon de eerste mens niet voortbrengen. Zelfs in het paradijs bezat Adam in zijn staat van onschuld geen ware gerechtigheid en heiligheid. Hij was weliswaar onschuldig, maar hij wees het kwaad niet van de hand en bezoedelde zich ermee. Hij handelde niet rechtvaardig en hij bleef ook niet heilig. Ware gerechtigheid en heiligheid zijn de vruchten van de *nieuwe* schepping, die gegrond is op het verlossingswerk van Christus. Juist in de brief aan de Efeziërs, die ons verplaatst in het 'Belofde Land', in de 'hemelse gewesten', zien wij dat deze kostelijke vruchten ons deel zijn. In

Christus is ons een heiligheid en gerechtigheid geschonken die ons een plaats geeft in het licht, in Gods directe tegenwoordigheid (Ef. 1:3-6). Efeziërs 4 en 5 vertellen ons hoe deze vruchten in ons leven gestalte moeten krijgen, zodat de 'vrucht van het licht' ook in *praktisch* opzicht in ons wordt gezien en wij niets van doen hebben met de 'onvruchtbare werken van de duisternis'. Wij zullen dan zuiver en onberispelijk zijn, vervuld met de 'vrucht van de gerechtigheid', die ook een 'vreedzame vrucht' wordt genoemd (zie Fil. 1:11; Hebr. 12:11).

Stellen wij de vrucht van het land op prijs, evenals de twee verspieters dat deden die de druiven uit Eskol droegen? Of hechten wij er geen waarde aan, zoals de meerderheid van het ongelovige volk dat het goede land versmaadde? En als wij de vruchten van het land kennen en waarderen, is het ons dan voldoende die zo af en toe 'in de woestijn' te proeven, dus in de omstandigheden van het leven hier beneden? Of zijn ze permanent ons deel, doordat wij woning hebben gemaakt in het 'Beloofde Land' en ons hemelse erfdeel daadwerkelijk in bezit hebben genomen?

48. Spreek dan tot de Rots

‘Toen de vergadering geen water had, liep zij te hoop tegen Mozes en Aäron, en het volk twistte met Mozes (...) Toen sprak de HERE tot Mozes: Neem de staf [van vóór het aangezicht des HEREN] en laat de vergadering samenkomen, gij en uw broeder Aäron; spreek dan in hun tegenwoordigheid tot de rots, dan zal zij haar water geven; gij zult voor hen water uit de rots te voorschijn doen komen en de vergadering en hun vee drinken.’

Numeri 20:2-13

De dood van Mirjam

Na vele omzwervingen door de woestijn kwamen de Israëlieten weer in Kades-Barnea (dat betekent: ‘heilige bron’), het vroegere uitgangspunt voor de verkenning van Kanaän (vgl. Num. 13:26; 32:8vv.; Deut. 1:19vv.). In het tweede jaar na de uittocht uit Egypte was Kades voor langere tijd hun legerplaats geweest. Inmiddels waren er zo’n achtendertig jaar verstreken en waren bijna alle krijgslieden die het goede land versmaad hadden, gestorven in de woestijn (Num. 14:20:35; Deut. 2:14-16). Wij lezen hier over nóg een sterfgeval, de dood van Mirjam. Dat gebeurde volgens de aanhef van dit hoofdstuk in de éérste maand (Num. 20:1). Mogelijk was dit aan het begin van het láátste jaar van de woestijnreis. Mirjam stierf in Kades en werd daar begraven in de woestijn *Sin*. Dit was een gebied dat zich vanaf de woestijn ten noorden van Kades-Barnea tot ver in het zuiden uitstreckte. De naam *Sinai* hangt mogelijk hiermee samen. In Numeri 13 wordt Kades gesitueerd in de woestijn Paran, waaruit wij kunnen opmaken dat dit laatste gebied een onderdeel van de woestijn Sin vormde. Wij kennen deze plaatsen ook uit het leven van Abraham en van Hagar (Gen. 14:6-7; 16:14; 21:21).

Mirjam was tijdens de woestijnreis een keer in opstand gekomen tegen Mozes, maar was daarvoor toen reeds gestraft (zie Num. 12). Helaas mocht zij het

Beloofde Land niet binnengaan. Haar dood bepaalt ons bij het ernstige feit dat het alle mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebr. 9:27). De Schrift noemt alleen Henoeh en Elia als uitzonderingen op deze regel. De dood is tot alle mensen doorgedaan, omdat allen gezondigd hebben (Rom. 5:12). Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood (Rom. 6:23). Zo stierf Mirjam, de profetes, in de woestijn. Zij werd begraven in Kades. Numeri 20 is een hoofdstuk van zonde, dood en oordeel, hoewel te midden van dit alles toch ook *Gods genade* schittert.

De zonde van Mozes en Aäron

Zelfs Mozes en Aäron konden niet ontkomen aan het oordeel van de dood, zoals dit hoofdstuk op indrukwekkende wijze laat zien. Zij schoten tekort in gehoorzaamheid bij 'het water van Meriba', waar de Israëlieten opnieuw met de HERE twistten en Hij Zich onder hen de Heilige betoonde (Num. 20:13; vgl. Ex. 17:7). Later in dit boek is sprake van 'het water van Meribat-Kades', d.i. het twistwater van Kades (Num. 27:12-14). Evenals het opstandige volk faalden ook Mozes en Aäron als leiders in deze voor hen zo moeilijke situatie, en daarom zouden zij evenmin het Beloofde Land binnengaan (Num. 20:12). Dit is een ingrijpende gebeurtenis geweest in het leven van deze godsmannen, waarop later nog uitvoerig wordt teruggegrepen, vooral door Mozes zelf (zie Deut. 1:37; 3:26-27; 4:21; 32:48vv.; Ps. 106:32-33). Zij vertrouwden niet op God en lieten tegenover de Israëlieten niet zien dat Hij de Heilige was. Daarom moesten zij de gevolgen van hun zonde dragen in de woestijn. Het land Kanaän zouden zij niet binnengaan. Aäron stierf op de berg Hor (Num. 20:22-29), Mozes enige tijd later op de berg Nebo (Deut. 34:1-8).

Wat was de aanleiding tot hun falen? Terwijl het volk in Kades verbleef, kreeg het gebrek aan water. 'Toen de vergadering geen water had, liep zij te hoop tegen Mozes en Aäron, en het volk twistte met Mozes' (Num. 20:2). Het was dezelfde beproeving die de Israëlieten aan het begin van de woestijnreis ook hadden meegemaakt (Ex. 17:1). Zij ontlokte weer precies dezelfde reactie. Tientallen jaren lang was er echter wel water geweest, het water dat stroomde uit de rots bij Horeb, die destijds door Mozes was geslagen met de staf waarmee hij in Egypte de Nijl had geslagen. Vele jaren lang hadden de Israëlieten het wonder van deze bovennatuurlijke watervoorziening dagelijks ondervonden. Zij waren zo eraan gewend geraakt, dat ze niet eens meer dankbaar ervoor waren. Het was voor hen een vanzelfsprekendheid geworden. Daarom stelde

God hen opnieuw op de proef om te weten wat er in hun hart leefde. Dat was helaas niet veel goeds.

Het resultaat was een complete volksofstand. De volksvergadering spaarde haar leiders niet. Mozes en Aäron werden persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor de problemen. Zij kregen diverse verwijten te horen, die soms nog vroom klonken ook. De Israëlieten waren toch het volk van God, 'de gemeente des HEREN'? Wat hadden Mozes en Aäron hun aangedaan, door hen uit Egypte te doen optrekken en hen in dit barre oord te brengen? Moest Gods volk hier sterven in de woestijn, waar niets groeide en waar geen water was om te drinken? Dan hadden zij beter kunnen sterven met hun broeders, die al eerder waren omgekomen (Num. 20:3-5).

Mozes en Aäron reageerden in eerste instantie heel goed. Zij gingen niet in discussie met de gemeente, maar begaven zich naar de ingang van de tent der samenkomst. Daar knielden zij neer voor Gods aangezicht om in stil gebed hun harten voor Hem uit te storten. Het antwoord liet niet lang op zich wachten, want 'de heerlijkheid des HEREN verscheen hun' (Num. 20:6). God Zelf kwam hen te hulp.

De staf van Aäron

De opdracht die God gaf, was duidelijk. Mozes moest de staf van Aäron nemen van vóór het aangezicht des HEREN (Num. 20:9). Dat was de staf die gebloeid had en die als het bewijs van het door God erkende hogepriesterschap van Aäron in de tent der samenkomst werd bewaard 'tot een teken voor de wederspannigen' (Num. 17:10). Met die staf in zijn hand moest hij in de tegenwoordigheid van het volk tot de rots *spreken*, dan zou de rots haar water geven. De rots was een beeld van Christus (1 Kor. 10:4).

De staf van Aäron was de staf van het priesterschap, de staf van de genade, van de voorbede in het heiligdom. Het was de staf die gebloeid had; hij had bloesem voortgebracht, bloemen gedragen en amandelen doen rijpen. Typologisch spreekt dat van opstandingsleven, leven uit de dood. Christus is na Zijn opstanding uit de doden het heiligdom binnengegaan en Hogepriester geworden voor altoos. Daartegenover was de staf van Mozes zélf een staf van *oordeel* en *vergelding*: daarmee had hij de Nijl geslagen, en daarmee was de Schelfzee gespleten. Bij de berg Horeb had hij ermee op de rots geslagen. Dat

spreekt van het oordeel dat Christus eens voor altijd heeft gedragen op het kruis van Golgota; dat kan niet worden herhaald.

De zonde van Mozes was nu dat hij zijn *eigen* staf nam en daarmee opnieuw op de rots sloeg, in plaats van tot de rots te spreken. Hiermee schaarde hij zich in feite bij het weerspannige volk en weerstreefde hij Gods bevel (Num. 20:24; 27:14). Bovendien sprak hij onbezonnen met zijn lippen. Daarom verging het hem kwalijk om hunnentwil (Ps. 106:33). Eerst leek het echter goed te gaan. Mozes nam de staf van Aäron en vergaderde het volk vóór de rots. Maar toen keek hij niet meer naar de rots om die toe te spreken; hij draaide zich om en richtte zich tot het halsstarrige volk. Vol toorn sprak hij enkele korte zinnen tot hen: 'Hoort toch, wederspannigen, zullen wij uit deze rots voor u water tevoorschijn doen komen?' Daarop volgde een onbeheerste en vleselijke reactie. Mozes hief zijn hand op en sloeg de rots met zijn eigen staf tweemaal, 'en er kwam veel water uit, zodat de vergadering kon drinken en ook het vee' (Num. 20:10-11).

Wij moeten hierbij bedenken dat het Gods bedoeling was het volk Israël een nieuwe openbaring van Zijn genade te schenken. Mozes had daartoe het werktuig moeten zijn. De wet was door Mozes gegeven, en dat ging gepaard met indrukwekkende verschijnselen. Maar nu ging het om iets hógers: God wilde Zijn *genade* betonen, en dat óndanks de opstandigheid van het volk.

Uiteraard zijn de genade en de waarheid pas definitief door Jezus Christus gekomen (Joh. 1:17). Maar God wilde alvast een voorproef ervan geven; en wij zien Mozes tijdens de woestijnreis inderdaad diverse malen als voorbidder optreden, zodat God het volk genade kon bewijzen (zie Ex. 32-34; Num. 14). Maar hier faalde hij. Weliswaar verhinderde dat niet dat er zegen kwam, want er vloeide veel water uit de rots. Maar Mozes onteerde God, doordat hij niet volkomen op Hem vertrouwde in deze situatie en Hem niet 'heiligde' ten aanschouwen van de Israëlieten. Dat betekent dat hij niet liet zien Wie God was in de verhevenheid van Zijn gunst en de grootheid van Zijn genade, als Degene die boven de zonde van het volk stond en die op grond van Zijn *eigen* soevereine goedheid voorzag in hun behoeften. Alles wat daartoe nodig was, was priesterlijke bemiddeling, gebed en voorbede. God betoonde Zich desondanks toch de Heilige onder hen, en wel door (1) rijkelijk te voorzien in de noden van het volk, en (2) door het falen van Mozes en Aäron op gepaste wijze te bestraffen (vgl. Lev. 10:3). Zij zouden delen in het oordeel van het ongelovige volk en het Beloofde Land niet betreden (Num. 20:12-13).

Dit behelst een belangrijke les voor ons, die zoveel eeuwen later leven. Mogelijk wil God ook in deze tijd nog een opwekking schenken en nieuw leven geven te midden van zoveel dorheid en doodsheid. Mogelijk wil Hij Zijn soevereine genade betonen en het water des levens in rijke mate doen stromen. Wanneer Hij ons daartoe als voorbidders in Zijn dienst wil gebruiken, laten wij Zijn bevel dan niet weerstreven. Laten wij spreken tot de Rots. Dat wil dus zeggen: Laten wij bidden tot de verheerlijkte Christus aan Gods rechterhand. Laten wij de staf van het oordeel niet hanteren – wanneer God ons daartoe geen opdracht geeft. Laten wij de *priesterstaf* in de hand nemen en pleiten op de genade van onze Heer Jezus Christus, die eenmaal om onze zonden geleden heeft en de straf voorgoed gedragen heeft. Op grond van Zijn volbrachte werk mogen wij zeker zijn van Zijn zegen.

49. Zingen bij de Springbron

‘Vandaar ging het naar Beër. Dit is de bron, waarvan de HERE tot Mozes gezegd had: Vergader het volk, dan zal Ik hun water geven. Toen heeft Israël dit lied gezongen: Wel op, gij bron; zingt haar in beurtzang toe (of: Spring op, gij put, zingt daarvan bij beurte); de bron die de vorsten groeven, die edelen des volks boorden met hun scepter, met hun staven.’

Numeri 21:16-18

Een bron in de woestijn

Soms denkt men bij de ‘springbron’ aan de laatste hoofdstukken van de Openbaring van Johannes, aan de rivier van het water des levens, de heilfontein die ontspringt uit de troon van God en van het Lam (Openb. 22:1). Dat is de grote toekomst die ons als kinderen van God wacht bij de Heer, waar de verlost en elkaar weerzien en door de engelen worden begroet.

Toch denk ik bij dit thema ook graag aan de bron waarin God nu al voorziet tijdens ons leven hier op aarde, tijdens onze pelgrimsreis, die in zoveel opzichten lijkt op de woestijnreis van de Israëlieten. Ik denk dan uiteraard aan de ‘springbron’ die de Heer Jezus noemde in Zijn gesprek met de Samaritaanse vrouw. Hij sprak met haar over het water dat Hij zou geven als de verheerlijkte Heer, het levende water dat de dorst van het hart lest. En hiermee doelde Hij op de gave van de Heilige Geest, die na Christus’ verhoging zou worden uitgestort op aarde. Dit ‘water’ wordt in ons die geloven ‘tot een fontein van water, dat springt ten eeuwigen leven’ (Joh. 4:14 NBG).

Dat is de springbron die ons als christenpelgrims nu reeds ter beschikking staat in de ‘woestijn’, in deze wereld in haar huidige gedaante. De bron Beër lag daadwerkelijk in de woestijn, zoals blijkt uit het verband in Numeri 21. Na de tocht rond Edom en Moab kwamen de Israëlieten aan de overzijde van de Arnon en daar, aan de noordgrens van Moab, legerden zij zich in de woestijn

(Num. 21:13-18). Volgens sommigen horen de laatste woorden van vers 18 ('En van de woestijn ging het naar Mattana') nog bij het lied over de bron. Mattana betekent 'geschenk' en dan zou de laatste regel van het lied dus inhouden dat de bron een geschenk van de woestijn was. In Jesaja 15:8 wordt Beër aangeduid als Beër-Elim. Het was dus een oase in de woestijn, een oase met water en bomen.

Zoals gezegd, is ónze springbron als nieuwtestamentische gelovigen: de Heilige Geest die in ons woont. Wie van dit 'water' gedronken heeft, dat Christus ons geeft, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid (Joh. 4:14). Want de Trooster is bij ons en in ons tot in eeuwigheid (Joh. 14:16-17). Het opspringen van de bron 'tot' of 'in' het eeuwige leven, geeft niet slechts een tijdsduur aan. Het is ook richtinggevend. De fontein springt niet alleen tot in eeuwigheid, maar zij brengt ons ook in *verbinding* met 'het eeuwige leven', dat is Jezus Christus Zelf (vgl. 1 Joh. 5:20). De Heilige Geest is de band met God en met Christus; en de kennis van de Vader en de Zoon is het eeuwige leven (Joh. 17:3).

De koperen slang en de bron

De parallel tussen Numeri 21 en het Nieuwe Testament is trouwens zeer bijzonder. Aan de geschiedenis van de bron Beër gaat namelijk nog iets vooraf en wel het voorval van de koperen slang (Num. 21:4-9). Daarop wordt teruggerepen in Johannes 3 en de Heer Jezus brengt dat in verband met Zijn eigen verhoging op het kruis. Zoals de slang in de woestijn verhoogd is, 'zó moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder die gelooft, in Hem eeuwig leven heeft' (Joh. 3:14-15).

Christus is op het kruis voor ons tot zonde gemaakt. Als de verhoogde Mensenzoon heeft Hij het werk van de verlossing volbracht en getriomfeerd over de machten van zonde, dood en duivel. Christus heeft deze machten openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (Kol. 2:14-15). Door een blik op het kruis is er leven en heil. Zoals de Israëliet door het zien naar de verhoogde slang in leven bleef, zo ontvangt nu ieder die in het geloof op Jezus ziet het eeuwige leven. Daarom kan de beet van de oude slang, d.i. de satan, ons niet meer deren.

Deze twee geschiedenissen in Numeri 21 horen bij elkaar: de koperen slang in de woestijn en de bron in de woestijn. En zo is het ook met de grote heilsfeiten die wij vinden in Johannes 3 en 4: ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Christus' verhoging op het kruis werd gevolgd door Zijn verhoging in de hemel en de uitstorting van de Heilige Geest. De *mens* verhoogde Hem aan het kruishout, maar *God* verhoogde Hem aan Zijn rechterhand in de hemel (na Zijn opstanding uit de doden). Vanuit de hoge heeft Christus de Heilige Geest uitgestort over Zijn volk en de Geest die in ons woont, is in ons de fontein geworden die springt tot in het eeuwige leven.

Wel op, gij bron

De aanwezigheid van de waterbron geeft in Numeri 21 aanleiding tot een loflied. Het is een lied in de woestijn, maar het gaat over de bron die daar gelukkig te vinden was. Zoals het bij de Israëlieten was, is het ook met ons als christenen. Wij zingen op onze pelgrimsreis over de Bron van ons heil. Wij prijzen de Vader en de Zoon en wij doen dat dóór de Heilige Geest. De Geest leidt ons in onze aanbidding, in onze erediens, in onze liederen en gebeden. Bij de Schelfzee was er ook gezongen. Dat was het lied van de verlossing, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15; vgl. Rom. 8). Maar daarna was er geen lied meer gehoord tijdens de woestijnreis, afgezien van de afgodische beurtzang rondom het gouden kalf (Ex. 32).

Hier klonk echter opnieuw een loflied in de woestijn, een beurtzang in verband met deze bijzondere bron die de vorsten groeven. Dit danklied staat in schrill contrast tot het begin van dit hoofdstuk, tot het geklaag en gemor van het ondankbare volk in de woestijn, dat de aanleiding vormde tot het voorval met de koperen slang. Toen klonk er protest naar aanleiding van het gebrek aan brood en water in de woestijn. Met het hemelse manna waren de Israëlieten niet meer tevreden; van die flauwe spijs walgden zij (Num. 21:5; vgl. 11:6). Kennelijk was er ook weer gebrek aan water ontstaan. Het resultaat was een protesthouding tegen God en tegen Mozes.

De springbron waarin de HERE enige tijd later voorzag, leidde echter tot spontane blijdschap, tot beurtzang en reidans. Er was al eerder een verandering ten goede opgetreden in de houding van het volk ten opzichte van Mozes. De Israëlieten waren tot inkeer gekomen en hadden hun opstandigheid beleden (Num. 21:7). Deze verandering in gezindheid mondde uit in dit lied, dat met recht als een geestelijk hoogtepunt van de woestijnreis kan worden gezien.

Men zong de bron een loflied toe: 'Wel op, gij bron'. Wij hebben reeds nagedacht over de betekenis van het opwellen of opspringen, en wel in het

licht van het gesprek van de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw. De springbron voorziet in de innerlijke dorst van de gelovige en bewerkt daardoor gevoelens van lof en dank jegens Christus en jegens God de Vader. De Bron van ons heil willen wij prijzen in onze liederen en gebeden. Dankbaarheid en aanbidding wellen op in het hart van de gelovige: zij *springen* op naar boven.

Maar de springbron in ons binnenste zorgt ook voor verfrissing in de omgeving, in de dorre woestijn waar wij doorheen trekken. Stromen van levend water vloeien uit ons hart naar buiten en brengen nieuw leven te midden van de wildernis (Joh. 7:37-39). Dan verandert zelfs het tranendal in een oord van bronnen (Ps. 84:7). Wij moeten echter wel éérst tot Christus komen om zelf te drinken en onze eigen dorst te lessen. Bovendien moeten wij ons stééds aan deze Bron laven om anderen blijvend tot zegen te kunnen zijn.

De bron die de vorsten groeven

Christus is de Bron en Hij voorziet ons van levend water. Dat zien wij in type ook hier. Mozes moest het volk bijeenroepen en dan zou de HERE Zelf voorzien in de nood: 'Vergader het volk, dan zal *Ik* hun water geven' (Num. 21:16). Het levende water hebben wij niet aan onszelf te danken, maar aan Gods soevereine goedheid en aan het volbrachte werk van Christus. Dat hebben wij reeds eerder gezien.

Aan de andere kant is er toch ook het aspect van onze persóónlijke verantwoordelijkheid en dat komt hier net zo goed naar voren. Want hoewel de HERE het water gaf, vloeide het ditmaal niet uit de rots. Het ging hier om een bron die met eigen inspanning gegraven moest worden; er moest veel werk voor worden verzet. Maar het is mooi om te zien dat dit werk gebeurde door de vorsten, door de edelen van het volk. Deze leiders schaamden zich niet voor dit nederige werk, maar zij zetten zich met heel hun waardigheid, met heel hun autoriteit ervoor in. De scepter, de heersersstaf – het teken van hun gezag – werd zelfs gebruikt voor het goede doel. Zó werd de bron gegraven en het levende water aangeboord. En dit werd gememoreerd in het lied: '(...) de bron, die de vorsten groeven, die edelen des volks boorden met hun scepter, met hun staven' (Num. 21:18).

Bij de bouw van de tabernakel zien wij eveneens een geweldige inzet van de kant van de vorsten van het volk (Ex. 35:27; Num. 7:2vv.). Zij brachten grote offers. Er is echter ook een negatief voorbeeld in de Bijbel. Dat vinden wij bij

de herbouw van de muren en poorten van Jeruzalem ten tijde van Nehemia. Dan lezen wij dat de aanzienlijken, de voortreffelijken onder de Tekoïeten hun schouders niet wilden zetten onder het werk van hun heer (Neh. 3:5). Zij wilden hun nek niet buigen om dat nederige en zware werk te doen.

Hoe is dat bij ons? Zijn wij tot dienst bereid? Staan wij klaar om ons volledig in te zetten voor Gods huis, voor Gods volk, voor de 'watervoorziening' tijdens de gezamenlijke reis naar het Vaderland? Dan zullen wij elkaar vinden bij de springbron.

50. Jozua, de dienaar van Mozes

‘Toen zei de HERE tot Mozes: Neem u Jozua, de zoon van Nun, een man in wie de Geest is, en leg hem uw hand op, en stel hem voor de priester Eleazar en voor de gehele vergadering, en geef hem in hun tegenwoordigheid uw bevelen en leg op hem van uw heerlijkheid, opdat de gehele vergadering der Israëlieten het hoort.’

Numeri 27:18-20

Jozua en Jezus

Jozua was van jongs af de dienaar van Mozes, de grote man Gods, die Israël uitleidde uit Egypte en het volk Gods wetten gaf (zie Ex. 24:13; 33:11; Num. 11:28; Deut. 1:38). Wij kunnen in hem een voorbeeld zien van geestelijke groei, van de ontwikkeling die een jonge gelovige doormaakt wanneer hij met de Heer zijn weg gaat. Iets soortgelijks zien wij in het leven van Elisa, die met Elia wandelde en daardoor werd voorbereid op de taak die God voor hem had weggelegd.

Daarnaást is Jozua echter ook een type van de Heer Zelf, zoals reeds blijkt uit de overeenkomst tussen de namen *Jozua* en *Jezus* (*Jezus* is de Griekse vorm van *Jozua*). Het heil van God komt in deze naam tot uitdrukking: Jozua betekent ‘Jah(weh) redt’, of ‘Jah(weh) is heil, verlossing’. In het Nieuwe Testament wordt de naamgeving van de Heer Jezus in verbinding gebracht met de verlossing van onze zonden: ‘U zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal Zijn volk behouden van hun zonden’ (Matt. 1:21).

In de geschiedenis van Israël zien wij dat het werk van Jozua dat van zijn voorganger aanvulde en completeerde. Mozes verlostte Israël uit het land van de slavernij, maar Jozua bracht het volk in het Beloofde Land. Het heil des HEREN werd enerzijds reeds gezien bij de uittocht uit Egypte (Ex. 14:13; 15:2), maar anderzijds kreeg het pas ten volle gestalte door de intocht in Kanaän.

Het grote doel van de verlossing was het beërven van het Beloofde Land. Zo vormen Mozes en Jozua sámen een type van Christus, die Zijn volk niet alleen verlost uit de slavernij van de zonde en de satan, maar het ook zegent met een hemels erfdeel. Wij zijn in Christus gezet in de hemelse gewesten en daar zijn wij gezegend met allerlei geestelijke zegening (Ef. 1:3; 2:6). In Jozua zien wij een type van Christus als Degene die Zijn volk door de kracht van de Heilige Geest invoert in dit hemelse land (vgl. Hebr. 3 en 4). Het is Christus zoals Hij nu in en door de Geest werkzaam is ten behoeve van Zijn volk. Daarom heb ik in het kopje gebruikgemaakt van een vertaling die heel duidelijk aangeeft dat Jozua vervuld was met de Geest van God (SV). De NBG-vertaling is hier heel zwak en spreekt slechts over 'een man, van geest vervuld' (Num. 27:18). Overigens willen wij ook nadenken over de betekenis van dit vers voor onszelf als christenen, die vervuld behoren te zijn met de Geest (Ef. 5:18).

Sterk in de strijd

Laten wij nu in grote lijnen de levensgeschiedenis van Jozua nagaan, om te zien hoe hij stap voor stap werd klaargemaakt voor zijn taak en daaruit de geestelijke lessen te putten die hierin voor ons liggen opgesloten. Zijn naam wordt voor het eerst vermeld in Exodus 17:8-16, en wel bij de strijd tegen Amalek. Jozua was kennelijk een soldaat, want hij werd belast met de oorlogvoering, terwijl Mozes zelf voorbede verrichtte op de bergtop. Israël was weliswaar verlost uit Egypte, maar dat betekende niet dat het geen conflicten meer kende. Evenzo is de christen principieel gezien verlost uit de macht van de overste van deze wereld, maar dat houdt niet in dat hij geen strijd meer zou hebben in de praktijk van het leven hier beneden. De woestijn spreekt van het aardse toneel met al zijn moeiten en zorgen, leed en strijd. De Heer laat ons hier beneden als strijders voor de eer van Zijn naam, terwijl Hij Zelf boven in de heerlijkheid is om voor ons te bidden en te pleiten. Wij hebben de goede strijd te strijden en pal te staan als soldaten van Christus Jezus (1 Tim. 1:18; 2 Tim. 2:3). Jozua is in dit opzicht een voorbeeld voor ons. Mozes had de bergtop bestegen om voorbede te doen voor het strijdende volk, maar Jozua streed beneden in het dal. Dankzij Mozes' voorbede behaalde Jozua de overwinning op Amalek. Zo hebben wij een hemelse Heer die ons ondersteunt en ons zelfs meer dan overwinnaars maakt in onze aardse strijd (vgl. Rom. 8:34-37).

Amalek was een machtige en listige tegenstander, die Israël aanviel in de achterhoede (Num. 24:20; Deut. 25:17-19; 1 Sam. 15:2). Deze vijand is een

beeld van de macht van de boze, zoals hij werkzaam is door middel van het vlees in ons. Hij kent onze zwakke plekken en wil beletten dat wij als verlost en de Heer zullen dienen. Slechts doordat wij kracht van boven ontvangen, kunnen wij de overwinning op deze machtige tegenstander behalen.

In de nabijheid van de meester

Toch was de strijd met Amalek nog maar het begin van Jozua's loopbaan. Hierna zien wij hem in het boek Exodus als de dienaar en de begeleider van Mozes. Hij heeft geweldige dingen beleefd, want hij mocht als enige met Mozes de berg Gods bestijgen, terwijl de oudsten van het volk moesten wachten op hun terugkeer (Ex. 24:13-14). In Exodus 32:17-18 zien wij hen samen weer de berg afdalen, terwijl Exodus 33:11 vermeldt dat Jozua niet week uit de tent der samenkomst, die Mozes buiten de legerplaats gespannen had.

Als wij deze dingen op onszelf toepassen, dan zien wij dat wij allerlei leerzame ervaringen mogen opdoen met de Heer. Hij maakt ons niet alleen overwinnaars in de aardse strijd, maar Hij wil ons ook verder inleiden in Gods gedachten, in Gods wegen met Zijn volk. Wij mogen om zo te zeggen *met Hem op de berg zijn* en daar Gods gedachten vernemen, in het bijzonder ten aanzien van het wonen van God te midden van Zijn volk (vgl. Ex. 25-31). Maar de Heer leert ons ook te onderscheiden wat de werkelijke toestand is van Gods volk. Bovendien schenkt Hij ons te midden van het verval een plaats van samenkomen die naar Zijn gedachten is. Israël was Mozes, die op de berg verbleef, vergeten. Het volk had God de rug toegekeerd. Evenzo houdt de belijdende christenheid weinig rekening met de rechten van de Heer. Christus is daarboven in de heerlijkheid, maar de kerk heeft ruimte gegeven aan afgodendienst (vgl. Openb. 2:14,20). Daarom is afzondering van kwaad noodzakelijk geworden en dienen wij tot Christus uit te gaan buiten de legerplaats (Ex. 33:7; Hebr. 13:13). Laten wij zoals Jozua de HERE zoeken en niet wijken uit Zijn heilige nabijheid. Dan zal Hij ons onderwijzen en ons geschikt maken voor de taak die wij hebben te vervullen.

De strijd om het Beloofde Land

Dat zien wij verder ook in het leven van Jozua. Stap voor stap werd hij klaargemaakt voor zijn grote opdracht: het volk binnen te leiden in het Beloofde Land en het aan te voeren in de strijd die daarmee gepaard ging.

Jozua was een soldaat, maar hij moest leren dat er niet alleen strijd was in de woestijn, maar ook in het Beloofde Land. Zijn voorbereiding voor deze strijd in Kanaän begon al in het boek Numeri, en wel doordat hij als verspieder werd uitgezonden om het land te verkennen. Evenzo moeten wij leren dat wij niet slechts strijd hebben te leveren in de omstandigheden van het leven hier beneden (de 'woestijn'), maar dat wij ook betrokken zijn bij het conflict in de hemelse gewesten (het 'land'). Onze strijd is niet tegen bloed en vlees, maar tegen de geestelijke machten van de boosheid in de hemelse gewesten. Slechts met behulp van de geestelijke wapenrusting, met behulp van goddelijke wapens, kunnen wij deze boze machten weerstaan (Ef. 6:10-20).

Ons erfdeel is *geestelijk* van karakter, het bestaat uit een volheid van geestelijke zegen in de hemelse gewesten (Ef. 1:3). Wij kunnen dit erfdeel slechts leren kennen en leren genieten door de kracht van de Heilige Geest. Het is het werk van de Geest om ons bekend te maken met onze specifieke zegeningen, die allemaal verband houden met de positie die Christus nu inneemt aan Gods rechterhand in de hemel. Daarom zien wij in Jozua een beeld van een met de Geest vervulde gelovige, wiens aandacht gericht is op de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand (Kol. 3:1). Pas in Numeri 27:18 wordt Jozua *met het oog op de intocht in Kanaän* omschreven als een man die met de Geest was vervuld.

Andere lessen in Gods school

In de loop van het boek Numeri vinden wij enkele ervaringen die daaraan voorafgaan en die de geestelijke groei tekenen die hij heeft doorgemaakt. In Numeri 11:24-30 zien wij Jozua op óngeestelijke wijze voor de eer van Mozes strijden. Mozes moest dit corrigeren. Dit valt te vergelijken met wat sommige Korintiërs deden, die Christus tot het hoofd van een bepaalde partij wilden maken (1 Kor. 1:10-13).

Vervolgens vinden wij in Numeri 13:16 de naamsverandering die Jozua heeft ondergaan met het oog op de verkenning van Kanaän: 'Mozes noemde Hosea, de zoon van Nun, Jozua'. De naam *Hosea* wijst in álgemene zin op de verlossing, op het heil als zodanig, terwijl dit bij de naam *Jozua* duidelijk verbonden wordt met de naam van God Zelf. Alleen in Jahweh is heil en verlossing te vinden. Bij deze naamsverandering werd de aandacht dus op God Zelf gericht, de Heiland-God die door de intocht in Kanaän het volle heil wilde schenken aan Zijn volk. Zo dient het ook te zijn met de nieuwtestamentische gelovige: ik leef niet meer,

maar Christus leeft in mij. De aandacht moet niet op mijzelf zijn gericht, maar op het grote heil dat God in Christus tot stand heeft gebracht.

Wij kunnen Jozua's naamsverandering misschien vergelijken met de overgang van Romeinen 7 naar Romeinen 8, waar niet meer het eigen ik, maar Christus en de Geest centraal staan. In Romeinen 8 zien we een met de Geest vervulde gelovige. De christen is niet slechts uit de Geest geboren, maar hij is ook verzegeld en gezalfd met de Geest. Daarom dient hij ook met de Geest *vervuld* te zijn en zich door de Geest te laten leiden. Alleen zó kan hij de taak verrichten die God hem geeft. Jozua is hiervan een mooi voorbeeld.

Zoals gezegd hield Jozua's naamsverandering verband met het verspieden van het land Kanaän. Door het verkennen van het Beloofde Land kwam hij in aanraking met de vrucht, de zegen van het land. Het was een goed land, dat overvloedige van melk en honing. Enthousiast kwam hij terug, samen met Kaleb en de overige verspieders, die de Israëlieten de vrucht van het land toonden, maar verder alleen over de grote moeilijkheden spraken die de verovering met zich mee zou brengen. Zo werd het volk ontmoedigd en tot de besliste weigering gebracht om het land in bezit te nemen. Alleen Jozua en Kaleb spraken de taal van het geloof. Bij hen was een andere geest (!) dan bij de Israëlieten die geen geloof meer hechtten aan Gods beloften (Num. 14:24). Deze twee mannen werden dan ook gespaard, terwijl alle anderen omkwamen in de woestijn. Zij konden niet ingaan wegens hun ongeloof, zegt Hebréeën 3:19. Evenzo moeten wij onze God eren door geloof, door de beloften van Zijn Woord serieus te nemen en te rekenen op Zijn kracht in de geestelijke strijd die wij hebben te voeren.

Ons erfdeel bestaat uit de geestelijke zegeningen die wij in Christus bezitten in de hemelse gewesten. Deze zegeningen zijn slechts zichtbaar en tastbaar voor het geloof. In de kracht van het geloof en onder de leiding van Gods Geest kunnen wij ons erfdeel in bezit nemen. Dit zien wij in type in het boek Jozua. Elke plaats die wij betreden, is ons eigendom (Joz. 1:3). Dit gaat inderdaad gepaard met strijd, maar God schenkt telkens de overwinning, zodat het héle land wordt veroverd en ten erfdeel valt aan Zijn volk (Joz. 11:16-23). De geschiedenis van de twaalf verspieders toont ons dat de vrucht van het Beloofde Land reeds *in de woestijn* kan worden genoten (Num. 13:26-27). Maar het is Gods bedoeling dat wij de zegen van het land permanent genieten, doordat wij daar onze wóónplaats hebben en het erfdeel werkelijk tot ons eigendom hebben gemaakt. Het mag niet bij een voorsmaak blijven!

De gelovige die met Gods Geest is vervuld, is hiertoe in staat en hij mag het heil des HEREN in zijn volle omvang aanschouwen en genieten. Wanneer hij evenals Jozua vol is van de Geest der wijsheid (Deut. 34:9), zal hij zeker door God ook worden gebruikt om anderen binnen te leiden in het rijke erfdeel dat Hij voor Zijn kinderen heeft bereid.

51. Mozes en de Midjanieten

‘De HERE sprak tot Mozes: Neem voor de Israëlieten wraak op de Midjanieten; daarna zult gij tot uw voorgeslacht vergaderd worden (...) En de HERE zei tot Mozes: Stel het totaal vast van de buit, die meegevoerd is aan mensen en dieren (...) En gij zult voor de HERE een schatting heffen.’

Numeri 31:1-47

Slaven voor het heiligdom

Het is algemeen bekend dat de tabernakeldienst in Israël werd verricht door de priesters en de Levieten. Veel minder bekend zijn echter de slaven, die het ruwe en zware werk voor hun rekening namen, zoals het hakken van hout en het putten van water. Deze werkzaamheden waren voor het functioneren van de tabernakeldienst echter net zo goed nodig als het andere dienstwerk.

Zoals de Levieten aan de priesters waren gegeven om de dienst bij het heiligdom te verrichten, zo werden de slaven – die uit overwonnen volken werden gerecruteerd – op hun beurt aan de Levieten geschonken (vgl. Num. 8:19; 31:47). Dit impliceerde dat zij aan het heiligdom werden gegeven en daarmee voor de dienst van God werden afgezonderd. Uiteraard was dit een geweldige verandering vergeleken met hun vroegere positie te midden van het heidendom! Als aparte groep met de naam nethinim of tempelhorigen treden deze dienaars pas naar voren ná de Babylonische ballingschap. Soortgelijke groepen slaven hebben echter steeds een rol gespeeld in Israëls geschiedenis. Uit Ezra en Nehemia blijkt dat David en Salomo slaven aan het heiligdom hebben geschonken, maar in Numeri en Jozua zien wij dat dit ook door Mozes en door Jozua is gedaan. Hun positie is echter sterk verbeterd in de tijd na de ballingschap en sindsdien nauw gekoppeld aan die van de priesters en de Levieten (vgl. Ezra 2; Neh. 7).

In de *priesters* in het Oude Testament zien wij een beeld van de gelovigen in de huidige bedeling, zoals zij met geestelijke offeranden in Gods tegenwoordigheid verschijnen (Hebr. 10:19-22; 13:15; 1 Petr. 2:5; Openb. 1:5-6). De *Leviëten* tonen ons meer het aspect van de dienst, zowel ten opzichte van God als ten opzichte van de medegelovigen, zowel met materiële als met geestelijke goederen (Hand. 6:2; 1 Kor. 12:5; Ef. 4:12; 1 Petr. 4:10-11). De taak van de *tempelhorigen* ligt in het verlengde van de dienst van de Leviëten. Hier ligt de nadruk op het feit dat wij *slaven* van God en van Christus zijn. Wij zijn gekocht en betaald en wij kunnen onze dienst niet naar eigen goeddunken invullen.

Het feit dat deze slaven afkomstig waren uit overwonnen volken, heeft ons zeker ook iets te zeggen. Het waren oorspronkelijk vijanden van God en van Zijn volk, mensen die geen deel hadden aan het burgerschap van Israël. Zo waren ook wij van nature vijanden van God, mensen die ver van God leefden en volkomen van Hem waren vervreemd (Rom. 5:10; Ef. 2:12; Kol. 1:21). Maar Christus heeft ons, door Zijn overwinning op het kruis, tot Zijn 'buit' gemaakt, tot 'krijgsgevangenen' (vgl. Ef. 4:8), die Zijn eigendom zijn. De dood die wij hadden verdiend, is door Gods genade omgezet in leven. Hij heeft ons een plaats gegeven in Zijn nabijheid om Hem te dienen en te eren – zoals destijds de tempelhorigen het voorrecht hadden dat zij verbonden waren aan de tempeldienst. Als de psalmist zegt dat één dag in de voorhoven van Gods huis beter is dan duizend elders (Ps. 84:11), dan waren deze tempeldienaars wel bijzonder bevoorrecht doordat zij dagelijks een taak hadden te vervullen bij Gods heiligdom. Dit is nu in nog veel hogere mate het voorrecht van de christen, die door het verlossingswerk van Christus tot God is gebracht (1 Petr. 3:18).

Een ander belangrijk beginsel in verband met de tempelhorigen komt tot uitdrukking in de naam *nethinim* (dat betekent: 'gegevenen'). Deze tempeldienaars waren aan de Leviëten gegeven om hen bij te staan in hun werk. Zo heeft Mozes ruim driehonderd krijgsgevangenen uit de Midjanieten gegeven aan de Leviëten die zorg droegen voor de tabernakel. Zo heeft ook Jozua de Gibeonieten tot knechten gemaakt, tot houthakkers en waterputters voor het huis van God (Num. 31:25-47; Joz. 9:16-27). Later hebben koning David en zijn vorsten tempelhorigen voor de dienst van de Leviëten gegeven, terwijl wij ook lezen over de nakomelingen van Salomo's knechten die onder de tempelhorigen werden gerekend (Ezra 2:55-58; 8:20). Waarschijnlijk hebben David en Salomo dus eveneens krijgsgevangenen aan het heiligdom

geschonken, in overeenstemming met het gebruik een deel van de oorlogsbuit af te staan en te heiligen voor de dienst van God (vgl. 1 Kron. 26:26-27).

Volgelingen van de Triomfator

In het Nieuwe Testament zien wij hoe dit gebruik in Christus zijn vervulling heeft gevonden. Christus heeft de macht van Zijn vijanden (wereld, zonde, dood en Satan) tenietgedaan en een grote overwinning behaald. Hij heeft rijke buit verworven en vele krijgsgevangenen meegevoerd op Zijn zegetocht, zoals wij lezen in Efeziërs 4:7-12. Daarom kan Hij als de grote Overwinnaar gaven uitdelen aan Zijn volk, aan Zijn Gemeente. Zo geeft Hij ook 'slaven' aan het heiligdom, mensen die Hij eerst heeft ontrukkt aan de macht van de tegenstander, maar die nu ten dienste staan van Gods Gemeente. Deze is immers de 'woonplaats van God in de Geest', 'een heilige tempel in de Heer' (Ef. 2:21-22).

Zoals de tempelhorigen het heiligdom in Israël dienden, zo heeft de verhoogde Christus nu mensen aan de Gemeente gegeven voor het werk van de bediening (Ef. 4:12). Hoewel wij slaven van Christus zijn, dienen wij Hem echter van ganser harte. Christus heeft deze gaven aan Zijn Gemeente gegeven als Degene die méérder is dan Mozes, Jozua, David en Salomo. In deze leiders van Israël zien wij echter ook prachtige voorbeelden van Hem en daarom is het goed te overwegen wat het ons heeft te zeggen dat juist deze vier vorsten tempeldienaars hebben geschonken aan het heiligdom.

Mozes was de leidsman van Israël tijdens de uittocht uit Egypte en de reis door de woestijn. Mozes, de wetgever, is een beeld van Christus als de grote Apostel van het huidige volk van God (Hebr. 3:1-6). Christus heeft Zijn volk verlost uit de macht van de wereld en haar overste. Hij wijst ons de weg naar een beter, dat is een hemels vaderland. Hij heeft ons Gods gedachten bekendgemaakt in het Nieuwe Testament – niet in de vorm van wettische plichten zoals in het Oude Testament, maar wel als gezaghebbende uitspraken van God.

In Numeri 31 was *Mozes* degene die het volk van God de opdracht gaf tegen de Midjanieten te strijden; daarna gaf hij ook aanwijzingen voor de verdeling van de behaalde buit. In Midjan zien wij een beeld van de uiterlijk godsdienstige wereld, die een geweldige zuigkracht uitoefent op het ware volk van God en het in haar strikken weet te vangen (vgl. Openb. 2:14). De overwinning hierover kunnen wij slechts behalen door nauwkeurig acht te geven op het

Woord van onze grote Mozes en dit als een scherp, tweesnijdend zwaard te hanteren. Vervolgens zien wij in type de reinigende en heiligende kracht van hetzelfde Woord: de behaalde buit moest door het vuur óf door het water gaan. Dit wijst op de louterende en de wassende werking van het Woord als een noodzakelijke voorwaarde om mensen of dingen uit deze wereld te heiligen voor de dienst van God (Num. 31:21-24; Jer. 23:29; Ef. 5:26; Hebr. 4:12).

Heel het volk deelde ook in de overwinning over Midjan. De buit werd in tweeën verdeeld: de ene helft was voor degenen die de wapens hadden gehanteerd en de andere helft was voor de hele vergadering van Israël. Deze regel werd later ook toegepast door Jozua en David (Joz. 22:8; 1 Sam. 30:24-25). De ene helft van de buit was dus voor de strijders en de andere helft voor het thuisfront. Maar bij dit alles mocht men de HERE niet vergeten: Hij ontving een heffing van beide helften van de buit. Daaronder bevonden zich enkele honderden krijgsgevangenen, die voortaan de Levieten en zelfs de priester Eleazar terzijde zouden staan (Num. 31:28-47). Gods genade had deze jonge mensen gespaard en die genade schonk hun nu zelfs een plaats en een taak bij het heiligdom.

Om de lijn weer door te trekken naar het Nieuwe Testament: evenzo dient iedere dienstknecht van God ervan doordrongen te zijn dat zijn roeping en taak louter een zaak is van Gods genade. Wij zijn gespaard gebleven voor het oordeel dat ons had moeten treffen en God heeft ons in Zijn grote genade geheiligd voor Zijn dienst. De gaven zijn in het Nieuwe Testament steeds *genadegaven* (Rom. 12:6; 1 Kor. 12:4,31; Ef. 4:7). De soevereine genade van de verhoogde Christus komt erin tot uitdrukking, maar ook Zijn soevereine wil. Hij bepaalt het dienstwerk dat geschikt voor ons is, Hij geeft gaven aan Zijn Gemeente.

Jozua en de Gibeonieten

De tweede leider van Israël die slaven schonk aan het heiligdom, was Jozua, de opvolger van Mozes. Jozua voltooide het werk van Mozes doordat hij Israël invoerde in het Beloofde Land. Mozes had het volk uitgeleid uit Egypte, maar Jozua bracht het in het beloofde erfdeel. Zo kreeg het heil des HEREN, waarvan de doortocht door de zee de eerste aanzet vormde (Ex. 14:13; 15:2), door Jozua ten volle gestalte (Jozua betekent: 'Jahweh is heil').

Jozua is een beeld van Christus als Degene die Zijn volk invoert in de rust van de hemel en die ons nu reeds in het bezit stelt van ons erfdeel in de hemelse gewesten (Ef. 1:3-6; 2:5-6). Wij zijn niet alleen verlost uit het land van de slavernij, maar tevens in Christus gezet in het hemelse Kanaän. Deze beide zijden van het grote heil dat ons is geschonken, zijn nauw met elkaar verbonden. Het grote doel van de verlossing is de uiteindelijke zegen in het Beloofde Land, zoals reeds blijkt uit het lied van Mozes in Exodus 15. Wij zijn in Christus gezegend met eeuwige, geestelijke zegeningen.

In Jozua zien wij dus een beeld van onze Heer als Degene die Zijn volk door de doodsrivier (de Jordaan) leidt en het aanvoert in de geestelijke strijd die gepaard gaat met de inbezitneming van de zegeningen in de hemelse gewesten (Kanaän). Het boek Jozua toont ons hoe deze strijd in de praktijk verloopt met vallen en opstaan. Hoewel de macht van de boze in principe gebroken is, worden wij nog steeds bedreigd door zijn listen (vgl. Ef. 6:10-12). De list van de Gibeonieten is daarvan een voorbeeld. Ook hier zien wij echter weer de triomf van Gods genade, doordat de Gibeonieten werden gespaard en dienstbaar werden gemaakt aan de Israëlieten. Zij werden tot knechten gemaakt, tot houthakkers en waterputters voor het huis van God en het altaar des HEREN (Joz. 9:16-27). Het hout dat zij moesten hakken was onder meer nodig voor het brandofferaltaar, dus voor de instandhouding van de offerdienst.

Zo moet er ook nu dienstwerk worden verricht in de Gemeente van God, opdat de eredienst aan de tafel des HEREN in stand kan worden gehouden en er geestelijke offeranden aan God kunnen worden opgeofferd. Het putten van water, waarschijnlijk onder andere voor het wasvat in de voorhof, wijst op het werk dat er moet gebeuren om 'de wassing met water door het Woord' mogelijk te maken. In nieuwtestamenteisch perspectief kan men dit dienstwerk zelfs beschouwen als een eervolle taak. Gods genade neemt onwaardigen en gebruikt hen voor Zijn heilige dienst. Zo hebben wij als dienstknechten van God te bedenken dat wij door de grote Jozua, de verheerlijkte Heer in de hemel, gegeven zijn aan de Gemeente met het oog op de instandhouding van de eredienst.

David en Salomo

Uit het boek Ezra blijkt dat ook David en Salomo tempelslaven aan het huis van God hebben geschonken. David en zijn vorsten hebben tempelhorigen gegeven voor de dienst van de Levieten, en zo is er ook sprake van de nakomelingen van

Salomo's knechten onder de tempelhorigen die met Zerubbabel terugkeerden uit de ballingschap (Ezra 2:55-58; 8:20).

Evenals Mozes en Jozua vormen ook David en Salomo een prachtig dubbelbeeld van Christus. David was de veelgeliefde, de man naar Gods hart, die door veel lijden heen de heerlijkheid van het koningschap bereikte. Hij is een type van Christus als de lijdende Knecht des HEREN, die na Zijn diepe vernedering op aarde verhoogd is aan Gods rechterhand in de hemel. Salomo was de vredevorst, de 'man van rust' (1 Kron. 22:9), die de heerschappij van zijn vader bevestigde en regeerde van zee tot zee, van de Rivier tot aan de einden der aarde (Ps. 72:8). Hij is een beeld van Christus als de ware Vredevorst, die Zijn gezag nu op gééstelijke wijze uitoefent te midden van de Zijnen – door de werking van Woord en Geest – en bij Zijn wederkomst Zijn openbare heerschappij zal aanvaarden en met macht en majesteit zal regeren in het komende Vrederijk.

Wij hebben als christenen echter nu reeds een plaats ontvangen in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Kol. 1:13). Christus is méérder dan David of Salomo en het is dus een groot voorrecht om onder Zijn gezag te staan. Welke gelovige zou Hem niet willen dienen? Als de apostelen het blijkens hun brieven als een voorrecht beschouwden dienstknechten, ja, *slaven* van Hem te zijn, zouden wij er dan anders over denken?

Het boek
Deuteronomium

52. Gedenk dan heel de weg

‘Gedenk dan heel de weg.’

Deuteronomium 8:2

‘(...) opdat gij de weg moogt weten.’

Jozua 3:4

Bij de jaarwisseling

Aan het einde van het jaar zijn de meesten van ons gewend de balans op te maken. Wij kijken enerzijds terug op het jaar dat achter ons ligt, en anderzijds zien wij – misschien met gemengde gevoelens – vooruit naar het nieuwe jaar. Wat zal de toekomst ons brengen? Wij weten het niet, maar gelukkig kennen wij Hem die de toekomst in Zijn hand heeft! Dat geeft rust en vertrouwen. Wat er ook gebeurt, wat ons ook mag overkomen, wij mogen het aannemen uit Gods liefdevolle hand. Zelfs de haren van ons hoofd zijn allemaal geteld (Matt. 10:30).

Als wij terugkijken naar het verleden, *moeten* wij de dingen wel in Gods hand leggen. Natuurlijk is er veel waarvoor wij oprecht dankbaar kunnen zijn. Er zijn echter ook zorgelijke en verdrietige gebeurtenissen geweest in het jaar dat achter ons ligt. Maar er zijn misschien ook dingen gebeurd waarvoor wij ons moeten schamen en die wij niet meer goed kunnen maken! Wij denken terug aan al Gods weldaden, aan Zijn gunstbewijzen; maar wij denken ook aan onze zorgen en moeiten, ons falen, onze gebreken, onze zonden. Wat een geduld heeft Hij met ons gehad! Het is goed dat wij daarbij stilstaan, de balans van ons leven opmaken en dan vol vertrouwen verdergaan – een onbekende toekomst tegemoet. Stap voor stap mogen wij wandelen aan Gods hand, wandelen met God zoals Henoch dat deed.

Het volk Israël moest ook terugkijken: ‘Gedenk dan heel de weg, waarop de HERE, uw God u deze veertig jaar in de woestijn heeft geleid, om u te verootmoedigen en u op de proef te stellen ten einde te weten wat er in uw hart was: of gij al dan niet Zijn geboden zoudt onderhouden’ (Deut. 8:2vv.). De tocht door de woestijn was bepaald geen pretje: slangen, schorpioenen, hitte, koude, honger, dorst ... en zoveel andere onaangename zaken. Nee, als het aan de Israëlieten had gelegen, hadden zij wel een betere weg uitgezocht naar het Beloofde Land. Toch was de weg die zij moesten gaan *Gods weg*. Zijn weg is volmaakt. Hij Zelf ging voorop en Hij wees het volk de weg door middel van de wolk- en vuurkolom. Dag en nacht vergezelde Hij zo de Israëlieten. Hij zorgde voor brood uit de hemel, waterstromen uit de rots, en kracht om de vijand te weerstaan. Hij gaf de bittere ervaring van Mara, maar Hij zorgde ook voor de waterbronnen en de palmbomen van Elim.

Numeri 33 bevat een overzicht van alle pleisterplaatsen van de Israëlieten in de woestijn. Ze gingen van de ene oase naar de andere, maar ook van de ene kritieke ervaring naar de andere. Wat een risico’s! Maar ook: wat een wonderbare uitredingen! Aan heel die lange weg moesten zij terugdenken in de velden van Moab, toen zij niet ver meer waren van het land Kanaän en Mozes hen voorbereidde op de intocht in het land. In de woestijn leerden zij *God* kennen, maar zij leerden ook *zichzelf* kennen! Bovendien leerden zij in afhankelijkheid van de HERE God te wandelen en te leven van alles wat uit de mond des HEREN uitging. Wat een belangrijke lessen zijn dat ook voor ons, als wij terugkijken op de weg die achter ons ligt.

Maar de Israëlieten moesten ook *vooruitzien*. Hun toekomst lag niet in de woestijn, maar in het Beloofde Land. Hoe moesten zij dat land, dat overvloedig was van melk en honing, bereiken? Welke weg moesten zij kiezen? Eigenlijk was dat heel eenvoudig. God Zelf wees de weg doordat de ark van het verbond – het teken van Zijn tegenwoordigheid – vooropging. Zodra de ark haar standplaats verliet, moesten de Israëlieten van hun plaats opbreken en achter haar aan trekken: ‘Er zij echter tussen u en haar een afstand van ongeveer tweeduizend ellen; komt niet dicht bij haar; opdat gij de weg moogt weten, waarlangs gij gaan zult, want langs die weg zijt gij noch gisteren noch eergisteren getrokken’ (Joz. 3:3-4).

Hoewel de toekomst verborgen is, hebben wij een betrouwbare Gids. Er is iemand die vooropgaat en die ons de weg wijst. Hij kent de reisroute, en wij hoeven niets anders te doen dan Hem te *volgen*. Waar zal Hij ons brengen?

Onze toekomst ligt uiteindelijk niet op aarde, maar in het hemelse Vaderland, waar Christus plaats heeft bereid voor allen die Hem toebehoren. Wij zijn op reis naar het hemelse Kanaän. Christus is daar reeds, Hij is ons voorgedaan. En wij mogen Zijn voetstappen navolgen, zelfs door de doodsrivier heen (vgl. Joh. 13:36). Hij heeft de weg gebaad en niets kan ons belemmeren om het land van Gods beloften te betreden. Ja, vanuit het oogpunt van onze geestelijke zegeningen bezien, is onze plaats reeds nú in de hemelse gewesten (Ef. 1:3). Christus is gestorven en opgestaan en Hij is nu verheerlijkt aan Gods rechterhand. Maar God heeft óns mee opgewekt en mee doen zitten in de hemelse gewesten in Christus Jezus (Ef. 2:6). In Christus is alles zeker en vast, en wij mogen de zegeningen van ons hemelse erfdeel reeds nu door het geloof in bezit nemen. Maar vanuit het oogpunt van onze wandel bezien, zijn wij door de 'woestijnervaringen' van het leven heen nog steeds onderweg naar het heerlijke einddoel. Wie weet hoe spoedig wij Hem zullen zien, die ons heeft liefgehad en door Zijn lijden en sterven de hemel voor ons heeft verworven. Maar laat ons oog op Hem gericht blijven, zolang Hij een taak voor ons heeft op aarde. Laten wij Hem volgen in zelfverloochening en toegewijde dienst, dan zijn wij op de goede weg.

53. De zegeningen van het Beloofde Land

*‘Want de HERE, uw God, brengt u in een goed land, een land van beken,
bronnen en wateren, die in de dalen en op de bergen ontspringen.’*

Deuteronomium 8:7

Tel uw zegeningen

God had Zijn uitverkoren volk Israël gered uit Egypte en veertig jaar lang geleid door de woestijn. De Israëlieten moesten dit niet vergeten nu zij op het punt stonden Kanaän binnen te gaan, maar in liefde en gehoorzaamheid Hem dienen, opdat zij ook in de toekomst zouden mogen leven onder Zijn gunst. Gods weldaden vroegen dankbaarheid, maar ook gehoorzaamheid aan Zijn geboden. In zijn rede blikte Mozes terug op de moeilijke woestijnreis, maar hij zag ook vooruit naar de intocht in Kanaän die voor de deur stond.

Die beide elementen vinden wij ook in Deuteronomium 8. Het is zowel een terugblik als een vooruitblik, zoals wij dat bijvoorbeeld kennen bij de overgang van het oude naar het nieuwe jaar. De Israëlieten stonden op de drempel van een nieuwe fase in hun bestaan. Enerzijds moesten zij heel de weg gedenken, waarop de HERE hen de afgelopen veertig jaar in de woestijn had geleid. Dat was met vallen en opstaan gegaan en zij hadden zowel hun eigen boze hart als Gods goedheid leren kennen ‘in de grote en vreselijke woestijn, met vurige slangen en schorpioenen en dorstig land zonder water’ (Deut. 8:15). In ootmoed, afhankelijkheid en gehoorzaamheid moesten zij voortaan de HERE trouw blijven, door met een voornemen van het hart in Zijn wegen te wandelen en Hem te vrezen.

Anderzijds moesten zij zich ook voorbereiden op de intocht in Kanaän, nu zij aan de vooravond stonden van de verovering van het Beloofde Land. Zij

moesten de juiste houding tonen, een nederige gezindheid, zodat zij de rijke zegeningen van het land met een dankbaar hart uit Gods hand zouden aannemen en zich niet zouden verheffen op hun eigen kracht om bezittingen te verwerven.

Het was inderdaad een *goed* land dat de HERE hun wilde geven. Na het verspieden van Kanaän sprak Kaleb zelfs over een ‘buitengewoon goed land’ (Num. 14:7). Helaas verspreidden de overige tien verspieders een kwaad gerucht omtrent het land dat zij verspied hadden (Num. 13:32-33), zodat de Israëlieten het goede land versmaadden en weigerden op te trekken om het in bezit te nemen. Dit gebeurde vermoedelijk in het tweede jaar van de woestijnreis en er zouden nog achtendertig lange jaren volgen totdat de weerspannige strijders tot de laatste man waren gestorven in de woestijn.

Mozes sprak in zijn rede tot de Israëlieten in de velden van Moab herhaaldelijk over ‘het goede land’ dat zij zouden beërven (Deut. 1:35; 3:25; 4:21-22; 6:18). Het was een land, ‘vloeiende van melk en honig’ (Deut. 6:3). Deuteronomium 8 gaat uitvoerig in op dit thema en beschrijft het goede land in contrast met de grote en vreselijke woestijn waardoor zij waren heengetrokken. Wij vinden hier een gedetailleerde omschrijving van het land waarin de HERE hen zou brengen. Het land was:

- (1) een goed land (vs. 7a, zo ook vs. 10b);
- (2) een land van beken, bronnen en wateren (vs. 7b);
- (3) een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgenbomen en granaatappelen (vs. 8a);
- (4) een land van olierijke olijfbomen en honing (vs. 8b);
- (5) een land waarin men geen armoede zou lijden en aan niets gebrek zou hebben (vs. 9a);
- (6) een land waarvan de stenen ijzer waren en uit welks bergen men koper zou houwen (vs. 9b);
- (7) een land van lofprijzing vanwege de rijke zegen, de overvloed die God hun had geschonken (vs. 10).

Het goede land kende dus een zénevoudige zegen. Mozes beschreef de rijkdom van het Beloofde Land in contrast tot het woestijngebied, waarin Israël

tot dusver had verkeerd. Hij begon met de watervoorziening, die de garantie was voor de vruchtbaarheid van het land (vs. 7b). Zodoende was het rijk aan kostelijke producten, zowel van de landbouw als van de boomcultuur (vs. 8a). De rijkdom aan olijfolie en de honing hadden een aparte plaats (vs. 8b). Men zou er dus niet in armoede brood eten, maar in overvloed (vs. 9a). Aan dit alles werd nog toegevoegd dat de bodem ijzer- en kopererts bevatte (vs. 9b). Waarschijnlijk moet men dan denken aan het Overjordaanse, het noorden van het land en de Libanon (Deut. 3:11; 33:25; 2 Sam. 8:8; 1 Kon. 7:46). Dit beeld werd voltooid door de tekening van het dankbare volk, zoals het tot verzadiging toe zou eten en God zou prijzen voor al Zijn gunstbewijzen (vs. 10).

Het leven in het Beloofde Land zou dus een *rijk* gezegend leven zijn. Zo geeft Christus de Zijnen nu leven en *overvloed*, waarvoor wij Hem mogen danken (Joh. 10:10). Deze zegen van het land correspondeert met de veelheid aan zegen die de christen aantreft in de hemelse gewesten. Ja, dit erfdeel bekoort ons (vgl. Ps. 16:6). De vijandige machten in Kanaän zijn een beeld van de overheden en machten in de hemelse gewesten, die ons het bezit van ons erfdeel willen ontzeggen (Ef. 6:10vv.). De God en Vader van onze Heer Jezus Christus heeft ons met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten gezegend in Christus (Ef. 1:3vv.). Het is niet moeilijk om in Efeziërs 1 ook zeven of nog meer zegeningen te ontdekken. Onze zegeningen houden verband met de kennis van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Onze positie als kinderen, zonen en erfgenamen is daarop gebaseerd. Dit zou ook bij ons moeten resulteren in grote dankbaarheid en lofprijzing jegens de Bron van onze zegen, zoals de apostel ook duidelijk aangeeft: 'Gezegend', of 'Geloofd' zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus!

Beken, bronnen en wateren

Wij willen ons nu beperken tot het éérstgenoemde aspect van de zegen van het land, namelijk dat van de *watervoorziening*. Het land was ruimschoots van water voorzien, want God zorgde daarvoor. Het was niet als het land Egypte, waaruit de Israëlieten getrokken waren, dat zij na het zaaien kunstmatig moesten drinken met Nijlwater. In Kanaän moesten zij de zegen van bóven verwachten: het land dronk water van de regen des hemels. Daarvoor zorgde de HERE, want Zijn ogen waren bestendig daarop gericht, van het begin van het jaar tot het einde (Deut. 11:10-12). Daarom moesten zij de zegen van Hem *alleen* verwachten, niet van de goden van de Kanaänieten, natuur- en

weergoden, waarvan men dacht dat ze de gang van de seizoenen beheersten en regen en vruchtbaarheid konden schenken (Deut. 8:19). De verering van de afgoden vond plaats onder elke groene boom (Deut. 12:2). Wanneer de Israëlieten de HERE met een volkomen hart zouden dienen, zou *Hij* de regen voor het land op tijd geven, de vroege en de late regen, zodat zij koren en most en olie konden inzamelen. Zouden zij dat echter niet doen en zich wenden tot de afgoden, dan zou de HERE de hemel toesluiten, zodat er geen regen meer kwam en de bodem zijn opbrengst niet meer gaf (Deut. 11:13-17). Dan zouden zij weldra te gronde gaan in het goede land, dat de HERE hun had gegeven. Een bekend voorbeeld van een dergelijke tuchtiging hebben wij in de geschiedenis van Elia (1 Kon. 17:1).

Zoals reeds eerder uiteengezet, zijn de waterstromen een beeld van de hemelse gave die wij als gelovigen hebben ontvangen, de Heilige Geest waarmee wij zijn gedrenkt (1 Kor. 12:13). De *vroege* regen spreekt van de uitstorting van de Geest op de Pinksterdag (Hand. 2), de *late* regen van de uitstorting van de Geest in de eindtijd (Zach. 10:1). Het is de Geest die het goede land dat wij als christenen hebben ontvangen, het terrein van zegen in de hemelse gewesten, voor ons ontsluit en vruchtbaar maakt. Als wij op deze 'akker' zaaien, zullen wij uit de Geest eeuwig leven oogsten (Gal. 6:8). Het eeuwige leven, de kostelijke vrucht van het goede land dat ons is toegezegd, is de kennis van en de levensgemeenschap met de Vader en de Zoon (Joh. 17:3).

Dat er sprake is van 'een land van beken, bronnen en wateren', tekent de overvloed en de rijke werking van de Geest. Bij 'beken' moeten wij niet aan kleine, ondiepe wateren denken, maar aan rivieren en stromen. God 'bezoekt het land en verleent het overvloed, de beek Gods is vol water' (Ps. 65:10-11). Bronnen werden overal gevonden in het land, daar waar het grondwater borrelend aan de oppervlakte kwam. De Geest is de Bron van levend water, dat opspringt tot in het eeuwige leven (Joh. 4:14). Bij de 'wateren' gaat het om waterdiepten, watervloeden, afkomstig uit onderaardse waterreservoirs (vgl. de zegen van Jozef in Gen. 49:25 en Deut. 33:13). Hierbij denk ik aan 'de diepten Gods', de geheimenissen van de wijsheid van God, zoals die nu door de Geest zijn onthuld en vastgelegd in de geschriften van het Nieuwe Testament (1 Kor. 2).

Op bergen en in dalen

De wateren waren dus overal te vinden in het land, op de bergen en in de dalen. In de vlakten kwamen zij te voorschijn, maar ook op het gebergte (zie Ezech. 31:3-4). God geeft de Geest niet met mate (Joh. 3:34). Waar wij ons ook bevinden in het land van Gods belofte, overal stroomt er zegen. Het levende water ontspringt zowel in de *dalen* als op de *bergen*. Als wij de werking van de Geest niet kunnen bespeuren in ons leven, moeten wij de oorzaak daarvan allereerst bij onszelf zoeken. Wij kunnen de Geest bedroeven (Ef. 4:30) en Hem zelfs uitblussen, of uitdoven (1 Tess. 5:19). Verlangt u naar de vrije werking van de Geest in uw leven? Hij wil uw wensen vervullen en dat op elk terrein van uw leven.

Een mooie illustratie daarvan vinden wij in het leven van Aksa, de dochter van Kaleb, in Richteren 1. Bij de verovering van de stad Debir, op de grens tussen het gebergte van Juda en de Laagte, werd zij de vrouw van Otniël en vroeg zij haar vader om een huwelijksgift: zij wilde niet slechts een stuk land, maar ook waterbronnen erbij. Haar vader gaf haar wat zij begeerde: 'Toen gaf Kaleb haar de hoog- en de laaggelegen bronnen' (Richt. 1:15). Het land was niet compleet zonder bronnen. Kaleb had zijn dochter een stuk bouwland gegeven, maar dat was niet genoeg. Om dat dorre land vruchtbaar te maken, had zij ook waterbronnen nodig – zowel op het gebergte als in de dalen. Wij hebben vele gééstelijke bezittingen ontvangen, maar beseffen wij evenals Aksa, dat wij het niet kunnen stellen zonder bronnen van levend water, zonder de krachtige werking van Gods Geest?

Kaleb gaf zijn dochter de hoog- en de laaggelegen bronnen: een prachtig beeld van wat God ons heeft geschonken, opdat wij vrucht zouden dragen voor Hem. De hóoggelegen bronnen doen ons denken aan Christus in de heerlijkheid, die ons heeft bekleed met kracht uit de hoge. Wat een vreugde is het Hem te zien met het oog van het geloof: de verheerlijkte Heer aan Gods rechterhand! Hoe voorziet Hij in al onze behoeften als de grote Hogepriester bij God en de Voorspraak bij de Vader! Hoe transformeert Hij ons leven, doordat wij naar Zijn beeld veranderd worden van heerlijkheid tot heerlijkheid! De láággelegen bronnen wijzen meer op de werking van de Geest hier beneden. Hij woont in ons op aarde en vervult ons hart en ons leven.

Wat een stroom van zegen zal er in ons leven ontspringen, als wij ons steeds laven aan deze Bron, als wij handelen en wandelen in overeenstemming met de vrije werking van Zijn wil! Wat een vruchten zullen er spruiten uit het land

dat aan onze zorg is toevertrouwd, als de levendmakende Geest onbelemmerd kan uitstromen in de dorre en dorstige grond om ons heen!

*Er komen stromen van zegen,
heerlijk, verkwikkend zal 't zijn:
op de valleien en bergen
zal er nieuw leven dan zijn.*

54. Christus als Profeet en als Priester-Koning

'(...) uit het midden van uw broeders zult gij een koning over u aanstellen (...). Toen zei de HERE tot mij: Het is goed wat zij gesproken hebben; een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broeders, zoals gij zijt; Ik zal Mijn woorden in zijn mond leggen en hij zal alles tot hen zeggen, wat Ik hem gebied.'

Deuteronomium 17:15; 18:17-18

Inleiding

In de voorschriften van Mozes in Deuteronomium 17 en 18 vinden wij enkele profetische uitspraken over het priesterschap, het koningschap en de komst van een profeet zoals Mozes. Deze profetieën zijn uiteindelijk in de Persoon van onze Heer in vervulling gegaan (lees Deut. 17:8 tot 18:22). In eerste instantie was de (hoge)priester de hoogste rechter in Israël, maar met de invoering van het koningschap veranderde dat. Denk bijvoorbeeld aan de wijze rechtspraak van koning Salomo (1 Kon. 3:16-28).

In feite laten de bewoordingen van Deuteronomium 17 die mogelijkheid ook open, doordat er naast 'de priester' ook sprake is van 'de rechter, die er dan wezen zal' (Deut. 17:9,12). En ook de rechters in het boek Richteren functioneerden reeds als zodanig, tot en met de tijd van Samuël, toen de verschillende ambten van profeet, priester en koning duidelijker vorm kregen (vgl. 1 Sam. 2:35; 3:20; Hand. 3:24).

De Priester-Koning

Het hogepriesterschap van Christus is echter niet gebaseerd op menselijke afkomst of aanstelling. Het is ook niet onderworpen aan vervanging of verandering. Het berust (1) op directe aanstelling van Godswege en het is (2) naar de orde van Melchisedek, niet naar die van Aäron (Ps. 110:4; Hebr. 5:6; 6:20; 7:17,21). Het is een onveranderlijk en onoverdraagbaar priesterschap naar de kracht van een onvergankelijk leven, want als de opgestane en verheerlijkte Mens is Christus Priester *tot in eeuwigheid*.

Dat is het onderwerp van de brief aan de Hebreeën, die dan ook duidelijk stelt dat 'onze Heer uit Juda gesproken is, ten aanzien van welke stam Mozes nergens van priesters heeft gesproken' (Hebr. 7:14). Juda was de koningsstam en Christus was de grote Zoon van David en Abraham (Matt. 1:1). Hij was de geboren Koning der Joden (Matt. 2:2). Hij zal eenmaal zitten op de troon van David en over het huis van Jakob Koning zijn tot in eeuwigheid (Luc. 1:32-33). Het koningschap van de Heer draagt dus een *aards* karakter en daarom is Zijn afstamming van koning David zo belangrijk⁶.

Priester en Profeet

Maar Zijn priesterschap is van een geheel andere orde, omdat dit verbonden is met de hemel en wordt uitgeoefend in het *hemelse* heiligdom. Hij is de Bedienaar van het heiligdom en van de ware tabernakel, die de Heer heeft opgericht, niet een mens (Hebr. 8:1-2). Daar is Hij nu Hogepriester met het oog op onze zwakheden en met het oog op onze eredienst (Hebr. 4:15-16; 10:19-22).

Tevens is Hij de grote Profeet, die hier op aarde reeds de woorden van God heeft gesproken en dit later heeft gedaan vanuit de hemel, door middel van de Heilige Geest die Hij heeft uitgestort over Zijn volk (Luc. 7:16; Joh. 1:21; Hand. 3:22-23; 7:37; Hebr. 12:25; 1 Petr. 1:12).

Mozes beklemtoont het *gezag* van de priester, die in dienst zou staan van de HERE in de plaats die Hij zou verkiezen. Aan zijn uitspraak moest men zich

6 Als christenen roepen wij Hem niet aan als onze *Koning*, maar als onze *Heer*. Christus is het Hoofd van de Gemeente en de Heer en Meester van iedere individuele gelovige, maar Hij is de Koning van Israël en van de volken in de eindtijd (vgl. Joh. 1:50 en 20:28).

onderwerpen. De man die in overmoed zou handelen door niet te luisteren naar de priester, moest worden uitgeroeid uit het volk (Deut. 17:12).

Hetzelfde wordt gezegd van de man die niet zou luisteren naar de woorden van de *profeet* die God zou verwekken (Deut. 18:19). Petrus past dit toe op de voor Israël voorbestemde Christus (Hand. 3:23). Hij is de beloofde Profeet en er is alleen redding mogelijk door te luisteren naar Zijn woord en Hem met berouw en bekering te aanvaarden. Deze uitspraken in Deuteronomium 17 en 18 zien profetisch op het *gezag* waarmee de Heer nu is bekleed als onze grote Priester en Profeet. Zouden wij niet graag luisteren naar Zijn Woord? Het is echt van levensbelang!

De beloofde Profeet is waarachtig Mens

Het is ook interessant dat de profeet die Mozes zou evenaren, zou worden verwekt uit het midden van het volk, 'uit het midden van hun broeders' (Deut. 18:15,18). Hetzelfde wordt opgemerkt van de koning die de HERE zou verkiezen, die eveneens afkomstig moest zijn 'uit het midden van uw broeders' (Deut. 17:15). Wijst dit niet op de waarachtige *mensheid* van onze Heer Jezus Christus? Hij heeft deelgenomen aan bloed en vlees en is in alles gelijk geworden aan Zijn broeders (Hebr. 2:14-17). Hij is de mensen gelijk geworden en uiterlijk als een Mens bevonden heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam wordend tot de dood, ja, tot de kruisdood (Fil. 2:7-8). Hij is onze machtige Verlosser, onze Bloedverwant (vgl. het boek Ruth).

De volken die Israël moest verdrijven uit het Beloofde Land, dienden de afgoden. Zij gaven zich over aan tovenarij en afgoderij, zij luisterden naar wichelaars en waarzeggers (Deut. 18:9-14). Voor het volk van God gold echter dat zij geheel anders waren. De HERE, hun God, verbood hun deze kwade praktijken. Zij kregen een *ander* middel om de wil van God te leren kennen en de toekomst te verstaan. Zij moesten luisteren naar de Profeet die zou komen.

En Christus is gekomen en heeft ons de hele wil van God, de hele raad van God bekendgemaakt. Niemand kan ongestraft iets toevoegen aan het geopenbaarde Woord van God of iets ervan afnemen (Openb. 22:18-19). Laten wij dankbaar zijn dat wij niet zoals de heidenen zijn overgeleverd aan de machten van de duisternis, maar het complete Woord van God in handen mogen hebben. Laat dat Woord dan ook voldoende voor ons zijn! Laat het in onze harten geschreven zijn, evenals de koning van Israël een afschrift van het

wetboek bij zich moest hebben en gedurende heel zijn leven daarin moest lezen (Deut. 17:18-20).

Het is ook leerzaam om in Deuteronomium 18 te lezen over de inkomsten van priesters en Levieten (Deut. 18:1-8). Levi had geen erfdeel onder zijn broeders: de HERE was zijn erfdeel, zoals Hij hem beloofd had. Deze woorden vinden om zo te zeggen een echo in psalm 16, die profetisch spreekt over Christus als de ware Dienstknecht, die geen goed had buiten Zijn God en Vader (Ps. 16:2,5-6).

Profeet, Priester en Koning

Ik wijs ten slotte nog op Johannes 6, waar wij Christus ook als Profeet, Priester en Koning vinden. De mensen die het teken hadden gezien van de spijziging van de vijfduizend kwamen tot de erkenning: 'Deze is waarlijk de *Profeet* die in de wereld zou komen' (Joh. 6:14). Maar zij hadden alleen aardse verwachtingen, en Jezus wist dat zij zouden komen om Hem met geweld *Koning* te maken. Dit wees Hij echter af, want de tijd van Zijn koningschap was nog niet gekomen (die is uitgesteld tot Zijn wederkomst).

Daarom ontweek Hij opnieuw op de berg, Hij alleen (Joh. 6:15). Dat was de plaats waar Hij bad voor Zijn discipelen, die zonder Hem in nood verkeerden op de onstuimige zee. Dit is een beeld van Zijn huidige taak als *Priester* en Zijn voorbede voor de Zijnen. Straks komt Hij terug en dan gaan al onze wensen in vervulling, evenals het schip met de discipelen terstond aan het land kwam waar zij heenvoeren (Joh. 6:21).

55. Een ongelijk juk

‘Gij zult niet ploegen met een rund en een ezel tezamen.’

Deuteronomium 22:10

Het principe van partnerschap

Wat is een ongelijk span of een ‘ongelijk juk’? Deze term verwijst naar 2 Korintiërs 6:14, waar geschreven staat: ‘Gaaf niet met ongelovigen onder een ongelijk juk. Want welk deelgenootschap hebben gerechtigheid en wetteloosheid? Of welke gemeenschap heeft licht met duisternis?’

De apostel Paulus noemt in zijn brieven wel vaker voorschriften die God heeft gegeven in het Oude Testament. Het gaat hier om het bewerken van een akker met twee verschillende dieren. Dat was wettelijk verboden: ‘Gij zult niet ploegen met een rund en een ezel tezamen’ (Deut. 22:10). Deze beide dieren hadden een heel verschillende status. Het rund was het grootste van de twee. Het was een rein dier volgens de wet van Mozes, het was sterk en verrichtte gestage arbeid. Als offerdier was het ook een type van Christus. De ezel daarentegen was een onrein dier en werd nooit gebruikt bij de offeranden. De ezel stond bekend als een koppig beest, een beeld van de mens in zijn eigenwil en opstand tegen God (Gen. 16:12). Elk eerste ezelsveulen moest worden gelost met een stuk kleinvee, anders moest het de nek worden gebroken (Ex. 13:13).

Het principe dat hiermee wordt geïllustreerd, is dat vermenging van goed en kwaad, van bozen en goeden, een gruwel is in Gods oog. Wij vinden dit beginsel reeds in Genesis 1:4, waar God het licht goed noemt en dan scheiding maakt tussen het licht en de duisternis. De apostel noemt dit ook tegenover de Korintiërs. Er is geen gemeenschap tussen het licht en de duisternis. Op de tweede scheppingsdag maakte God ook scheiding tussen de wateren die

onder en die boven het uitspansel waren. En Hij maakte elk schepsel naar zijn aard.

Als natuurlijke mensen hebben wij een gevallen, zondige natuur. De Bijbel noemt die 'het vlees'. Maar als wij behouden zijn, hebben wij een nieuwe natuur ontvangen, de goddelijke natuur (2 Petr. 1:4). Deze twee naturen zijn tegengesteld aan elkaar. Een gelovige dient niet te wandelen naar het vlees, maar naar de Geest. Hij heeft Christus aangedaan en hij bezit de inwoning van de Heilige Geest. Het is duidelijk dat iemand die niet behouden is en alleen beheerst wordt door het vlees, niets gemeen heeft met iemand die opnieuw geboren is en leven uit God heeft ontvangen. Het denken, de motieven, de methoden, het levensdoel dat zij hebben: het is totaal verschillend. De ongelovige kan God niet behagen (Rom. 8:8), maar de christen wenst dat juist wel te doen. Een christen kan niet samen optrekken met een niet-christen op voet van gelijkheid. Dat is een ongelijk juk.

Dit geldt trouwens niet alleen voor het huwelijk tussen een gelovige en een ongelovige (dat op grond van dit gedeelte terecht wordt afgewezen), maar ook voor andere aspecten van het leven. Er zijn allerlei zakelijke, sociale, godsdienstige en politieke verbanden waarin men een partnerschap met elkaar kan vormen. Als men daarbij geen rekening houdt met het fundamentele verschil tussen een christen en een niet-christen, handelt men in strijd met dit voorschrift en gaat men een ongelijk juk aan. Het zal in de praktijk ook blijken dat men dan vastloopt. Een christen kan niet samengaan met de wereld. Bij onze bekering hebben wij ons geplaatst onder het juk van Christus. Wij vormen een span met Hem die heeft gezegd: 'Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart' (Matt. 11:29).

Wij hebben in dit opzicht niet alleen een *persoonlijke*, maar ook een *gemeenschappelijke* verantwoordelijkheid. Gods kinderen moeten zich onttrekken aan alles wat in strijd is met Hem en met Zijn heiligheid. Wij moeten het onreine niet aanraken, ons niet ermee verbinden. Onder de wet werd men verontreinigd door het aanraken van iets dat (ritueel) onrein was. Maar dit principe geldt nog steeds voor morele en geestelijke onreinheid: wij moeten ons ver daarvan houden. Natuurlijk leven wij in de wereld en hebben wij allerlei contacten met mensen. Ons Voorbeeld is de Heer Zelf. Hij bewoog Zich te midden van de zondaars, echter zonder gemeenschap te hebben met hun zonden. Hij was met hen begaan, maar persoonlijk was Hij 'heilig, onschuldig, onbesmet' (Hebr. 7:26). De gemeenschap tussen Christus en de

Vader werd niet verstoord door zonde. Zo mogen wij ons ook verblijden in de gemeenschap met de Vader en hier op aarde wandelen als Zijn zonen en dochters.

56. De zegen van Mozes

‘Dit is de zegen waarmee Mozes, de man Gods, de Israëlieten vóór zijn sterven gezegend heeft.’

Deuteronomium 33:1

Verschil met de zegen van Jakob

De zegen van Mozes aan het slot van de Pentateuch toont een opmerkelijk contrast met de zegen van Jakob (Gen. 49). Het belangrijkste verschil is dat Jakob de *menselijke verantwoordelijkheid* benadrukt, terwijl Mozes de *raadsbesluiten van God* accentueert. Genesis 49 is eigenlijk een lange geschiedenis van schuld en straf, van falen en herstel. Deuteronomium 33 is een momentopname van het volk, wanneer het overeenkomstig Gods raadsbesluiten van genade in het bezit gesteld is van al de zegeningen van het Beloofde Land. Gods Geest gaat hier voorbij aan al de negatieve dingen die Jakob in Genesis 49 vermeldt van zijn zonen, de stamvaders van de natie. Er is uiteraard ook verschil in de wijze waarop zij worden aangesproken. Jakob beschouwt zijn zonen als hoofden en vertegenwoordigers van de twaalf stammen (Gen. 49:28), terwijl Mozes over de stammen zélf spreekt.

Verschijsing van de God van Israël

Wij zien hier in de eerste plaats Wie de Bron van alle ware zegen is: het is de HERE die aan Zijn volk is verschenen en als de Zon der gerechtigheid over hen is opgegaan. Reeds bij de Sinai heeft Hij Zich aan hen geopenbaard in Zijn heerlijkheid, omringd door talloze hemelse legerscharen. Hij heeft Zijn volk lief – al Zijn heiligen – en zij legeren zich aan Zijn voeten en vangen iets op van Zijn woorden. Mozes heeft hun de wet geboden, dat is het erfdeel dat hij hun heeft nagelaten. Hij sprak met gezag tot de Israëlieten en werd koning in Jesurun, d.i. ‘de oprechte’, een bijzondere naam voor de gemeente van *Jakob*,

d.i. *hielenlichter* (Deut. 33:1-5). Wij worden hier als het ware herinnerd aan de priesterlijke zegen (Num. 6:22-27). Het hoofdstuk eindigt dan ook met een lofzang jegens God, die Jesurun, het oprechte volk draagt, verzorgt en verlost (Deut. 33:26-29).

Volgorde van de twaalf stammen

De volgorde van de stammen is in Deuteronomium 33 eveneens anders dan in Genesis 49. Op *Ruben* (die ondanks zijn zonde in leven mag blijven) volgt onmiddellijk *Juda*, die Rubens vorstelijke positie ontving (Deut. 33:6-7; vgl. 1 Kron. 5:1-2). *Simeon* ontbreekt helemaal, wat waarschijnlijk als oorzaak heeft dat deze stam grotendeels is opgegaan in *Juda*. Het twaalfstal wordt toch volledig gemaakt doordat *Efraïm* en *Manasse* afzonderlijk worden genoemd bij de zegen van *Jozef*. Hij kreeg het dubbele deel dat de eerstgeborene toekwam.

Ik geef nu eerst een vergelijkend overzicht:

Genesis 49

1. Ruben
2. Simeon
3. Levi
4. Juda
5. Zebulon
6. Issakar
7. Dan
8. Gad
9. Aser
10. Naftali
11. Jozef
12. Benjamin

Deuteronomium 33

- Ruben
- Juda
- Levi
- Benjamin
- Jozef (Efraïm + Manasse)
- Zebulon
- Issakar
- Gad
- Dan
- Naftali
- Aser

Op *Juda*, waaruit de Messias zou voortkomen, volgt in Deuteronomium 33 dus direct *Levi*, die een rijke zegen wegdraagt ten gevolge van zijn gehoorzaamheid aan Jahweh na Israëls zonde met het gouden kalf (vgl. Ex. 32:25-29). Samen met *Jozef* neemt *Levi* in de zegen van Mozes de meest prominente plaats in (Deut. 33:8-11), in Genesis 49 zijn dat echter *Juda* en *Jozef*! Wij zien het volk in Deuteronomium 33 in het bezit van het land, nabij God gebracht en levend

overeenkomstig Zijn geboden; daartoe was de dienst van priesters en Levieten vereist. God schonk *Levi* (de priesterstam) de Urim en Tummim (dat betekent: ‘lichten’ en ‘volmaaktheden’), en stelde de Levieten op de proef bij Massa en Meriba (vgl. Deut. 33:8). Zij onderwezen de wet aan het volk en verzorgden de offerdienst in het heiligdom.

Hierna volgen de beide zonen van Rachel (Deut. 33:12-17). Eerst *Benjamin*, en dan *Jozef*, die gezegend wordt in zijn beide zonen *Efraïm* en *Manasse*. De volgorde wordt bepaald door factoren van geestelijke aard. Zoals *Levi* de *dienst* van het heiligdom bezat, bezat *Benjamin* de *plaats* van het heiligdom. Jeruzalem behoorde namelijk tot zijn gebied; daarom wordt hier gezegd dat hij veilig bij de HERE woonde en omgekeerd dat de HERE ook bij hem woonde. Dit leidt tot de volle zegen die *Jozef* ten deel viel, die net zoals in Genesis 49 wordt betiteld als de ‘uitverkorene’ of de ‘afgezonderde’ (de nazireeër) onder zijn broeders. De rijkste zegeningen van het Beloofde Land werden gelegd op het hoofd van *Jozef*.

Hierop volgen dan nog de beide laatste zonen van Lea (*Zebulon* en *Issakar*) en de vier zonen van de slavinnen (*Gad*, *Dan*, *Naftali* en *Aser*) – hun zegeningen houden stuk voor stuk verband met het bezit van het erfdeel in het Beloofde Land en Israëls heerschappij in de eindtijd (Deut. 33:18-25).

Verwijzingen naar het Vrederijk

Mozes heeft deze zegeningen uitgesproken aan de vooravond van de intocht in Kanaän, die plaatsvond onder Jozua. Maar afgezien van de historische vervulling van een aantal van deze zegenspreuken, is er toch net zoals in Genesis 49 een duidelijke profetische en geestelijke méérwaarde. Ook Deuteronomium 33 bevat enkele verwijzingen naar het Vrederijk. Israël zal dan niet slechts tijdelijk, maar *voorgoed* in het bezit van het land zijn. Merkwaardig is allereerst dat sprake is van de terugkeer van *Juda* (uit de diaspora). *Levi* overwint zijn tegenstanders – die zullen er genoeg zijn in de eindtijd – en *Benjamin* woont dan veilig in het land. *Jozef* heerst zelfs over de volken en zijn heerschappij strekt zich uit tot de einden der aarde. *Zebulon* en *Issakar* nodigen de volken tot de berg, d.i. de berg des HEREN oftewel de tempelberg, die in het laatste der dagen zal vaststaan als de hoogste der bergen (Jes. 2:2-5). *Gad* en *Dan* tonen leeuwenmoed en vernietigen hun vijanden volkomen. *Naftali* is verzadigd van het welbehagen en vervuld van de zegen des HEREN in het noorden van het land, en *Aser* zal in het bezit zijn van grote rijkdom aan (olijf)olie, koper en ijzer.

Een laatste zinspeling op het Vrederijk ligt opgesloten in het slotvers van de zegen van Mozes, dat spreekt over de hulde die Israëls vijanden het volk noodgedwongen zullen brengen: 'Uw vijanden zullen *veinzen u hulde te brengen*, en gij zult op hun hoogten treden' (Deut. 33:29). Deze uitdrukking komt ook voor in de psalmen en ziet uiteindelijk op de onderwerping – met *macht* – van de volken tijdens de Christusregering (Ps. 18:45; 66:3; 81:16).

Voorrechten voor ons in deze tijd

Over de praktische en geestelijke betekenis van deze zegeningen voor onszélf kan geen enkele twijfel bestaan. Ook voor ons geldt dat het de zegen des HEREN is, die ons rijk maakt (Spr. 10:22). Onze rijkdom als christenen is in de eerste plaats van gééstelijke aard, doordat wij gezegend zijn met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus (Ef. 1:3).

Zoals Israël het Beloofde Land als erfdeel had – dat is speciaal het onderwerp van de zegen van Mozes –, zo is aan de Gemeente een uitgestrekt terrein van geestelijke en eeuwige zegen toebedeeld (een hemels Kanaän), dat in het geloof in bezit dient te worden genomen. In Genesis 49 gaat het (in type) om de stadia van geestelijke groei die wij doormaken, en de geschiedenis van falen en herstel van Gods volk. Maar in Deuteronomium 33 is het onderwerp het ongestoorde bezit van de zegeningen van God in het Beloofde Land dat Hij ons heeft toegezegd. Deze zegeningen zijn persóónlijk ons deel, maar het gaat hier meer om de *gemeenschappelijke* kant ervan. Ze worden genoten in het 'stamverband' waarin God ons heeft geplaatst en waarin wij met elkaar samenleven: de *familie* waarin wij geboren zijn, d.w.z. de familie van de kinderen van God. Vergelijk hiermee de geschriften van Johannes en ook psalm 133, waar sprake is van de zegen die God daar gebiedt waar *broeders* eendrachtig samenwonen.

Ik wijs er nog op dat *Mozes* eindigt met een lofprijzing jegens God, de Bron van alle zegen – terwijl *Jakob* halverwege zijn profetie een kort maar indringend gebed uitspreekt om de openbaring van het heil des HEREN.